

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І. І. МЕЧНИКОВА
ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ

А. В. Смітюх

КОРПОРАТИВНЕ ПРАВО У СХЕМАХ

Навчальний посібник

Видання п'яте, змінене і доповнене

ОДЕСА
ОНУ
2017

УДК Х 343 В 71
ББК 342.922(477)
С 509

Рекомендовано до друку
Вченою радою ОНУ імені І. І. Мечникова.
Протокол №10 від 29.06.2016 р.

Рецензенти:

В. А. Устименко – доктор юридичних наук, доцент, член-кореспондент НАПрН України, директор Інституту економіко-правових досліджень НАН України, заслужений юрист України;

О. П. Подцерковний – доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України, завідувач кафедри господарського права і процесу Національного університету «Одеська юридична академія»;

С. О. Погрібний – доктор юридичних наук, доцент, член-кореспондент НАПрН України, заступник голови Приморського районного суду м. Одеси.

Смітюх А. В.

С 509 Корпоративне право у схемах : навчальний посібник / А. В. Смітюх. – Одеса : Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2017. – 322 с.
ISBN 978-617-689-203-8

У посібнику на основі аналізу положень Цивільного та Господарського кодексів, Законів України «Про господарські товариства», «Про акціонерні товариства», інших актів корпоративного законодавства України (за станом законодавства на 01 січня 2017 року) з урахуванням матеріалів судової практики, наукових статей і монографій розкриваються загальні питання корпоративного права; порядок створення і припинення господарських товариств; особливості правового статусу окремих видів товариств; правовий режим їх майна; корпоративні права та обов'язки їх учасників; правовий статус органів управління товариств; питання щодо здійснення розпорядження та захисту корпоративних прав. Корпоративне право представлено у вигляді низки схем, що розкривають усі його інститути, наголошуючи на багатьох проблемних питаннях, широко висвітлюють класифікації корпоративного права, корпоративні процедури, концептуальні відмінності у підходах до регулювання корпоративних відносин на яких ґрунтуються, відповідно, ЦК України та ГК України.

Видання зацікавить насамперед студентів та викладачів юридичних ВНЗ, а також – адвокатів, юрисконсультів, керівників та посадових осіб господарських товариств.

УДК Х 343 В 71
ББК 342.922(477)

ISBN 978-617-689-203-8

© Смітюх А. В., 2017

© Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2017

ПЕРЕДМОВА

Предметом корпоративного права є корпоративні відносини, тобто відносини, що виникають, змінюються і припиняються щодо корпоративних прав, які, у свою чергу, ґрунтуються на володінні часткою (акціями, паями) у статутному (складочному) капіталі чи пайовому фонді корпоративних підприємств.

Важливість корпоративного права як підгалузі господарського права визначається тим, що корпоративні підприємства, зокрема – такі види господарських товариств як акціонерні товариства і товариства з обмеженою відповідальністю є, по суті, найбільш поширеними суб'єктами господарювання – юридичними особами.

Корпоративні правовідносини бурхливо розвиваються і в процесі їх виникнення, зміни та припинення, виникає багато конфліктів, значна частина яких переростає у спір, що може бути вирішений тільки в судовому порядку. Специфічний характер корпоративних відносин призвів до того, що у юридичній спільноті сформувався навіть окремий прошарок юристів-корпоративістів – фахівців у сфері корпоративного права.

Корпоративне законодавство, у свою чергу, є відносно молодого підгалуззю господарського законодавства, що часто змінюється та зазнає нововведень.

Зокрема, лише протягом 2015-2016 років Верховною Радою України було прийнято нову редакцію Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань», істотні зміни було внесено, серед іншого, до Законів України «Про господарські товариства» та «Про акціонерні товариства».

З іншого боку, законодавство України у сфері корпоративних відносин має дуже багато прогалин, лакун та суперечностей, тому суди не завжди однаково застосовують норми права в процесі вирішення корпоративних спорів.

З метою подолання цієї проблеми створена широка база судової практики, існує стала тенденція до її узагальнення, зокрема, 25 лютого 2016 року Пленум Вищого господарського суду України затвердив Постанову №4 «Про деякі питання практики вирішення спорів, що виникають з корпоративних правовідносин», у якій виклав узагальнене бачення засад правозастосування у сфері корпоративних відносин з урахуванням актуальних аспектів їх розвитку.

Отже, слід визнати, що підготовка висококласних фахівців за спеціальністю «правознавство» неможлива без оволодіння нюансами правового регулювання корпоративних відносин, що дедалі більше ускладнюються.

Корпоративне право викладається у більшості юридичних вищих навчальних закладах країни, проте, підручників та навчальних посібників, які висвітлюють останні зміни законодавства та судової практики у цій сфері, на жаль, не надруковано.

Тому назріла нагальна необхідність розробки сучасного навчального посібника, що враховує всі нововведення та акцентує увагу на основних особливостях діяльності корпоративних підприємств.

У даному навчальному посібнику автор вирішує питання спрощення сприйняття проблемних питань корпоративних правовідносин студентами через їх візуалізацію і представляє корпоративне право як низку схем, що розкривають усі його інститути, наголошуючи на багатьох проблемних питаннях.

Сподіваємось, що цей навчальний посібник допоможе студентам на належному рівні оволодіти курсом «Корпоративне право».

**КОРПОРАТИВНЕ
ПРАВО У ПРАВОВІЙ
СИСТЕМІ УКРАЇНИ**

Корпоративне право: поняття, структура, ознаки

Система правових норм, що регулюють корпоративні та посадові корпоративні відносини (див. с. 55-58) при створенні, під час діяльності та при припиненні корпоративних підприємств (див. с. 9-16)

Складовими корпоративного права є:

Норми корпоративного права, тобто встановлені або санкціоновані державою правила поведінки у корпоративних відносинах (наприклад, норма про обов'язкове письмове повідомлення всіх акціонерів АТ про скликання загальних зборів не пізніше ніж за 30 днів до дати проведення зборів згідно з ч. 1 ст. 35 Закону України «Про акціонерні товариства»), з яких, у свою чергу, складаються:

Інститути корпоративного права, тобто групи норм корпоративного права, що регулюють однорідні корпоративні відносини (наприклад, інститут загальних зборів АТ, який включає норми щодо статусу, компетенції, порядку скликання, проведення загальних зборів, прийняття і оформлення їх рішень згідно зі ст. 159 ЦК України, ст.ст. 32-50 ЗУ «Про акціонерні товариства»)

Місце у правовій системі України:

Є складовою частиною – підгалуззю господарського права

Предмет:

Корпоративні та корпоративно-посадові відносини як складова господарських відносин

Метод:

Всі методи, притаманні господарському праву, у тому числі методи обов'язкових розпоряджень, узгодження, рекомендацій

ДЖЕРЕЛА КОРПОРАТИВНОГО ПРАВА

Закони України:

- Господарський кодекс України (ст.ст. 55-72, 79-127, 167-172)
- Цивільний кодекс України (ст.ст. 80-166)
- Закон України «Про господарські товариства» (регулює діяльність всіх видів господарських товариств крім АТ)
- Закон України «Про акціонерні товариства»
- Закон України «Про кооперацію» (у частині, що стосується виробничих кооперативів)
- Закон України «Про інститути спільного інвестування» (у частині, що стосується корпоративних фондів – АТ)
- Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців і громадських формувань»
- Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» (у частині, що стосується акцій)
- Закон України «Про депозитарну систему України» (у частині, що стосується акцій)
- Закон України «Про управління об'єктами державної власності» (у частині, що стосується корпоративних прав держави)
- Закон України «Про холдингові компанії в Україні» (регулює діяльність акціонерних товариств – холдингових компаній)

Підзаконні нормативно-правові акти України:

Стосуються, в основному, АТ, меншою мірою – порядку створення і припинення корпоративних підприємств

Корпоративні звичаї:

Правила поведінки, що склалися у сфері корпоративних відносин, не закріплені нормативно-правовими актами, але сприймаються як обов'язкові

Практику застосування норм корпор. права узагальнюють:

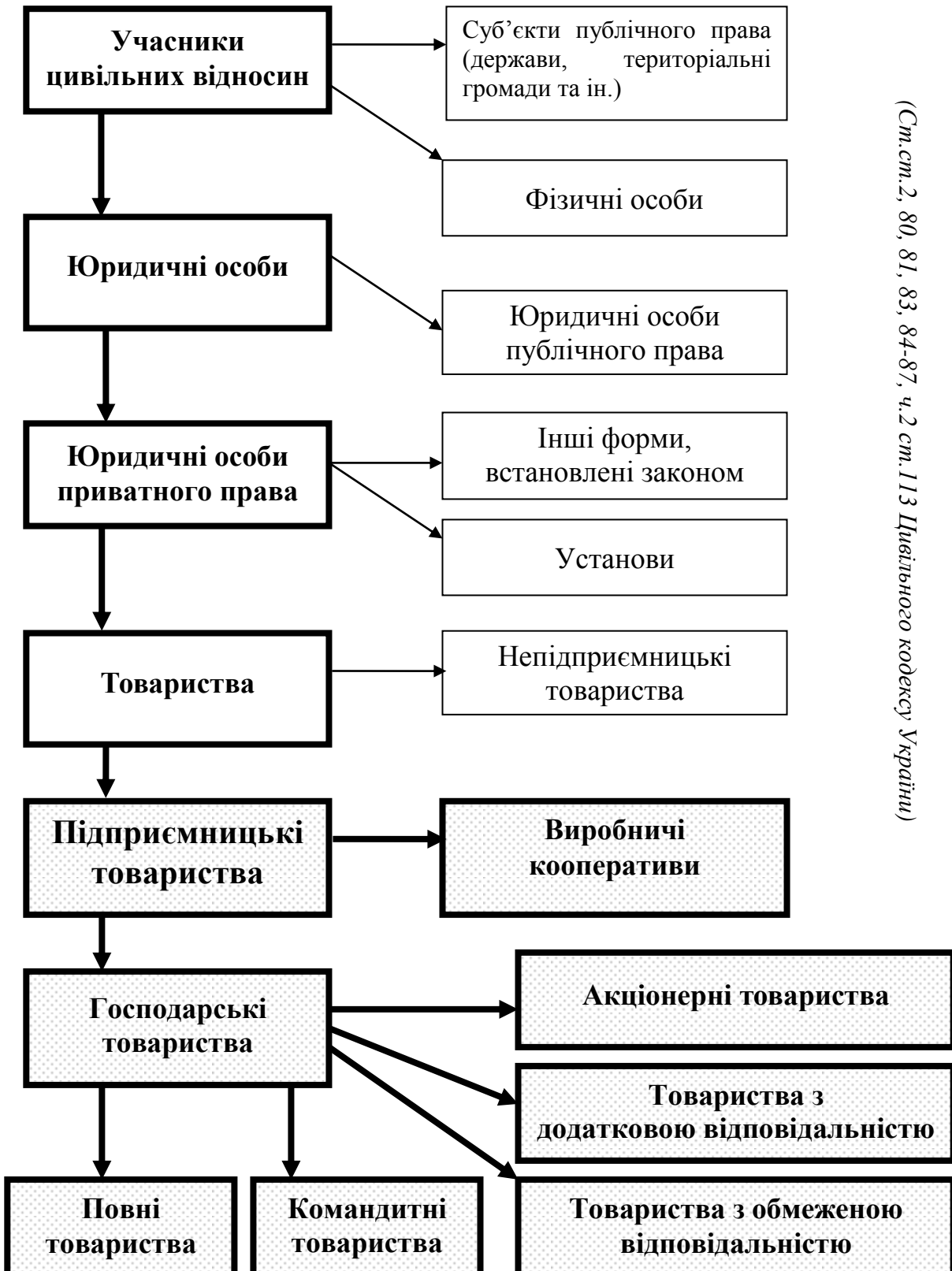
- Постанова Пленуму ВСУ від 24 жовтня 2008 р. № 13
- Постанова Пленуму ВГСУ від 25 лютого 2016 р. № 4

ОБМЕЖЕННЯ АВТОНОМІЇ ВОЛІ У КОРПОРАТИВНОМУ ПРАВІ

- Відносини між товариством і акціонерами (учасниками), а також між акціонерами (учасниками) з приводу створення, діяльності, управління товариством (у т.ч. формування його органів, визначення їх компетенції, процедури скликання загальних зборів та визначення порядку прийняття рішень на зборах) регулюються винятково особистим законом товариства, яким згідно зі ст. 25 ЗУ «Про міжнародне приватне право» є право України як держави місцезнаходження товариства, а вчинений такими особами правочин про підпорядкування цих відносин іноземному праву порушує публічний порядок і є нікчемним (ст. 228 ЦК України)
- Особливістю корпоративного права є значна кількість імперативних норм, зокрема у тому що стосується порядку створення та припинення корпоративних підприємств, формування їх органів, визначення компетенції таких органів, порядку здійснення корпоративних процедур, тобто – порядку скликання загальних зборів учасників, їх проведення, прийняття ними рішень та ін. Найбільша кількість імперативних норм, що є, до того ж, дуже деталізованими, стосується акціонерних товариств, зокрема – з державною часткою, натомість у регулюванні діяльності товариств з обмеженою, додатковою відповідальністю, і, особливо – повних та командитних товариств є багато лакун
- Угода учасників корпоративного підприємства не може відступати від імперативних положень законодавства та установчого документу підприємства, обмежувати права інших учасників, інакше її може бути визнано недійсною (наприклад, угоди між учасниками господарських товариств про встановлення особливого порядку голосування на загальних зборах, що передбачає обов'язок одного або кількох акціонерів голосувати певним чином, щодо обов'язків членів органів товариства про особливий порядок голосування на засіданнях відповідного органу, про обов'язок учасників забезпечити явку й голосування членів відповідних органів товариства певним чином, утім, ст. 29 ЗУ «Про АТ» встановлює, що статутом АТ може бути передбачена можливість укладення договору між акціонерами, за яким на них покладаються додаткові обов'язки, у тому числі обов'язок участі у загальних зборах, і передбачається відповідальність за його недотримання

**КОРПОРАТИВНІ
ПІДПРИЄМСТВА
і
ПІДПРИЄМНИЦЬКІ
ТОВАРИСТВА**

Підприємницькі товариства у системі понять та інститутів цивільного права

(Ст.ст. 2, 80, 81, 83, 84-87, ч. 2 ст. 113 Цивільного кодексу України)

ПІДПРИЄМНИЦЬКІ ТОВАРИСТВА
у системі понять та інститутів цивільного права
(пояснення схеми)

ПОНЯТТЯ	ВИЗНАЧЕННЯ
Учасники цивільних відносин	Учасники особистих немайнових і майнових відносин, заснованих на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності (ст.ст. 1, 2 ЦК України): фізичні особи, юридичні особи , суб'єкти публічного права – держави, територіальні громади та ін.
Юридичні особи	Організації, створені і зареєстровані у встановленому законом порядку, що наділяються цивільною правоздатністю і дієздатністю, можуть бути позивачами і відповідачами у суді (ст. 80 ЦК України), поділяються на: юридичні особи публічного права і юридичні особи приватного права
Юридичні особи приватного права	Юридичні особи, які створюються на підставі установчих документів (ст. 81 ЦК України), поділяються на: товариства , установи та інші форми, передбачені законом (наприклад, державні, комунальні та приватні підприємства, об'єднання підприємств)
Товариства	Організації, створені шляхом об'єднання осіб (учасників), які мають право участі у товаристві (ч. 2 ст. 83 ЦК України), поділяються на: підприємницькі товариства і непідприємницькі товариства
Підприємницькі товариства	Товариства, які здійснюють підприємницьку діяльність з метою одержання прибутку та наступного розподілу між учасниками (ст. 84 ЦК України), поділяються на: господарські товариства (повні товариства, командитні товариства, товариства з обмеженою відповідальністю, товариства з додатковою відповідальністю, акціонерні товариства) і виробничі кооперативи

Корпоративні підприємства у системі понять та інститутів господарського права

(ст.ст. 2, 55, 62, 63, 79, 80, 111, 113 ГК України)

КОРПОРАТИВНІ ПІДПРИЄМСТВА

у системі понять та інститутів господарського права (пояснення схеми)

ПОНЯТТЯ	ВИЗНАЧЕННЯ
Учасники відносин у сфері господарювання	Учасники відносин, що виникають в процесі організації та здійснення господарської діяльності (ст. 1 ГК України), поділяються на: суб'єкти господарювання , споживачів, органи державної влади і органи місцевого самоврядування, наділені господарською компетенцією, засновників суб'єктів господарювання та осіб, що здійснюють щодо зазначених суб'єктів організаційно-господарські повноваження на основі відносин власності
Суб'єкти господарювання	Учасники господарських відносин, які здійснюють господарську діяльність, реалізуючи господарську компетенцію (суккупність господарських прав і обов'язків), мають відокремлене майно і несуть відповідальність за своїми зобов'язаннями в межах цього майна (ч. 1 ст. 55 ГК України), поділяються на: господарські організації , фізичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності
Господарські організації	Юридичні особи, створені згідно ЦК України, підприємства, створені згідно ГК України, а також інші юридичні особи, які здійснюють господарську діяльність і зареєстровані у встановленому законом порядку (п. 1 ч. 2 ст. 55 ГК України), поділяються на: підприємства , об'єднання підприємств, кредитні спілки, благодійні та інші неприбуткові організації та ін.
Підприємства	Самостійні суб'єкти господарювання, створені компетентним суб'єктом державної влади або органом місцевого самоврядування, або іншими суб'єктами для задоволення суспільних та особистих потреб шляхом систематичного здійснення виробничої, науково-дослідної, торговельної, іншої господарської діяльності, в порядку, передбаченому законодавством (ст. 62 ГК України), залежно від способу утворення поділяються на: унітарні і корпоративні підприємства
Корпоративні підприємства	Утворюється, як правило, двома або більше засновниками за їх спільним рішенням (договором), діє на основі об'єднання майна та/або підприємницької чи трудової діяльності засновників/учасників, їх спільного управління справами на основі корпоративних прав, у тому числі через органи, що ними створюються, участі засновників/учасників у розподілі доходів і ризиків підприємства (ч. 5 ст. 63 ГК України), поділяються на: господарські товариства, виробничі кооперативи , підприємства споживчої кооперації з кількома засновниками, приватні підприємства з кількома засновниками

ТОВАРИСТВА і УСТАНОВИ ЗГІДНО ЦК УКРАЇНИ

ТОВАРИСТВА (ч. 2 ст. 83 ЦК)	УСТАНОВИ (ч. 3 ст. 83 ЦК)
Особи, які створюють товариство, наділяють його майном і беруть участь в управлінні товариством	Особи, які створюють установу, наділяють її майном, але не беруть участі в управлінні установою
Законодавство передбачає багато видів товариств	Класифікація установ відсутня
Установчим документом товариства є статут або установчий договір (меморандум) залежно від виду товариства	Установчим документом установи є установчий акт
Детальне правове регулювання: великий масив спеціальних правових норм, що регулюють діяльність різних видів товариств	Фрагментарне правове регулювання: єдині спеціальні норми, які регулюють діяльність установ – це <i>ч. 3 ст. 83, ч. 3 ст. 88, ст.ст. 101-103 ЦК України</i>)
Найбільш поширені юридичні особи в Україні	Майже не створюються
ІНШІ ФОРМИ, ВСТАНОВЛЕНІ ЗАКОНОМ	
<p>Передбачений ЦК України поділ юридичних осіб приватного права на товариства і установи не є вичерпним і визнає існування інших форм, встановлених законом (ч. 1 ст. 83 ЦК України). Сюди відносяться, зокрема, всі передбачені ГК України види унітарних і деякі види корпоративних підприємств (приватні, державні комерційні і державні казенні, комунальні комерційні і комунальні некомерційні підприємства, підприємства споживчої кооперації, об'єднань громадян, релігійних організацій), об'єднання підприємств та ін.</p>	
У В А Г А!	
<p>Установи як вид юридичних осіб, передбачений ЦК України, не слід змішувати з традиційно-побутовим розумінням цього терміна як неприбуткової, зазвичай державної або комунальної організації, що фінансується з бюджету, наприклад ВНЗ, лікарнею (тобто закладом). Фінансові установи (банки, кредитні спілки та ін.) також не стосуються установ як виду юридичних осіб, передбаченого ЦК України (наприклад, банки створюються у формі акціонерних <i>товариств</i>)</p>	

КОНЦЕПЦІЯ ПІДПРИЄМСТВА за ЦК та ГК України

ГОСПОДАРСЬКИЙ КОДЕКС (ст. 62)	ЦИВІЛЬНИЙ КОДЕКС (ст. 191)
Підприємство – суб'єкт права, юридична особа, вид господарських організацій, передбачений ГК	Підприємство – об'єкт права, що вважається нерухомістю (правова фікція); підприємства як юридичні особи у ЦК не згадуються
Легальне визначення: підприємство – це самостійний суб'єкт господарювання, створений компетентним суб'єктом державної влади або органом місцевого самоврядування, або іншими суб'єктами для задоволення суспільних та особистих потреб шляхом систематичного здійснення виробничої, науково-дослідної, торговельної, іншої господарської діяльності, в порядку, передбаченому законодавством	Легальне визначення: підприємство – це єдиний майновий комплекс, що використовується для здійснення підприємницької діяльності, до складу якого входять усі види майна, призначені для його діяльності, в тому числі земельні ділянки, будівлі, споруди, устаткування, інвентар, сировина, продукція, права вимоги, борги, а також право на торговельну марку або інше позначення та інші права
Реєструється у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб і фізичних осіб – підприємців	Реєструється у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно
Об'єктом правочинів (у корпоративних підприємствах) є не підприємство як таке, а частки у статутному капіталі підприємства, акції або паї, які є, по суті, оборотоздатними об'єктами, спеціально пристосованими для забезпечення можливості зміни складу учасників підприємства (див.також схеми на с. 51-52). Перехід прав учасників щодо немаргінальних унітарних підприємств без зміни організаційно-правової форми не є можливим	Підприємство як таке може бути об'єктом купівлі-продажу, застави, оренди та інших правочинів
Концепція є усталеною і притаманною вітчизняному праву вже багато десятиліть	Концепція є експериментальною; це спроба поєднати концепцію цілісного майнового комплексу, що застосовується у деяких майнових (приватизаційних, орендних і концесійних) відносинах щодо публічної (державної і комунальної) власності, з концепцією нерухомості
De facto існує величезна кількість підприємств – суб'єктів права	De facto концепція не набула популярності у практичному застосуванні, хоча планувалося, що вона застосовуватиметься до широкого кола відносин між будь-якими суб'єктами

КОРПОРАТИВНІ та УНІТАРНІ ПІДПРИЄМСТВА

Ч.ч.3-6 ст.63 ГК України залежно від способу утворення поділяє підприємства на:

УНІТАРНІ	КОРПОРАТИВНІ
<ul style="list-style-type: none"> ○ Державні комерційні підприємства ○ Державні казенні підприємства ○ Комунальні комерційні підприємства ○ Комунальні некомерційні підприємства ○ Підприємства громадських об'єднань ○ Підприємства релігійних організацій ○ Приватні підприємства (з одним засновником) ○ Підприємства споживчої кооперації (з одним засновником) 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Господарські товариства ○ Виробничі кооперативи ○ <i>Приватні підприємства (з кількома засновниками) – значною мірою «маргінальна» форма</i> ○ <i>Підприємства споживчої кооперації (з кількома засновниками) – значною мірою «маргінальна» форма</i>

ОЗНАКИ:

Утворюються одним засновником	Утворюються кількома засновниками, деякі види (АТ / ТОВ / ТДВ) можуть бути утворені однією особою
Статутний капітал не поділений на частки або паї	Статутний (пайовий) капітал поділений на частки (паї), утім, в АТ / ТОВ / ТДВ може весь належати одній особі
Засновники передають майно підприємству у господарське відання або оперативне управління (утім у ПП можливе надання майна у власність)	Засновники передають майно підприємству у власність (утім у ПП можливе надання майна у господарське відання)
Природа прав, які отримують засновники щодо підприємства є дискусійною	Засновники отримують щодо підприємства корпоративні права

НЕДОЛІКИ ПОДІЛУ:

Закон не визначає, що є предметом класифікації: окремі підприємства чи організаційно-правові форми. Так, наприклад, ПП, ТОВ, АТ можуть утворюватися як однією, так і кількома особами, при цьому ПП з одним засновником є унітарним, ПП з кількома засновниками є корпоративним, тоді як ТОВ і АТ є корпоративними незалежно від кількості учасників / акціонерів. ПП та підприємства споживчої кооперації з кількома засновниками як корпоративні підприємства є, значною мірою, «маргінальними» формами, оскільки їх діяльність не забезпечена належним правовим регулюванням. Слід також зазначити, що на думку Пленуму ВГСУ (див. п.1.1. Постанови Пленуму ВГСУ від 25.02.2016 №4) до корпоративних підприємств відносяться також фермерські господарства (далі – ФГ). Утім, норми ЗУ «Про ФГ» передбачають у край фрагментарне регулювання діяльності ФГ – юридичних осіб з кількома членами, що також, значною мірою, маргіналізує ФГ як можливий вид корпоративних підприємств

СПІВВІДНОШЕННЯ КОРПОРАТИВНИХ ПІДПРИЄМСТВ І ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ ТОВАРИСТВ

КОРПОРАТИВНІ ПІДПРИЄМСТВА (ГК УКРАЇНИ)	ПІДПРИЄМНИЦЬКІ ТОВАРИСТВА (ЦК УКРАЇНИ)
<p>Утворюються, як правило, двома або більше засновниками за їх спільним рішенням (договором), діють на основі об'єднання майна та/або підприємницької чи трудової діяльності засновників (учасників), їх спільного управління справами, на основі корпоративних прав, у тому числі через органи, що ними створюються, участі засновників (учасників) у розподілі доходів і ризиків підприємства <i>(ч. 5 ст. 62 ГК України)</i></p>	<p>Утворюються шляхом об'єднання осіб (учасників), які мають право участі у цьому товаристві, здійснюють підприємницьку діяльність з метою одержання прибутку та наступного його розподілу між учасниками <i>(ч. 2 ст. 83, ст. 84 ЦК України)</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> ○ Господарські товариства ○ Виробничі кооперативи ○ Приватні підприємства з кількома засновниками ○ Підприємства споживчої кооперації з кількома засновниками 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Господарські товариства ○ Виробничі кооперативи

РЕЗЮМЕ

Враховуючи відносно малу кількість приватних підприємств з кількома засновниками та підприємств споживчої кооперації з кількома засновниками, певну «маргінальність» цих організаційно-правових форм, а також – вельми дискусійний характер віднесення фермерських господарств – юридичних осіб до корпоративних підприємств (цієї позиції дотримується, зокрема, Пленум ВГСУ у п.1.1. Постанови від 25.02.2016 №4) можна стверджувати, що у системі понять та інститутів ГК України *корпоративні підприємства займають те саме місце, що й підприємницькі товариства* у системі понять та інститутів ЦК України. Фактично, підприємницьке товариство за ЦК – це товариство, що має ознаки підприємства за ГК, і, навпаки: корпоративне підприємство за ГК – це підприємство, що має ознаки товариства за ЦК. Таким чином, для позначення одного й того самого явища автори ЦК і ГК використовують різні терміни, вписані до різних систем понять і інститутів, передбачених, відповідно, ЦК і ГК

ПОНЯТТЯ і ВИДИ КООПЕРАТИВІВ

КООПЕРАТИВ

Юридична особа, утворена фізичними та/або юридичними особами, які добровільно об'єдналися на основі членства для ведення спільної господарської та іншої діяльності з метою задоволення своїх економічних, соціальних та інших потреб на засадах самоврядування (ст. 2 ЗУ «Про кооперацію») – 26460 *

ВИРОБНИЧИЙ КООПЕРАТИВ

Утворюється шляхом об'єднання фізичних осіб для спільної виробничої або іншої господарської діяльності на засадах їх обов'язкової трудової участі з метою одержання прибутку – 2306*

ОБСЛУГОВУЮЧИЙ КООПЕРАТИВ

Утворюється шляхом об'єднання фізичних та/або юридичних осіб для надання послуг переважно членам кооперативу, а також іншим особам (в обсягах, що не перевищують 20% загального обороту кооперативу) з метою провадження їх господарської діяльності – 18169*

СПОЖИВЧИЙ КООПЕРАТИВ

Утворюється шляхом об'єднання фізичних та/або юридичних осіб для організації торговельного обслуговування, заготівель сільськогосподарської продукції, сировини, виробництва продукції та надання інших послуг з метою задоволення споживчих потреб його членів – 748*

* – кількість за даними Держстату за станом на 01.01.2017. Також до числа 26460 кооперативів належать 997 сільськогосподарських виробничих та 1017 сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів

Є корпоративним підприємством (ГК України) і підприємницьким товариством (ЦК України), діяльність регулюється ЗУ «Про кооперацію», ст.ст. 163-166 ЦК України, ст.ст.95-119 ГК України

Належать до „інших неприбуткових організацій” (ГК України), є непідприємницькими товариствами (ЦК України), діяльність регулюється виключно Законом України «Про кооперацію» натомість дія положень ст.ст.163-166 ЦК України, ст.ст. 95-119 ГК України про виробничі кооперативи на споживчі та обслуговуючі кооперативи не поширюються

**ПРИНЦИПОВІ ВІДМІННОСТІ
ГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРИСТВ
і ВИРОБНИЧИХ КООПЕРАТИВІВ**

ГОСПОДАРСЬКІ ТОВАРИСТВА	ВИРОБНИЧІ КООПЕРАТИВИ
<p><i>Учасниками</i> господарського товариства можуть бути як фізичні, так і юридичні особи (ч. 1 ст. 114 ЦК України)</p>	<p><i>Членами</i> виробничого кооперативу можуть бути тільки фізичні особи, які досягли 16-річного віку (ч. 1 ст. 98 ГК України)</p>
<p>З внесків учасників (засновників) утворюється <i>статутний (складений) капітал</i> товариства, поділений на частки пропорційно вартості внеску кожного учасника. У тих видах господарських товариств, де відповідальність учасників за боргами товариства не є повною (АТ, ТОВ, ТДВ), розмір внеску учасника визначає ступінь його контролю над товариством (ч. 2 ст. 24, ч. 1 ст. 44, ч. 3 ст. 50, ч. 4 ст. 58 Закону України «Про господарські товариства»)</p>	<p>Із вступних внесків членів кооперативу (як правило – рівних) формується <i>неподільний фонд</i>, а з паїв (можуть бути різними за розміром) – <i>пайовий фонд</i>. Відповідальність членів кооперативу за його боргами є як правило обмеженою (статутом кооперативу може бути передбачена субсидіарна відповідальність членів), але розмір внеску та паю члена кооперативу не впливає на ступінь його контролю над кооперативом: кожний член має 1 голос (ст. 15, ст. 27 ЗУ «Про кооперацію»)</p>
<p>Законодавство не передбачає зобов'язання учасників господарського товариства щодо трудової участі у діяльності товариства</p>	<p>Члени виробничого кооперативу повинні перебувати у трудових відносинах з кооперативом (ст. 2 ЗУ «Про кооперацію»)</p>
<p>За результатами діяльності товариства учасники за рішенням загальних зборів отримують дивіденди – частину прибутку товариства пропорційно розміру своєї частки (п. «б» ч. 1 ст. 10 Закону України «Про господарські товариства»)</p>	<p>За результатами діяльності кооперативу члени за рішенням загальних зборів отримують: (1) виплати на паї пропорційно розміру паїв – частину прибутку кооперативу, але не більше 20% суми, визначеної до розподілу; (2) кооперативні виплати пропорційно їх участі у господарській діяльності кооперативу (ст. 26 ЗУ «Про кооперацію»)</p>

ПОНЯТТЯ і ВИДИ ГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРИСТВ

ГОСПОДАРСЬКІ ТОВАРИСТВА (ст. 113 ЦК, ст. 1 ЗУ «Про ГТ»)

Юридичні особи, статутний (складений) капітал яких поділений на частки між учасниками

Акціонерні товариства (АТ) – 15206*	Товариства з обмеженою відповідальністю (ТОВ) – 532401*	Товариства з додатковою відповідальністю (ТДВ) – 1392*	Повні товариства (ПТ) – 1378*	Командитні товариства (КТ) – 384*
-------------------------------------	---	--	-------------------------------	-----------------------------------

Є майже ідентичними

Є подібними

* – кількість за даними *Держстату* станом на 01.01.2017

Є подібними

Найпоширеніша у доктрині класифікація господарських товариств передбачає їх поділ на:

Об'єднання капіталів: АТ, ТОВ, ТДВ

Об'єднання осіб: ПТ, КТ

Порівняльна характеристика видів господарських товариств за визначальними ознаками

	АТ	ТОВ	ТДВ	Повне товариство	Командитне товариство
Чи є частки цінними паперами?	Є цінними паперами - акціями	Не є	Не є	Не є	Не є
Чи можуть частки бути нерівними?	Акції мають однакову вартість	Частки можуть бути нерівними	Частки можуть бути нерівними	Частки можуть бути нерівними	Частки можуть бути нерівними
Чи є частки подільними	Є неподільними	Є подільними	Є подільними	Є подільними	Є подільними
Чи визначає установчий документ належність часток?	Не визначає	Визначає	Визначає	Визначає	Визначає
Якою є відповідальність учасників за боргами товариства?	Не відповідають за зобов'язаннями АТ і несуть ризик збитків, з пов'язаних діяльністю АТ, у межах вартості акцій, які їм належать	Не відповідають за зобов'язаннями ТОВ і несуть ризик збитків, з пов'язаних діяльністю ТОВ, у межах вартості своїх вкладів	Солідарно несуть додаткову відповідальність за зобов'язаннями ТДВ своїм майном у розмірі, який встановлюється статутом ТДВ і є однаково кратним для всіх учасників до вартості вкладу	Солідарно несуть додаткову відповідальність за його зобов'язаннями усім майном, яке їм належить	Разом з учасниками, які солідарно несуть додаткову відповідальність за зобов'язаннями товариства усім своїм майном (повними учасників), є 1 або кілька учасників (вкладників), які несуть ризик збитків, пов'язаних з діяльністю товариства, у межах сум зроблених ними вкладів
Чи повинні учасники товариства зареєструватися як суб'єкти підприємництва?	Ні	Ні	Ні	Учасники здійснюють підприємницьку діяльність від імені товариства	Повні учасники здійснюють підприємницьку діяльність від імені товариства, натомість вкладники не беруть участі у діяльності товариства

УСТАНОВЧІ ДОКУМЕНТИ КОРПОРАТИВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

СТАТУТ

**ВИРОБНИЧІ
КООПЕРАТИВИ**

**АКЦІОНЕРНІ
ТОВАРИСТВА**

**ТОВАРИСТВА
З ОБМЕЖЕНОЮ
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ**

**ТОВАРИСТВА
З ДОДАТКОВОЮ
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ**

**ЗАСНОВНИЦЬКИЙ
ДОГОВІР**

ПОВНІ ТОВАРИСТВА

**КОМАНДИТНІ
ТОВАРИСТВА**
з більше ніж одним
повним учасником

МЕМОРАНДУМ

**КОМАНДИТНІ
ТОВАРИСТВА**
з одним
повним учасником

ЗМІСТ СТАТУТІВ КОРПОРАТИВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

АТ	<p>Містить відомості про: повне та скорочене найменування, тип АТ; розмір статутного, резервного (у разі формування) капіталів; номінальну вартість і загальну кількість акцій, кількість кожного типу розміщених товариством акцій, у тому числі кількість кожного класу привілейованих акцій у разі розміщення привілейованих акцій певного класу у прості конвертації привілейованих акцій, умови та порядок акції чи у привілейовані акції іншого класу у випадках, якщо АТ передбачений випуск привілейованих акцій; права акціонерів – власників привілейованих акцій кожного класу; розмір дивідендів за привілейованими акціями кожного класу в разі їх розміщення товариством; умови та порядок конвертації привілейованих акцій певного класу у прості акції товариства чи у привілейовані акції іншого класу у разі розміщення привілейованих акцій; права акціонерів – власників привілейованих акцій кожного класу у разі розміщення привілейованих акцій; наявність переважного права акціонерів приватного товариства на придбання акцій цього товариства, які пропонуються їх власником до продажу третій особі, та порядок його реалізації або відсутність такого права; порядок повідомлення акціонерів про виплату дивідендів; компетенцію загальних зборів; спосіб повідомлення акціонерів про проведення загальних зборів та про зміни у порядку денному загальних зборів; склад органів АТ та їх компетенцію, порядок утворення, обрання і відкликання їх членів та прийняття ними рішень, а також порядок зміни складу органів АТ та їх компетенції; порядок внесення змін до статуту; засновників АТ; порядок припинення АТ (ч. 1 ст. 88, ст. 154 ЦК, ч.ч. 2, 3 ст. 82 ГК, ст. 13 ЗУ «Про АТ»)</p>
ТОВ	<p>Містить відомості про: вид і найменування, склад учасників, цілі і предмет діяльності, органи управління товариства, їх склад, компетенцію, порядок прийняття ними рішень, включаючи перелік питань, по яких необхідна кваліфікована більшість голосів, порядок підписання установчих документів, порядок внесення змін до установчих документів, порядок вступу до товариства і виходу з нього, розмір статутного капіталу, з визначенням частки кожного учасника, розмір, склад та порядок внесення ними вкладів, розмір і порядок формування резервного капіталу, порядок передання (переходу) часток у статутному капіталі, порядок розподілу прибутків і збитків, умови реорганізації і ліквідації (ч. 4 ст. 57, ч.ч. 2, 4 ст. 82 ГК, ч. 1 ст. 88, ст. 143 ЦК, ст.ст. 4, 51 ЗУ «Про ГТ»)</p>
ТДВ	<p>Містить ті самі відомості, що й статут ТОВ, а також відомості щодо розміру (однакової кратності) додаткової відповідальності учасників щодо вартості їх вкладів (ст. 151 ЦК)</p>
ВИРОБ. КООП.	<p>Містить відомості про: найменування, тип та місцезнаходження, мету створення кооперативу і вичерпний перелік видів його діяльності; склад засновників; умови і порядок вступу до кооперативу та виходу чи виключення з нього; права і обов'язки членів та асоційованих членів; порядок внесення змін до статуту; порядок встановлення розмірів і сплати внесків та паїв членами та відповідальність за порушення зобов'язань щодо їх сплати; форми участі членів у діяльності кооперативу; порядок формування, склад, компетенція органів управління та контролю, порядок прийняття ними рішень у тому числі з питань, рішення з яких приймається одностайно чи кваліфікованою більшістю голосів членів, які беруть участь у загальних зборах; порядок формування, використання та розпорядження майном кооперативу; порядок розподілу доходу та покриття збитків, обліку і звітності, реорганізації і ліквідації кооперативу та вирішення пов'язаних з цим майнових питань; порядок скликання загальних зборів; умови і порядок повернення паю (ст. 8 ЗУ «Про кооператив»)</p>

ЗАСНОВНИЦЬКІ ДОГОВОРИ і МЕМОРАНДУ- МИ ПОВНИХ і КОМАНДИТНИХ ТОВАРИСТВ

У ПОВНИХ ТОВАРИСТВАХ

Містять відомості про: вид товариства, предмет і цілі його діяльності, склад засновників та учасників, найменування, зобов'язання учасників створити товариство, порядок їх спільної діяльності щодо його створення, розмір, склад та порядок утворення складеного капіталу, умови передання товариству майна учасників, розмір та порядок зміни часток кожного з учасників у складеному капіталі; розмір, склад та строки внесення ними вкладів, порядок розподілу прибутків та збитків, склад та компетенцію органів товариства та порядок прийняття ними рішень, включаючи перелік питань, по яких необхідна кваліфікована більшість голосів, форму участі учасників у справах товариства, порядок підписання установчих документів, порядок внесення змін до установчих документів та порядок ліквідації і реорганізації товариства (*ч. 2 ст. 88, ст. 120 ЦК, ч. 5 ст. 82 ГК, ст.ст. 4, 67 ЗУ «Про ГТ»*)

У КОМАНДИТНИХ ТОВАРИСТВАХ

Містять ті самі відомості, що й засновницькі договори повних товариств, але щодо вкладників командитного товариства в засновницькому (меморандумі) договорі вказуються тільки сукупний розмір їх часток у майні товариства та розмір, склад і порядок внесення ними вкладів (*ч. 2 ст. 88, ст. 134 ЦК, ч. 5 ст. 82 ГК, ст.ст. 4, 76 Закону України «Про господарські товариства»*)

ЗАСНОВНИЦЬКІ ДОГОВОРИ і ДОГОВОРИ ПРО СТВО- РЕННЯ (ЗАСНУВАННЯ) ГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРИСТВ

ЗАСНОВНИЦЬКІ ДОГОВОРИ КОМАНДИТНИХ і ПОВНИХ ТОВАРИСТВ	ЗАСНОВНИЦЬКІ ДОГОВОРИ АТ, ДОГОВОРИ ПРО СТВОРЕННЯ (ЗАСНУВАННЯ) ТОВ і ТДВ
Укладаються щодо командитних товариств з більше ніж одним повним учасником і щодо повних товариств	Укладаються щодо АТ, ТОВ, ТДВ, що створюються більше ніж однією особою
Укладаються обов'язково	Можуть укладатися
Є установчими документами	Не є установчими документами
Регулюють відносини між учасниками упродовж всього строку діяльності товариства	Регулюють відносини між учасниками до моменту державної реєстрації товариства
Є основним документом, яким керується товариство у своїй діяльності	Товариство не керується у своїй діяльності договором про створення
<i>(ст.ст. 120, 134 ЦК, ч. 1 ст. 82 ГК)</i>	<i>(ст. 142, ч. 2 ст. 153 ЦК, ч. 3 ст. 9 ЗУ «Про АТ»)</i>

**УСТАНОВЧІ ДОКУМЕНТИ
ЗАЛЕЖНО ВІД ЗАСОБУ ОФОРМЛЕННЯ
ПОДІЛЯЮТЬСЯ НА:**

Індивідуальні

Затверджений
рішенням загальних зборів учасників
ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «МАНГУСТ»
Протокол № 1 від 1 червня 2014 року

Зареєстровано
державним реєстратором
виконавчого комітету Одеської
міської ради Гутнік І. І.
3 червня 2014 р.
Номер запису 155676400020002343

Статут
ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «МАНГУСТ»

м.Одеса

Модельні

Затверджений постановою
Кабінету Міністрів України

МОДЕЛЬНИЙ СТАТУТ

товариства з обмеженою
відповідальністю

ОФОРМЛЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ УСТАНОВЧИХ ДОКУМЕНТІВ КОРПОРАТИВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

АТ, ВК

ТОВ / ТДВ

**ПОВНІ
ТОВАРИСТВА**

**КОМАНДИТНІ
ТОВАРИСТВА**

**Перша
редакція:**

Підписується всіма засновниками, або уповноваженими ними особами.

Підписуються лише
повними учасниками

**Наступні
редакції:**

Нотаріальне засвідчення справжності підписів на установчому документі обов'язкове тільки у випадку створення підприємства в результаті виділу, злиття, перетворення, поділу

Може підписуватися учасниками чи уповноваженими ними особами, або, у разі прийняття такого рішення загальними зборами – лише головою та секретарем загальних зборів

Підписуються всіма
учасниками

Підписуються лише
повними учасниками

Справжність підписів на установчому документі нотаріально засвідчується

П. 9 ч. 1 ст. 15 ЗУ «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань», ст. 4 ЗУ «Про господарські товариства»

Порядок підписання установчого документу визначає сам установчий документ

Установчий документ викладається у письмовій формі, прошивається, пронумеровується

МОДЕЛЬНІ СТАТУТИ ГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРИСТВ

Поняття

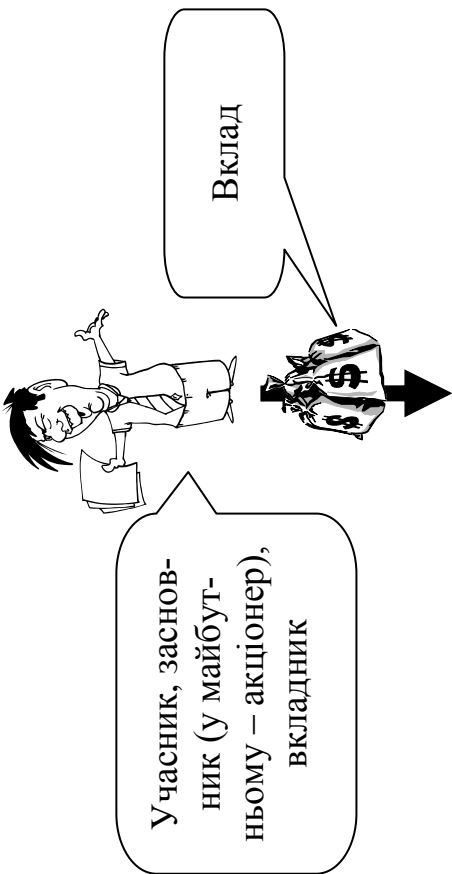
Модельний статут – це типовий установчий документ, затверджений Кабінетом Міністрів України, який використовується замість індивідуального статуту, що не оформлюється, для створення та провадження діяльності юридичних осіб відповідних організаційно-правових форм, містить встановлені законом правила, що регулюють правовий статус, права, обов'язки та відносини, які пов'язані із створенням, управлінням та провадженням господарської діяльності відповідних юридичних осіб. Постановою Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2011 р. № 1182 затверджений модельний статут ТОВ. Модельні статuti корпоративних підприємств інших організаційно-правових форм не затверджувалися

Оформлення

За бажанням учасників господарське товариство може бути утворене на підставі модельного статуту. У такому разі в рішенні про створення товариства зазначаються відомості про його вид, найменування, місцезнаходження, предмет і цілі діяльності, склад засновників та учасників, розмір статутного (складеного) капіталу, розмір часток кожного з учасників, порядок внесення ними вкладів, а також інформація про провадження діяльності на основі модельного статуту. Таке рішення підписують усі учасники (засновники), натомість індивідуальний статут товариства не оформлюється. Відповідні відомості вносяться до Єдиного державного реєстру, і у своїй діяльності товариство керується положеннями модельного статуту. Юридична особа, утворена на підставі індивідуального статуту, може за рішенням вищого органу управління продовжити свою діяльність на підставі модельного статуту і навпаки. Відповідні відомості вносяться до Єдиного державного реєстру

Стартова майнова база корпоративного підприємства формується за рахунок:

У господарських товариствах

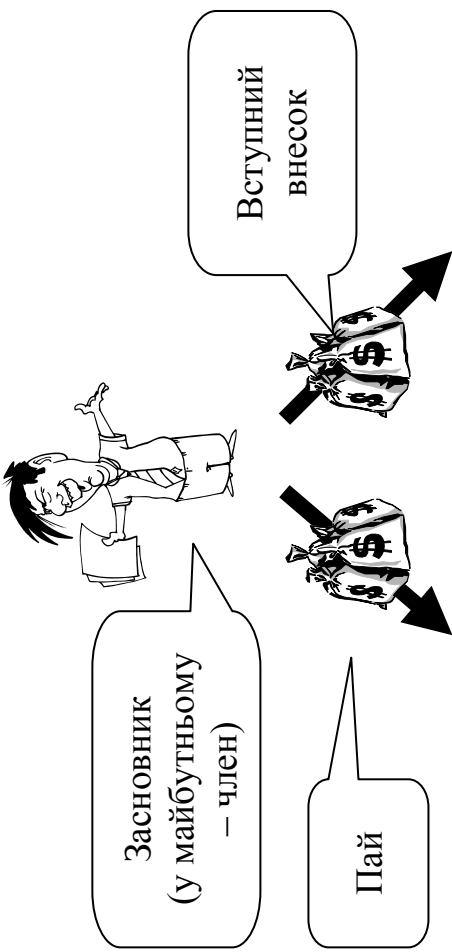

Статутний або складений (залежно від виду товариства) капітал

Також у процесі діяльності господарського товариства можуть вноситися додаткові внески, створюватися резервний фонд (див. наступні таблиці)

Ст. 1 ст. 12-3 ЗУ «Про ГТ», ч. 2 ст. 115 ЦК, ст.ст. 86-87 ГК

У виробничих кооперативах

Пайовий фонд

та

Неподільний фонд

Також у процесі діяльності кооперативу можуть сплачуватися додаткові паї, цільові внески, створюватися спеціальний та резервний фонди (див. наступні таблиці)

Ст.ст. 2, 20, 21 ЗУ «Про кооперацію»

ВКЛАДИ, ПАЇ, ВСТУПНІ ВНЕСКИ У КОРПОРАТИВНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Вкладом (паєм, вступним внеском) може бути:

- Нерухоме майно (у тому числі будинки, споруди, земельні ділянки)
- Рухоме майно (у тому числі обладнання, товари, сировина, живі тварини)
- Цінні папери та корпоративні права
- Права користування природними ресурсами
- Майнові права на інтелектуальну власність (державні наукові (науково-дослідні, науково-технологічні, науково-технічні, науково-практичні) установи та державні університети, академії, інститути можуть вносити до статутних капіталів господарських товариств виключно майнові права інтелектуальної – п.1 Декрету КМУ від 31 грудня 1992 р. № 24-92 «Про впорядкування діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, створених за участю державних підприємств»)
- Інші майнові права
- Грошові кошти, в тому числі в іноземній валюті

Вкладом (паєм, вступним внеском) НЕ може бути:

- Інформація
- Особисті немайнові блага та права
- Державне та комунальне майно, яке не підлягає приватизації та /або перебуває в оперативному управлінні бюджетних установ
- Майно, що не може перебувати у власності фізичних та юридичних осіб
- Бюджетні кошти
- Векселі, кошти, одержані в кредит та під заставу

Вклади (паї, вступні внески) підлягають грошовій оцінці. Оцінка вкладів учасників (засновників) господарських товариств зазначається в установчому документі, щодо виробничих кооперативів така вимога відсутня. Оцінка вкладів учасників господарських товариств здійснюється за їх згодою (ч. 2 ст. 115 ЦК України). Оцінка незалежного оцінювача необхідна при створенні АТ (ч. 2 ст. 11 Закону України «Про акціонерні товариства»), або якщо вкладом є об'єкт права державної чи комунальної власності (ст. 7 Закону України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні»)

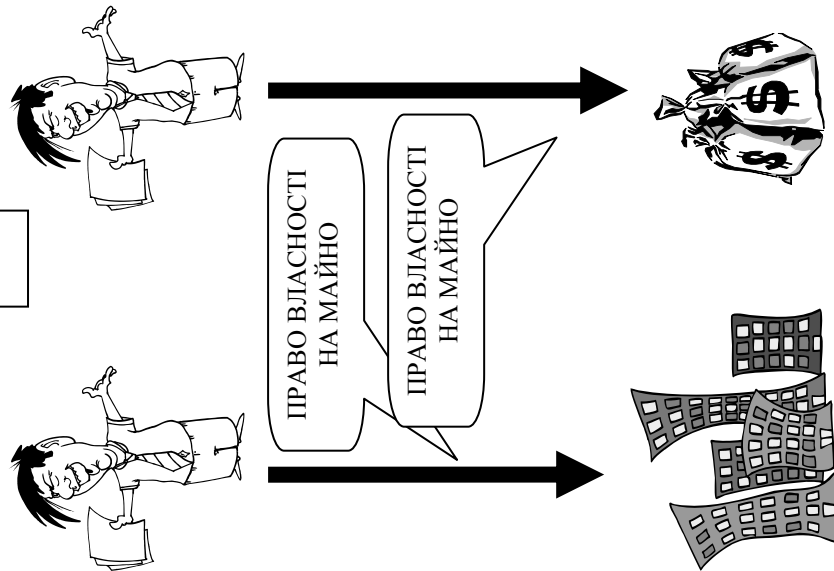
СТАТУТНИЙ (СКЛАДЕНИЙ) КАПІТАЛ ГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРИСТВ			
АТ	ТОВ / ТДВ	ПОВНЕ ТОВАРИСТВО	КОМАНДИТНЕ ТОВАРИСТВО
Статутний капітал	Статутний капітал	Складений капітал	Складений капітал
Мінімальний розмір – 1250 мін. заробітних плат на момент державної реєстрації (ч. 1 ст. 14 ЗУ «Про АТ»)	Мінімальний розмір не встановлений , отже, може дорівнювати 1 копійці		Мінімальний розмір не встановлений , але сукупний розмір часток вкладників не повинен перевищувати 50% складеного капіталу (ч. 3 ст. 135 ЦК України)
Формується повністю до моменту державної реєстрації товариства (ч. 5 ст. 9 ЗУ «Про АТ»)	Формується повністю після державної реєстрації товариства, а саме протягом року з моменту реєстрації (ч. 3 ст. 144, ч. 4 ст. 151 ЦК України)	Вимоги щодо моменту формування відсутні і визначаються виключно установчим документом	Формується повністю після державної реєстрації товариства, а саме протягом року з моменту реєстрації (ч. 4 ст. 135 ЦК України)
ФУНКЦІ:			
1. Стартова, або установча функція: формування майна товариства за рахунок майна учасників здійснюється у формі вкладів у статутний (складений) капітал			
2. Облікова функція: статутний (складений) капітал є умовним базисом для обчислення вартості та кількості акцій чи вартості і співвідношення часток			
3. Гарантійна функція: статутний капітал визначає мінімальний розмір майна товариства, що гарантує інтереси кредиторів. У ТОВ/ТДВ має суто декларативний характер, в АТ підкріплена певними законодавчими положеннями сумнівної ефективності		Відсутня	Відсутня

НАСЛІДКИ ВНЕСЕННЯ ВКЛАДУ ДО СТАТУТНОГО (СКЛАДЕНОГО) КАПІТАЛУ

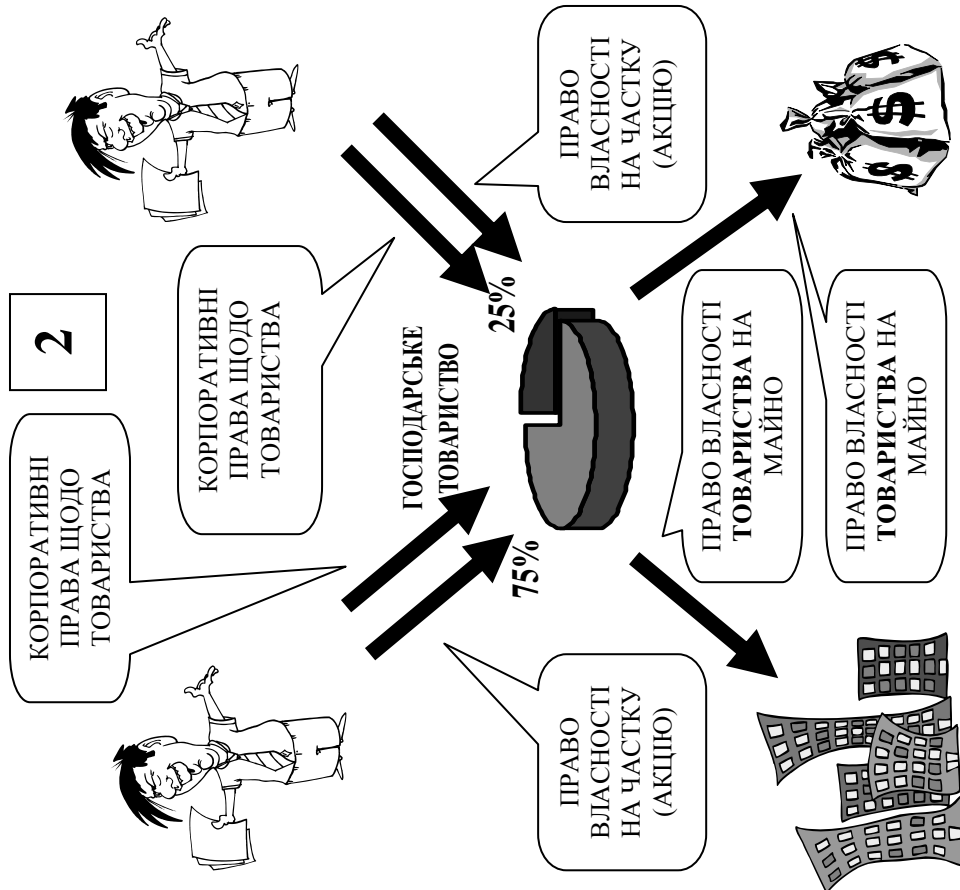
При внесенні майна до статутного капіталу особа втрачає, а товариство набуває право власності на внесений вклад (за винятком випадку, коли до статутного капіталу АТ – державної холдингової компанії вноситься корпоративний пакет – холдингова компанія набуває на такий пакет право господарського відання)

Замість права власності на майно вкладу особа набуває корпоративні права і статус учасника щодо товариства та право власності і статус власника щодо частки у статутному (складеному) капіталі чи акції (дивись детальніше схеми на с. 51-52)

1

2

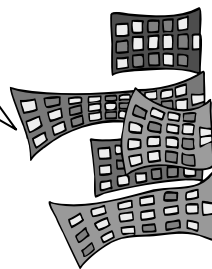
ОБЧИСЛЕННЯ РОЗМІРУ ЧАСТКИ УЧАСНИКА У СТАТУТНОМУ (СКЛАДЕНОМУ) КАПІТАЛІ

1

500 000 грн.

1 500 000 грн.

2

Розмір частки учасника у статутному (складеному) капіталі товариства є пропорційним вартості вкладу такого учасника з урахуванням вартості вкладів інших учасників, номінальна вартість частки відповідає вартості вкладу на момент його внесення

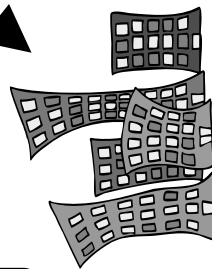
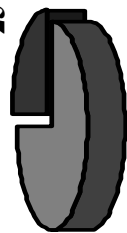

ГОСПОДАРСЬКЕ
ТОВАРИСТВО

75%

25%

Статутний
капітал
2 000 000 грн.

ПРАВОВИЙ РЕЖИМ МАЙНА КОРПОРАТИВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Господарське товариство та виробничий кооператив є власниками:

- 1) майна, переданого учасниками (засновниками, акціонерами, членами, вкладниками) у власність як вклад до статутного чи складеного капіталу господарського товариства (як внесок до пайового, неподільного чи спеціального фонду виробничого кооперативу), за винятком випадку, коли до статутного капіталу АТ – державної холдингової компанії вноситься корпоративний пакет – холдингова компанія набуває на такий пакет право господарського відання
- 2) продукції, виробленої у результаті господарської діяльності
- 3) одержаних доходів
- 4) іншого майна, набутого на підставах, що не заборонені законом (мається на увазі, в основному, майно, набуте на підставі правочинів)

*(ч. 1 ст. 115 ЦК України, ст.ст. 85, 100 ГК України,
ст. 12 Закону України «Про господарські товариства»,
ст. 19 Закону України «Про кооперацію»)*

УВАГА: Проблемним питанням є правовий режим майна приватного підприємства, у т.ч. – з декількома засновниками (тобто – корпоративного ПП). Закон не визначає прямо правову підставу, на якій майно належить ПП, отже згідно ч. 2 ст. 135 ГК України засновники можуть, начебто, закріпити за ПП майно на праві власності, господарського відання, а й у випадку створення некомерційного ПП – на праві оперативного управління. Рішення КСУ N17-рп/2012 від 19.09.2012 визначає що ПП створене одним з подружжя – це об'єкт права їх спільної сумісної власності, до якого входить внесок до статутного капіталу та майно, виділене з їх сумісної власності, отже, у контексті Рішення КСУ засновник залишається власником вкладу до статутного капіталу ПП, майно належить ПП не на праві власності (вірогідно – на праві господарського відання у комерційних ПП, оперативного управління – у некомерційних ПП). Слід пам'ятати, що у корпоративному ПП це може призвести до непередбачуваних правових наслідків та спричинити конфлікти між засновниками.

СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «СТАТУТНИЙ КАПІТАЛ» і «ЧИСТІ АКТИВИ»

Отримані від засновників (учасників) вклади, за рахунок яких сформований статутний капітал господарського товариства, можуть бути одразу використані товариством у його господарській діяльності: кошти – витрачені, майно – відчужене за рішенням органів управління товариства, компетентних приймати такі рішення

Отже, статутний капітал є величиною, актуальною при створенні товариства і зазначеною у статуті, але він не відбиває майновий стан товариства у кожний окремий момент часу

Для цього використовується фінансова категорія чистих активів. Це – активи товариства (ресурси, контрольовані товариством в результаті минулих подій, використання яких, як очікується, призведе до отримання економічних вигод у майбутньому) за вирахуванням його зобов'язань

Утім, вартість *чистих активів* АТ, ТОВ / ТДВ не повинна становити суму, меншу за зазначений у статуті розмір *статутного капіталу*. Якщо після закінчення другого чи кожного наступного фінансового року вартість чистих активів виявиться меншою від статутного капіталу, товариство зобов'язане оголосити про зменшення свого статутного капіталу і зареєструвати відповідні зміни до статуту, якщо учасники не прийняли рішення про внесення додаткових вкладів. Якщо вартість чистих активів товариства стає меншою від визначеного законом мінімального розміру статутного капіталу, товариство підлягає ліквідації (ч. 4 ст. 144, ч. 3 ст. 155 ЦК України). Остання вимога щодо ТОВ / ТДВ виявляється позбавленою сенсу, оскільки законодавство України не визначає більше мінімального розміру статутного капіталу ТОВ / ТДВ. Відповідне обмеження щодо АТ було виключене з ч. 3 ст. 14 ЗУ «Про АТ», але збереглося у ч. 3 ст. 155 ЦК України

РЕЗЕРВНИЙ КАПІТАЛ ГОСПОДАРСЬКОГО ТОВАРИСТВА (ч. 4 ст. 87 ГК України, ст. 19 ЗУ «Про АТ»)

Розмір капіталу	Встановлюється установчим документом у сумі не менш ніж 15% статутного капіталу товариства
Мета створення	Покриття збитків товариства, збільшення статутного капіталу, виплата дивідендів за привілейованими акціями (в АТ), погашення заборгованості у разі ліквідації товариства
Порядок формування	Щорічні відрахування не менш ніж 5% чистого прибутку товариства до досягнення встановленого установчим документом розміру. В АТ, яке емітує винятково прості акції, <i>може</i> створюватися, в АТ, яке емітує привілейовані акції, створюється <i>обов'язково</i>

ПАЇ ТА ВНЕСКИ ЧЛЕНА ВИРОБНИЧОГО КООПЕРАТИВУ

Пай, додатковий пай	Цільовий внесок	Вступний внесок
<p>Майновий поворотний внесок члена кооперативу у створення та розвиток кооперативу, який здійснюється шляхом передачі кооперативу майна, в тому числі грошей, майнових прав, а також земельної ділянки (пай, що вноситься при створенні кооперативу, або при вступі до нього), або добровільний грошовий чи інший майновий поворотний внесок члена кооперативу понад пай (додатковий пай, що вноситься особою, яка вже є членом кооперативу)</p>	<p>Грошовий чи інший майновий внесок члена кооперативу, що вноситься понад пай кооперативу для забезпечення виконання конкретних завдань кооперативу (в процесі діяльності кооперативу)</p>	<p>Грошовий чи інший майновий не-поворотний внесок, який зобов'язана сплатити особа у разі вступу до кооперативу (як при створенні кооперативу, так і в процесі його діяльності)</p>
<p>Можуть бути нерівними</p>	<p>Можуть бути різними</p>	<p>Обов'язково є рівними</p>
<p>Вносяться до пайового фонду</p>	<p>Вносяться до спеціального фонду</p>	<p>Вносяться до неподільного фонду</p>
<p>Разом становлять частку члена у майні кооперативу</p>	<p>Разом становлять частку члена у майні кооперативу</p>	<p>Не враховується у складі частки члена у майні кооперативу</p>
<p>Є «поворотними», враховуються при виході члена з кооперативу «відповідно до їх вартості на момент виходу»</p>	<p>Є «поворотним», враховується при виході члена з кооперативу «відповідно до їх вартості на момент виходу»</p>	<p>Є «неповоротним», не враховується при виході з кооперативу</p>

СИСТЕМА ФОНДІВ ВИРОБНИЧОГО КООПЕРАТИВУ

Пайовий	Неподільний	Спеціальний	Резервний
Обов'язкові (формулюються при утворенні кооперативу) вимоги щодо розміру та менту формування відсутні	Вимоги щодо розміру та менту формування відсутні	Необов'язкові (можуть формуватися в процесі діяльності кооперативу) вимоги щодо розміру відсутні	
За рахунок паїв та додаткових паїв. Не менше 10% паю вноситься до дня державної реєстрації кооперативу, решта – протягом року з дня державної реєстрації, якщо інший строк не встановлений статутом кооперативу.	За рахунок вступних внесків та відраховують від доходів самого кооперативу. УВАГА: кошти фонду не підлягають поділу між членами навіть при ліквідації кооперативу: передаються іншому кооперативу або зараховуються до бюджету	За рахунок цільових внесків членів та інших джерел, що не суперечать закону	За рахунок відраховують від доходу кооперативу, перерозподілу нерозподіленого фонду, пожертвувань, безплатної фінансової допомоги та за рахунок інших не заборонених законом надходжень
Мета – формування майна кооперативу	Мета законом не визначена	Мета – забезпечення статутної діяльності	Мета – покриття можливих витрат (збитків)
Система фондів виробничого кооперативу та паїв і внесків його членів є не виправдано складною та запутаною, з явними архаїзмами та елементами дублювання функцій (ст.ст. 2, 20, 21 Закону України «Про кооператив»)»			

ОРГАНИ КОРПОРАТИВНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Орган корпоративного підприємства – це певна організаційно оформлена частина підприємства, що утворюється на підставі та у порядку, визначеному законом та установчим документом, має певну компетенцію і здійснює волевиявлення корпоративного підприємства як юридичної особи.			
Юридична особа набуває цивільних прав та обов'язків і здійснює їх через свої органи, які діють відповідно до установчих документів та закону (ч. 1 ст. 92 ЦК України). У доктрині існує багато класифікацій органів юридичної особи, зокрема органи поділяють на:			
Представницькі та непередставницькі	Одноосібні та колегіальні	Волеутворюючі та волевиявляючі	Обов'язкові та факультативні
		Управління (керівні, виконавчі) та контрольні	

ПІДРОЗДІЛИ КОРПОРАТИВНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Відокремлені

Розташовані поза місцезнаходженням товариства

Філії

Здійснюють всі або частину функцій товариства

Представництва

Здійснюють представництво і захист інтересів товариства

Керівники філій та представництв завжди діють на підставі довіреності товариства

Створення не потребує державної реєстрації, але відомості про них включаються до Єдиного державного реєстру

Невідокремлені

Розташовані за місцезнаходженням товариства

Відділи, цехи, департаменти, сектори та ін.

Здійснюють функції, визначені статутом та іншими локальними актами товариства

Довіреність товариства не є обов'язковою умовою діяльності керівника такого підрозділу

Створення не потребує ані державної реєстрації, ані включення відомостей до Єдиного державного реєстру

Діють на підставі затвердженого товариством положення, керівники призначаються товариством

ОБ'ЄДНАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

Об'єднання підприємств – це господарська організація, юридична особа, утворена у складі двох або більше підприємств з метою координації їх виробничої, наукової та іншої діяльності для вирішення спільних економічних та соціальних завдань (ст. 118 ГК)

Господарське об'єднання

Об'єднання підприємств, утворене за ініціативою підприємств, незалежно від їх виду, які на добровільних засадах об'єднали свою господарську діяльність

Державне (комунальне) господарське об'єднання

Об'єднання підприємств, утворене державними (комунальними) підприємствами за рішенням КМ України, або, у визначених законом випадках, рішенням міністерств (інших органів, до сфери управління яких входять підприємства, що утворюють об'єднання), або рішенням компетентних органів місцевого самоврядування

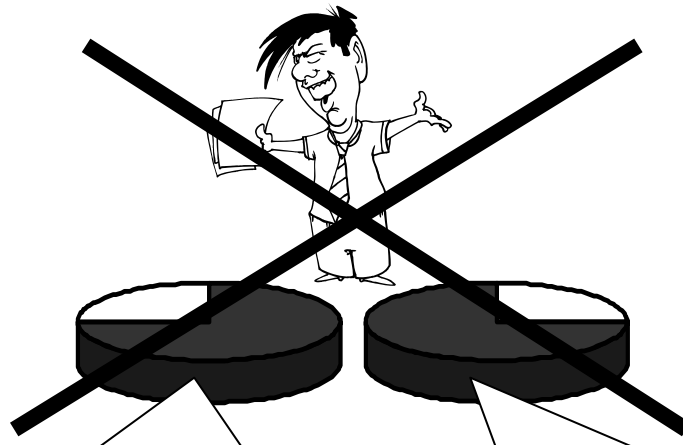
Організаційно-правові форми господарських об'єднань (ст. 120 ГК)

АСОЦІАЦІЯ	КОРПОРАЦІЯ	КОНСОРЦІУМ	КОНЦЕРН
Договірне об'єднання, створене з метою постійної координації господарської діяльності підприємств, що об'єдналися, шляхом централізації однієї або кількох виробничих та управлінських функцій, розвитку спеціалізації і кооперації виробництва, організації спільних виробництв на основі об'єднання учасниками фінансових та матеріальних ресурсів для задоволення переважно господарських потреб учасників асоціації. Асоціація не має права втручатися у господарську діяльність її учасників	Договірне об'єднання, створене на основі поєднання виробничих, наукових і комерційних інтересів підприємств, що об'єдналися, з делегуванням ними окремих повноважень централізованого регулювання діяльності кожного з учасників органам управління корпорації	Тимчасове статутне об'єднання підприємств для досягнення його учасниками певної спільної господарської мети (реалізації цільових програм, науково-технічних, будівельних проектів тощо). У разі досягнення мети створення консорціум припиняє свою діяльність	Статутне об'єднання підприємств, а також інших організацій, на основі їх фінансової залежності від одного або групи учасників об'єднання, з централізацією функцій науково-технічного і виробничого розвитку, інвестиційної, фінансової, зовнішньоекономічної та іншої діяльності. Учасники концерну не можуть бути одночасно учасниками іншого концерну

**КОРПОРАТИВНІ
ПРАВА
і
КОРПОРАТИВНИЙ
КОНТРОЛЬ**

ОБМЕЖЕННЯ ЩОДО УЧАСТІ У ПОВНИХ ТА КОМАНДИТНИХ ТОВАРИСТВАХ

1

Повне або командитне товариство

Повне або командитне товариство

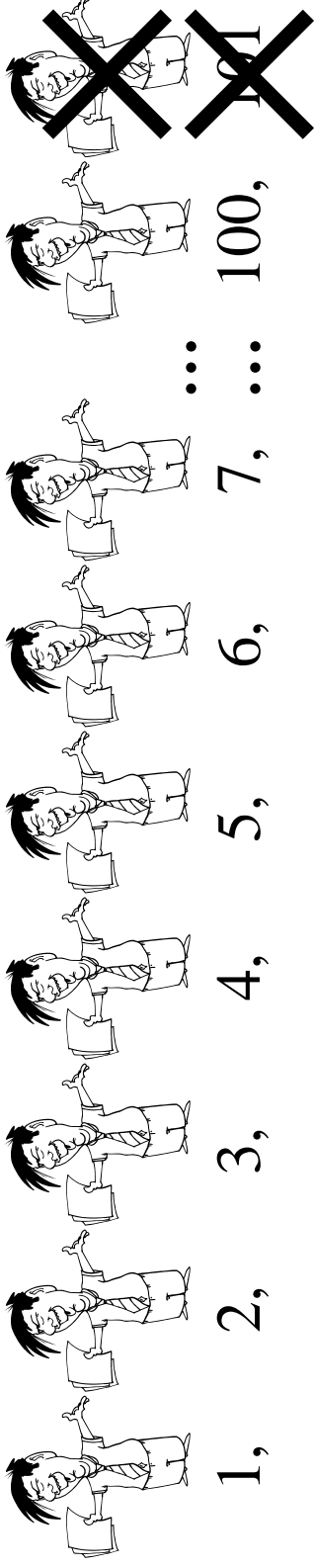
Особа може бути учасником **лише одного** повного товариства або повним учасником одного командитного товариства, повний учасник командитного товариства не може бути вкладником того самого товариства або учасником повного товариства (*ч. 2 ст. 119, ч. 2 ст. 135 ЦК України*). Метою цього обмеження є запобігання ситуації, коли особа несе повну відповідальність за зобов'язаннями більше ніж одного товариства, внаслідок чого виникає конкуренція між вимогами кредиторів різних товариств пред'явленими такій особі

2

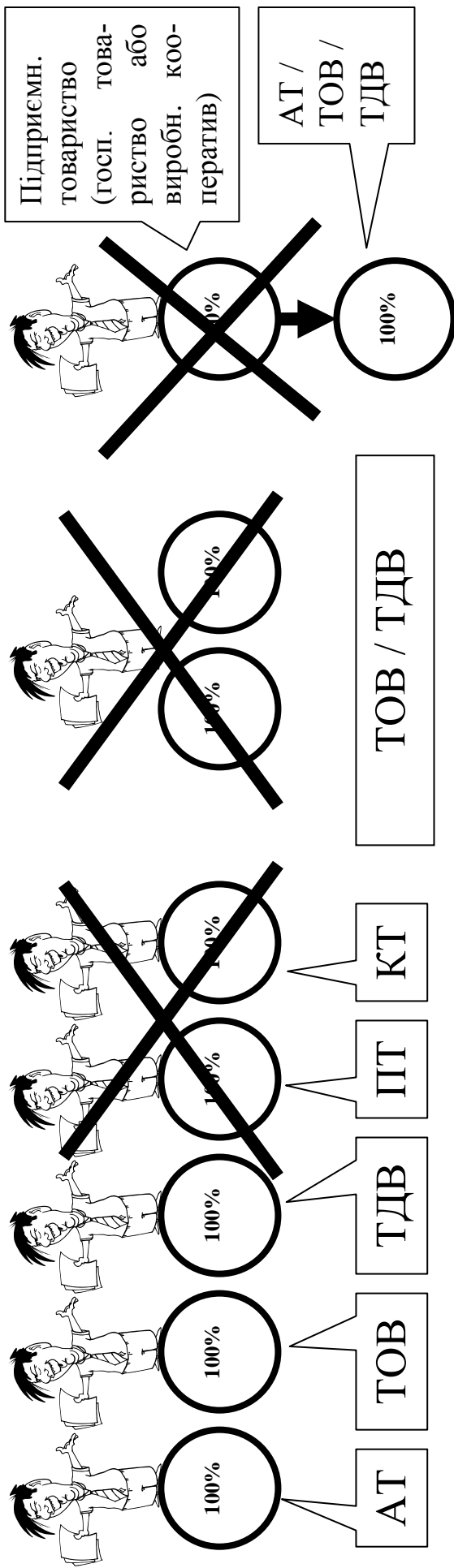
Учасником повного товариства, повним учасником командитного товариства може бути лише особа, зареєстрована як суб'єкт підприємництва (*ч. 7 ст. 80 ГК України*). Це обмеження встановлене у зв'язку із тим, що учасники повних та повні учасники командитних товариств вчиняють правочини від імені товариства і несуть повну відповідальність за його боргами, а банкрутство фізичної особи можливе лише за набуття статусу ФОП

ОБМЕЖЕННЯ ЩОДО УЧАСТІ У ТОВАРИСТВАХ З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ

У ТОВ може бути не більше 100 учасників. Якщо кількість учасників перевищує 100 осіб, ТОВ протягом року має або зменшити кількість учасників, або перетворитися на АТ. У разі невиконання цієї вимоги ТОВ підлягає ліквідації (ч. 1 ст. 141 ЦК України, ч. 2 ст. 50 Закону України «Про господарські товариства»). Причина цього обмеження полягає в тому, що всі ГТ крім АТ пристосовані для діяльності з обмеженою кількістю учасників, зокрема – у зв'язку із тим, що зміни у складі учасників фіксуються в установчому документі, отже, кожна зміна складу вимагає проведення загальних зборів і затвердження змін до статуту, що мають бути підписані всіма учасниками ТОВ, а це викликає на практиці серйозні утруднення. Утім, з цих ГТ лише ТОВ є досить поширеними, натомість ПТ і КТ ніколи не утворюються великою кількістю осіб, оскільки особи, які добровільно приймають солідарну відповідальність як правило повністю довіряють одна одній, отже – склад учасників ПТ і КТ не є численним. Слід зазначити, що обмеження кількості учасників не поширюються також на ТДВ, які відрізняються від ТОВ лише додатковою відповідальністю. Отже, на практиці досить часто ТОВ, яке перевищує ліміт учасників реорганізується не в АТ (що пов'язано з емісією акцій, ускладненням корпоративних процедур і системи органів управління), а у ТДВ

ГОСПОДАРСЬКІ ТОВАРИСТВА ОДНІЄЇ ОСОБИ

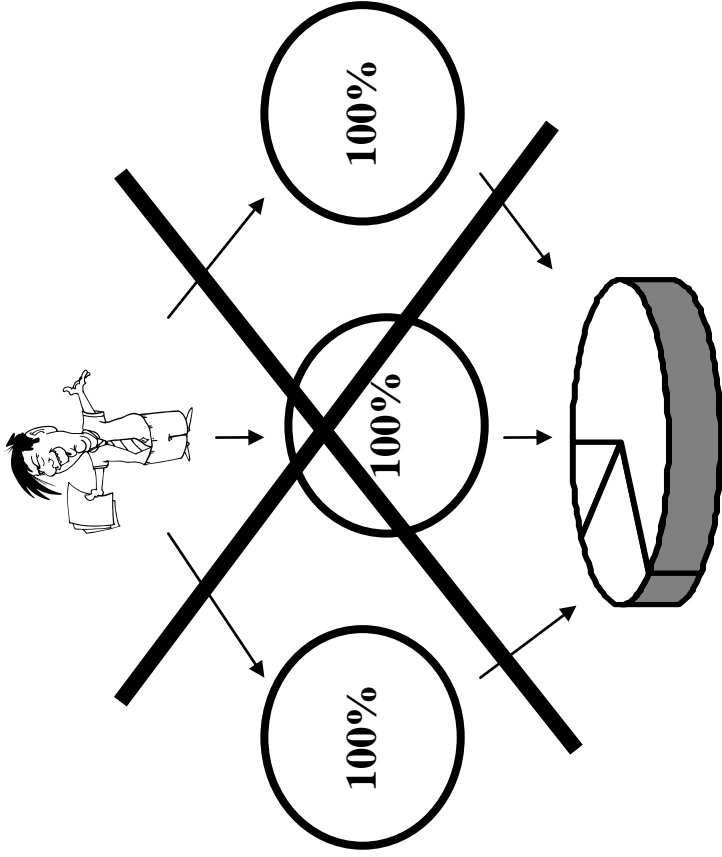

АТ, ТОВ, ТДВ можуть бути утворені однією особою і діяти з одним учасником (акціонером). Повні та командитні товариства можуть утворюватися і діяти лише з двома і більше учасниками (командитні товариства – хоча б з одним повним учасником і одним вкладником) (ч. 2 ст. 114 ЦК України)

Особа не може бути єдиним учасником кількох ТОВ або ТДВ. Відповідні законодавстві відсутні (ч. 2 ст. 141 ЦК України)

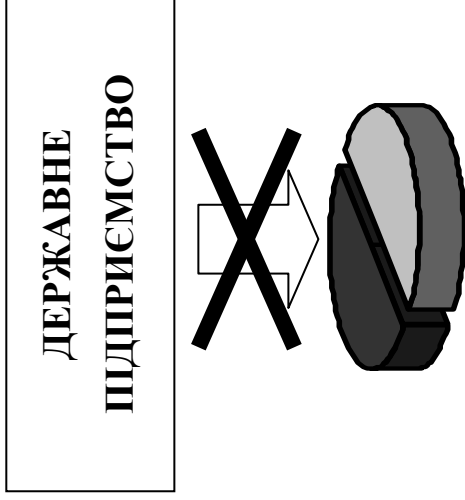
Господарське товариство з єдиним учасником (АТ, ТОВ, ТДВ) не може мати єдиним учасником інше підприємницьке товариство (ч. 2 ст. 141, ч. 4 ст. 153 ЦК України)

**ДОДАТКОВІ ОБМЕЖЕННЯ ЩОДО
УЧАСТІ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ,
УТВОРЕНИХ ОДНІЄЮ ОСОБОЮ, В АТ**

Відповідно до ч. 1 ст. 4 Закону України «Про акціонерні товариства» АТ не може мати в своєму складі тільки акціонерів-юридичних осіб (будь-яких видів), єдиним учасником яких є одна і та сама особа

**ОБМЕЖЕННЯ ЩОДО УЧАСТІ
ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВ
У КОРПОРАТИВНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ**

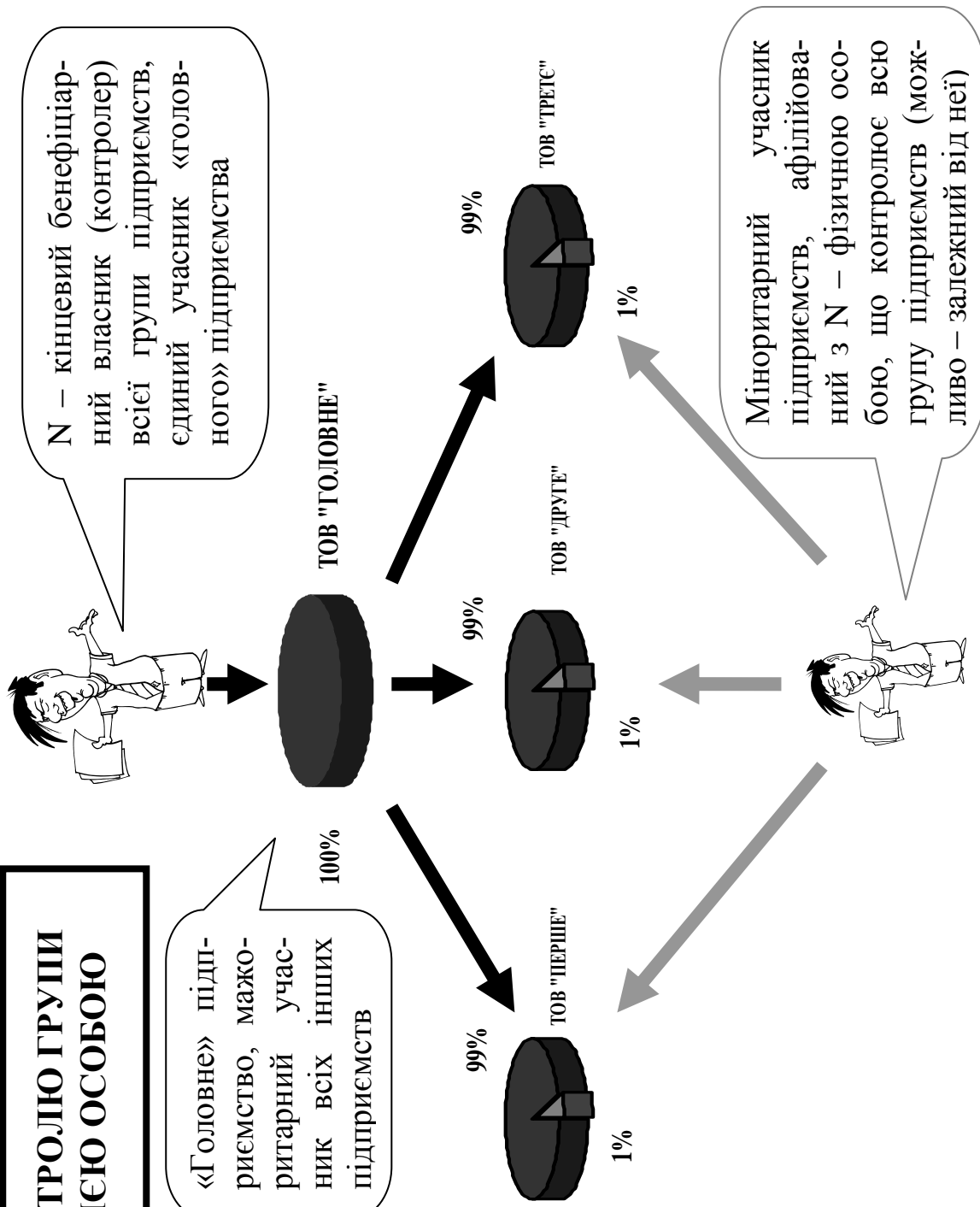

Державні підприємства (за винятком будівельних організацій, підприємств будівельної індустрії та будівельних матеріалів, які є засновниками господарських товариств, що здійснюватимуть проектування та перспективне будівництво за кордоном та суб'єктів літакобудування, які підпадають під дію норм статті 2 Закону України «Про розвиток літакобудівної промисловості») не можуть бути засновниками господарських товариств і кооперативів (Декрет КМУ від 31 грудня 1992 р. № 24-92 «Про впорядкування діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, створених за участю державних підприємств»)

ТИПОВА СХЕМА КОНТРОЛЮ ГРУПИ ПІДПРИЄМСТВ ОДНІЄЮ ОСОБОЮ

Оскільки на практиці досить часто виникає необхідність створювати господарські товариства, що повністю контролюються однією особою, із тим, щоб не порушувати обмеження законодавства щодо єдиного учасника, до складу учасників вводять другого, міноритарного учасника із символічною (іноді її іменують також номінальною) часткою (1%, 0,1% або 0,001%), який є афілійованим (залежним) від фізичної особи, що контролює всю групу підприємств

«Головне» підприємство, мажоритарний учасник всіх інших підприємств

КІНЦЕВИЙ БЕНЕФІЦІАРНИЙ ВЛАСНИК (КОНТРОЛЕР)

Кінцевий бенефіціарний власник (контролер) – це фізична особа,

- яка незалежно від формального володіння має можливість здійснювати вирішальний вплив на управління або господарську діяльність юридичної особи безпосередньо або через інших осіб, що здійснюється, зокрема, шляхом реалізації
 - права володіння або користування всіма активами чи їх значною часткою,
 - права вирішального впливу на формування складу, результати голосування, а також вчинення правочинів, які надають можливість визначати умови господарської діяльності, давати обов'язкові до виконання вказівки або виконувати функції органу управління,
- або яка має можливість здійснювати вплив шляхом прямого або опосередкованого (через іншу фізичну чи юридичну особу) володіння однією особою самотійно або спільно з пов'язаними фізичними та/або юридичними особами часткою в юридичній особі у розмірі 25 чи більше відсотків статутного капіталу або прав голосу в юридичній особі

Кінцевим бенефіціарним власником (контролером) не може бути особа, яка має формальне право на 25 чи більше відсотків статутного капіталу або прав голосу в юридичній особі, але є агентом, номінальним утримувачем (номінальним власником) або є тільки посередником щодо такого права.

У «Типовій схемі контролю групи підприємств однією особою» на попередній сторінці кінцевим бенефіціарним власником (контролером) групи підприємств є N

Поняття кінцевого бенефіціарного власника (контролера) визначається у п. 20 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення»

КОРПОРАТИВНІ ОBOB'ЯЗКИ СПІЛЬНІ ДЛЯ УСІХ КОРПОР. ПІДПРИЄМСТВ

- Додержуватись вимог установчого документа корпоративного підприємства
- Виконувати рішення загальних зборів та інших органів управління корпоративного підприємства
- Виконувати свої зобов'язання перед корпоративним підприємством, в тому числі пов'язані з майновою участю, а також вносити вклади, внески (оплачувати акції) у розмірі, порядку та засобами, передбаченими установчим документом

(ст. 11 ЗУ «Про ГТ», ст. 117 ЦК України, ч. 2 ст. 88 ГК України, ст. 12 ЗУ «Про кооперацію», ст. 29 ЗУ «Про АТ»)

КОРПОРАТИВНІ ОBOB'ЯЗКИ В ОКРЕМИХ ВИДАХ КОРПОР. ПІДПРИЄМСТВ

- Не розголошувати комерційну таємницю та конфіденційну інформацію про діяльність товариства (акціонери, учасники господарських товариств)
- Не вчиняти без згоди інших учасників від свого імені та у своїх інтересах або в інтересах третіх осіб правочини, що є однорідними з тими, які становлять предмет діяльності товариства (учасники, повні учасники повних та командитних товариств) *(ст. 70 ЗУ «Про ГТ»)*
- Солідарно з іншими учасниками відповідати за зобов'язаннями товариства усім своїм майном, на яке може бути звернене стягнення, незалежно від того, виникли ці борги до чи після вступу до товариства, у тому числі відповідати за борги, які виникли до вибуття учасника чи відступлення ним частки протягом трьох років з дня затвердження звіту про діяльність товариства за рік, у якому він вибув з товариства (учасники, повні учасники повних та командитних товариств) *(ст. 124 ЦК України, ст. 74 ЗУ «Про ГТ»)*
- У разі недостатності майна товариства додатково відповідати належним їм майном в однаковому для всіх учасників кратному до внеска кожного учасника розмірі, що встановлюється установчим документом (учасники ТДВ) *(ст. 151 ЦК України, ст. 65 ЗУ «Про ГТ»)*
- Придбати у всіх акціонерів, які висловлять таке бажання, належні їм прості акції і сплатити за них ринкову вартість (акціонер, що придбав контрольний пакет акцій) *(ст. 65 ЗУ «Про АТ»)*

**ПРАВО НА УЧАСТЬ У
ТОВАРИСТВІ**

?

**ПРАВА УЧАСНИКА
ГОСП. ТОВАРИСТВА**

Зазначені тут поняття втілюють просту ідею про те, що особа, яка стає учасником корпоративного підприємства, отримує певні права у зв'язку із своєю участю у формуванні майна такого підприємства, або внаслідок придбання частки (акцій, паю) у попереднього учасника. Всі ці поняття використовуються у законодавстві, утім, їх співвідношення законодавцем не встановлене. У наступних схемах пропонується одне з можливих бачень співвідношення цих понять

?

КОРПОРАТИВНІ ПРАВА

?

КОРПОРАТИВНІ ПРАВА

Категорія, передбачена ст. 167 ГК України, п. 8 ч. 1 ст. 2 Закону України «Про акціонерні товариства» та п. 14.1.90 ПК України визначається як сукупність майнових і немайнових прав, що виникають з володіння часткою (акціями) у статутному капіталі (майні) господарської організації: на участь в управлінні; на участь в отриманні частки прибутку; на участь в отриманні частки активів в разі ліквідації організації, а також інших прав, передбачених законодавством і установчими документами

Категорія стосується усіх корпоративних підприємств

На нашу думку корпоративні права – це визначений законодавством та установчим документом корпоративного підприємства неподільний комплекс ексклюзивних прав особи щодо корпоративного підприємства та інших суб'єктів корпоративних прав щодо цього підприємства (учасників та ін.), які первісно виникають внаслідок участі у формуванні майна підприємства і дозволяють як отримувати матеріальні блага від його діяльності, так і здійснювати на нього безпосередній і значущий вплив, що здатний визначати його долю та буття

Категорія є ключовим і найважливішим поняттям корпоративного права

Оскільки «субстрат» корпоративних прав (акція, частка) є оборотоздатним символічним об'єктом, фактично – знаком корпоративних прав і може відчужуватися за правочинами, суб'єкт корпоративних прав може змінюватися, утім корпоративні права як такі не є оборотоздатними

Корпоративні права з акції (частки) є цілісною і неподільною сукупністю – набуваючи права на частку (акцію) особа набуває всю сукупність представлених часткою (акцією) прав: не можна, наприклад, набути право отримувати дивіденди без права отримувати частку активів при ліквідації, набувати право скликати загальні збори без права голосувати

Термін «корпоративні права» означає не лише абстрактну правомочність будь-якого учасника будь-якого товариства, незалежно від розміру його частки, але також сукупність прав, що виникають з набуття частки певного розміру, певної кількості акцій в конкретному корпоративному підприємстві: обсяг цих прав може бути різним у різних учасників

Обсяг корпоративних прав відображає ступінь корпоративного контролю цього учасника (акціонера, вкладника, члена) над таким корпоративним підприємством

ПРАВА УЧАСНИКА

De lege lata – категорія, передбачена ст. 116 ЦК, ч. 1 ст. 88 ГК, ст. 10 ЗУ «Про ГТ», ст. 25 ЗУ «Про АТ» (як права акціонера – власника простих акцій) щодо господарських товариств. Зазначені норми не містять визначення категорії, але наводять перелік прав, до якого належать:

- Право брати участь в управлінні справами товариства в порядку, який визначається установчими документами, за винятком випадків, передбачених законом
- Право брати участь в розподілі прибутку товариства і отримувати свою частку
- Право отримувати інформацію про діяльність товариства (знайомитися з річними балансами, звітами, протоколами зборів)
- Право вийти з товариства (відсутнє в акціонера); право здійснити відчуження своєї частки (акцій)

Цей перелік стосується учасників (акціонерів, вкладників) господарських товариств і не є вичерпним, оскільки зазначені вище норми містять зауваження про те, що учасники господарських товариств можуть мати також інші права, передбачені законодавством і установчим документом товариства. Дійсно, аналіз законодавства свідчить про наявність великої кількості інших прав учасників господарських товариств

Отже, йдеться про орієнтовний перелік важливих прав учасника (акціонера, вкладника) господарського товариства, які він має незалежно від розміру частки (кількості акцій), що йому належить (належать). Як правило, термін «права учасника» вживається, якщо йдеться про якісь конкретні права учасника (наприклад, право скликати загальні збори), а не про загальну сукупність його прав.

Перелік прав члена виробничого кооператива передбачений ст. 12 Закону України «Про кооперацію» і значною мірою відрізняється від прав учасника (акціонера) господарського товариства

Отже, категорія, фактично, дублює категорію „корпоративні права” у тому, що стосується окремих прав учасника господарського товариства

De lege ferenda, на нашу думку, має відбутися повне переосмислення цієї категорії: категорія „права учасника” може виступати:

- або родовим поняттям для категорії „корпоративні права” і означати права учасника будь-якого підприємства, а не лише корпоративного, тобто – права як учасників корпоративних підприємств, так і єдиного учасника унітарного підприємства;
- або означати той обсяг прав, який має особа, що перебуває з корпоративним підприємством у відносинах участі, а не у відносинах „пост-участі” чи „перед-участі” (див. схеми на с. 56-57)

ПРАВО НА УЧАСТЬ У ТОВАРИСТВІ

Зміст категорії розкривається у ч. 1 ст. 100 ЦК України, відповідно до якої право участі у товаристві є особистим немайновим правом і не може окремо передаватися іншій особі

Категорія стосується усіх товариств (як підприємницьких, так і непідприємницьких) і є, на нашу думку, суто зайвою

Концепція права на участь у товаристві як особистого майнового права, що не може бути відчужене, має очевидну внутрішню суперечність, оскільки зв'язок кожного конкретного учасника (акціонера, вкладника, члена) з кожним конкретним підприємницьким товариством є, як правило, наслідком або участі особи у формуванні майна товариства (що передбачає економічний зміст), або наступного придбання частки / акцій / паю у попереднього учасника (акціонера, вкладника, члена), що передбачає передачу права іншій особі. Застосування ч. 1 ст. 100 ЦК України на практиці призводить до проблемних наслідків; ряд авторів вважає за доцільне скасувати або змінити ч. 1 ст. 100 ЦК України

Також ця категорія є змістовно пустою, оскільки всі законні інтереси учасника щодо корпоративного підприємства забезпечуються через конкретні корпоративні права, тоді як і склад правомочностей права на участь і інтерес, який воно забезпечує, залишається нез'ясованим

На нашу думку участь – це питання факту, це не право, а стан відносин між учасником і підприємством: внесення майна як вкладу має наслідком виникнення участі у корпоративному підприємстві і корпоративних прав щодо нього

Доки ч. 1 ст. 100 ЦК України не змінено, право на участь у товаристві у контексті ст.ст. 269, 271 ЦК України доцільно розуміти як складову правоздатності особи, як „засновницьке” право, що:

- Наявне у особи незалежно від її участі у товаристві на певний момент
- Є передумовою участі особи в господарських товариствах
- Є особистим немайновим правом
- Не має економічного змісту, не може бути передане іншій особі
- Становить собою здатність час від часу ставати учасником господарського товариства через створення нових товариств або придбання часток за наявності законних підстав

КЛАСИФІКАЦІЯ КОРПОРАТИВНИХ ПРАВ

За ознакою загальності

Загальні – властиві корпоративним підприємствам усіх організаційно-правових форм

Спеціальні – властиві окремим організаційно-правовим формам корпоративних підприємств

За ознакою первинності

Базові – основні чи первинні

Похідні – конкретизують, розкривають зміст базових

За ознакою джерела

Передбачені законодавством

Передбачені локальними актами підприємства – установчим документом або внутрішніми положеннями

За ознакою характеру прав

Майнові

Організаційні

Безумовні

Умовні

З отримання часток/акцій

З управління

З отримання інформації

З отримання прибутку і майна

За ознакою правового змісту

КОРПОРАТИВНІ ЧАСТКИ І АКЦІЇ У ГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРИСТВАХ

Частка у статутному (складеному) капіталі господарського товариства, або ж корпоративна частка є субститутом переданого у власність господарського товариства вкладу, і, водночас, символічним оборотоздатним об'єктом, право власності на який надає його власникові статус учасника і права щодо господарського товариства (корпоративні права), субстратом, оборотоздатним знаком (символом) яких є частка

Частка акціонерного товариства є акцією і визнається цінним папером

Порівняльна характеристика акцій та інших часток

Акція	Інші частки
Існує у господарських товариствах	
Є субститутом вкладу, який особа передає у власність господарського товариства з метою набуття ексклюзивних (корпоративних) прав щодо товариства: втрачаючи право власності на майно вкладу особа набуває право власності на частку (акцію)	
Є оборотоздатним об'єктом прав, зокрема – права власності, може бути відчужена	
Ідентифікує суб'єкта корпоративних прав: той, хто є власником частки (акції), є, водночас, суб'єктом корпоративних прав щодо товариства	
Є символічним об'єктом – знаком (символом) корпоративних прав, які вона посвідчує	
Існує у формі електронного запису і засвідчуються випискою – знаком другого рівня	
Є цінним папером, обліковується і обертається у спеціально пристосованій для обліку і обігу символічних об'єктів депозитарній системі	Не є цінним папером, обліковується у Єдиному державному реєстрі та установчих документах, обертається поза депозитарною системою
Детально врегульовані законодавством, є повноцінними об'єктами обороту	Фрагментарно врегульовані законодавством, деякі аспекти обороту є проблемними (застава, режим часток у шлюбних відносинах)
Акції одного АТ завжди мають рівну номінальну вартість, становлять єдиний відсоток статутного капіталу	Можуть мати різну вартість, і, відповідно – становити різний відсоток статутного (складеного) капіталу
Окрема акція є неподільною, але всі акції АТ можуть бути деноміновані	Може бути поділена, але можливість деномінації не передбачена законом
Існує тільки в АТ, є видом частки	Існує в усіх видах господарських товариств: кожна акція є часткою, але не навпаки

ВЛАСНИК ЧАСТКИ / УЧАСНИК ТОВАРИСТВА

„Влада над річчю”

„Влада над особою”

ВЛАСНИК ЧАСТКИ
(цивільно-правовий статус)

УЧАСНИК ТОВАРИСТВА
(господарсько-правовий статус)

Ідеальна сукупність правових статусів

Речові відносини

ВЛАСНІСТЬ,
речові права
власника

Корпоративні відносини

УЧАСТЬ,
корпоративні
права учасника

Статус особи як власника частки / акції

обумовлює її статус як учасника товариства

- Юридичний факт набуття особою частки / акції має наслідком виникнення ідеальної сукупності двох правових статусів особи різної правової природи – цивільно-правового статусу власника частки/акції та господарсько-правового статусу учасника товариства
- Ці правові статуси одночасно виникають і припиняються, не існують окремо – власник частки/акції завжди є учасником товариства і навпаки (утім, з цього питання існує серйозна дискусія, слід також врахувати узагальнення судової практики, детальніше див. с. 222-224)
- Правовий статус особи як учасника товариства є похідним від її статусу як власника частки/акції, утім, обумовлюючи буття прав учасника, статус власника частки/акції не визначає їх зміст
- Ці правові статуси є комплементарними: вони доповнюють одне одного і лише разом надають особі повноту прав, що покликана забезпечити законні інтереси, пов'язані з майновою участю у товаристві

ПІДСТАВИ НАБУТТЯ УЧАСТІ у ПІДПРИЄМСТВІ і ПРАВ УЧАСНИКА (КОРПОРАТИВНИХ ПРАВ)

Первинна

Єдиною первинною підставою набуття участі у підприємстві і прав учасника є формування особою однією чи разом з іншими особами майнової бази підприємства (статутного, складеного капіталу чи пайового фонду) за рахунок передачі свого майна підприємству як вкладу (паю). В унітарних підприємствах вклад передається у господарське відання чи оперативне управління, єдиний учасник отримує права (права учасника) щодо унітарного підприємства, залишаючись власником переданого підприємству майна. У корпоративних підприємствах вклад передається у власність, отже учасник отримує не лише права учасника щодо підприємства (корпоративні права, які є природними з правами учасника унітарного підприємства) але й обов'язковий субститут вкладу – частку (акцію) на праві власності.

Похідні

Спадкування (правонаступництво) щодо частки у статутному чи складеному капіталі, паю або акцій

Придбання за договором акції, частки, паю в особи, яка вже здійснила одноособово чи разом з іншими особами формування майнової бази корпоративного підприємства

Звернення стягнення на акції АТ або пай члена виробничого кооперативу. Слід значити, що у інших корпоративних підприємствах звернення стягнення на частку неможливе: за наявності боргів учасника і за відсутності в нього іншого майна кредитори звертають стягнення безпосередньо на майно ТОВ / ТДВ, ПТ, КТ і отримують вартість частини майна товариства, пропорційну розміру частки учасника – боржника, але не набувають прав на частку, і, відповідно – корпоративних прав щодо товариства.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ЧАСТКИ, АКЦІЇ та КОРПОРАТИВНІ ПРАВА У ГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРИСТВАХ

<p>Акціонери АТ, які володіють 10% і БІЛЬШЕ акцій</p>	<p>Акціонери АТ, які володіють МЕНШЕ ніж 10% акцій</p>	<p>Учасники ТОВ, ТДВ, повних товариств, повні учасники командитних товариств</p>	<p>Вкладники командитних товариств</p>
<p>Режим інформації: відкрита інформація у тому, що стосується юридичних осіб і фізичних осіб, які надали згоду на розкриття інформації, або є посадовими особами. Щодо інших фізичних осіб-акціонерів – інформація з обмеженим доступом</p>	<p>Режим інформації: інформація з обмеженим доступом</p>	<p>Режим інформації: відкрита інформація</p>	<p>Режим інформації: відкрита інформація</p>
<p>Джерело інформації: електронна база даних НКЦФР, доступна через ІНТЕРНЕТ (відкриття), реєстри власників іменних цінних паперів (обмежений доступ)</p>	<p>Джерело інформації: реєстри власників іменних цінних паперів (обмежений доступ)</p>	<p>Джерело інформації: Єдиний державний реєстр, установчі документи</p>	<p>Джерело інформації: протокол загальних зборів учасників з рішенням про створення товариства або про прийняття вкладника до товариства, Єдиний державний реєстр</p>

(ст.ст. 39, 41 Закону України «Про цінні папери і фондовий ринок», ст.ст. 51, 67, 76 Закону України «Про ГТ», ст.ст. 120, 134, 143 ЦК України, ч. 2 ст. 9, ст. 11 ЗУ «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань»)

КОРПОРАТИВНІ ВІДНОСИНИ (1)

Легальне визначення: корпоративні відносини – це відносини, що виникають, змінюються і припиняються щодо корпоративних прав (ч. 3 ст. 167 ГК України). Недоліком цього визначення є те, що корпоративні права виявляються не елементом змісту, а нібито об'єктом корпоративних відносин (тим благом, щодо якого ці відносини виникають, змінюються і припиняються)

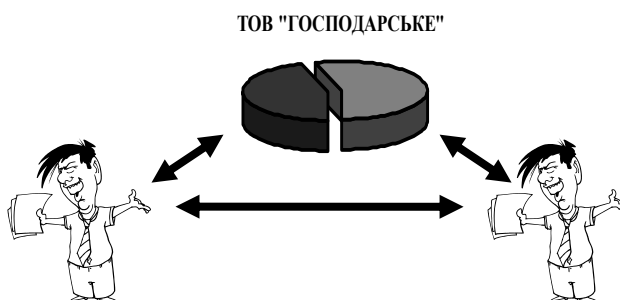
На нашу думку корпоративні відносини – це відносини, у яких здійснюються корпоративні права та виконуються корпоративні обов'язки (див. попередні схеми). Корпоративні відносини завжди є правовідносинами, оскільки не існують поза межами ідеальної правової конструкції юридичної особи, отже, доправові корпоративні відносини, як відносини ще не врегульовані правом неможливі (на відміну від, наприклад, сімейних відносин, які можуть бути доправовими)

Категорія корпоративних правовідносин є повністю похідною від категорій корпоративного обов'язку, та, найбільшою мірою – корпоративних прав, яка і є змістовним центром ваги понятійного апарату корпоративного права

Суб'єкти

корпоративних правовідносин:

1. Суб'єкт корпоративного права (обов'язку)
2. Корпоративне підприємство

Формати

корпоративних правовідносин:

1. Суб'єкт корпоративного права (обов'язку) – Корпоративне підприємство

Наприклад:

- відносини між акціонером – суб'єктом корпоративного права на отримання дивідендів та АТ, або
- відносини між учасником – суб'єктом корпоративного обов'язку щодо внесення вкладу до статутного капіталу та ТОВ

Обов'язки та права корпоративного підприємства у цих відносинах, що кореспондують відповідним корпоративним правам та обов'язкам (зокрема – обов'язок АТ виплатити дивіденди акціонеру, право ТОВ вимагати внесення учасником вкладу до статутного капіталу) можна іменувати правами та обов'язками корпоративного підприємства у корпоративних правовідносинах

2. Суб'єкт корпоративного права – Суб'єкт корпоративного обов'язку

Наприклад – відносини між акціонером, який придбав контрольний пакет акцій АТ і зобов'язаний придбати у всіх акціонерів, які висловлять таке бажання, належні їм прості акції і сплатити за них ринкову вартість

КОРПОРАТИВНІ ВІДНОСИНИ (2)

Модуси корпоративних правовідносин:

Засновницькі корпоративні правовідносини складаються між засновниками (до створення корпоративного підприємства) та, подекуди, – між засновниками та корпоративним підприємством (після створення корпоративного підприємства) щодо створення корпоративного підприємства та формування його первинної майнової бази

Квазізасновницькі корпоративні правовідносини складаються між інвестором (квазізасновником) та корпоративним підприємством щодо збільшення майнової бази корпоративного підприємства

Корпоративні правовідносини участі складаються між особами, які вже набули статус учасників, вкладників, повних учасників, акціонерів, членів корпоративного підприємства, а також між кожним з них та відповідним корпоративним підприємством протягом діяльності та у процедурі припинення корпоративного підприємства. Участь займає центральне місце у корпоративних відносинах: інші модуси корпоративних відносин не мають ознак правового зв'язку і можуть розглядатися лише як певний перехідний етап: як попереднє становлення участі або результат її деградації

Залишкові корпоративні правовідносини складаються між особою, яка втратила статус учасника (члена, вкладника та ін.) – колишнім учасником та корпоративним підприємством після його виключення або виходу з підприємства

Засновницькі та квазізасновницькі корпоративні правовідносини узагальнено можна охарактеризувати як корпоративні відносини, що передують участі у корпоративному підприємстві, або ж відносини „перед-участі” чи „до-участі”

Зміст цих відносин визначає корпоративний обов'язок засновника, або квазізасновника (інвестора) щодо внесення вкладу до статутного (складеного) капіталу або пайового та неподільного фондів корпоративного підприємства

Відносини участі є найбільш комплексним модусом корпоративних правовідносин, вони мають ознаки правового зв'язку, оскільки саме у відносинах участі реалізується максимальна повнота корпоративних прав щодо корпоративного підприємства, які є ексклюзивними у тому сенсі, що вони не є доступними для осіб, які не мають відповідного статусу (учасника, акціонера та ін.) та мають вирішальне значення для корпоративного підприємства, у тому сенсі, що реалізація саме цих прав значною мірою визначає долю та буття підприємства

Залишкові корпоративні правовідносини можна охарактеризувати як деградовані корпоративні відносини, або ж відносини „після-участі” чи „пост-участі”. Зміст цих відносин визначається правами колишнього учасника на отримання від корпоративного підприємства певного майна та/або коштів у зв'язку з припиненням його участі

Суб'єкти корпоративних прав та обов'язків

<p>Засновник (легальний термін) правовідносини „перед-участі”</p>	<p>Юридична або фізична особа, яка бере (брала) участь у прийнятті рішення про заснування відповідного корпоративного підприємства, прийняла зобов'язання щодо внесення корпоративного вкладу (паю, внеску) до корпоративного капіталу (статутного, складеного капіталу, пайового фонду) корпоративного підприємства, тобто особа, яка його створює або колись створила, навіть якщо на цей час вона втратила правовий зв'язок із підприємством</p>	<p>Корпоративні підприємства</p>
<p>Квазізасновник, або інвестор правовідносини „перед-участі”</p>	<p>Юридична або фізична (у виробничому кооперативі – лише фізична) особа, яка прийняла зобов'язання щодо внесення корпоративного вкладу (паю, внеску) до корпоративного капіталу (статутного, складеного капіталу, пайового фонду) корпоративного підприємства, яке вже існує</p>	<p>Корпоративні підприємства</p>
<p>Акціонер (легальний термін) правовідносини участі (прості акції) та асоційованої участі (привілейовані акції)</p>	<p>Юридична або фізична особа – особа, яка перебуває у правовому зв'язку з АТ, має щодо АТ визначену законом та статутом повноту корпоративних прав і є власником простих акцій, або має обмежене право приймати участь в управлінні справами товариства і є власником привілейованих акцій</p>	<p>АТ</p>
<p>Член (легальний термін) правовідносини участі</p>	<p>Фізична особа, яка перебуває у правовому зв'язку з кооперативом, є власником паю і має щодо кооперативу визначену законом та статутом повноту прав, у тому числі – право вирішального голосу на загальних зборах членів кооперативу</p>	<p>Виробничі кооперативи</p>
<p>Асоційований член (легальний термін) правовідносини асоційованої участі</p>	<p>Юридична особа, яка є власником паю та перебуває у правовому зв'язку з кооперативом без права вирішального голосу на загальних зборах членів кооперативу</p>	<p>Виробничі кооперативи</p>
<p>Учасник (легальний термін) правовідносини участі</p>	<p>Юридична або фізична особа (у ПТ – із статусом суб'єкта підприємницькою діяльністю), яка перебуває у правовому зв'язку з господарським товариством, якій належить визначена законом та установчим документом повнота корпоративних прав щодо товариства та частка у його статутному (складеному) капіталі</p>	<p>ТОВ, ТДВ, ПТ, КТ, загальні положення щодо всіх ГТ</p>
<p>Повний учасник (легальний термін) правовідносини участі</p>	<p>Юридична або фізична особа із статусом суб'єкта підприємницькою діяльністю, яка перебуває у правовому зв'язку з командитним товариством, якій належить визначена законом та установчим документом повнота корпоративних прав щодо товариства та частка у його складеному капіталі з правом вирішального голосу на загальних зборах учасників</p>	<p>Командитні товариства</p>
<p>Вкладник (легальний термін) правовідносини асоційованої участі</p>	<p>Юридична або фізична особа, яка перебуває у правовому зв'язку з командитним товариством без права вирішального голосу на загальних зборах учасників</p>	<p>Командитні товариства</p>
<p>Колишній учасник (легальний термін) правовідносини „пост-участі”</p>	<p>Юридична або фізична особа, яка втратила правовий зв'язок з господарським товариством та право власності на частку у його статутному (складеному) капіталі через вихід або виключення з товариства і якій належать залишкові корпоративні права щодо товариства</p>	<p>ТОВ, ТДВ, ПТ, КТ</p>

КОРПОРАТИВНІ ПОСАДОВІ ВІДНОСИНИ

Корпоративні посадові відносини це відмінні від трудових відносини, що виникають між корпоративним підприємством та його посадовими особами, або між самими посадовими особами щодо управління корпоративним підприємством

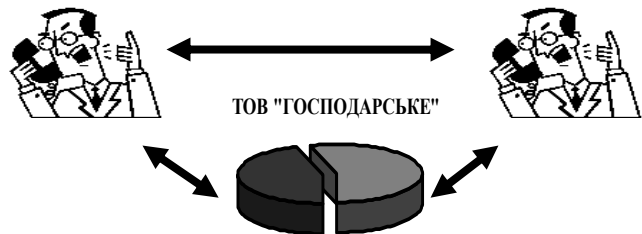
У корпоративних посадових відносинах не здійснюються корпоративні права та не виконуються корпоративні обов'язки

Корпоративні посадові відносини є похідними від власне корпоративних відносин

Корпоративні посадові правовідносини разом з власне корпоративними правовідносинами складають предмет корпоративного права в об'єктивному значенні

Суб'єкти посадових корпоративних правовідносин:

1. Посадова особа корпоративного підприємства
2. Корпоративне підприємство

Формати посадових корпоративних правовідносин:

1. Посадова особа корпоративного підприємства – Корпоративне підприємство
2. Між посадовими особами корпоративного підприємства

Узагальненим об'єктом корпоративних та посадових корпоративних правовідносин є створення, діяльність, припинення корпоративного підприємства та результати його діяльності: такий узагальнений об'єкт охоплює об'єкти як окремих корпоративних правовідносин, що виникають при здійсненні окремих корпоративних прав, так і об'єкти окремих посадових корпоративних відносин

Відносини, суміжні з корпоративними

Відносини, суміжні з корпоративними виникають у сфері, суміжній з корпоративними відносинами, але стосуються корпоративних прав і мають корпоративну специфіку, – наприклад, відносини між акціонером, що самостійно скликає збори і депозитарною установою щодо отримання переліку акціонерів, які мають право брати участь у зборах, відносини між учасником ТОВ і третьою особою щодо продажу частки у статутному капіталі ТОВ, відносини між спадкоємцями учасника щодо спадкування часток у статутних капіталах і акцій, відносини подружжя щодо поділу спільного сумісного майна, серед якого є акції і частки, трудові відносини з посадовими особами корпоративного підприємства

КОРПОРАТИВНИЙ КОНТРОЛЬ

Корпоративний контроль – це здатність учасника або групи учасників здійснювати правовий (ініціюючий, блокуючий, вирішальний тощо) вплив на управління справами корпоративного підприємства, а також власне вплив, що його здійснює учасник

Корпоративний контроль дістає вияв у додаткових правах або передбачених законодавством та/або установчим документом перевагах учасника або групи учасників у тому, що стосується управління справами корпоративного підприємства

Корпоративний контроль має певні ступені, що відображають зростання впливу учасника/групи учасників на управління справами корпоративного підприємства у зв'язку із зростанням розміру його/їх частки у статутному капіталі корпоративного підприємства та/або кількості голосів

Поняття корпоративного контролю є актуальним для АТ, ТОВ / ТДВ значно більшою мірою, ніж для ПТ, КТ та виробничих кооперативів, оскільки у виробничих кооперативах завжди, а у ПТ і КТ – якщо засновницьким договором не передбачено інше – кожен учасник (повний учасник, член) має 1 голос, відповідно вплив учасників (повних учасників, членів) на прийняття рішень не залежить, як правило, від розміру їх частки (паю). У таких ПТ і КТ, так само, як у виробничих кооперативах, корпоративний контроль може бути лише колективним

Система ступенів корпоративного контролю ТОВ / ТДВ вибудовується виходячи з наступних норм закону

ч. 8 ст. 28 ГПК України	Учасник (акціонер), якому належить 10 і більше відсотків статутного капіталу (простих акцій) господарського товариства, може здійснювати представництво товариства у спорах про відшкодування збитків, завданих господарському товариству його посадовою особою
ч. 4 ст. 61 ЗУ «Про ГТ»	Учасники товариства, що володіють у сукупності більш як 20% голосів, мають право вимагати скликання позачергових загальних зборів учасників у будь-який час і з будь-якого приводу, що стосується діяльності товариства. Якщо протягом 25 днів голова товариства не виконав зазначеної вимоги, вони вправі самі скликати загальні збори учасників
ч. 2, ч.3 ст. 59 ЗУ «Про ГТ»	З питань, зазначених у пунктах "а", "б" статті 41 цього Закону, а також при вирішенні питання про виключення учасника з товариства рішення вважається прийнятим, якщо за нього проголосують учасники, що володіють у сукупності більш як 50% загальної кількості голосів учасників товариства З решти питань рішення приймається простою більшістю голосів
ч. 1, ч. 2 ст. 60 ЗУ «Про ГТ»	Загальні збори учасників вважаються повноважними, якщо на них присутні учасники (представники учасників), що володіють у сукупності більш як 50 % голосів Установчими документами товариств, у статутному капіталі яких відсутня державна частка, може бути встановлений інший відсоток голосів учасників (представників учасників), за умови присутності яких загальні збори учасників вважаються повноважними

Система ступенів корпоративного контролю АТ вибудовується виходячи з наступних норм закону

ч. 4 ст. 38 ЗУ «Про АТ»	Пропозиції акціонерів (акціонера), які сукупно є власниками 5 або більше відсотків простих акцій, підлягають обов'язковому включенню до порядку денного загальних зборів
ч. 4 ст. 40 ЗУ «Про АТ»	Акціонери (акціонер), які на дату складення переліку акціонерів, які мають право на участь у загальних зборах акціонерного товариства, сукупно є власниками 10 і більше відсотків простих акцій, а також Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку можуть призначати своїх представників для нагляду за реєстрацією акціонерів, проведенням загальних зборів, голосуванням та підбиттям його підсумків
п. 4 ч. 1 ст. 47 ЗУ «Про АТ»	Позачергові загальні збори акціонерного товариства скликаються наглядовою радою на вимогу акціонерів (акціонера), які на день подання вимоги сукупно є власниками 10 і більше відсотків простих акцій товариства
ч. 6 ст. 47 ЗУ «Про АТ»	У разі якщо протягом строку, встановленого частиною другою цієї статті, наглядова рада не прийняла рішення про скликання позачергових загальних зборів акціонерного товариства, такі збори можуть бути скликані акціонерами, які цього вимагають
ч. 8 ст. 28 ГПК України	Учасник (акціонер), якому належить 10 і більше відсотків статутного капіталу (простих акцій) господарського товариства, може здійснювати представництво товариства у справах про відшкодування збитків, завданих господарському товариству його посадовою особою
Абз. 2 ч. 6 ст. 75 ЗУ «Про АТ»	Аудиторська перевірка на вимогу акціонера (акціонерів), який є власником більше ніж 10 відсотків акцій товариства, може проводитися не частіше двох разів на календарний рік
ч. 1 ст. 76 ЗУ «Про АТ»	Спеціальна перевірка фінансово-господарської діяльності акціонерного товариства проводиться ... на вимогу акціонерів (акціонера), які (який) на момент подання вимоги сукупно є власниками (власником) більше 10 % простих акцій товариства
ч. 2 ст. 41 ЗУ «Про АТ»	Загальні збори акціонерного товариства мають кворум за умови реєстрації для участі у них акціонерів, які сукупно є власниками більш як 50 % голосуючих акцій
ч. 3 ст. 42 ЗУ «Про АТ»	Рішення загальних зборів акціонерного товариства з питання, винесеного на голосування, приймається простою більшістю голосів акціонерів, які зареєструвалися для участі у загальних зборах та є власниками голосуючих з цього питання акцій, крім випадків, встановлених цим Законом. Статутом приватного товариства може встановлюватися більша кількість голосів акціонерів, необхідних для прийняття рішень з питань порядку денного, крім питань: про дострокове припинення повноважень посадових осіб органів товариства; про звернення з позовом до посадових осіб органів товариства стосовно відшкодування збитків, завданих товариству; про звернення з позовом у разі недотримання вимог цього Закону при вчиненні значного правочину
ч. 5 ст. 42 ЗУ «Про АТ»	Рішення загальних зборів з питань, передбачених п.п. 2-7, 23 ч. 2 ст. 33 ЗУ «Про АТ» приймається більш як $\frac{3}{4}$ голосів акціонерів, які зареєструвалися для участі у загальних зборах та є власниками голосуючих з відповідного питання акцій. Статутом ПрАТ можуть бути передбачені інші питання, рішення щодо яких приймаються більш як $\frac{3}{4}$ голосів акціонерів, які зареєструвалися для участі у загальних зборах та є власниками голосуючих з відповідного питання акцій, крім питань, визначених в абзаці другому ч. 3 ст. 42 ЗУ «Про АТ»

ПОЗИТИВНИЙ:
Надає додаткові права і переваги

**Корпоративний контроль
ПО СУТІ**

**НЕГАТИВНИЙ
(БЛОКУЮЧИЙ):**
Надає або гарантію, що інші учасники (акціонери) не матимуть певний ступінь позитивного контролю: не отримують додаткові права і переваги, або можливість перешкодити їм у реалізації їх прав і переваг (заблокувати прийняття рішення в межах корпоративної процедури чи заблокувати саму процедуру)

<p>ІНІЦІУЮЧИЙ: Дозволяє запускати корпоративні процедури (скликання загальних зборів, проведення перевірок) або коригувати їх перебіг (зміна порядку денного загальних зборів)</p>
<p>КВОРУМНИЙ: Дозволяє своїми голосами сформувати кворум загальних зборів із тим, щоб вони відбулися як юридичний факт за встановленою законом і локальними актами (статутом, положеннями) корпоративною процедурою</p>
<p>ВИРІШАЛЬНИЙ: Дозволяє своїми голосами приймати рішення згідно з корпоративними процедурами</p>

АБСОЛЮТНИЙ:
Поєднує всі можливі ступені позитивного і негативного контролю: частки решти учасників (акціонерів) є настільки дрібними, що навіть при поєднанні не надають їм жодних додаткових прав, крім загальних прав учасника (акціонера). Все, що вони можуть, навіть якщо об'єднаються, це голосувати за питаннями порядку денного, складеного учасником (акціонером), що володіє абсолютним контролем, без шансів вплинути своїми голосами на рішення, що приймаються

Корпоративний контроль ЗА ОЗНАКОЮ ВИКЛЮЧНОСТІ

ВИКЛЮЧНИЙ

Може одночасно належати в такому товаристві лише одному учаснику (акціонеру) або їх групі – наприклад, вирішальний контроль як простої, так і кваліфікованої більшості, кворумний контроль, абсолютний контроль

НЕВИКЛЮЧНИЙ

Може одночасно належати в товаристві більш ніж одному учаснику (акціонеру) або групі учасників, наприклад, кворумний блокуючий контроль, ситуативний вирішальний контроль простої більшості може належати одночасно 2 учасникам (акціонерам), ініціюючий, блокуючий вирішальний контроль – більшій кількості учасників (акціонерів)

Корпоративний контроль ЗА ПОВНОТОЮ

ПОВНА ФОРМА

НЕПОВНА ФОРМА

БАЗОВА ФОРМА

Щодо деяких ступенів корпоративного контролю, в *акціонерних* товариствах можна виділити форми: базову, неповну і повну (ініціюючий контроль, контроль, що блокує ініціативу), що розглядаються у наступних схемах

Корпоративний контроль за ознакою ІМПЕРАТИВНОСТІ

ІМПЕРАТИВНИЙ

Значна частина положень закону, які є вихідними для визначення ступенів контролю, є імперативними, учасники за своєю домовленістю не можуть відступати від них, у тому числі – в установчому документі господарського товариства

В АТ: імперативними є усі форми ініціюючого та абсолютного контролю, передбачені законом ступені вирішального контролю кваліфікованої більшості, кворумний контроль

У ТОВ / ТДВ: імперативними є ініціюючий та абсолютний контроль, певні форми вирішального контролю

У ПТ / КТ: Імперативні ступені корпоративного контролю відсутні

ДИСПОЗИТИВНИЙ

В АТ: Згідно ч. 3, ч. 4 ст. 42 ЗУ «Про АТ» статут АТ може бути передбачена інша, відмінна від встановленої законом кількість голосів для прийняття зборами рішень, які за законом приймаються простою більшістю голосів від кількості голосів присутніх акціонерів, за винятком рішень: про дострокове припинення повноважень посадових осіб АТ; про звернення з позовом до посадових осіб АТ щодо відшкодування спричинених ними збитків; про звернення з позовом у разі недотримання вимог закону при вчиненні значного правочину. Отже, статутом АТ може бути змінений зміст ступенів вирішального і блокуючого корпоративного контролю. Також статутом можуть бути запроваджені додаткові проміжні ступені цих видів контролю, наприклад – якщо статут передбачатиме для певних рішень більшість не у 50%+1 голос від кількості голосів акціонерів, що зареєструвалися для участі у зборах, а іншу більшість (наприклад, 2/3)

У ТОВ / ТДВ: Ч. 1 ст. 60 ЗУ «Про ГТ» передбачає кворум загальних зборів ТОВ / ТДВ у розмірі 50% + 1 голос, утім, ч. 2 ст. 60 ЗУ «Про ГТ» зазначає, що установчими документами ТОВ / ТДВ, у статутному капіталі яких відсутня державна частка, може бути встановлений інший відсоток голосів учасників (представників учасників), за умови присутності яких загальні збори учасників вважаються повноважними. Отже, норма щодо кворуму є диспозитивною для усіх ТОВ / ТДВ, крім товариств з державною часткою. Величина кворуму є визначальною для всієї системи ступенів корпоративного контролю, як наслідок, диспозитивними виявляються кворумний та блокуючий кворумний контроль, ситуативні та умовні ступені вирішального контролю. Слід також підкреслити, що норма щодо диспозитивного кворуму загальних зборів ТОВ / ТДВ у розмірі 50% + 1 голос є новелою, введеною Законом України №816-VIII від 24 листопада 2015 р., до прийняття якого протягом 24 років імперативна норма встановлювала щодо ТОВ / ТДВ кворум загальних зборів у розмірі 60% + 1 голос. Усі ТОВ / ТДВ створені до 13 грудня 2015 р. – набуття чинності Законом України №816-VIII від 24 листопада 2015 р., створювалися і діяли із системою ступенів корпоративного контролю, заснованою на 60%+1 кворумі. Оскільки кворум у ТОВ / ТДВ став диспозитивним для всіх товариств без державної частки, значна частина як діючих так і новостворених ТОВ / ТДВ продовжить діяти у межах звичної системи 60%+1, яка надалі у цій роботі іменуватиметься „традиційною” і розглядатиметься разом з новою системою, заснованою на кворумі 50%+1 голос, що іменуватиметься надалі „легальною”. Крім цих систем у ТОВ / ТДВ можливі також системи ступенів корпоративного контролю, що засновуватимуться на інших величинах кворуму (100%, 2/3, або навіть величини, що менші за 50%+1 голос), які у цій роботі не розглядаються

У ПТ / КТ: Усі ступені корпоративного контролю є диспозитивними і застосовуються лише якщо їх учасники домовляться у засновницькому договорі, що з деяких питань учасники прийматимуть рішення не одностайно, а більшістю голосів

Корпоративний контроль за ознакою УМОВНОСТІ

<p>СИТУАТИВНИЙ КОНТРОЛЬ</p> <p>Додаткові права і переваги учасника <i>виникають і реалізуються залежно</i> від поведінки інших учасників. Конкретний розмір частки, володіння якою надає контроль, залежить від конкретної ситуації, у відриві від якої можна говорити лише про мінімальний розмір частки, яка може надавати такий контроль</p>	<p>УМОВНИЙ КОНТРОЛЬ</p> <p>Додаткові права і переваги учасника <i>визначають незалежно</i> від поведінки інших учасників, але їх <i>реалізація залежить</i> від такої поведінки</p>	<p>БЕЗУМОВНИЙ КОНТРОЛЬ</p> <p>Додаткові права і переваги учасника <i>виникають і реалізуються незалежно</i> від поведінки інших учасників</p>
<p>Наприклад: володіння часткою, що перевищує 30% у ТОВ / ТДВ з „традиційною” системою ступенів корпоративного контролю, або 25% в АТ чи ТОВ / ТДВ з „легальною” системою ступенів корпоративного контролю, дозволяє в разі участі у зборах, на яких наявний кворум, своїми голосами прийняти рішення з питань порядку денного (крім питань, які вимагають кваліфікованої більшості, а щодо АТ – із урахуванням особливостей прийняття рішень з питань, за якими застосовується кумулятивне голосування) тільки в ситуації, коли частка такого учасника через неявку ряду інших учасників більша за суму часток решти учасників</p>	<p>Наприклад: у ТОВ / ТДВ з „традиційною” системою ступенів корпоративного контролю, володіння часткою, що перевищує 50%, надає вирішальний контроль кваліфікованої більшості, але не означає гарантії прийняття відповідних рішень: оскільки рішення приймаються згідно з корпоративною процедурою – в ході загальних зборів, а кворум зборів становить у ТОВ / ТДВ з „традиційною” системою ступенів корпоративного контролю 60%+1 голос, можливість реалізації повноважень, що надає частка, яка перевищує 50%, залежить від явки на збори інших учасників</p>	<p>Наприклад: у ТОВ / ТДВ з „традиційною” системою ступенів корпоративного контролю володіння часткою, що дорівнює 40% надає можливість блокуючого кворумного контролю. Учасник, який володіє відповідною часткою, є впевненим, що за його неявки загальні збори, безумовно, не відбудуться. Навпаки, володіння часткою, що перевищує 60% у ТОВ / ТДВ з „традиційною” системою ступенів корпоративного контролю, або 50% – в АТ чи ТОВ / ТДВ з „легальною” системою ступенів корпоративного контролю надає позитивний кворумний контроль. Учасник, який володіє такою часткою, є впевненим, що за його явки збори, безумовно, відбудуться</p>

БАЗА РОЗРАХУНКУ КОРПОРАТИВНОГО КОНТРОЛЮ

ГОЛОСУЮЧІ АКЦІЇ	ПРОСТІ АКЦІЇ	ГОЛОСИ
Враховуються прості акції, а привілейовані – у разі, якщо ці акції мають право голосу з відповідного питання за законодавством і статутом відповідного товариства	Враховуються лише прості акції Привілейовані акції не враховуються	У ТОВ / ТДВ учасники мають голоси у кількості, пропорційній розміру частки. Кількість голосів відповідає відсотку (25% = 25 голосів) або прив'язується до простого дробу (учасники товариства з частками у розмірі 25% та 75% можуть мати 1 і 3 голоси відповідно). У ПТ / КТ кожний учасник (повний учасник) має 1 голос, якщо установчий документ не передбачає іншого
В акціонерних товариствах		В усіх господарських товариствах, крім АТ

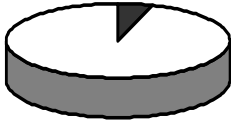
КРИТЕРІЇ ВИНИКНЕННЯ КОРПОРАТИВНОГО КОНТРОЛЮ

У різних випадках законодавство пов'язує виникнення додаткових прав і переваг учасника (акціонера) або з **досягненням** його часткою певного розміру, або з **перевищенням** цього розміру. Слід зауважити, що досягнення і перевищення одного й того самого розміру частки в одному й тому самі товаристві може надавати різний обсяг прав (10% простих акцій та 10%+1 проста акція, 25% голосуючих акцій та 25%+1 голосуюча акція, 50% голосуючих акцій та 50%+1 голосуюча акція), наприклад:

ДОСЯГНЕННЯ ПЕВНОГО РОЗМІРУ	ПЕРЕВИЩЕННЯ ПЕВНОГО РОЗМІРУ
10% простих акцій – дозволяє безумовно : (1) вимагати проведення загальних зборів акціонерів; (2) скликати і проводити загальні збори, якщо наглядова рада не виконує вимоги про скликання зборів; (3) контролювати реєстрацію акціонерів на загальних зборах, проведення загальних зборів, голосування та підбиття його підсумків	10%+1 проста акція дозволяє безумовно : (1) вимагати спеціальної перевірки фінансово-господарської діяльності товариства ревізійною комісією (ревізором), а в разі їх відсутності – аудитором; (2) не частіше двох разів на рік вимагати проведення аудиторської перевірки діяльності (загальної) акціонерного товариства незалежним аудитором

Ступені корпоративного контролю в АТ: ІНІЦІУЮЧИЙ КОНТРОЛЬ

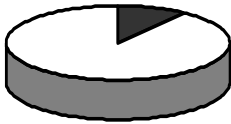
■ 5% простих акцій

Базова форма: володіння цією часткою додатково дозволяє **безумовно** вимагати обов'язкового внесення питань до порядку денного загальних зборів акціонерного товариства

*ч. 4 ст. 38
Закону України
«Про акціонерні
товариства»*

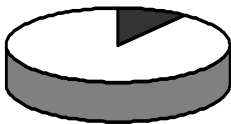
■ 10% простих акцій

Неповна форма: володіння цією часткою додатково дозволяє **безумовно**: (1) вимагати проведення загальних зборів акціонерів; (2) скликати і проводити загальні збори, якщо наглядова рада не виконує вимоги про скликання зборів; (3) контролювати реєстрацію акціонерів на загальних зборах, проведення загальних зборів, голосування та підбиття його підсумків; (4) подавати до посадових осіб АТ позови від імені АТ про відшкодування товариству збитків, завданих такою особою, здійснювати представництво АТ у таких справах

*ч. 4 ст. 40,
п. 4 ч. 1, ч. 6
ст. 47
Закону України
«Про акціонерні
товариства»,
ч. 8 ст. 28 ГПК
України*

■ 10%+1 проста акція

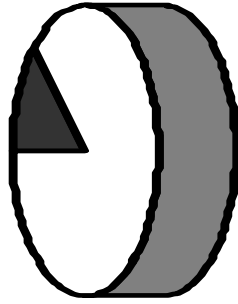
Повна форма: володіння цією часткою додатково дозволяє **безумовно**: (1) вимагати спеціальної перевірки фінансово-господарської діяльності товариства ревізійною комісією (ревізором), а в разі їх відсутності – аудитором; (2) не частіше двох разів на рік вимагати проведення аудиторської перевірки діяльності (загальної) акціонерного товариства незалежним аудитором

*ч. 6 ст. 75,
ст. 76
Закону України
«Про акціонерні
товариства»*

Ступені корпоративного контролю в АТ: СИТУАТИВНИЙ БЛОКУЮЧИЙ КОНТРОЛЬ КВАЛІФІКОВАНОЇ БІЛЬШОСТІ

■ Від 12,5% голосуючих акцій

ч. 2 ст. 33, ч. 2 ст. 41,
ч. 5 ст. 42 ЗУ «Про АТ»

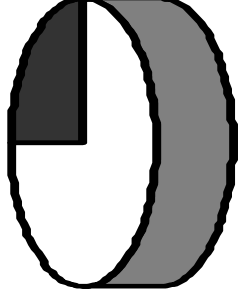

Конкретний розмір може бути визначений для конкретної ситуації виходячи з розподілу акцій між акціонерами, що беруть участь у загальних зборах

Ступені корпоративного контролю в АТ: УМОВНИЙ БЛОКУЮЧИЙ КОНТРОЛЬ КВАЛІФІКОВАНОЇ БІЛЬШОСТІ

■ 25% голосуючих акцій

ч. 2 ст. 33, ч. 5 ст. 42
ЗУ «Про АТ»

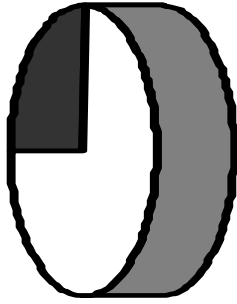
Володіння цією часткою додатково дозволяє голосуючи «проти» на загальних зборах, заблокувати прийняття більшості рішень, що вимагають кваліфікованої більшості голосів – 75%+1 голос від кількості акціонерів, що зареєструвалися для участі у зборах (про припинення діяльності АТ, внесення змін до статуту, анулювання викуплених акцій, зміну типу АТ, розміщення акцій, збільшення, зменшення статутного капіталу, виділ або припинення АТ, ліквідацію, обрання ліквідаційної комісії, затвердження порядку і строків ліквідації, порядок розподілу між акціонерами майна, що залишається після задоволення вимог кредиторів, і затвердження ліквідаційного балансу), за умови, що кількість голосів такого акціонера становить не менше 25% від кількості голосів акціонерів, що зареєструвалися для участі у загальних зборах

Володіння цією часткою додатково дозволяє з'явившись на зборах і голосуючи «проти», заблокувати прийняття рішень, що вимагають кваліфікованої більшості голосів у 75%+1 голос (про припинення діяльності товариства, внесення змін до статуту, анулювання викуплених акцій, зміну типу товариства, розміщення акцій, збільшення, зменшення статутного капіталу, виділ або припинення товариства, ліквідацію, обрання ліквідаційної комісії, затвердження порядку і строків ліквідації, порядок розподілу між акціонерами майна, що залишається після задоволення вимог кредиторів, і затвердження ліквідаційного балансу)

Ступені корпоративного контролю в АТ: СИТУАТИВНИЙ ВИРІШАЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ ПРОСТОЇ БІЛЬШОСТІ

■ Від 25%+1 голосуючих акцій

ч. 2 ст. 41, ч. 3 ст. 42
ЗУ «Про АТ»

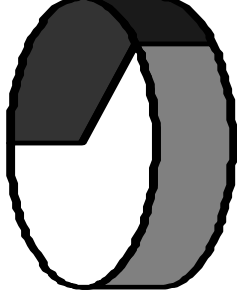
Конкретний розмір може бути визначений для конкретної ситуації виходячи з розподілу акцій між акціонерами, що беруть участь у загальних зборах

Володіння цією часткою додатково дозволяє, у разі участі у загальних зборах, на яких наявний кворум, своїми голосами прийняти рішення з будь-яких питань порядку денного, крім рішень з питань, що вимагають кваліфікованої більшості (більше ніж 50% від загальної кількості голосів, більше ніж 75% від кількості голосів акціонерів, що зареєструвалися для участі у зборах) та враховуючи особливості прийняття рішень з питань, за якими застосовується кумулятивне голосування, за умови, що частка такого акціонера більша за частку інших акціонерів, що беруть участь у загальних зборах

Ступені корпоративного контролю в АТ: СИТУАТИВНИЙ НЕПОВНИЙ ВИРІШАЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ КВАЛІФІКОВАНОЇ БІЛЬШОСТІ

■ Від 37,5%+1 голос.акцій

ч. 2 ст. 33, ч. 2 ст. 41,
ч. 5 ст. 42, ч. 2 ст. 70
ЗУ «Про АТ»

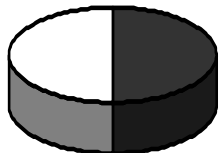

Конкретний розмір може бути визначений для конкретної ситуації виходячи з розподілу акцій між акціонерами, що беруть участь у загальних зборах

Володіння цією часткою додатково дозволяє, у разі участі у загальних зборах, на яких наявний кворум, своїми голосами прийняти рішення з будь-яких питань порядку денного, у тому числі з питань, що вимагають кваліфікованої більшості (крім рішень про вчинення значного правочину, ринкова вартість предмету якого становить більше 50% вартості активів АТ за даними останньої річної фінансової звітності) та враховуючи особливості прийняття рішень з питань, за якими застосовується кумулятивне голосування, за умови, що частка такого акціонера більша за частку інших акціонерів, що беруть участь у загальних зборах

Ступені корпоративного контролю в АТ: БЛОКУЮЧИЙ КВОРУМНИЙ КОНТРОЛЬ та БЛОКУЮЧИЙ ВИРІШАЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ

■ 50% голосуючих акцій

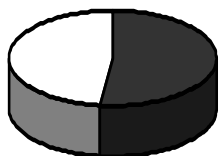

Володіння цією часткою додатково дозволяє неявною на загальні збори **безумовно** унеможливити проведення загальних зборів через відсутність кворуму, або на самих зборах або голосуючи «проти» **безумовно** заблокувати прийняття загальними зборами будь-якого рішення

ч. 2 ст. 41, ч. 2
ст. 70 ЗУ «Про АТ»

Ступені корпоративного контролю в АТ: КВОРУМНИЙ КОНТРОЛЬ та ВИРІШАЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ ПРОСТОЇ БІЛЬШОСТІ

■ 50%+1 голосуючих акцій

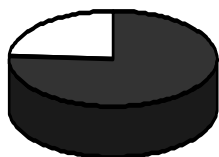

Володіння цією часткою додатково дозволяє своєю якою **безумовно** утворити кворум і провести загальні збори незалежно від бажання інших акціонерів, **безумовно** приймаючи рішення з будь-яких питань, крім тих, які вимагають кваліфікованої більшості голосів у 75%+1 голос, а якщо для участі у зборах зареєструвалися акціонери, які разом володіють 66,67%, або меншою кількістю голосів – то з будь-яких питань, та враховуючи особливості прийняття рішень з питань, за якими здійснюється кумулятивне голосування

ч. 2 ст. 41, ч. 5 ст. 42, ч. 2
ст. 70 ЗУ «Про АТ»

Ступені корпоративного контролю в АТ: ВИРІШАЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ КВАЛІФІКОВАНОЇ БІЛЬШОСТІ

■ 75%+1 голосуючих акцій

Володіння цією часткою додатково дозволяє своїми голосами **безумовно** прийняти на загальних зборах рішення, що вимагають кваліфікованої більшості голосів (про припинення діяльності АТ, внесення змін до статуту, анулювання викуплених акцій, зміну типу АТ, розміщення акцій, збільшення, зменшення статутного капіталу, виділ або припинення АТ, ліквідацію, обрання ліквідаційної комісії, затвердження порядку і строків ліквідації, порядок розподілу між акціонерами майна, що залишається після задоволення вимог кредиторів, і затвердження ліквідаційного балансу)

ч. 2 ст. 33, ч. 5 ст. 42
ЗУ «Про АТ»

Ступені корпоративного контролю в АТ: АБСОЛЮТНИЙ КОНТРОЛЬ (БЛОКУЮЧИЙ ІНІЦІАТИВУ)

■ 90% простих акцій

Базова форма: володіння цією часткою додатково **безумовно** блокує можливість інших акціонерів вимагати проведення аудиторської перевірки діяльності (загальної) акціонерного товариства незалежним аудитором, спеціальної перевірки фінансово-господарської діяльності товариства ревізійною комісією (ревізором), а в разі їх відсутності – аудитором

*ч. 6 ст. 75, ст. 76
Закону України
«Про акціонерні
товариства»*

■ 90%+1 проста акція

Неповна форма: володіння цією часткою додатково **безумовно** блокує можливість інших акціонерів вимагати проведення загальних зборів акціонерів, скликати і проводити загальні збори, якщо наглядова рада не виконує вимоги про скликання зборів, контролювати реєстрацію акціонерів на загальних зборах, проведення загальних зборів, голосування та підбиття його підсумків, подавати до посадових осіб АТ позови від імені АТ про відшкодування товариству збитків, завданих такою особою, здійснювати представництво АТ у таких справах

*ч. 4 ст. 40,
п. 4 ч. 1, ч. 6
ст. 47
Закону України
«Про акціонерні
товариства»,
ч. 8 ст. 28 ГПК
України*

■ 95%+1 проста акція

Повна форма: володіння цією часткою додатково **безумовно** блокує можливість інших акціонерів вимагати обов'язкового внесення питань до порядку денного загальних зборів, надаючи **абсолютний контроль** над товариством

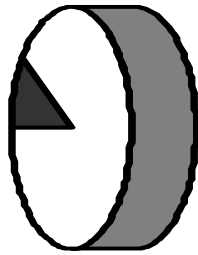
*ч. 4 ст. 38
Закону України
«Про акціонерні
товариства»*

Ступені корпоративного контролю у ТОВ/ТДВ:

ІНІЦІУЮЧИЙ КОНТРОЛЬ

■ 10%

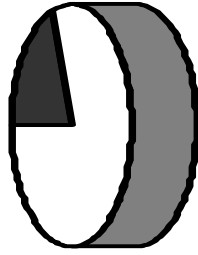
Неповна
форма

ч. 8 ст. 28
ГПК України

■ 20%+1

Повна
форма

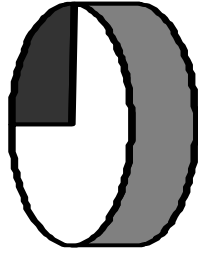
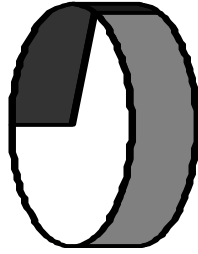
ч. 4 ст. 61
ЗУ «Про ГТ»

Ступені корпоративного контролю у ТОВ/ТДВ:

СИТУАТИВНИЙ ВИРІШАЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ ПРОСТОЇ БІЛЬШОСТІ

■ Від 30%+1

■ Від 25%+1

У „традиційній”
системі

У „легальній”
системі

ч. 5 ст. 41,
ст. 59,
ч. 1 ст. 60
ЗУ «Про ГТ»

Конкретний розмір може бути визначений для конкретної ситуації виходячи з розподілу часток між учасниками, що беруть участь у загальних зборах

Володіння цією часткою додатково дозволяє **безумовно** подавати до посадових осіб ТОВ/ТДВ пропозиції від імені ТОВ/ТДВ про відшкодування товариству збитків, завданих такою особою, здійснювати представництво ТОВ/ТДВ у таких справах

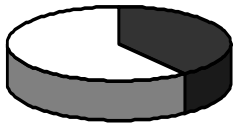
Володіння цією часткою додатково дозволяє **безумовно** вимагати проведення загальних зборів учасників, внесення до порядку денного питань, скликати і проводити загальні збори, якщо голова товариства не виконує вимоги про скликання зборів

Актуальні і у „традиційній” системі ступенів корпоративного контролю з кворумом 60%+1 голос і у „легальній” системі ступенів корпоративного контролю з кворумом 50%+1

Володіння цією часткою додатково дозволяє, у разі участі у загальних зборах, на яких наявний кворум, своїми голосами прийняти рішення з будь-яких питань порядку денного, крім рішень з питань, що вимагають кваліфікованої більшості – виключення учасника з товариства, визначення основних напрямів діяльності товариства, затвердження його планів та звітів про їх виконання, внесення змін до статуту, за умови, що частка такого учасника більша за суму часток всіх інших учасників, що беруть участь у загальних зборах. Див. також схеми про контроль за ознаками умовності та імперативності

Ступені корпоративного контролю у ТОВ/ТДВ: БЛОКУЮЧИЙ КВОРУМНИЙ КОНТРОЛЬ

■ 40%

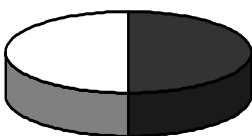
Актуальний тільки у
„традиційній” системі
з кворумом 60%+1

Володіння цією часткою додатково дозволяє **безумовно** своєю неявкою на загальні збори унеможливити проведення зборів через відсутність кворуму

ст. 59,
ч. 1 ст. 60
ЗУ «Про ГТ»

Ступені корпоративного контролю у ТОВ/ТДВ: БЛОКУЮЧИЙ ВИРІШАЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ

■ 50%

Актуальний і у „традиційній”
і у „легальній” системах

Володіння цією часткою додатково дозволяє неявкою на загальні збори або голосуючи «проти» **безумовно** заблокувати прийняття загальними зборами будь-якого рішення

ст. 59
ЗУ «Про ГТ»

Ступені корпоративного контролю у ТОВ/ТДВ: УМОВНИЙ ВИРІШАЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ КВАЛІФІКОВАНОЇ БІЛЬШОСТІ

■ 50% + 1

Актуальний тільки у
„традиційній” системі
з кворумом 60%+1

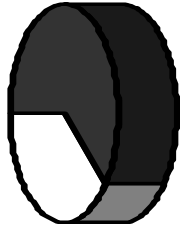
Володіння цією часткою додатково дозволяє, у разі участі у загальних зборах, на яких наявний кворум, своїми голосами прийняти будь-які рішення з питань порядку денного

ч. 5 ст. 41,
ст. 59,
ч. 1 ст. 60
ЗУ «Про ГТ»

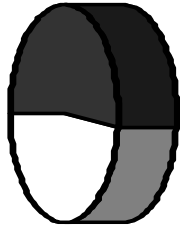
Ступені корпоративного контролю
у ТОВ/ТДВ:

**БЕЗУМОВНІ: КВОРУМНИЙ
КОНТРОЛЬ та ВИРІШАЛЬНИЙ
КОНТРОЛЬ КВАЛІФІКОВАНОЇ
БІЛЬШОСТІ**

■ 60%⁰+1

■ 50%⁰+1

У „традиційній” системі
з кворумом 60%+1

ч. 5 ст. 41, ст. 59, ч. 1 ст. 60 ЗУ «Про ГТ»

Володіння цією часткою додатково дозволяє своєю явкою **безумовно** утворити кворум і провести загальні збори незалежно від бажання інших учасників, **безумовно** приймаючи рішення з будь-яких питань, у тому числі таких, що вимагають кваліфікованої більшості голосів

Ступені корпоративного контролю у ТОВ/ТДВ:

**АБСОЛЮТНИЙ КОНТРОЛЬ
(БЛОКУЮЧИЙ ІНІЦІАТИВУ)***

* У ТОВ/ТДВ за кожним учасником незалежно від розміру частки зберігається право вимагати перевірки річної звітності та діяльності товариства

Неповна
форма

■ 80%

ч. 4 ст. 61
ЗУ «Про ГТ»

Повна
форма

■ 90%⁰+1

ч. 8 ст. 28 ГПК
України

Володіння цією часткою додатково дозволяє одноособово формувати порядок денний загальних зборів учасників, усуває можливість скликання загальних зборів учасників з ініціативи інших учасників та коригування ними порядку денного зборів

Володіння цією часткою додатково дозволяє **безумовно** заблокувати можливість інших учасників подавати до посадових осіб ТОВ/ТДВ позови від імені ТОВ/ТДВ про відшкодування товариству збитків, завданих такою особою, здійснювати представництво ТОВ/ТДВ у таких справах

Актуальній і у „традиційній” системі ступенів корпоративного контролю з кворумом 60%+1 голос і у „легальній” системі ступенів корпоративного контролю з кворумом 50%+1

ВІДНОСИНИ ЗАЛЕЖНОСТІ

ГОСПОДАРСЬКИЙ КОДЕКС (ст. 126)	ЦИВІЛЬНИЙ КОДЕКС (ст. 118)
<p>Залежність між юридичними особами – суб'єктами господарювання виникає через участь у статутному капіталі та/або управлінні:</p> <p>Проста – якщо одна з них має можливість блокувати прийняття рішень іншою (залежною) особою, що повинні прийматися кваліфікованою більшістю голосів</p> <p>Вирішальна – якщо між підприємствами встановлюються відносини контролю-підпорядкування за рахунок переважної участі контролюючого підприємства в статутному фонді та/або загальних зборах чи інших органах управління іншого (дочірнього) підприємства, зокрема володіння контрольним пакетом акцій</p>	<p>Господарське товариство (ТОВ, ТДВ, АТ) є залежним, якщо іншому (головному) господарському товариству належать 20 або більше відсотків статутного капіталу ТОВ / ТДВ чи 20 або більше відсотків простих акцій АТ</p>
<p>Спеціальною формою залежності є залежність дочірніх підприємств від холдингової компанії (див. схеми, що стосуються холдингів)</p>	

За термінологією ГК України підприємства, пов'язані відносинами залежності, називаються асоційованими. Залежне підприємство називається дочірнім. За ГК України цей термін означає лише відносини залежності, але не окрему організаційно-правову форму. Термін «дочірнє підприємство» вживається у назвах деяких юридичних осіб. До того ж, de facto досі існують окремі дочірні підприємства, створені ще за часів, коли існувала окрема організаційно-правова форма – дочірнє підприємство

ЗМІСТ ПРАВА УЧАСНИКА (АКЦІОНЕРА) на ІНФОРМАЦІЮ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ ГОСПОДАРСЬКОГО ТОВАРИСТВА

<p>Учасники ПТ, повні учасники КТ</p>	<p>Мають доступ до всієї документації товариства</p>	<p><i>(ст. 121 ЦК України)</i></p>	<p>Чинним законодавством не передбачено обов'язку товариства надавати учаснику запитовану ним інформацію в письмовому вигляді (у вигляді ксерокопій), а лише встановлено обов'язок надавати учаснику товариства для ознайомлення визначену законом інформацію, з якої вже сам учасник має право робити виписки, фотографії, копії (п. 2.33 Постанови Пленуму ВГСУ від 25.02.2016 №4)</p>
<p>Учасники ТОВ, ТДВ, вкладники КТ</p>	<p>Мають доступ до річних балансів, звітів, протоколів зборів учасників, якщо статут не передбачає більш повного доступу до документації товариства</p>	<p><i>(ст. 10 ЗУ «Про ПТ»)</i></p>	
<p>Акціонери АТ</p>	<p>Мають доступ до: статуту, змін до статуту, засновницького договору, свідчення про державну реєстрацію АТ; положень про загальні збори, наглядову раду, виконавчий орган та ревізійну комісію, інших внутрішніх положень АТ, що регулюють діяльність органів АТ, та змін до них; положень про кожну філію та кожне представництво АТ; документів, що підтверджують права АТ на майно; принципів (кодексу) корпоративного управління АТ; протоколів загальних зборів; матеріалів, з якими акціонери мають (мали) можливість ознайомитися під час підготовки до загальних зборів; протоколів засідань наглядової ради та колегіального виконавчого органу, наказів і розпоряджень голови колегіального та одноособового виконавчого органу; протоколів засідань ревізійної комісії, рішень ревізора АТ; висновків ревізійної комісії (ревізора) та аудитора АТ; річної фінансової звітності; документів бухгалтерського обліку, які стосуються значних правочинів та правочинів, у вчиненні яких є заінтересованість; документів державної звітності; проспекту емісії, свідчення про реєстрацію випуску акцій та інших цінних паперів АТ; переліку афілійованих осіб АТ із зазначенням кількості, типу та/або класу належних їм акцій; особливий інформації про АТ</p>	<p><i>(ст.ст. 77, 78 ЗУ «Про АТ»)</i></p>	<p>Протягом 10 робочих днів з дня надходження письмової вимоги акціонера корпоративний секретар, а в разі його відсутності – виконавчий орган акціонерного товариства зобов'язаний надати цьому акціонеру завірені підписом уповноваженої особи товариства копії відповідних документів, визначених частиною першою цієї статті. За надання копій документів товариство може встановлювати плату, розмір якої не може перевищувати вартості витрат на виготовлення копій документів та витрат, пов'язаних з пересиланням документів поштою (ч. 2 ст. 78 ЗУ «Про АТ»)</p>

МАЖОРИТАРІЙ

Мажоритарій, мажоритарний учасник (акціонер) – особа, що володіє значною часткою у статутному капіталі господарського товариства, яка дозволяє їй здійснювати вирішальний контроль над товариством. Учасник (акціонер), частка якого перевищує 50%, за будь-яких умов є мажоритарієм

МІНОРИТАРІЙ

Міноритарій, міноритарний учасник (акціонер) – особа, що володіє незначною часткою у статутному капіталі господарського товариства, яка не дозволяє здійснювати вирішальний контроль над товариством. Учасник ТОВ/ТДВ з „традиційною” системою ступенів корпоративного контролю з кворумом 60%+1, частка якого дорівнює або є меншою за 30%, а також акціонер АТ чи ТОВ/ТДВ з „легальною” системою ступенів корпоративного контролю з кворумом 50%+1, частка якого дорівнює або є меншою за 25%, за будь-яких умов є міноритарієм

Учасник (акціонер, вкладник, член) корпоративного підприємства отримує частину його прибутку як:

У господарських товариствах

Дивіденд

Частина чистого **прибутку** АТ, що виплачується акціонеру з розрахунку на одну належну йому акцію певного типу та/або класу (ст. 20 ЗУ «Про АТ»), за аналогією в інших ГТ – частина чистого прибутку ГТ, що виплачується учаснику пропорційно розміру його частки, *або* платіж, що здійснюється юридичною особою – емітентом корпоративних прав на користь власника таких прав у зв'язку з розподілом частини його **прибутку**, розрахованого за правилами бухгалтерського обліку (п. 14.1.49 ПК України), сплачується **винятково грошовими коштами**

У виробничих кооперативах

Кооперативні виплати

Частина **доходу**, що розподіляється за результатами фінансового року між членами кооперативу *пропорційно їх участі в господарській діяльності* кооперативу у порядку, визначеному рішенням загальних зборів, не є оплатою праці (ст. 26 ЗУ «Про кооператив»)»

Виплати на паї

Частина **доходу** кооперативу, що припадає на пай члена, певний аналог дивідендів, хоча й прив'язаний до доходу, а не прибутку, утім обсяг виплат на паї не може перевищувати 20% доходу, визначеного до розподілу, решта сплачується як кооперативні виплати (ст. 26 ЗУ «Про кооператив»)»

та

На відміну від дивідендів сплачуються як грошима так і в натур. формі

Право на дивіденди

Право на отримання дивідендів належить:

- В АТ – особам, внесеним до складеного наглядовою радою АТ переліку осіб, які мають право на отримання дивідендів (ч. 4 ст. 30 ЗУ «Про АТ»). Тобто, дивіденди отримують особи, які були акціонерами на момент складення переліку, при цьому:
 - Дата складення переліку осіб, які мають право на отримання дивідендів за простими акціями, визначається наглядовою радою, але не може бути ранішою ніж через 10 робочих днів після дня прийняття такого рішення наглядовою радою, також, ВГСУ у п. 3.3. Постанови Пленуму від 25.02.2016 звертає увагу на те, що дата складення переліку не може передувати даті прийняття загальними зборами акціонерів рішення про сплату дивідендів.
 - Перелік осіб, які мають право на отримання дивідендів за привілейованими акціями, складається протягом одного місяця після закінчення звітного року.
 - У разі відчуження акціонером належних йому акцій після дати складення переліку осіб, які мають право на отримання дивідендів, але раніше дати виплати дивідендів, право на отримання дивідендів залишається в особи, зазначеної у такому переліку.
- В інших видах господарських товариств право на отримання дивідендів належить особам, які є учасниками товариства на початок строку виплати дивідендів (п. “б” ч. 1 ст. 10 ЗУ «Про ГТ»)

Пропорційність дивідендів

Базовим принципом нарахування дивідендів є принцип пропорційності, який прямо встановлений п. “б” ч. 1 ст. 10 ЗУ «Про ГТ» і впливає з формулювання ч. 1 ст. 30 ЗУ «Про АТ». У разі прийняття рішення про нарахування і сплату дивідендів вони, незалежно від суми:

- нараховуються і сплачуються усім учасникам (акціонерам) без винятку
- нараховуються і сплачуються пропорційно розмірам часток (кількості акцій) учасників (акціонерів)
- на кожну акцію нараховується єдина сума дивідендів

Винятки з принципу пропорційності

- Розмір дивідендів за привілейованими акціями всіх класів визначається у статуті АТ, отже, вимога щодо однакового розміру дивідендів застосовується не до всіх акцій, емітованих АТ, а до всіх акцій АТ одного типу та класу, і можлива ситуація, коли дивіденди отримують лише акціонери – власники привілейованих акцій чи окремих класів привілейованих акцій, або коли власники різних типів та/або класів акцій отримують на одну акцію різні суми дивідендів, при цьому Пленум ВГСУ у Постанові від 25.02.2016 №4 зауважує, що рішення загальних зборів про нарахування і виплату дивідендів лише одному або частині акціонерів, які не є власниками привілейованих акцій, є таким, що порушує права інших акціонерів на отримання частини прибутку товариства
- Ч. 1 ст. 123 ЦК України, яка встановлює, що прибуток та збитки повного товариства розподіляються між його учасниками пропорційно до їхніх часток у складеному капіталі, якщо інше не передбачено засновницьким договором або домовленістю учасників, отже, домовленість учасників чи засновницький договір повного (а згідно зі ст. 133 ЦК України – і командитного) товариства може відступати від принципу пропорційності

Джерело коштів для сплати дивідендів

Акціонерам – власникам привілейованих акцій	Іншим акціонерам АТ, учасникам інших видів ГТ
<ul style="list-style-type: none"> • прибуток відповідного звітнього періоду • нерозподілений прибуток попередніх звітних періодів • кошти сформованого у минулі періоди за рахунок прибутку резервного капіталу чи спеціального фонду для виплати дивідендів за привілейованими акціями 	<ul style="list-style-type: none"> • прибуток відповідного звітнього періоду • нерозподілений прибуток попередніх звітних періодів
Відсутність зазначених коштів робить виплату дивідендів неможливою	

Підстава для сплати дивідендів

АТ – щодо привілейованих акцій	ГТ з держ. часткою ¹	АТ – щодо простих акцій	Інші ГТ
Положення статуту АТ про привілейовані акції	Рішення загальних зборів про розподіл прибутків і сплату дивідендів		
	Приймається не пізніше 1 травня року, наступного за звітним	Приймається на річних зборах не пізніше 30 квітня року, наступного за звітним	Приймається у будь-який момент часу після завершення звітнього періоду
Обов'язково виплачується у розмірі, передбаченому статутом АТ для відповідного класу акцій	Обов'язково виплачується не менше 30% прибутку пропорційно розміру державної частки	Розмір дивідендів визначається рішенням зборів, утім, загальні збори можуть спрямувати весь прибуток або його частину не на сплату дивідендів, а, наприклад, на збільшення статутного капіталу товариства	

Інформування про дивіденди

АТ в порядку, встановленому статутом, повідомляє осіб, які мають право на отримання дивідендів, про дату, розмір, порядок та строк їх виплати. Протягом 10 днів з дня прийняття рішення про виплату дивідендів за простими акціями ПАТ повідомляє про дату, розмір, порядок та строк виплати дивідендів за простими акціями фондову біржу (біржі), у біржовому реєстрі якої (яких) перебуває таке товариство (ч. 4 ст. 30 ЗУ «Про АТ»).

Законодавство не передбачає порядку інформування учасників інших видів ГТ про майбутню сплату дивідендів.

¹ У тому числі господарські товариства, 50 і більше відсотків акцій (часток) яких знаходяться у статутних капіталах господарських товариств, частка держави в яких становить 100%.

Періодичність сплати дивідендів

АТ, господарські товариства з державною часткою ²	Інші господарські товариства
За результатами року	За результатами будь-якого звітного періоду
Ст. 30 Закону України «Про АТ», ст. 11 Закону України «Про управління об'єктами державної власності»	

Строки сплати дивідендів

АТ – щодо простих акцій	У строк, що не перевищує шести місяців з дня прийняття загальними зборами рішення про виплату дивідендів. У разі прийняття загальними зборами рішення щодо виплати дивідендів у строк, менший ніж передбачений абзацом першим цієї частини, виплата дивідендів здійснюється у строк, визначений загальними зборами.	Ст. 30 ЗУ «Про АТ»
АТ – щодо привілейованих акцій	У строк, що не перевищує шести місяців після закінчення звітного року, за який сплачуються дивіденди	
ГТ з держ. часткою ³	Не пізніше 1 липня року, який слідує за роком, за який сплачуються дивіденди	Ст. 11 ЗУ «Про управління об'єктами державної власності»
Інші ГТ	Строки можуть визначатися статутом, положенням господарського товариства про дивіденди або рішенням загальних зборів	Закон не визначає строки сплати дивідендів
Невиплата дивідендів у строки, визначені законом або установчими документами юридичної особи, є порушенням грошового зобов'язання, у зв'язку з яким настають правові наслідки, передбачені ч. 2 ст. 625 ЦК України (п. 3.4. Постанови Пленуму ВГСУ від 25.02.2016 №4)		

² У тому числі господарські товариства, 50 і більше відсотків акцій (часток) яких знаходяться у статутних капіталах господарських товариств, частка держави в яких становить 100%.

³ Те саме.

Способи сплати дивідендів

АТ	ГТ з держ. часткою	Інші ГТ
Через депозитарну систему України (АТ перераховує дивіденди Центральному депозитарію ЦП на рахунок, відкритий у Розрахунковому центрі з обслуговування договорів на фінансових ринках, для зарахування на рахунки депозитарних установ та депозитаріїв-кореспондентів для їх подальшого переказу на рахунки депонентів, тобто акціонерам) або безпосередньо акціонерам. Конкретний спосіб встановлюється рішенням загальних зборів	У безготівковій формі шляхом переказу з рахунку господарського товариства до державного бюджету (у тому числі – ГТ, 50 і більше відсотків акцій, часток, паїв яких знаходяться у статутних капіталах ГТ, частка держави в яких становить 100%)	Через касу господарського товариства готівкою У безготівковій формі шляхом переказу з рахунку господарського товариства на рахунок відповідного учасника Шляхом прийняття нотаріусом на депозит суми дивідендів, нарахованих відповідному учаснику

Обмеження щодо виплати дивідендів в АТ

АТ НЕ МАЄ ПРАВА:

1. Приймати рішення про виплату дивідендів та здійснювати виплату дивідендів за простими акціями у разі, якщо:

- Звіт про результати розміщення акцій не зареєстровано у встановленому законодавством порядку
- Власний капітал товариства менший ніж сума його статутного капіталу, резервного капіталу та розміру перевищення ліквідаційної вартості привілейованих акцій над їх номінальною вартістю

2. Здійснювати виплату дивідендів за простими акціями у разі, якщо:

- Товариство має зобов'язання про викуп акцій
- Поточні дивіденди за привілейованими акціями не виплачено повністю

3. Приймати рішення про виплату дивідендів та здійснювати виплату дивідендів за привілейованими акціями у разі, якщо:

- Звіт про результати розміщення акцій не зареєстровано у встановленому законодавством порядку

4. Здійснювати виплату дивідендів за привілейованими акціями певного класу

- До виплати поточних дивідендів за привілейованими акціями, власники яких мають перевагу щодо черговості отримання дивідендів

(ст. 31 Закону України «Про акціонерні товариства»)

Право отримати майно корпоративного підприємства

ПРИ ЛІКВІДАЦІ

Учасник **кожного** корпоративного підприємства реалізує право на отримання його майна пропорційно розміру його частки (паю, кількості акцій) після задоволення вимог кредиторів такого підприємства, за наявності майна (*ч. 12 ст. 111 ЦК України, ч. 4 ст. 91, ч. 1 ст. 167 ГК України*)

Першочергове право мають:

- акціонери – власники привілейованих акцій перед акціонерами – власниками простих акцій (*ст. 89 ЗУ «Про «АТ»*)
- вкладники командитного товариства перед його повними учасниками (*ч. 1 ст. 79 ЗУ «Про ГТ»*)

У ПЕРІОД ДІЯЛЬНОСТІ

У всіх виробничих кооперативах та господарських товариствах, крім АТ, у випадку виходу чи виключення учасника (див. розділ про ТОВ / ТДВ) він має право на частину вартості майна товариства пропорційно розміру його частки (ст.ст. 54, 64, 71, 72 ЗУ «Про ГТ», ст.ст. 130, 148 ЦК України, ст.ст. 12, 21 ЗУ «Про кооператію»), вклад учасника в натурі повертається лише на його вимогу та за згодою товариства

В АТ певним аналогом такого права є право акціонера вимагати викупу його акцій за ринковою ціною, якщо він зареєструвався для участі на загальних зборах і голосував проти прийняття рішень з питань, передбачених ст. 68 ЗУ «Про АТ» (див. розділ про АТ)

УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ КОРПОРАТИВНИМИ ПРАВАМИ

Суб'єкти, що здійснюють управління державними корпоративними правами

Фонд державного майна України

Державний орган, що здійснює управління державним майном, зокрема:

Веде реєстр корпоративних прав держави

Надає КМ України пропозиції щодо закріплення корпоративних прав за державою

Здійснює безпосереднє управління корпоративними правами, які не передані в управління уповноваженим органам або уповноваженим особам

Уповноважені органи

Центральні і місцеві органи виконавчої влади (міністерства, держкомітети, місцеві державні адміністрації), які здійснюють управління державними корпоративними правами товариств, якщо КМ України за поданням ФДМУ прийме рішення про передачу відповідних прав до їх управління. Процес управління контролюється ФДМУ

Державні керуючі холдингові компанії

Холдингова компанія, до статутного капіталу якої передані належні державі корпоративні пакети, тобто – контрольні частки/пакети акцій у статутних капіталах господарських товариств

Основні обмеження щодо господарських товариств з державною часткою у статутному капіталі

- Корпоративні права держави не можуть передаватися господарським товариствам для формування їх статутних капіталів, крім передачі до статутних капіталів державних акціонерних товариств та державних холдингових компаній
- Відчуження корпоративних прав держави здійснюється відповідно до законодавства з питань приватизації
- Створення господарських організацій на базі об'єктів державної власності здійснюється за умови, що розмір корпоративних прав держави перевищуватиме 50 % їх статутного капіталу
- Мирова угода та план санації в процедурі банкрутства господарських організацій з корпоративними правами держави понад 25 % їх статутного капіталу погоджуються з Фондом державного майна України та державним органом з питань банкрутства
- Відчуження майна господарських організацій з корпоративними правами держави понад 25 % їх статутного капіталу в процедурі банкрутства здійснюється відповідно до законодавства з питань приватизації

(ст. 11 ЗУ «Про управління об'єктами державної власності»)

**СТВОРЕННЯ
і
ПРИПИНЕННЯ
ГОСПОДАРСЬКИХ
ТОВАРИСТВ**

Етапи створення господарських товариств (крім АТ)		Етапи створення акціонерних товариств	
1.	Укладення договору про заснування (створення) господарського товариства (<i>необов'язковий етап</i>), див. табл. на с. 23	1.	Прийняття <i>зборами засновників</i> рішення про створення АТ та про закриті (приватне) розміщення акцій
2.	Прийняття, оформлення, підписання рішення про створення господарського товариства, затвердження назви, місцезнаходження, складу засновників, їх вкладів, розміру статутного (складеного) капіталу та розподілу часток між засновниками, затвердження установчого документу (статуту, меморандуму або засновницького договору залежно від виду товариства), або визначення того, що товариство діятиме на підставі модельного установчого документу, обрання органів управління товариства;	2.	Подання заяви та всіх необхідних документів на реєстрацію випуску акцій до НКЦПФР
3.	Оформлення і підписання установчого документу якщо товариство створюється на підставі індивідуального, а не модельного установчого документу.	3.	Реєстрація НКЦПФР випуску акцій та видача тимчасового свідоцтва про реєстрацію випуску акцій
4.	Повне внесення внесків всіх учасників протягом року після державної реєстрації товариства	4.	Присвоєння акціям міжнародного ідентифікаційного номера цінних паперів
5.		5.	Укладення з Центральним депозитарієм цінних паперів договору про обслуговування емісії акцій
6.		6.	Закрите (приватне) розміщення акцій серед засновників АТ
7.		7.	Оплата засновниками повної вартості акцій
8.		8.	Затвердження <i>установчими зборами</i> товариства результату закритого (приватного) розміщення акцій серед засновників, затвердження статуту, а також прийняття інших рішень, передбачених законом
9.		9.	Державна реєстрація товариства
10.		10.	Подання НКЦПФР звіту про результати закритого (приватного) розміщення акцій
11.		11.	Реєстрація НКЦПФР звіту про результати закритого (приватного) розміщення акцій
12.		12.	Отримання свідоцтва про державну реєстрацію випуску акцій
13.		13.	Видача засновникам товариства документів, що підтверджують право власності на акції

НАЙМЕНУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОГО ТОВАРИСТВА

СТРУКТУРА НАЙМЕНУВАННЯ: ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ

«ЧЕБУРГЕН»

Організаційно-правова форма,
передбачена законом

Назва товариства, яка може складатися або лише з власне назви, або містити крім назви також інформацію щодо мети діяльності, способу утворення, залежності товариства та інші відомості, у тому числі необхідні за законом (зокрема, назви повних і командитних товариств мають згідно з ч. 4 ст. 119, ч. 2 ст. 133 ЦК України містити імена/найменування учасників/повних учасників або ім'я (найменування) хоча б одного учасника/повного учасника з доданням слів «і компанія»). Назва береться у лапки та зазначається безпосередньо після організаційно-правової форми. Повне найменування АТ українською мовою повинно містити його тип та організаційно-правову форму

ПОВНЕ НАЙМЕНУВАННЯ	СКОРОЧЕНЕ НАЙМЕНУВАННЯ
Обов'язкове	Необов'язкове
ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ЧЕБУРГЕН»	ТОВ «ЧЕБУРГЕН»

Найменування українською	Найменування англійською
Обов'язкове	Необов'язкове
Використовуються великі та малі літери українського алфавіту: А, а, Б, б, В, в, Г, г, І, і, Д, д, Е, е, Є, є, Ж, ж, З, з, И, и, І, і, Ї, ї, К, к, Л, л, М, м, Н, н, О, о, П, п, Р, р, С, с, Т, т, У, у, Ф, ф, Х, х, Ц, ц, Ч, ч, Ш, ш, Щ, щ, Ь, ь, Ю, ю, Я, я	Використовуються великі та маленькі літери англійського алфавіту А, а, В, b, С, с, D, d, Е, e, F, f, G, g, Н, h, I, i, J, j, K, k, L, l, М, m, N, n, О, o, P, p, Q, q, R, r, S, s, T, t, U, u, V, v, W, w, X, x, Y, y, Z, z

Великі та маленькі літери, використані в установчих документах та при заповненні реєстраційної картки вважаються тотожними

Також використовуються: розділові знаки та символи: лапки (« », „”, ""які є тотожними), крапка (.), кома (,), двокрапка (:), дужки /()/, апостроф ('), дефіс (-), тире (–), коса риска (/), знак оклику (!), знак питання (?), номер (№), плюс (+), знак рівняння (=), зірочка (*), ет комерційна (@); цифри: арабські (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 0) та римські (I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII, IX, X, L, C, D, M). Використання інших символів, розділових знаків у найменуванні забороняється

Забороняється використання повних чи скорочених найменувань органів державної влади, органів місцевого самоврядування, похідних від цих найменувань, історичних державних найменувань, перелік яких установлюється КМУ, термінів, абревіатур, похідних термінів, заборона використання яких передбачена законами України

*Ст. 16 ЗУ «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань»,
Наказ Міністерства юстиції України від 5 березня 2012 р. № 368/5*

ДЕРЖ.РЕЄСТРАЦІЯ ГОСП.ТОВАРИСТВ (1)

Державна реєстрація створення господарського товариства – офіційне визнання шляхом засвідчення державою факту створення господарського товариства як юридичної особи, вирішальний етап його створення

Чинна система органів державної реєстрації є децентралізованою, різні види громадських формувань, юридичних осіб та фізичні особи підприємці реєструють різні суб'єкти державної реєстрації – від Міністерства юстиції України до нотаріусів

Суб'єктами державної реєстрації господарських товариств є:

- виконавчі органи сільських, селищних та міських рад, Київська та Севастопольська міські, районні, районні у містах Києві та Севастополі державні адміністрації (набувають повноважень з державної реєстрації у разі прийняття відповідною радою такого рішення, крім міст обласного та/або республіканського АР Крим значення, які мають такі права в силу закону),
- нотаріуси,
- акредитовані Міністерством юстиції України суб'єкти – юридичні особи публічного права, у трудових відносинах з якими перебуває не менше ніж три державні реєстратори та які до початку здійснення повноважень у сфері державної реєстрації уклали:
 - договір страхування цивільно-правової відповідальності з мінімальним розміром страхової суми у тисячу мінімальних розмірів заробітної плати, встановленої законом на 1 січня календарного року;
 - договір з іншим суб'єктом державної реєстрації та/або нотаріусом (у разі коли акредитований суб'єкт здійснює повноваження виключно в частині забезпечення прийняття та видачі документів у сфері державної реєстрації)

Безпосередньо державну реєстрацію здійснюють державні реєстратори, тобто:

- громадяни України, які мають вищу освіту, відповідають кваліфікаційним вимогам, визначеним Міністерством юстиції України, та перебувають у трудових відносинах з суб'єктом державної реєстрації;
- нотаріуси

Державній реєстрації, крім створення, підлягає:

Припинення господарського товариства, внесення змін до відомостей про товариство, що містяться в Єдиному державному реєстрі, у тому числі змін до установчих документів. При створенні і припиненні відокремлених підрозділів господарського товариства відбувається внесення змін до відомостей про відповідне товариство

Ст.ст. 1, 5, 6 ЗУ «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань»

ДЕРЖ.РЕЄСТРАЦІЯ ГОСП.ТОВАРИСТВ (2)

Документи для проведення державної реєстрації
можуть подаватися:

У паперовій формі

- Особисто заявником
- Поштовим відправленням

Документи в паперовій формі приймаються за описом, примірник якого в день їх надходження видається заявнику з відміткою про дату їх отримання та кодом доступу в той спосіб, яким були подані документи

В електронній формі

Через портал електронних сервісів (веб-сайт, організований як системне багаторівневе об'єднання різних ресурсів та сервісів для забезпечення максимального доступу до інформації та послуг у сфері державної реєстрації, ліцензування та дозвільної системи у сфері господарської діяльності) у порядку, визначеному Міністерством юстиції України

Для державної реєстрації створення госп.товариства подаються *:

- заява про державну реєстрацію створення юрид.особи (підписується заявником, за подання документів поштовим відправленням підпис заявника нотаріально засвідчується);
- заява про обрання спрощеної системи оподаткування та/або реєстраційна заява про добровільну реєстрацію як платника ПДВ за відповідними формами – за бажанням заявника;
- примірник оригіналу (нотаріально засвідчену копію) рішення засновників;
- установчий документ – якщо ГТ створюється на підставі власного установчого документа;
- документ, що підтверджує реєстрацію іноземної особи у країні її місцезнаходження (витяг із торговельного, банківського, судового реєстру тощо) – у разі створення господарського товариства, засновником (засновниками) якої є іноземна юридична особа.

Якщо документи подаються особисто, заявник пред'являє свій паспорт громадянина України / тимчасове посвідчення громадянина України / паспортний документ іноземця / посвідчення особи без громадянства / посвідку на постійне або тимчасове проживання. У разі подання документів представником додатково подається примірник оригіналу (нотаріально засвідчена копія) документа, що засвідчує його повноваження

** не враховує особливості створення госп.товариства при виділі, злитті, перетворенні, поділі*

Ст.ст. 14, 17 ЗУ „Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань”

УВАГА: Ст. 205-1 КК України передбачає кримінальну відповідальність за підроблення документів, які подаються для проведення державної реєстрації юридичної особи та фізичних осіб – підприємців, а саме – за внесення в документи, які відповідно до закону подаються для проведення державної реєстрації юридичної особи або фізичної особи – підприємця, завідомо неправдивих відомостей, а також умисне подання документів, які містять завідомо неправдиві відомості, державному реєстратору

ДЕРЖ.РЕЄСТРАЦІЯ ГОСП.ТОВАРИСТВ (3)

Основні вимоги до документів, що подаються для державної реєстрації:

документи мають бути розбірливо (машинодруком або від руки друкованими літерами) викладені державною мовою та додатково, за бажанням заявника – можуть викладатися іншою мовою (крім заяви про державну реєстрацію);

документи не повинні містити підчищення, дописки, закреслені слова, інші виправлення, не обумовлені в них, орфографічні та арифметичні помилки, заповнюватися олівцем, а також містити пошкодження, які не дають змоги однозначно тлумачити їх зміст;

документи, видані відповідно до законодавства іноземної держави, повинні бути легалізовані (консульська легалізація чи проставлення апостиля) в установленому законодавством порядку, якщо інше не встановлено міжнародними договорами;

документ, викладений іноземною мовою, повинен бути перекладений на державну мову із засвідченням вірності перекладу з однієї мови на іншу або підпису перекладача

При проведенні державної реєстрації здійснюється:

- 1) заповнення форми заяви про державну реєстрацію державним реєстратором – у разі подання документів особисто заявником (за бажанням заявника);
- 2) прийом документів за описом – у разі подання документів у паперовій формі;
- 3) виготовлення копій документів в електронній формі – у разі подання документів у паперовій формі;
- 4) внесення копій документів в електронній формі до Єдиного державного реєстру;
- 5) перевірка документів на наявність підстав для зупинення розгляду документів;
- 6) перевірка документів на наявність підстав для відмови в державній реєстрації;
- 7) проведення реєстраційної дії за відсутності підстав для зупинення розгляду документів та відмови в державній реєстрації шляхом внесення запису до Єдиного державного реєстру;
- 8) формування та оприлюднення на порталі електронних сервісів виписки, результатів надання адміністративних послуг у сфері державної реєстрації та установчих документів;
- 9) видача за бажанням заявника виписки з Єдиного державного реєстру у паперовій формі за результатами проведеної реєстраційної дії (у разі подання заяви про державну реєстрацію у паперовій формі) з проставленням підпису та печатки державного реєстратора

Державна реєстрація проводиться незалежно від місця знаходження ГТ в межах АР Крим, області, м. Києва, Севастополя, крім держ.реєстрації на підставі документів, поданих в електронній формі, що проводиться незалежно від місця знаходження ГТ в межах України

Державна реєстрація господарських товариств здійснюється протягом 24 годин після надходження документів, крім вихідних та святкових днів

Державна реєстрація створення ГТ здійснюється без сплати адміністративного збору

Ст.ст. 4, 15, 25, 26 ЗУ «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань»

Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань

Єдиний державний реєстр – це єдина державна інформаційна система, що забезпечує збирання, накопичення, обробку, захист, облік та надання інформації про юридичних осіб, фізичних осіб – підприємці та громадські формування, що не мають статусу юридичної особи. Держателем реєстру є Міністерство юстиції України

створюється з метою забезпечення державних органів та органів місцевого самоврядування, а також учасників цивільного обороту достовірною інформацією про юридичних осіб, громадські формування, що не мають статусу юридичної особи, та фізичних осіб – підприємців з Єдиного державного реєстру

ведеться державною мовою з використанням програмного забезпечення, розробленого відповідно до держ.стандартів, що забезпечує його сумісність і взаємодію з іншими інформаційними системами та мережами, що становлять інформаційний ресурс держави

Програмне забезпечення Єдиного державного реєстру створює, доопрацьовує, супроводжує, за технічне і технологічне забезпечення реєстру, збереження та захист даних реєстру відповідає, доступ до реєстру надає, блокує та анулює **технічний адміністратор Єдиного державного реєстру** – визначене Міністерством юстиції України державне унітарне підприємство, віднесене до сфери його управління

Перелік відомостей щодо юридичної особи, які вносяться до Єдиного державного реєстру, зазначений у ч. 2 ст. 9 ЗУ «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань»

Статус відомостей Єдиного державного реєстру:

Якщо документи та відомості, що підлягають внесенню до Єдиного державного реєстру, внесені до нього, такі документи та відомості вважаються достовірними і можуть бути використані у спорі з третьою особою

Якщо відомості, що підлягають внесенню до Єдиного державного реєстру, є недостовірними і були внесені до нього, третя особа може посилатися на них у спорі як на достовірні. Третя особа не може посилатися на них у спорі у разі, якщо вона знала або могла знати про те, що такі відомості є недостовірними

Якщо відомості, що підлягають внесенню до Єдиного державного реєстру, не внесені до нього, вони не можуть бути використані у спорі з третьою особою, крім випадків, коли третя особа знала або могла знати ці відомості

Відомості, що містяться в Єдиному державному реєстрі, використовуються для ідентифікації юридичної особи або її відокремленого підрозділу, громадського формування, що не має статусу юридичної особи, фізичної особи – підприємця, у тому числі під час провадження ними господарської діяльності та відкриття рахунків у банках та інших фінансових установах

Найважливіші способи доступу до відомостей Єдиного державного реєстру

Виписка	Витяг	Портал	Кабінет	Прямий доступ
<p>Формується та оновлюється за результатами проведення реєстраційних дій і містить відомості про юридичну особу або її відокремлений підрозділ, у тому числі про взяття на облік в органах державної статистики та державної фіскальної служби, видачу ліцензії та документів дозвільного характеру</p> <p>Надається в електронній формі, а за бажанням заявника, що подав документи у паперовій формі – може надаватися у паперовій формі з проставленням печатки та підпису державного реєстратора (безоплатно), для проставлення апостиллю – у паперовій формі (0,05 мін.з.п., округлені до найближчих 10 грн)</p>	<p>Формується програмним забезпеченням Єдиного державного реєстру за зазначеним заявником критерієм пошуку та містить відомості з реєстру, які є актуальними на дату та час формування витягу або на дату та час, визначені у запиті, або інформацію про відсутність таких відомостей у реєстрі</p> <p>Надається у паперовій (0,05 мін.з.п., округлені до найближчих 10 грн) або електронній (75% від зазначеної вище суми) формі</p>	<p>Портал електронних сервісів забезпечує безоплатний доступ до найважливіших відомостей з Єдиного державного реєстру, які актуальні на момент запиту шляхом їх пошуку за повним чи скороченим найменуванням, іменем, ідентифікаційним кодом, реєстраційним номером облікової картки платника податків, серією та номером паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовилися від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків, повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку в паспорті про право здійснювати платежі за серією та номером паспорта), перегляду, копіювання та роздрукування</p>	<p>Персональний кабінет юридичної особи – її особиста сторінка в мережі Інтернет на порталі електронних сервісів, призначена для подання документів в електронній формі для проведення реєстраційних дій, безоплатного доступу до відомостей про результати розгляду цих документів, документів, що містяться в реєстраційній справі таких осіб в електронній формі, та відомостей про цих осіб, які є актуальними на момент запиту або на визначену дату</p>	<p>До реєстру: Суб'єктам приватного права може надаватися прямий доступ до Єдиного державного реєстру в електронному вигляді у режимі реального часу на платній основі на підставі договорів, укладених з техн. адміністратором</p> <p>До реєстраційної справи: Доступ до документів у паперовій (0,07 мін.з.п., округлені до найближчих 10 грн.) та електронній (75% від зазначеної вище суми) формі, що містяться в реєстраційній справі</p>

Ст.ст. 1, 11, 36 ЗУ «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань»

Для проведення державної реєстрації змін до відомостей про юридичну особу, у т.ч. змін до її установчих документів, подається:

У всіх випадках:

- Заява про державну реєстрацію змін до відомостей про юридичну особу, що містяться в Єдиному державному реєстрі
- Примірник оригіналу (нотаріально засвідчена копія) рішення уповноваженого органу управління юридичної особи про зміни, що вносяться до Єдиного державного реєстру, крім внесення змін до інформації про кінцевих бенефіціарних власників (контролерів) юридичної особи, у тому числі кінцевих бенефіціарних власників (контролерів) її засновника, якщо засновник – юридична особа, про місцезнаходження та про здійснення зв'язку з юридичною особою. Рішення уповноваженого органу управління юридичної особи, що подається для державної реєстрації змін до відомостей про юридичну особу, що містяться в Єдиному державному реєстрі, викладається у письмовій формі, прошивається, пронумеровується та підписується засновниками (учасниками), уповноваженими ними особами або головою та секретарем загальних зборів (у разі прийняття такого рішення загальними зборами). Справжність підписів на такому рішенні нотаріально засвідчується
- Установчий документ юридичної особи в новій редакції – у разі внесення змін, що містяться в установчому документі. Установчий документ викладається у письмовій формі, прошивається, пронумеровується та підписується учасниками, уповноваженими ними особами або головою та секретарем загальних зборів (у разі прийняття такого рішення загальними зборами). Справжність підписів на установчому документі нотаріально засвідчується
- Документ про сплату адміністративного збору у розмірі 0,3 мін.з.п. за державну реєстрацію змін до відомостей про юридичну особу, що містяться в Єдиному державному реєстрі, крім внесення змін до інформації про здійснення зв'язку з юридичною особою

А також:

- У разі внесення змін, пов'язаних із зміною складу засновників (учасників) юридичної особи – примірник оригіналу (нотаріально засвідчена копія) рішення уповноваженого органу управління юридичної особи про вихід із складу засновників (учасників) та/або заява фізичної особи про вихід із складу засновників (учасників), справжність підпису на якій нотаріально засвідчена, та/або договору, іншого документа про перехід чи передачу частки засновника (учасника) у статутному (складеному) капіталі (пайовому фонді) юридичної особи, та/або рішення уповноваженого органу управління юридичної особи про примусове виключення із складу засновників (учасників) юридичної особи або ксерокопія свідоцтва про смерть фізичної особи, судові рішення про визнання фізичної особи безвісно відсутньою
- У разі внесення змін, пов'язаних із входженням до складу засновників юридичної особи іноземної юридичної особи – документ, що підтверджує реєстрацію іноземної особи в країні її місцезнаходження (витяг із торговельного, банківського, судового реєстру тощо)
- У разі внесення змін, пов'язаних із внесенням даних про юридичну особу, правонаступником якої є зареєстрована юридична особа – примірник оригіналу (нотаріально засвідчена копія) передавального акта або розподільчого балансу
- Заява про обрання юридичною особою спрощеної системи оподаткування та/або реєстраційна заява про добровільну реєстрацію як платника пдв за формами, затвердженими відповідно до законодавства, – за бажанням заявника у разі внесення до установчих документів змін, які впливають на систему його оподаткування

(ч. 4 ст. 17 ЗУ «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань»)

ПРИПИНЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОГО ТОВАРИСТВА

Ст. 104 ЦК України

ЛІКВІДАЦІЯ

Припинення товариства без правонаступництва, з повним припиненням прав і обов'язків

РЕОРГАНІЗАЦІЯ

Припинення товариства з правонаступництвом, права і обов'язки переходять до інших юридичних осіб

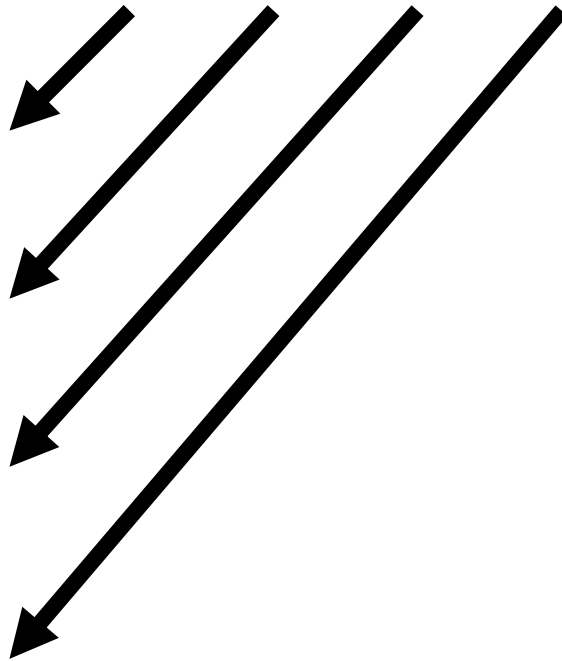
Перетворення

Злиття

Приєднання

Поділ

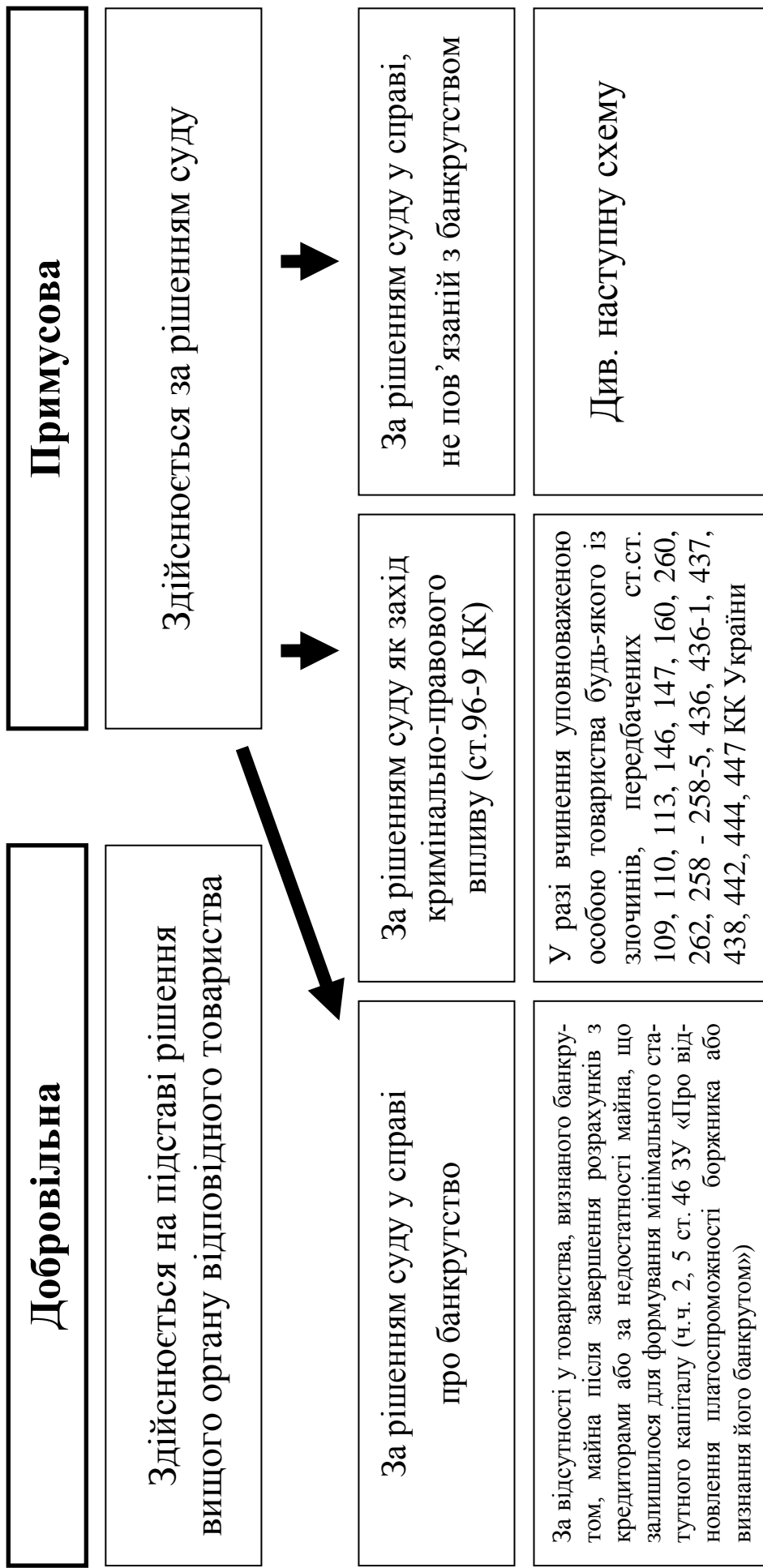
Виділ

Виділ є видом не припинення, а утворення юридичної особи, але, попри це, є дуже подібним до поділу і розглядається разом з видами реорганізації

Підстави ліквідації господарського товариства

ст. 110 ЦК

Рішення про ліквідацію з цієї підстави приймається за позовом учасника товариства або відповідного органу державної влади, за всіма іншими підставами – виключно за позовом відповідного органу державної влади (п. 2 ч. 1 ст. 110 ЦК України)

ПІДСТАВИ ДЛЯ ПРИМУСОВОЇ ЛІКВІДАЦІЇ ГОСПОДАРЬСЬКОГО ТОВАРИСТВА ЗА РІШЕННЯМ СУДУ У СПРАВІ, НЕ ПОВ'ЯЗАНІЙ З БАНКРУТСТВОМ

Усі чотири зазначені у цій колонці підстави примусової ліквідації передбачені п. 31-1 ст. 8 Закону України «Про державне регулювання ринку цінних паперів» і стосуються АТ. Повноваження щодо подання відповідних позовів має НКЦПФР

Визнання недійсним запису про державну реєстрацію через порушення закону при створенні товариства, які неможна усунути

Визнання судом господарського товариства – емітента ЦП таким, що відповідає ознакам фіктивності

Невідповідність статутного капіталу АТ вимогам закону щодо мінімального статутного капіталу

Зазначена тут підстава ліквідації передбачена п. 5-2 ст. 8 ЗУ «Про державне регулювання ринку цінних паперів» і стосуються АТ. Повноваження щодо подання відповідного позову має НКЦПФР

Відсутність в АТ зареєстрованого випуску акцій

Нескликання АТ загальних зборів акціонерів протягом 2 років поспіль

Неутворення органів АТ протягом року з дня реєстрації у НКЦПФР звіту про результати приватного розміщення акцій серед засновників АТ

Неподання АТ протягом 2 років поспіль до НКЦПФР інформації, передбаченої законом

Зазначена тут підстава ліквідації передбачена ч. 3 ст. 155 ЦК, утім, орган, уповноважений подавати такі позови законом не визначений

Для проведення державної реєстрації ліквідації ГТ державному реєстратору подають:

- заяву про державну реєстрацію припинення господарського товариства в результаті ліквідації
- довідку архівної установи про прийняття документів, що відповідно до закону підлягають довгостроковому зберіганню

ч. 12 ст. 17 ЗУ «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань»

Державний реєстратор відмовляє у проведенні державної реєстрації ліквідації господарського товариства, якщо документи подані:

- раніше спливу строку заявлення кредиторами ГТ їх вимог
- щодо ГТ, яке є засновником (учасником) інших юридичних осіб та/або має не закриті відокремлені підрозділи
- щодо акціонерного товариства, стосовно якого надійшли відомості про наявність нескасованої реєстрації випуску акцій
- щодо господарського товариства – емітента ЦП, стосовно якого надійшли відомості про наявність нескасованих випусків ЦП
- щодо господарського товариства, стосовно якого надійшли відомості про наявність заборгованості із сплати податків і зборів та/або наявність заборгованості із сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування
- щодо господарського товариства, стосовно якого надійшли відомості про наявність заборгованості із сплати страхових коштів до Пенсійного фонду України та фондів соціального страхування
- щодо господарського товариства, стосовно якого надійшли відомості про відкрите виконавче провадження
- щодо господарського товариства, стосовно якого відкрито провадження у справі про банкрутство

п. 11 ч. 1 ст. 28 ЗУ «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань»

Наявність нескасованих випусків акції, інших ЦП заборгованостей із сплати податків і зборів, єдиного внеску, страхових коштів до ПФУ та фондів соціального страхування підтверджують, відповідно, НКЦПФР, органи доходів і зборів, ПФУ за запитом державного реєстратора у день надходження запиту, інші зазначені підстави державний реєстратор перевіряє самостійно

Етапи добровільної ліквідації ГТ та ліквідації за судовим рішенням, не пов'язаним з банкрутством

1.	Прийняття вищим органом ГТ, або судом рішення про ліквідацію товариства, призначення ліквідаційної комісії (ліквідатора) та визначення строку для заявлення кредитором вимог – не менше двох і не більше шести місяців
2.	Повідомлення державного реєстратора про зазначене рішення протягом трьох робочих днів
3.	Державна реєстрація рішення про припинення ГТ шляхом ліквідації із внесенням державним реєстратором до Єдиного державного реєстру запису про перебування ГТ у процесі припинення, у тому числі даних про рішення щодо припинення ГТ, відомостей про комісію з припинення (ліквідатора, ліквідаційну комісію тощо) та про строк, визначений учасниками для заявлення кредитором своїх вимог. З цього моменту господарське товариство не може виступати засновником новостворених юридичних осіб, також забороняється зміна складу учасників господарського товариства, що ліквідується
4.	Повідомлення ліквідаційною комісією (ліквідатором) учасників юридичної особи, або суду про участь ГТ в інших юридичних особах та/або надання відомостей про створені дочірні підприємства, здійснення інвентаризації майна ГТ, а також майна філій та представництв, дочірніх підприємств, а також майна, що підтверджує корпоративні права ГТ в інших юридичних особах, виявлення та вжиття заходів щодо повернення майна ГТ, яке перебуває у третіх осіб, виявлення ліквідаційною комісією (ліквідатором) дебіторської заборгованості боржників ГТ, повідомлення кожного з боржників товариства про припинення юридичної особи, вжиття заходів щодо стягнення дебіторської заборгованості, пред'явлення відповідних позовів та вимог, прийняття ліквідаційною комісією вимог кредиторів, закриття рахунків, відкриті у фінансових установах, крім рахунка, який використовується для розрахунків з кредиторами під час ліквідації ГТ (не менше 2 і не більше 6 місяців)
5.	Складення ліквідаційною комісією (ліквідатором) проміжного ліквідаційного балансу і затвердження його вищим органом товариства, або судом
6.	Розрахунки ліквідаційної комісії (ліквідатора) з кредиторами товариства
7.	Складення ліквідаційною комісією ліквідаційного балансу і затвердження його вищим органом товариства, або судом
8.	Розподіл між учасниками майна товариства, що залишилося (за наявності)
9.	Закриття рахунку ГТ, що використовувався для розрахунків з кредиторами під час ліквідації
10.	Здавання документів товариства, що підлягають довгостроковому зберіганню, до архівної установи
11.	Подання ліквідатором документів державному реєстратору на державну реєстрацію припинення господарського товариства
12.	Державна реєстрація припинення (ліквідації) господарського товариства як юридичної особи (протягом 24 годин з моменту звернення)

**ЕТАПИ ЛІКВІДАЦІЇ ГОСПОДАРСЬКОГО
ТОВАРИСТВА ЗА СУДОВИМ РІШЕННЯМ
У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО**

1.	Прийняття господарським судом: (1) ухвали про порушення провадження у справі про банкрутство юридичної особи; (2) постанови про проведення санації боржника та призначення керуючого санацією; (3) постанови про визнання юридичної особи банкрутом, відкриття ліквідаційної процедури і призначення ліквідатора, надіслання судом відповідних актів державному реєстратору
2.	Внесення державним реєстратором до Єдиного державного реєстру записів про прийняття судом зазначених вище актів із зазначенням розпорядника майна, керуючого санацією
3.	За незадовільного результату процедур розпорядження майном, санації та за відсутності мирової угоди господарський суд приймає постанову про визнання боржника банкрутом та відкриття ліквідаційної процедури із призначенням ліквідатора
4.	Ліквідатор визначає ліквідаційну масу господарського товариства, здійснює її оцінку, продає майно товариства, проводить розрахунки з кредиторами
5.	Ліквідатор надає господарському суду звіт та ліквідаційний баланс
6.	Господарський суд затверджує звіт та ліквідаційний баланс та: (1) якщо майна господарського товариства – боржника вистачило для розрахунків з кредиторами і майно, що залишилося, є достатнім для формування мінімального статутного капіталу товариства, припиняє провадження у справі, повідомляє про це державного реєстратора, і товариство вважається вільним від боргів, або (2) якщо майна не залишилося або його недостатньо для формування мінімального статутного капіталу, передбаченого законом, суд приймає ухвалу про ліквідацію юридичної особи і повідомляє про це державного реєстратора.
7.	Державний реєстратор не пізніше наступного робочого дня з дати надходження ухвали про ліквідацію товариства – банкрута здійснює державну реєстрацію припинення (ліквідації) товариства як юридичної особи

ПІДСТАВИ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ ЛІКВІДАЦІЇ ГТ ЗА СПРОЩЕНОЮ ПРОЦЕДУРОЮ:

- судове рішення про скасування (визнання недійсною) державної реєстрації юридичної особи у випадках, передбачених законом, якщо таке рішення прийнято судом до 1 липня 2004 року, крім судового рішення про визнання юридичної особи банкрутом
- судове рішення про припинення юридичної особи, не пов'язаного з банкрутством юридичної особи, якщо таке рішення прийнято судом після 1 липня 2004 року, і в разі якщо голова ліквідаційної комісії з припинення юридичної особи або ліквідатор юридичної особи протягом трьох років з дати оприлюднення повідомлення про постановлення судового рішення про припинення юридичної особи, не пов'язаного з банкрутством юридичної особи, не надав суб'єкту державної реєстрації документи, необхідні для державної реєстрації припинення юридичної особи в результаті її ліквідації
- неподання головою ліквідаційної комісії з припинення юридичної особи або ліквідатором юридичної особи документів, необхідних для державної реєстрації припинення юридичної особи в результаті її ліквідації протягом одного року з дати внесення до Єдиного державного реєстру запису про зупинення проведення спрощеної процедури державної реєстрації припинення юридичної особи в результаті її ліквідації

Здійснюється

не пізніше наступного робочого дня після отримання відомостей:

- про відсутність заборгованості із сплати податків і зборів та відсутність заборгованості із сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування – від органів доходів і зборів
- про відсутність заборгованості із сплати страхових коштів до Пенсійного фонду України та фондів соціального страхування – від Пенсійного фонду України
- про відсутність нескасованих випусків цінних паперів господарського товариства емітента – від НКЦПФР
- про відсутність нескасованої реєстрації випуску акцій акціонерного товариства – від НКЦПФР

У разі недержання від державних органів зазначених відомостей у день запиту, державна реєстрація припинення юридичної особи в результаті її ліквідації проводиться за принципом мовчазної згоди

**ЧЕРГИ ВИМОГ КРЕДИТОРІВ
при ліквідації за рішенням вищого органу господарського товариства,
або за рішенням суду, не пов'язаним з банкрутством**

Всі господарські товариства

- 1) Вимоги щодо відшкодування шкоди, заподіяної каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю, та вимоги кредиторів, забезпечені заставою чи іншим способом
- 2) Вимоги працівників, пов'язані з трудовими відносинами, вимоги автора про оплату за використання результату його інтелектуальної, творчої діяльності
- 3) Вимоги щодо податків, зборів (обов'язкових платежів)
- 4) Всі інші вимоги (ст. 112 ЦК України)

Акціонерне товариство

ДОДАТКОВІ ЧЕРГИ:

- 5) Виплати нарахованих, але не виплачених дивідендів за привілейованими акціями
- 6) Виплати за привілейованими акціями, які підлягають викупу відповідно до ст. 68 ЗУ «Про АТ»
- 7) Виплати ліквідаційної вартості привілейованих акцій
- 8) Виплати за простими акціями, які підлягають викупу відповідно до ст. 68 ЗУ «Про АТ»
- 9) Розподіл майна між акціонерами – власниками простих акцій пропорційно до кількості належних їм акцій (ст. 89 Закону «Про АТ»)

ЧЕРГИ ВИМОГ КРЕДИТОРІВ при ліквідації господарського товариства за рішенням суду в справі про банкрутство

Черга	Вимоги
1.	<p>а) Вимоги щодо виплати заборгованості із заробітної плати перед працюючими та звільненими працівниками банкрута, грошові компенсації за всі невикористані дні щорічної відпустки та додаткової відпустки працівникам, які мають дітей, інші кошти, належні працівникам у зв'язку з оплачуваною відсутністю на роботі (оплата часу простою не з вини працівника, гарантії на час виконання державних або громадських обов'язків, гарантії і компенсації при службових відрядженнях, гарантії для працівників, що направляються для підвищення кваліфікації, гарантії для донорів, гарантії для працівників, що направляються на обстеження до медичного закладу, соціальні виплати у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності за рахунок коштів підприємства тощо), а також вихідної допомоги, належної працівникам у зв'язку з припиненням трудових відносин, та нарахованих на ці суми страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування та інше соціальне страхування, у тому числі відшкодування кредиту, отриманого на ці цілі</p> <p>б) Вимоги кредиторів за договорами страхування</p> <p>в) Витрати, пов'язані з провадженням у справі про банкрутство в господарському суді та роботою ліквідаційної комісії, у тому числі: витрати на оплату судового збору; витрати кредиторів на проведення аудиту, якщо аудит проводився за рішенням господарського суду за рахунок їхніх коштів; витрати заявника на публікацію оголошення про порушення справи про банкрутство, введення процедури санації, визнання боржника банкрутом; витрати на публікацію в офіційних друкованих органах інформації про порядок продажу майна банкрута; витрати на публікацію в засобах масової інформації про поновлення провадження у справі про банкрутство у зв'язку з визнанням мирової угоди недійсною; вимоги щодо виплати основної грошової винагороди арбітражному керуючому; вимоги щодо відшкодування витрат арбітражного керуючого, пов'язаних з виконанням ним повноважень розпорядника майна, керуючого санацією боржника або ліквідатора банкрута; витрати арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора), пов'язані з утриманням і збереженням майнових активів банкрута</p> <p>г) Витрати Гарантійного фонду виконання зобов'язань за складськими документами на зерно, пов'язані з набуттям ним права регресної</p>

	вимоги щодо зернового складу, – у розмірі всієї виплаченої ним суми відшкодування вартості зерна
2.	Вимоги із зобов'язань, що виникли внаслідок заподіяння шкоди життю та здоров'ю громадян, шляхом капіталізації у ліквідаційній процедурі відповідних платежів, у тому числі до Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України за громадян, які застраховані в цьому фонді, у порядку, встановленому КМ України, зобов'язань із сплати страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування та інше соціальне страхування, крім вимог, задоволених позачергово, з повернення невикористаних коштів Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, а також вимоги громадян – довірителів (вкладників) довірчих товариств або інших суб'єктів підприємницької діяльності, які залучали майно (кошти) довірителів (вкладників)
3.	а) Вимоги щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів) б) Вимоги центрального органу виконавчої влади, що здійснює управління державним резервом
4.	Вимоги кредиторів, не забезпечені заставою, у тому числі вимоги кредиторів, що виникли із зобов'язань у процедурі розпорядження майном боржника чи в процедурі санації боржника
5.	а) Вимоги щодо повернення внесків членів трудового колективу до статутного капіталу підприємства б) Вимоги щодо виплати додаткової грошової винагороди керуючому санацією або ліквідатору в частині 5% обсягу стягнутих на користь боржника активів (повернення грошових коштів, майна, майнових прав), які на дату порушення провадження у справі про банкрутство перебували у третіх осіб в) Вимоги щодо виплати додаткової грошової винагороди керуючому санацією або ліквідатору у частині 3% обсягу погашених вимог конкурсних кредиторів, які підлягають позачерговому задоволенню та віднесені законодавством до конкурсних
6.	Інші вимоги
<i>(ст. 45 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом»)</i>	

РЕОРГАНІЗАЦІЯ ГОСПОДАРСЬКОГО ТОВАРИСТВА

Добровільна

Здійснюється на підставі рішення вищого органу відповідного товариства

Перетворення

Злиття

Приєднання

Поділ

Виділ

Примусова

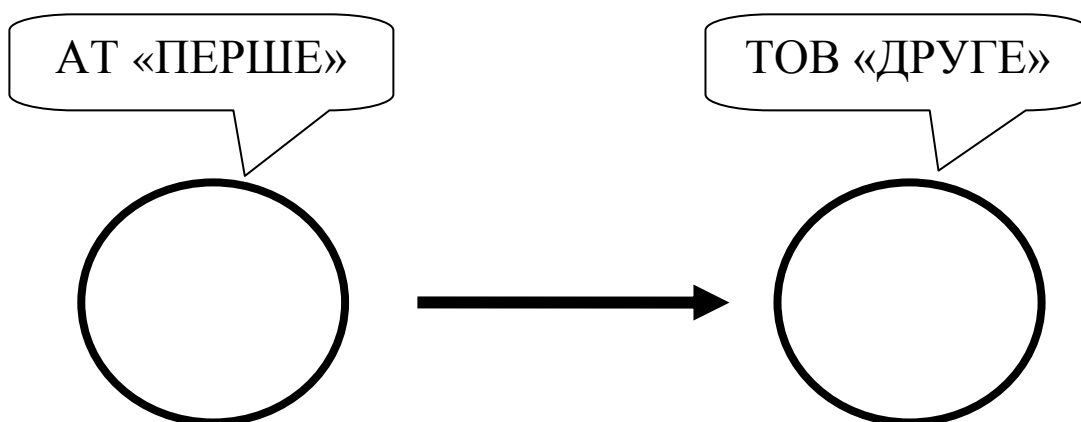
Здійснюється за рішенням органу Антимонопольного комітету України (АМКУ) або суду

Примусовий поділ

як санкція за зловживання монополі-
ним (домінуючим) становищем на рин-
ку згідно зі ст. 53 Закону України «Про
захист економічної конкуренції»

ПЕРЕТВОРЕННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРИСТВ

Зміна організаційно-правової форми господарського товариства з його припиненням та передачею всього майна, прав і обов'язків юридичній особі- правонаступнику згідно з передавальним актом

У разі перетворення господарських товариств здійснюється державна реєстрація припинення господарського товариства, що припиняється у результаті перетворення, та державна реєстрація новоутвореної юридичної особи. Перетворення вважається завершеним з дати державної реєстрації новоутвореної юридичної особи

Права і обов'язки господарського товариства, що перетворюється, переходять до правонаступника на підставі передавального акту

АТ може перетворитися або на інше господарське товариство, або на виробничий кооператив, при цьому, якщо АТ перетворюється не на ТОВ/ТДВ, а на ПТ, КТ чи виробничий кооператив – вимагається письмова згода всіх акціонерів, акції яких не були викуплені, стати засновниками нової юридичної особи – правонаступника у формі підписання її уставного документа

При перетворенні госп. товариства на АТ відбувається емісія акцій

Зміна типу АТ (з ПАТ на ПрАТ або навпаки – з ПрАТ на ПАТ) не є перетворенням

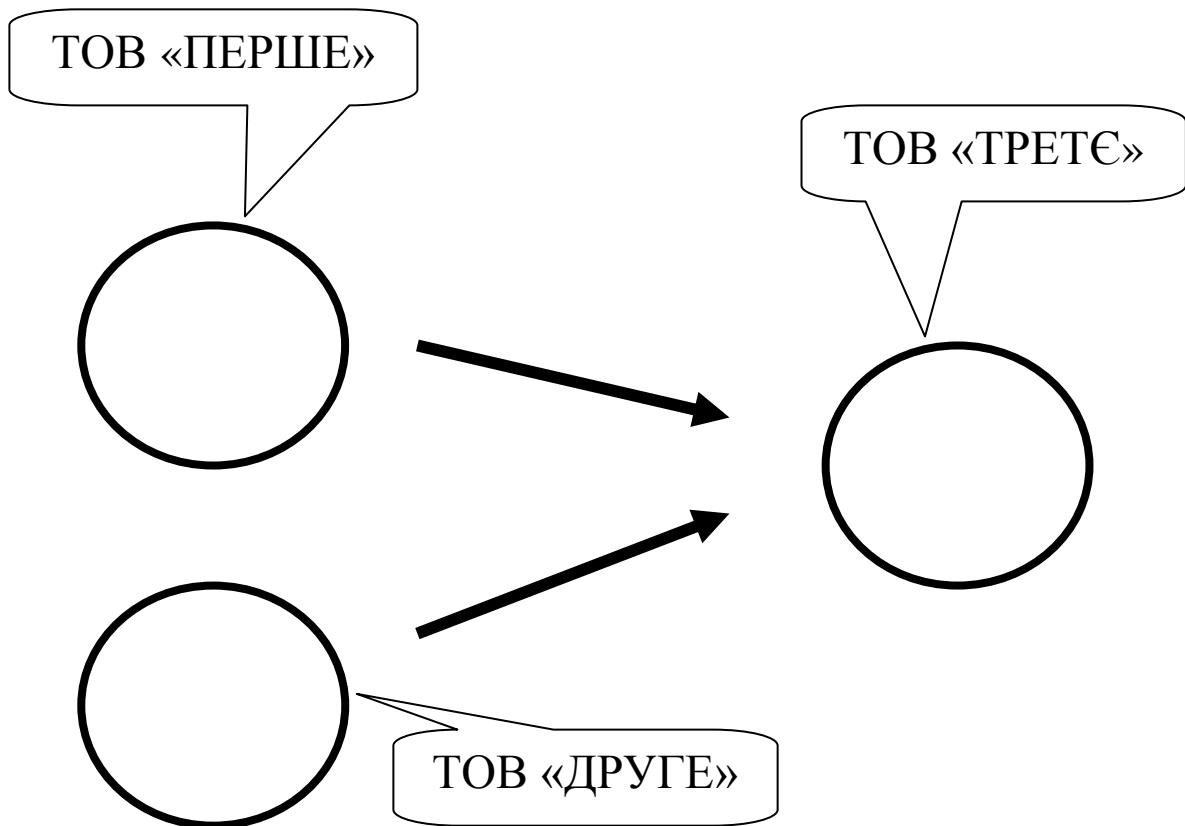
За новоствореною юридичною особою зберігається ідентифікаційний код господарського товариства – правопопередника

ТОВ, в якому кількість учасників перевищує 100, повинно протягом року або перетворитися на АТ, або зменшити кількість учасників до 100 (інакше воно може бути примусово ліквідоване за рішенням суду)

ПТ, в якому залишився один учасник, повинно протягом 6 місяців збільшити кількість учасників принаймні до 2 або перетворитися на інше господарське товариство (інакше воно може бути примусово ліквідоване за рішенням суду)

КТ, в якому залишилися лише повні учасники, повинно перетворитися на ПТ (інакше воно може бути примусово ліквідоване за рішенням суду)

ЗЛИТТЯ ГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРИСТВ

Виникнення нового господарського товариства – правонаступника з передачею йому згідно з передавальними актами всього майна і всіх прав та обов’язків двох або більше господарських товариств одночасно з їх припиненням

У разі злиття господарських товариств здійснюється державна реєстрація новоутвореної юридичної особи та державна реєстрація припинення господарських товариств, що припиняються у результаті злиття. Припинення вважається завершеним з дати державної реєстрації припинення господарського товариства, що припиняються у результаті злиття, тобто створення нової юридичної особи передуює у часі завершенню припинення господарських товариств, що зливаються

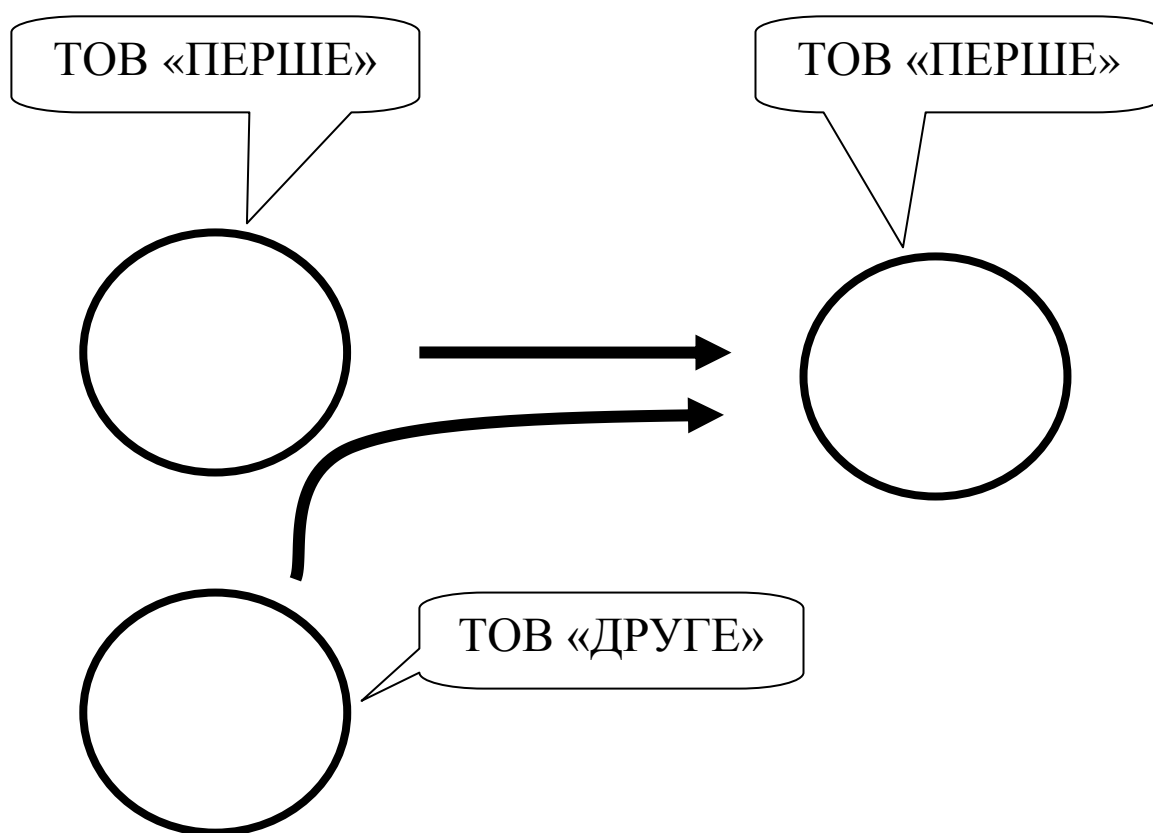
Права і обов’язки господарських товариства, що зливаються, переходять до юридичної особи – правонаступника на підставі окремих передавальних актів

АТ може зливатися лише з іншим АТ з утворенням винятково АТ

При злитті АТ відбувається конвертація акцій АТ – правопередників в акції АТ – правонаступника

За наявності ознак концентрації, передбачених ст.ст. 22, 24 Закону України «Про захист економічної конкуренції», вимагається згода АМКУ

ПРИЄДНАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРИСТВ

Припинення господарського товариства (товариств) з передачею ним (ними) згідно з передавальним актом усього свого майна, прав та обов'язків іншому господарському товариству – правонаступнику

У разі приєднання господарських товариств здійснюється державна реєстрація припинення господарських товариств, що припиняються у результаті приєднання, та державна реєстрація змін до відомостей, що містяться в Єдиному державному реєстрі, щодо правонаступництва господарського товариства, до якого приєднуються. Приєднання вважається завершеним з дати державної реєстрації змін до відомостей, що містяться в Єдиному державному реєстрі, щодо правонаступництва господарського товариства, до якого приєднуються

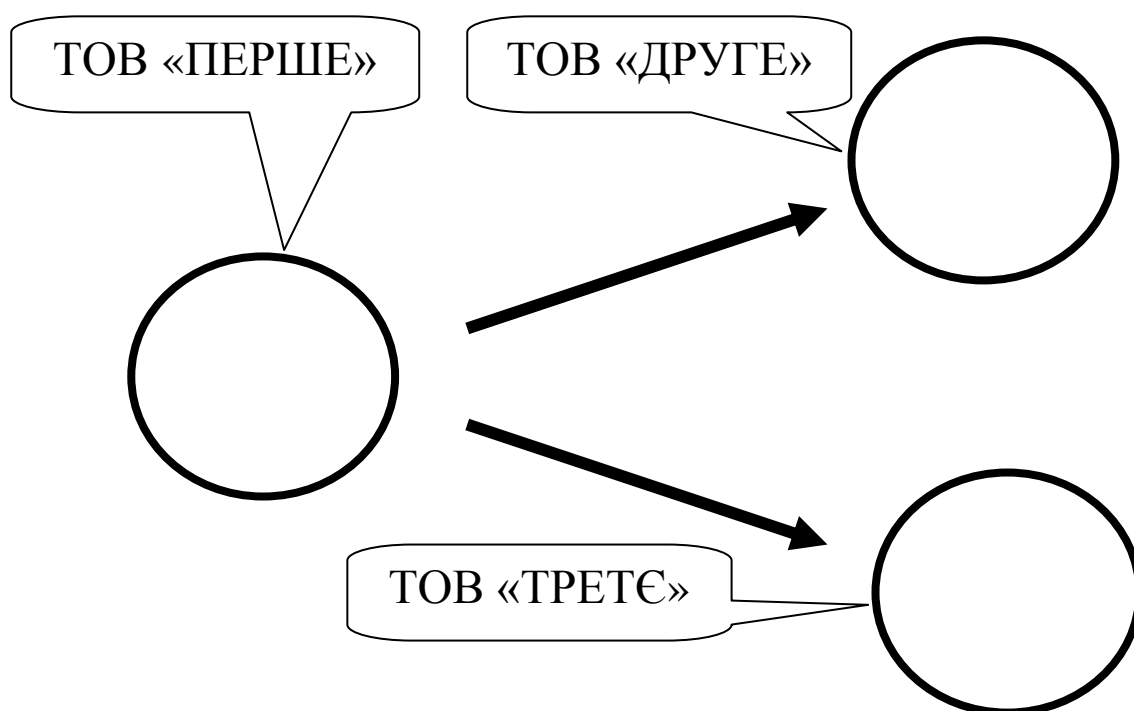
Права і обов'язки господарського товариства, що приєднується, переходять до господарського товариства – правонаступника на підставі передавального акту

АТ може приєднуватися винятково до іншого АТ. При приєднанні АТ відбувається конвертація акцій АТ, що приєднується, в акції АТ – правонаступника

Господарське товариство – правонаступник зберігає свій ідентифікаційний код

За наявності ознак концентрації, передбачених ст.ст. 22, 24 Закону України «Про захист економічної конкуренції», вимагається згода АМКУ

ПОДІЛ ГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРИСТВ

Припинення господарського товариства з передачею всього його майна, прав та обов'язків двом чи більше новим господарським товариствам – правонаступникам згідно з розподільчим балансом

У разі поділу юридичних осіб здійснюється державна реєстрація новоутворених юридичних осіб та державна реєстрація припинення юридичної особи, що припиняється у результаті поділу. Поділ вважається завершеним з дати державної реєстрації припинення юридичної особи, що припиняється у результаті поділу, тобто створення нових юридичних осіб передуює у часі завершенню припинення господарського товариства, що зазнає поділу

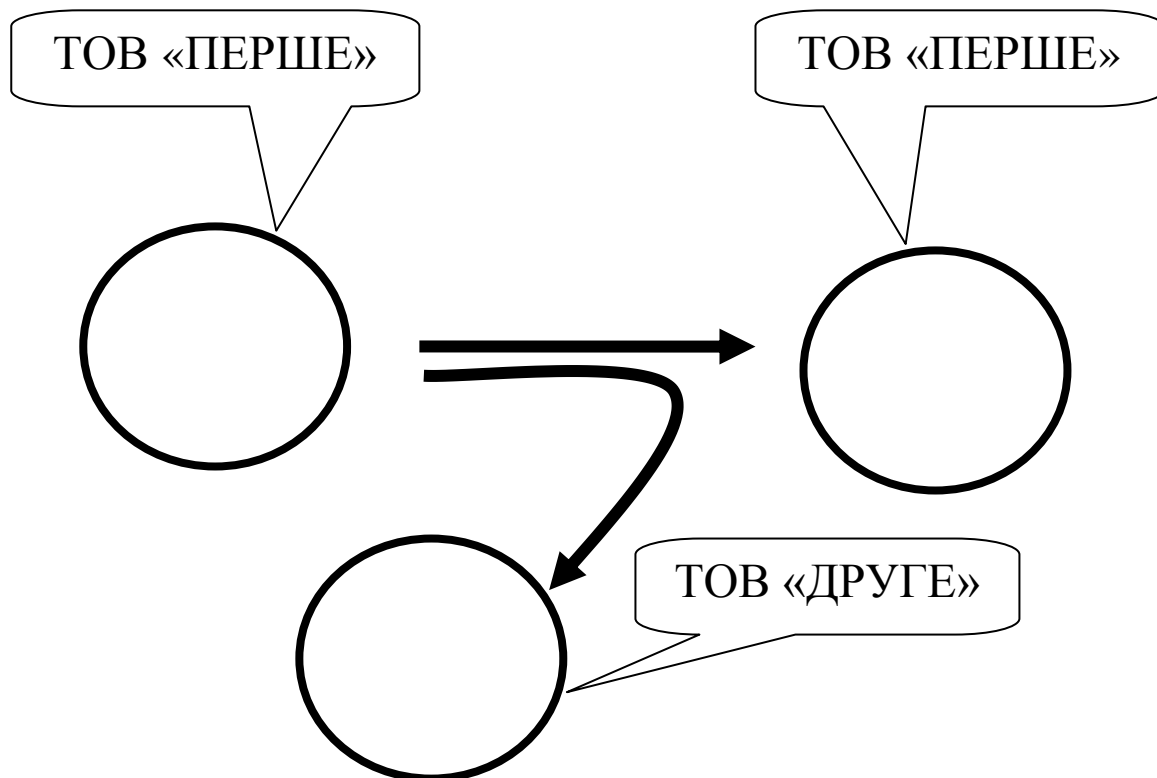
Права і обов'язки господарського товариства, що зазнає поділу, переходять до господарських товариств – правонаступників на підставі розподільчого балансу

Поділ може бути здійснений примусово за рішенням органів АМКУ як санкція за зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку згідно зі ст. 53 Закону України «Про захист економічної конкуренції»

АТ може зазнавати поділу з утворенням винятково АТ. При поділі АТ відбувається конвертація акцій АТ правопопередника в акції АТ – правонаступників

Розміщення акцій АТ – правонаступників має здійснюватися із збереженням співвідношення, що було між акціонерами у статутному капіталі АТ, що припинилося шляхом поділу. Кожен акціонер АТ, що припинилося, отримує акції кожного з АТ – правонаступників

ВИДІЛ ГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРИСТВ

Створення господарського товариства із передачею йому згідно з розподільчим балансом частини майна прав та обов'язків господарського товариства, з якого здійснюється виділ, без припинення такого товариства. Не є видом припинення, оскільки жодне товариство не припиняється

У разі виділу господарських товариств здійснюється державна реєстрація одного чи декількох господарських товариств, утворених у результаті виділу, та державна реєстрація змін до відомостей, що містяться в Єдиному державному реєстрі, про господарське товариство, з якого здійснено виділ, щодо господарського товариства – правонаступника. Виділ вважається завершеним з дати державної реєстрації змін до відомостей, що містяться у Єдиному державному реєстрі, про юридичну особу, з якої здійснено виділ, щодо юридичної особи – правонаступника

Права і обов'язки господарського товариства, з якого здійснюється виділ, переходять до господарського товариства, що виділяється (правонаступника), на підставі розподільчого балансу

З АТ може виділитися лише АТ

При виділі АТ відбувається конвертація частини акцій АТ, з якого здійснюється виділ, в акції АТ, що виділяється

Розміщення акцій АТ, що виділилося, здійснюється із збереженням співвідношення, що було між акціонерами в статутному капіталі АТ, з якого здійснено виділ

Державна реєстрація перетворення, злиття, приєднання, поділу господарського товариства

Складається з послідовності дій із:

1. Державної реєстрації створення госп.товариств

+

2. Державної реєстрації припинення госп.товариств

Для держ.реєстрації створення господарського товариства внаслідок перетворення злиття, приєднання, поділу держ.реєстратору подають:

- Примірник оригіналу (нотаріально засвідчену копію) передавального акту – у разі створення госп.товариства в результаті перетворення чи злиття, або розподільчого балансу – у разі створення госп.товариства в результаті поділу чи виділу
- Документи для державної реєстрації припинення ГТ в результаті злиття та поділу (див. нижче) – у разі створення ГТ в результаті злиття та поділу
- Документи, які подають для створення будь-якого іншого госп.товариства

Для держ.реєстрації припинення госп.товариства внаслідок перетворення злиття, приєднання, поділу держ.реєстратору подають:

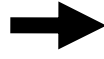
- Заяву про державну реєстрацію припинення юридичної особи в результаті її реорганізації
- Примірник оригіналу (нотаріально засвідчена копія) розподільчого балансу – у разі припинення госп.товариства в результаті поділу, або передавального акту – у разі припинення госп.товариства в результаті перетворення, злиття або приєднання
- Довідку архівної установи про прийняття документів, що відповідно до закону підлягають довгостроковому зберіганню, – у разі припинення госп.товариства в результаті поділу, злиття або приєднання
- Зазначені вище документи для державної реєстрації створення юридичної особи – у разі припинення госп.товариства в результаті перетворення
- Документи для державної реєстрації змін до відомостей про юридичну особу, що містяться в Єдиному державному реєстрі – у разі припинення госп.товариства в результаті приєднання

Для держ.реєстрації створення господарського товариства внаслідок виділу держ.реєстратору подають:

- Документи для державної реєстрації змін про юридичну особу, що містяться в Єдиному державному реєстрі щодо госп.товариства з якого здійснюється виділ
- Документи, які подають для створення будь-якого іншого госп.товариства

Ст. 17 ЗУ «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань»

ДОКУМЕНТИ, ЩО ЗАСВІДЧУЮТЬ МАЙНОВИЙ СТАН ТОВАРИСТВА ПРИ ЛІКВІДАЦІЇ

ПРОМІЖНИЙ ЛІКВІДАЦІЙНИЙ БАЛАНС

Баланс, складений за результатами інвентаризації, який визначає все майно, права і зобов'язання товариства **до початку розрахунків** товариства з кредиторами

ЛІКВІДАЦІЙНИЙ БАЛАНС

Баланс, складений за результатами інвентаризації, який визначає все майно, права і зобов'язання товариства **після завершення розрахунків** товариства з кредиторами

Складаються за стандартами бухгалтерського обліку. Підписуються головою та членами ліквідаційної комісії товариства. Затверджуються органом, який прийняв рішення про ліквідацію товариства. Є важливими документами для визначення майнового стану товариства у процесі його ліквідації

ДОКУМЕНТИ, ЩО ЗАСВІДЧУЮТЬ МАЙНОВИЙ СТАН ТОВАРИСТВ при РЕОРГАНІЗАЦІЇ та ПЕРЕХІДІ ПРАВ і ОБОВ'ЯЗКІВ до ПРАВОНАСТУПНИКІВ

ПЕРЕДАВАЛЬНИЙ АКТ

Складається при злитті, приєднанні і перетворенні товариств

Баланс, складений за результатами інвентаризації, який визначає все майно, права і зобов'язання товариства і за яким вони переходять до правонаступника

Складаються за стандартами бухгалтерського обліку. Підписуються головою та членами комісії з припинення (виділу) товариства, підписи засвідчуються нотаріально. Затверджуються загальними зборами. Оригінал або нотаріально засвідчена копія подається державному реєстратору для здійснення державної реєстрації припинення (виділу)

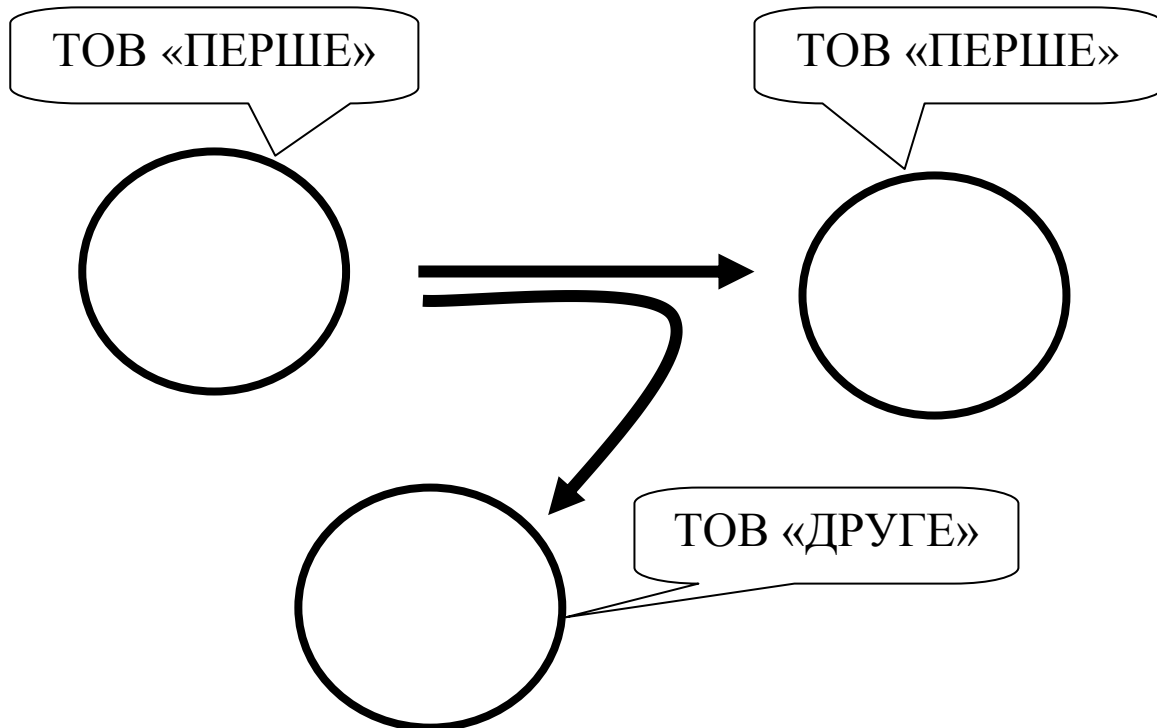

РОЗПОДІЛЬЧИЙ БАЛАНС

Складається при поділі і виділі товариств

Баланс, складений за результатами інвентаризації, що визначає, яке майно і які права і зобов'язання товариства переходять до кожного з правонаступників

**СУБСИДАРНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ
при ВИДІЛІ ТОВАРИСТВ
(ч. 3 ст. 109 ЦК України)**

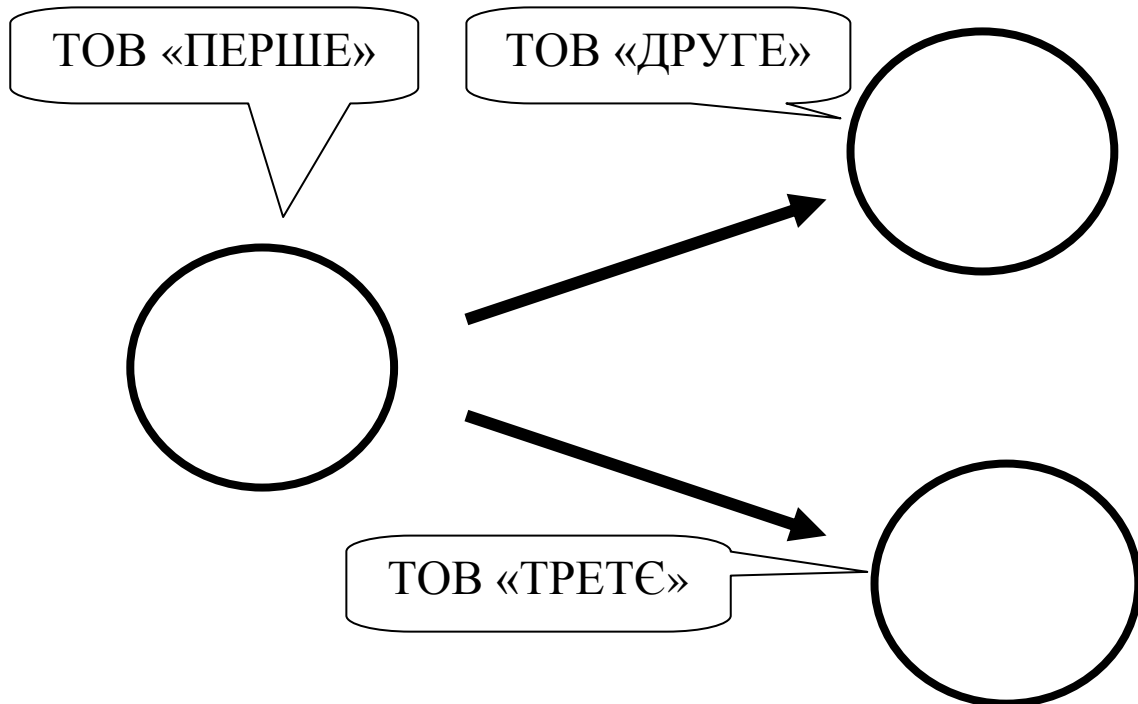

Юридична особа, що утворилася внаслідок виділу, несе субсидіарну відповідальність за зобов'язаннями юридичної особи, з якої був здійснений виділ, які згідно з розподільчим балансом не перейшли до юридичної особи, що утворилася внаслідок виділу. Юридична особа, з якої був здійснений виділ, несе субсидіарну відповідальність за зобов'язаннями, які згідно з розподільчим балансом перейшли до юридичної особи, що утворилася внаслідок виділу

ТОБТО

ТОВ «ПЕРШЕ» і ТОВ «ДРУГЕ» субсидіарно відповідають за зобов'язаннями ТОВ «ПЕРШЕ», що виникли до виділу з нього ТОВ «ДРУГЕ». Якщо зобов'язання перейшло до ТОВ «ДРУГЕ», яке виявляється нездатним виконати його, зобов'язання виконується ТОВ «ПЕРШЕ», і навпаки, якщо зобов'язання залишилося закріпленим за ТОВ «ПЕРШЕ», ТОВ «ДРУГЕ» також субсидіарно відповідає за його виконання

**СУБСИДАРНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ
ПРИ ПОДІЛІ ТОВАРИСТВ
(ч. 5 ст. 107 ЦК України)**

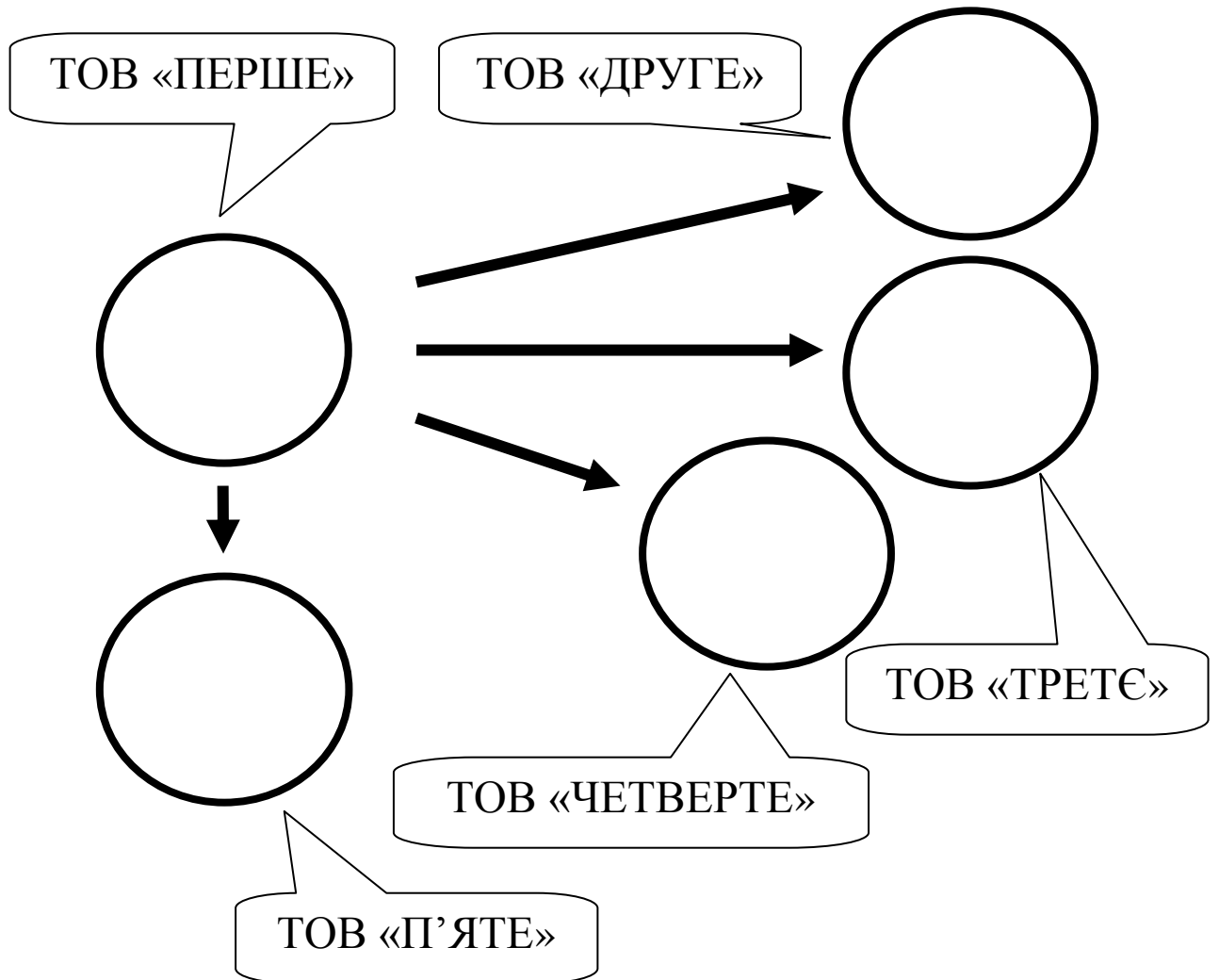

Юридична особа- правонаступник, що утворилася внаслідок поділу, несе субсидарну відповідальність за зобов'язаннями юридичної особи, що припинилася, які згідно з розподільчим балансом перейшли до іншої юридичної особи- правонаступника

ТОБТО

Якщо зобов'язання ТОВ «ПЕРШЕ» перейшло до ТОВ «ДРУГЕ», яке виявляється нездатним виконати його, зобов'язання виконується ТОВ «ТРЕТЄ», і навпаки, якщо зобов'язання перейшло до ТОВ «ТРЕТЄ», ТОВ «ДРУГЕ» також субсидарно відповідає за його виконання

**СОЛІДАРНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ
при ПОДІЛІ ТОВАРИСТВ
(ч. 5 ст. 107 ЦК України)**

Якщо юридичних осіб – правонаступників, що утворилися внаслідок поділу, більше двох, таку субсидіарну відповідальність вони несуть солідарно

ТОБТО

Якщо зобов'язання ТОВ «ПЕРШЕ» перейшло до ТОВ «ДРУГЕ», яке виявляється нездатним виконати його, зобов'язання виконується ТОВ «ТРЕТЄ», ТОВ «ЧЕТВЕРТЕ» або ТОВ «П'ЯТЕ» на вибір кредитора

СОЛІДАРНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ при РЕОРГАНІЗАЦІЇ ТОВАРИСТВ (ч. 6 ст. 107, ч. 4 ст. 109 ЦК України)

1. Якщо правонаступниками товариства є кілька товариств і точно визначити правонаступника щодо конкретних обов'язків товариства, що припинилося, неможливо, товариства – правонаступники несуть солідарну відповідальність перед кредиторами товариства, що припинилося. Так само, якщо після виділу неможливо точно встановити обов'язки товариства за окремим зобов'язанням, що існувало у товариства до виділу, товариство, з якого здійснено виділ, та товариства, що були створені внаслідок виділу, несуть солідарну відповідальність перед кредитором за таким зобов'язанням

ТОБТО

Зобов'язання не може бути «втрачене» при реорганізації

2. Учасники припиненого товариства, які відповідно до закону або установчих документів відповідали за його зобов'язаннями, відповідають за зобов'язаннями правонаступників, що виникли до моменту припинення товариства, у такому самому обсязі, якщо більший обсяг відповідальності учасників за зобов'язаннями правонаступників не встановлено законом або їх установчими документами

ТОБТО

Якщо при реорганізації утворюється товариство з меншим обсягом відповідальності учасників (наприклад, ТДВ перетворюється на ТОВ), учасники нового товариства відповідають за боргами старого у тому самому обсязі, що й раніше (учасники нового ТОВ відповідають за старими боргами у форматі ТДВ)

АКЦІОНЕРНІ ТОВАРИСТВА

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО

Господарське товариство, статутний капітал якого поділено на визначену кількість часток однакової номінальної вартості, корпоративні права за якими посвідчуються акціями (ч. 1 ст. 3 ЗУ «Про акціонерні товариства»)

ОСОБЛИВОСТІ АТ

- Учасниками АТ є акціонери
- Частки учасників (акціонерів) є акціями (див. схему на с. 51), відповідно, корпоративні права акціонерів посвідчуються акціями
- Акціонери не відповідають за зобов'язаннями АТ і несуть ризик збитків, пов'язаних з діяльністю АТ, у межах вартості акцій, які їм належать
- Статут АТ не містить відомостей про поточний склад акціонерів
- Для АТ встановлений мінімальний розмір статутного капіталу, який становить 1250 мінімальних заробітних плат на дату створення АТ
- Статутний капітал АТ формується повністю до моменту державної реєстрації
- Система органів АТ є найскладнішою з усіх корпоративних підприємств, корпоративні процедури в АТ є найбільш детально регламентованими
- Організаційні витрати на діяльність АТ є дуже високими
- АТ є організаційно-правовою формою, призначеною для утворення і діяльності великих підприємств, і єдиною формою, пристосованою для діяльності з великою (понад 100) кількістю учасників

АКЦІЯ ЯК ЦІННИЙ ПАПІР

Іменний цінний папір, який посвідчує майнові права його власника (акціонера), що стосуються АТ, в тому числі право на отримання частини прибутку АТ у вигляді дивідендів та право на отримання частини майна АТ у разі його ліквідації, право на управління АТ, а також інші передбачені законом права (ч. 1 ст. 6 ЗУ «Про цінні папери та фондовий ринок»)

Є цінним папіром, і, водночас – часткою у статутному капіталі, тобто – корпоративною часткою (див. схему на с. 51)

Місце акцій у класифікаціях цінних паперів

За видом:	Емісійні
За формою випуску:	Іменні
За формою існування:	Бездокументарні
За групою:	Пайові

Розміщується винятково акціонерним товариством за рішенням загальних зборів (при створенні товариства – зборів засновників)

АТ можуть розміщувати два типи акцій: прості і привілейовані (див. детально наступні схеми)

Всі акції конкретного АТ, незалежно від типу, розміщуються за однією номінальною вартістю, яка не може бути меншою за 1 копійку. Максимальна вартість акції і мінімальна кількість акцій АТ не обмежується: АТ може емітувати 1 акцію на всю суму статутного капіталу

ПРОСТА АКЦІЯ

1. Надає право отримати дивіденди за рахунок прибутку, за його наявності, якщо загальні збори АТ приймуть рішення про виплату дивідендів у розмірі, визначеному таким рішенням

2. Надає акціонеру один голос для вирішення кожного питання на загальних зборах, крім випадків проведення кумулятивного голосування

3. Всі прості акції АТ надають однаковий обсяг прав

4. Всі акції АТ можуть бути простими

ТИПИ АКЦІЙ

ПРИВІЛЕЙОВАНА АКЦІЯ

1. Надає право отримати дивіденди за рахунок прибутку, а за його відсутності – за рахунок резервного фонду, незалежно від рішення загальних зборів у розмірі, передбаченому статутом АТ

2. Надає акціонеру один голос лише з деяких питань: припинення АТ, що передбачає конвертацію привілейованих акцій цього класу у привілейовані акції іншого класу, прості акції або інші ЦП; внесення змін до статуту АТ, що передбачають обмеження прав акціонерів – власників цього класу привілейованих акцій; внесення змін до статуту АТ, що передбачають розміщення нового класу привілейованих акцій, власники яких матимуть перевагу щодо черговості отримання дивідендів чи виплат у разі ліквідації АТ, або збільшення обсягу прав акціонерів – власників розміщених класів привілейованих акцій, які мають перевагу щодо черговості отримання дивідендів чи виплат у разі ліквідації АТ, а також інших з питань, прямо передбачених статутом АТ

3. В одному АТ можуть емітуватися привілейовані акції різних класів, що надають різний обсяг прав і різну черговість щодо отримання дивідендів. Привілейовані акції одного класу надають однаковий обсяг прав

4. Привілейованими можуть бути не більше 25% акцій АТ

ТИПИ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ

За ЗУ «Про АТ»		За ЗУ «Про ГТ»	
Приватні акціонерні товариства (ПрАТ) – 3486*	Публічні акціонерні товариства (ПАТ) – 4149*	Відкриті акціонерні товариства (ВАТ) – 2031*	Закриті акціонерні товариства (ЗАТ) – 5380*
<p>У 1991-2008 рр. ЗУ «Про ГТ» передбачав такі типи АТ як ВАТ і ЗАТ. ЗУ «Про АТ» у 2008 р. встановив нові типи АТ – ПАТ і ПрАТ. При цьому відповідно до п. 5 розділу XVII «Перехідні положення» ЗУ «Про АТ» всі АТ повинні були змінити тип на ПАТ та ПрАТ не пізніше до 30 квітня 2011 р. Утім, за фактом на даний момент частина АТ все ще продовжує діяти як ВАТ і ЗАТ.</p>	<p>Акції розміщуються як шляхом приватного (закритого), так і публічного (відкритого) розміщення, за винятком акцій першої емісії, за рахунок якої формується статутний капітал при створенні АТ, і які обов'язково розміщуються шляхом приватного (закритого) розміщення серед засновників</p>	<p>Акції розміщуються лише шляхом приватного (закритого), розміщення</p>	<p>Акції розміщуються лише шляхом приватного (закритого), розміщення</p>
<p>Акції не можуть продаватися на фондовій біржі, за винятком продажу шляхом проведення на біржі аукціону</p>	<p>АТ зобов'язане пройти процедуру включення акцій до біржового реєстру і залишатися в ньому хоча б на одній фондовій біржі України, акції не можуть входити до біржового списку більше ніж однієї фондової біржі, вони продаються винятково на такій фондовій біржі</p>	<p>Акції можуть продаватися на фондовій біржі, або поза фондовою біржею</p>	<p>Акції не можуть продаватися на фондовій біржі</p>
<p>Переважне право акціонерів на придбання акцій товариства у разі їх продажу іншим акціонером може бути передбачене статутом у випадку, якщо кількість акціонерів ПрАТ не перевищує 100 осіб</p>	<p>Акціонери не мають переважного права на придбання акцій товариства у разі їх продажу іншим акціонером.</p>	<p>Акціонери в силу закону мають переважне право на придбання акцій товариства у разі їх продажу іншим акціонером.</p>	<p>Акціонери в силу закону мають переважне право на придбання акцій товариства у разі їх продажу іншим акціонером.</p>

* – кількість ВАТ, ЗАТ, ПАТ, ПрАТ наведена за даними НКЦПФР станом на 31.12.2015 р.

**ПЕРЕВАЖНЕ ПРАВО
на придбання акцій**

При відчуженні акцій акціонером

Стосується акцій, які були колись емітовані товариством, вже певний час існують як об'єкт прав і перебувають у власності акціонера, що придбав їх при емісії або на вторинному ринку, але тепер виявив бажання здійснити їх відчуження

Застосовується у ПрАТ

Передбачене ст. 7 ЗУ «Про АТ»

При додатковій емісії акцій

Стосується нових акцій, які розміщуються товариством при додатковій емісії, ще не існують і лише повинні виникнути як об'єкт прав у майбутньому

Застосовується і у ПАТ, і у ПрАТ

Передбачене ст. 27 ЗУ «Про АТ»

Переважне право на придбання акцій у разі їх відчуження акціонером ПрАТ (ст. 7 ЗУ «Про АТ»)

- Переважне право може бути передбачене статутом ПрАТ (з 01 травня 2016 року – у випадку, якщо кількість акціонерів ПрАТ не перевищує 100 осіб)
- Суб'єктами переважного права є акціонери ПрАТ
- Відступлення переважного права іншим особам не допускається
- Переважне право поширюється на випадки відчуження акцій, крім спадкування і правонаступництва (Пленум ВСУ у п.4.25 Постанови від 25.02.2016 №4 зауважує, що переважне право не поширюється також на випадки дарування, іншого безоплатного відчуження акцій, а також обмін акцій на інше індивідуально визначене майно)
- Закон передбачає порядок реалізації переважного права у випадку продажу акцій і звернення стягнення на них як на предмет застави і встановлює, що порядок реалізації переважного права в інших випадках (дарування, внесення до статутного капіталу іншого господарського товариства як внеску) може визначатися статутом АТ
- Переважне право здійснюється за ціною та на умовах, запропонованих акціонером, що продає акції третій особі, пропорційно кількості акцій, що належать кожному з акціонерів
- Продаж акціонером акцій з порушенням переважного права купівлі інших акціонерів не зумовлює недійсність такого правочину. У цьому разі будь-який акціонер товариства має право пред'явити до суду позов про переведення на нього прав та обов'язків покупця за аналогією з нормою частини четвертої ст. 362 ЦК України

(ст. 7 ЗУ «Про АТ», п. 32 Постанови Пленуму ВСУ від 24 жовтня 2008 року N13)

Порядок реалізації зазначеного права у разі продажу акцій

Дні	Дії
	Акціонер, який має намір продати свої акції третій особі, письмово повідомляє про це решту акціонерів та саме ПрАТ із зазначенням ціни та інших умов продажу акцій листом з описом вкладення поштового відправлення і повідомленням про вручення. Повідомлення акціонерів здійснюється через ПрАТ
2 роб.дні з моменту повідомлення акціонером про намір продати акції	ПрАТ направляє копії повідомлення всім іншим акціонерам способом, передбаченим статутом (якщо інше не передбачено статутом – за рахунок акціонера, який має намір продати свої акції)
Від 20 днів до 2 місяців від дня повідомлення акціонером про намір продати акції (строк визначається статутом)	Акціонери реалізують переважне право на придбання акцій. Закон, на жаль: (1) не розкриває зміст поняття «реалізація права», отже незрозуміло, чи достатньо акціонеру зробити повідомлення про свій намір із тим, щоб вважатися таким, що реалізував своє право; (2) не зазначає, кого має повідомити акціонер – ПрАТ чи акціонера, який продає акції; (3) не визначає порядок дій у разі, якщо акціонер заявив про свій намір придбати акції, але не робить цього

Переважне право на придбання акцій при додатковій емісії (ст. 27 ЗУ «Про АТ»)

Право акціонера – власника простих акцій

Право придбавати розміщувані товариством прості акції пропорційно частці належних йому простих акцій у загальній кількості простих акцій

Надається обов'язково в силу імперативної норми закону при приватному розміщенні акцій

Право акціонера – власника привілейованих акцій

Право придбавати розміщувані товариством привілейовані акції цього або іншого класу, якщо акції такого класу надають їх власникам перевагу щодо черговості отримання дивідендів чи виплат у разі ліквідації товариства, пропорційно частці належних акціонеру привілейованих акцій певного класу у загальній кількості привілейованих акцій цього класу

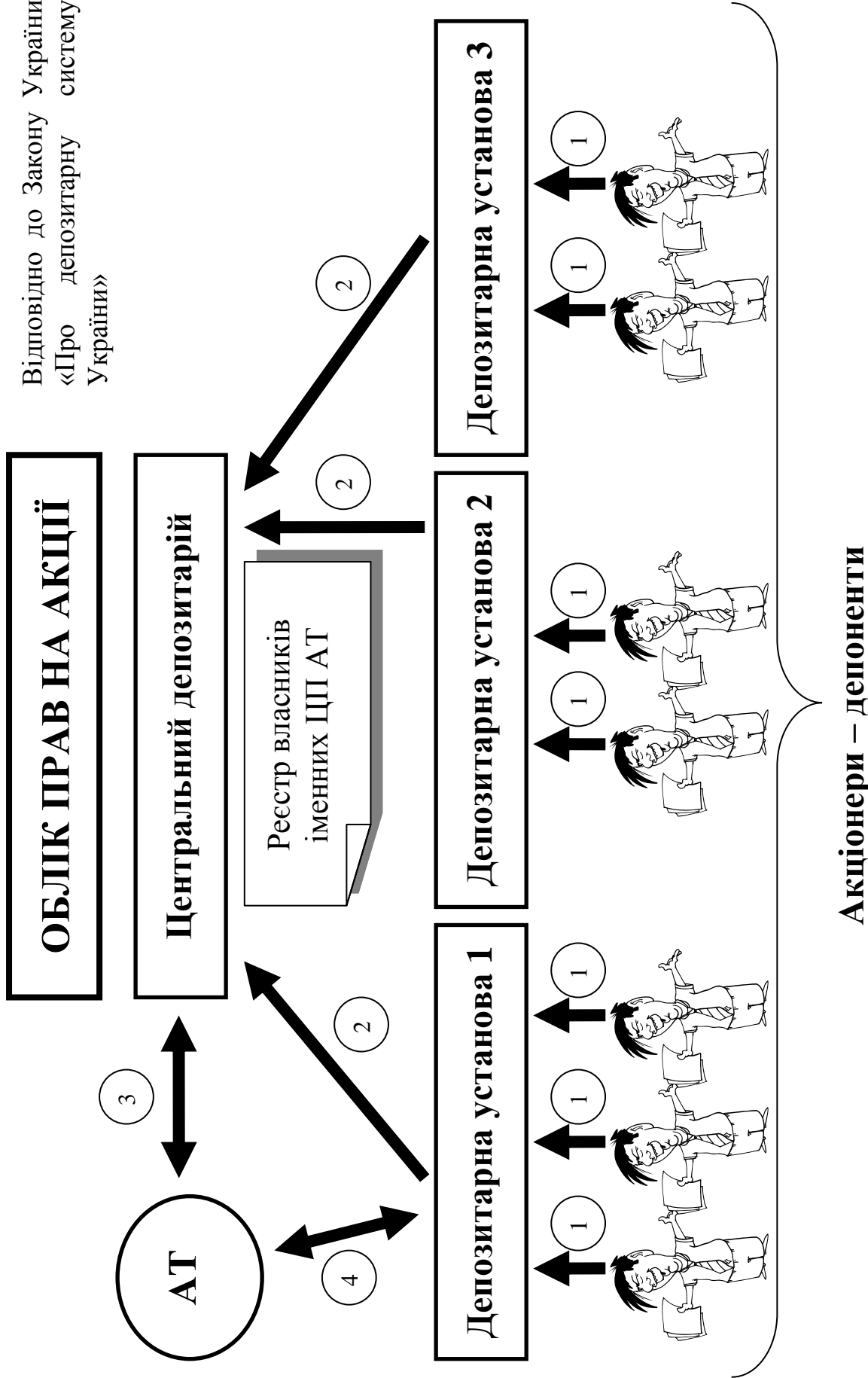
Надається, якщо це передбачено статутом АТ, при приватному розміщенні акцій

Порядок реалізації зазначеного права

Дні	Дії
Не пізніше ніж за 30 днів до початку розміщення акцій	Товариство письмово повідомляє кожного акціонера, який має переважне право, про можливість його реалізації та публікує повідомлення про це в офіційному друкованому виданні НКЦПФР
Протягом строку, визначеного у повідомленні АТ, але не пізніше дня, що передує дню початку розміщення цінних паперів	Акціонер, який має намір реалізувати своє переважне право, подає акціонерному товариству письмову заяву про придбання акцій та перераховує на відповідний рахунок кошти в сумі, яка дорівнює вартості цінних паперів, що ним придбаваються. Товариство видає акціонеру письмове зобов'язання про продаж відповідної кількості цінних паперів

У разі порушення акціонерним товариством порядку реалізації акціонерами переважного права НКЦПФР може прийняти рішення про визнання емісії недобросовісною та зупинення розміщення акцій цього випуску

Відповідно до Закону України
«Про депозитарну систему
України»

ОБЛІК ПРАВ НА АКЦІЇ (пояснення схеми)

ПОНЯТТЯ	ВИЗНАЧЕННЯ та/або ПОЯСНЕННЯ
Акціонери – депоненти	Власники акцій. Акції існують в бездокументарній, тобто електронній формі як здійснені депозитарною установою облікові записи на рахунках у ЦП, відкритих акціонерами як депонентами у депозитарних установах. Письмовим підтвердженням права власності акціонера на акції є виписка з рахунку у ЦП, надана депозитарною установою
Депозитарні установи	Юридичні особи у формі АТ (у т.ч. банки) або ТОВ, які мають ліцензію НКЦПФР на провадження депозитарної діяльності депозитарної установи. Укладають з акціонерами (1) договори про обслуговування рахунку у ЦП, відкривають такі рахунки, зараховують на них акції. Акціонери самостійно обирають депозитарні установи – різні акціонери одного АТ можуть зберігати свої акції у різних депозитарних установах
Центральний депозитарій	Юридична особа у формі ПАТ, яка веде депозитарний облік всіх акцій, емітованих в Україні. В Україні діє один Центральний депозитарій, який укладає з кожною депозитарною установою (2) депозитарний договір, на підставі якого відкриває кожній депозитарній установі рахунок у ЦП, на якому обліковуються ЦП всіх депонентів, яким депозитарна установа, у свою чергу, відкрила рахунки у ЦП, укладає з кожним емітентом, у тому числі з кожним АТ (3) договір на обслуговування емісії ЦП, відкриває кожному емітенту рахунок у ЦП, на якому обліковуються всі ЦП емітента, у тому числі акції, і веде їх депозитарний облік
Реєстр власників іменних цінних паперів акціонерного товариства	Перелік власників іменних ЦП АТ (у тому числі власників акцій, тобто акціонерів), складений Центральним депозитарієм на певну дату із зазначенням кількості ЦП, належних зазначеним власникам на праві власності, номінальної вартості і виду таких ЦП, іншої інформації. АТ укладає договір про надання реєстру власників ЦП з Центральним депозитарієм або однією з депозитарних установ (4) і отримує реєстри завжди від цієї особи

ПІДСТАВИ ВИКУПУ

акціонерним товариством емітованих ним акцій

Добровільний викуп

Здійснюється за рішенням загальних зборів АТ і за добровільною згодою АТ і акціонера, що бажає продати свої акції

(ч. 1 ст. 66 ЗУ «Про АТ»)

Обов'язковий викуп

Здійснюється на вимогу акціонера, якщо він зареєструвався для участі у загальних зборах та голосував **проти** прийняття загальними зборами рішення:

якщо акціонер володіє

простими акціями:

- про злиття, приєднання, поділ, перетворення, виділ, зміну типу АТ
- надання згоди на вчинення товариством значного правочину, у тому числі про попереднє надання згоди на вчинення значного правочину
- надання згоди на вчинення правочину, щодо якого є заінтересованість
- про зміну розміру статутного капіталу АТ

(ч. 1 ст. 68 ЗУ «Про АТ»)

якщо акціонер володіє

привілейованими акціями:

- про внесення змін до статуту АТ, якими передбачається розміщення привілейованих акцій нового класу, власники яких матимуть перевагу щодо черговості отримання дивідендів або виплат у разі ліквідації АТ
- про розширення обсягу прав акціонерів – власників розміщених привілейованих акцій, які мають перевагу щодо черговості отримання дивідендів або виплат у разі ліквідації АТ

(ч. 2 ст. 68 ЗУ «Про АТ»)

Умови здійснення обов'язкового викупу АТ власних акцій

- Викуп акцій здійснюється за ціною, яка є не меншою, ніж ринкова, визначена згідно зі ст. 8 ЗУ «Про АТ» (див. нижче)
- Ціна викупу акцій розраховується станом на день, що передує дню опублікування повідомлення про скликання загальних зборів, на яких було прийнято рішення, яке стало підставою для вимоги обов'язкового викупу акцій
- Оплата акцій здійснюється у грошовій формі, якщо сторони не дійшли згоди щодо іншої форми оплати

(ст. 69 Закону України «Про акціонерні товариства»)

Визначення ринкової вартості ЦП і майна в АТ

Емісійні ЦП, що перебувають в обігу на фондових біржах

До **30.04.16** – вартість, визначена відповідно до законодавства про цінні папери та фондовий ринок, з **01.05.2016** – середній біржовий курс ЦП на відповідній фондовій біржі за останні 3 місяці обігу, що передують дню, станом на який визначається вартість

Емісійні ЦП, що НЕ перебувають в обігу на фондових біржах

Вартість, визначена відповідно до законодавства про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність (її визначає оцінювач в результаті економічного аналізу)

Інше майно

Вартість, визначена відповідно до законодавства про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність (її визначає оцінювач в результаті економічного аналізу)

Застосовується у т. ч. при викупі акцій

(ст. 8 ЗУ «Про АТ»)

Порядок здійснення обов'язкового викупу акціонерним товариством емітованих ним акцій (ст.ст. 68-69 Закону України «Про АТ»)

Дні	Дії
	Прийняття загальними зборами АТ рішення, передбаченого ч.ч. 1, 2 ст. 68 Закону України «Про АТ», проти якого голосував акціонер
5 робочих днів від прийняття рішення	<p>АТ у порядку, встановленому статутом, повідомляє акціонерів, які мають право вимагати обов'язкового викупу акцій, про право вимоги обов'язкового викупу акцій із зазначенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ціни викупу акцій; ● кількості акцій, викуп яких має право вимагати акціонер; ● загальної вартості у разі викупу акцій товариством; ● строку здійснення акціонерним товариством укладення договору та оплати вартості акцій (у разі отримання вимоги акціонера про обов'язковий викуп акцій)
+ не більше ніж 30 днів від прийняття рішення	Акціонер подає товариству письмову вимогу про обов'язковий викуп акцій, де має бути зазначено його прізвище (найменування), місце проживання (місцезнаходження), кількість, тип та/або клас акцій, обов'язкового викупу яких він вимагає і додає до вимоги документи, що підтверджують право власності на належні йому акції
+ не більше ніж 30 днів від отримання вимоги товариством	Товариство укладає всі договори, необхідні для здійснення викупу акцій, і здійснює сплату вартості акцій за ціною викупу, зазначеною в повідомленні про право вимоги обов'язкового викупу акцій, що належать акціонеру, а відповідний акціонер вчиняє усі дії, необхідні для набуття товариством права власності на акції, обов'язкового викупу яких він вимагає
<p>УВАГА: Закон не передбачає щодо АТ інституту виходу акціонера, отже, обов'язковий викуп акцій – єдина можливість для акціонера вимагати припинення участі у товаристві, що не ліквідується з отриманням від АТ вартості своїх акцій</p>	

ОБСТАВИНИ,

що унеможливають добровільний викуп акціонерним товариством емітованих ним акцій

Рішення загальних зборів про викуп акцій не може бути прийняте

У жодному разі, якщо:

- на дату викупу акцій АТ має зобов'язання з обов'язкового викупу акцій
- АТ є неплатоспроможним або стане таким внаслідок викупу акцій
- власний капітал АТ є меншим ніж сума його статутного капіталу, резервного капіталу та розміру перевищення ліквідаційної вартості привілейованих акцій над їх номінальною вартістю, або стане меншим внаслідок такого викупу

Без наступного анулювання акцій, якщо:

- після викупу частка акцій товариства, що перебувають в обігу, стане меншою ніж 80% статутного капіталу

(ч.ч. 1, 3 ст. 67 ЗУ «Про АТ»)

Викуп згідно вже прийнятого рішення загальних зборів не може бути здійснений

Щодо простих акцій

- до повної виплати поточних дивідендів за привілейованими акціями

Щодо привілейованих акцій

- до повної виплати поточних дивідендів за привілейованими акціями, власники яких мають перевагу щодо черговості отримання дивідендів

(ч. 2 ст. 67 ЗУ «Про АТ»)

ВИДИ ДОБРОВІЛЬНОГО ВИКУПУ акціонерним товариством емітованих ним акцій

Пропорційний викуп

Загальні збори приймають рішення про викуп певної кількості акцій певного типу та/або класу протягом певного строку, але не визначають, акції яких саме акціонерів підлягають викупу. АТ викупає акції в акціонерів, які заявили про бажання продати свої акції, пропорційно до кількості належних ним акцій

Викуп у конкретних акціонерів

Загальні збори приймають рішення про викуп певної кількості акцій певного типу та/або класу протягом певного строку, в якому прямо визначають, акції яких саме акціонерів і у якій кількості за їх згодою підлягають викупу

Порядок здійснення добровільного викупу АТ власних акцій (ст. 66 Закону України «Про АТ»)

№	Дії
1.	Прийняття загальними зборами АТ рішення про викуп емітованих ним акцій за згодою власників. Обов'язково визначаються: 1) порядок викупу, що включає максимальну кількість, тип та/або клас акцій, що викупуються; 2) строк викупу; 3) ціна викупу (або порядок її визначення); 4) дії товариства щодо викуплених акцій (їх анулювання або продаж), тобто наслідки викупу
2.	АТ повідомляє акціонерів (у випадку пропорційного викупу – всіх) про викуп акцій і зазначає кількість акцій, що купуються, їх ціну і строк викупу. <i>Тривалість строку, протягом якого АТ здійснює таке повідомлення, законом не визначена</i>
3.	АТ приймає пропозиції акціонерів про продаж акцій, які розглядаються як безвідкличні акцепти оферти товариства. <i>Тривалість строку прийняття пропозицій для АТ з кількістю акціонерів – власників простих акцій понад 1000 осіб при пропорційному викупі має становити не менш ніж 30 дні від дати надіслання повідомлення АТ акціонеру. Для інших випадків пропорційного викупу і для викупу акцій у конкретних акціонерів строки законом не встановлені</i>
4.	АТ і відповідні акціонери укладають договори купівлі-продажу акцій. АТ здійснює їх оплату. Оплата акцій здійснюється винятково грошовими коштами. <i>Ці дії повинні бути завершені не пізніше ніж через рік після прийняття загальними зборами рішення про викуп акцій</i>

Ціна акцій при добровільному викупі зазначається у рішенні загальних зборів і не може бути меншою за ринкову, визначену згідно зі ст. 8 ЗУ «Про АТ». Ринкова вартість визначається за станом на день, що передує дню опублікування повідомлення про скликання загальних зборів, на яких було прийнято рішення про викуп в акціонерів акцій за їхньою згодою. Правочини щодо переходу права власності на акції до АТ, вчинені протягом строку, зазначеного у рішенні зборів, за ціною, відмінною від ціни, зазначеної у такому рішенні, є нікчемними

**НАСЛІДКИ ВИКУПУ
акціонерним товариством емітованих ним акцій**

**Наступний продаж
викуплених акцій**

АТ може продати раніше викуплені ним власні акції. Продаж здійснюється не пізніше ніж через рік після викупу акцій

Продаж акцій АТ здійснюється за ціною, яка є не меншою ніж ринкова, визначена згідно зі ст. 8 Закону України «Про АТ»

(ст. 66 ЗУ «Про АТ»)

**Анулювання
викуплених акцій**

АТ може анулювати раніше викуплені ним акції. Анулювання здійснюється не пізніше ніж через рік після викупу акцій

Наслідком анулювання акцій є зменшення статутного капіталу або підвищення номінальної вартості решти акцій, без зміни розміру статутного капіталу (у тому числі через деномінацію) *(ст.ст. 17, 66 ЗУ «Про АТ»)*

Протягом часу, коли АТ є власником викуплених ним власних акцій (тобто не більше року), такі акції не враховуються у разі розподілу прибутку, голосування та визначення кворуму загальних зборів АТ, тобто АТ не може реалізувати права акціонера, крім права розпорядження акціями

Джерела і способи збільшення статутного капіталу АТ

(ст. 15 ЗУ «Про АТ»)

Збільшення кількості акцій тієї самої номінальної вартості

- За рахунок додаткових вкладів, тобто – інвестицій всіх, або частини акціонерів, або сторонніх інвесторів, що набувають статусу акціонерів
- За рахунок вартості активів ГТ, що приєднується до АТ (відбувається емісія акцій АТ і акціонери/учасники ГТ, що приєднується до АТ отримують акції АТ у сумі, яка дорівнює вартості часток, що належали їм у капіталі ГТ, що приєднуються)

Як правило призводить до зміни розміру часток

Збільшення номінальної вартості всіх акцій без зміни їх кількості

- За рахунок реінвестиції прибутку або його частини, тобто – якщо загальні збори вирішують не розділити прибуток між акціонерами як дивіденди, а спрямувати його на розвиток АТ
- За рахунок додаткового капіталу або його частини, тобто – суми на яку реалізація випущених акцій перевищує їхню номінальну вартість, фактично – якщо акції АТ продаються дорожче номінальної вартості (крім банків та інших фінансових установ)

Не призводить до зміни розміру часток

Поєднання різних способів збільшення статутного капіталу АТ не допускається

Способи зменшення статутного капіталу АТ

(ст. 16 ЗУ «Про АТ»)

Зменшення кількості акцій без зміни їх номінальної вартості

Здійснюється через анулювання акцій, раніше викуплених товариством

Як правило призводить до зміни розміру часток

Зменшення номінальної вартості всіх акцій без зміни їх кількості

Здійснюється через визначення нової, нижчої номінальної вартості акцій, у т.ч. – у випадку, якщо відбувається виділ з АТ іншого АТ

Не призводить до зміни розміру часток

Зменшення статутного капіталу можливе лише за умови отримання попередньої згоди всіх кредиторів АТ, чий вимоги не забезпечені заставою, гарантією чи порукою

При зменшенні розміру статутного капіталу акціонерного товариства не допускається поєднання способів зменшення розміру статутного капіталу

ДЕНОМІНАЦІЯ АКЦІЙ

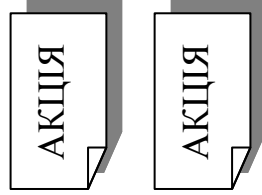
(ст. 18 ЗУ «Про АТ»)

Зміна номінальної вартості всіх емітованих АТ акцій без зміни розміру статутного капіталу

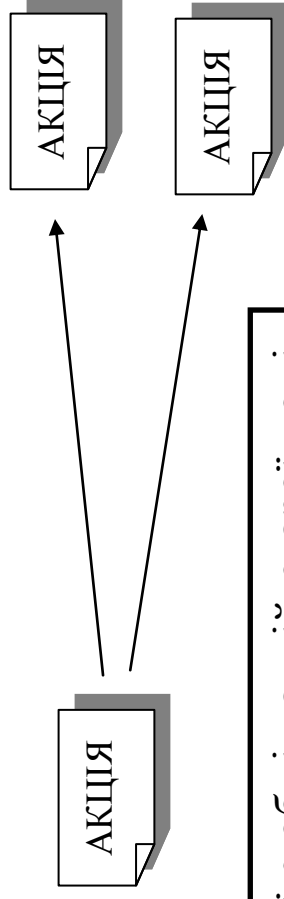
КОНСОЛІДАЦІЯ АКЦІЙ

Кожні дві або більше акцій конвертуються в одну акцію того самого типу і класу

ДРОБЛЕННЯ АКЦІЙ

Кожна акція конвертується у дві чи більше акцій того самого типу і класу

Обов'язковою умовою консолидації є обмін акцій старої номінальної вартості на цілу кількість акцій нової номінальної вартості для кожного з акціонерів

ЗНАЧНИЙ ТА КОНТРОЛЬНИЙ ПАКЕТИ АКЦІЙ

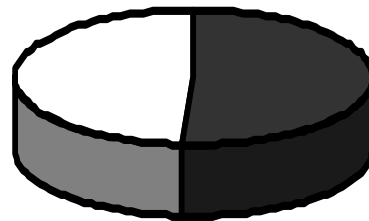
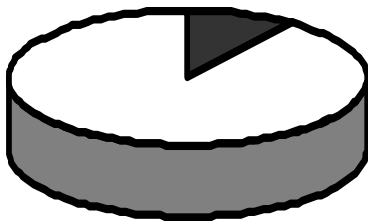
Значний пакет

Контрольний пакет

■ 10% і більше

■ більше як 50%

(п.п. 5, 6 ч. 1 ст. 2
ЗУ «Про АТ»)

простих акцій

простих акцій

При застосуванні процедур, пов'язаних з придбанням значного або контрольного пакету акцій, беруться до уваги акції особи, що придбає акції (*осіб, що діють спільно*), та її (їх) *афілійованих осіб*

Афілійовані особи:

- Юридичні особи, за умови, що одна з них здійснює контроль над іншою чи обидві перебувають під контролем третьої особи
- Члени сім'ї фізичної особи – чоловік (дружина), а також батьки (усиновлювачі), опікуни (піклувальники), брати, сестри, діти та їхні чоловіки (дружини)
- Фізична особа та члени її сім'ї і юридична особа, якщо ця фізична особа та/або члени її сім'ї здійснюють контроль над юридичною особою
(п. 1 ч. 1 ст. 2 ЗУ «Про АТ»)

при цьому

- **Особи, що діють спільно** – фізичні та/або юридичні особи, які діють на підставі правочину між ними і узгоджують свої дії для досягнення спільної мети
(п. 12 ч. 1 ст. 2 ЗУ «Про АТ»)

Порядок придбання значного пакету АТ

При придбанні акцій, за наслідками якого пакет акціонера стає значним, особа (особи, що діють спільно), яка має намір придбати акції, зобов'язана не пізніше ніж за 30 днів до дати придбання значного пакету акцій письмово повідомити товариство про свій намір та оприлюднити повідомлення, тобто надати його НКЦПФР, кожній біржі, на якій АТ пройшло процедуру лістингу, та опублікувати в офіційному друкованому виданні НКЦПФР, зазначивши кількість, тип та/або клас акцій товариства, що належать особі (кожній з осіб, що діють спільно) та кожній з її афілійованих осіб, а також кількість простих акцій товариства, які особа (особи, що діють спільно) має намір придбати. Товариство, значний пакет акцій якого придбавається, не має права вживати заходів з метою перешкоджання такому придбанню

(ст. 64 Закону України «Про акціонерні товариства»)

Порядок придбання контрольного пакету АТ

Придбанню акцій, за якого пакет акціонера стає контрольним, передують таке саме повідомлення, як і при придбанні меншого за розміром значного пакету.

Після цієї події особа (особи, що діють спільно), які прямо чи опосередковано набули контрольний пакет (крім випадків спадкування чи правонаступництва), зобов'язані придбати у всіх акціонерів АТ, які цього бажають, всі належні їм прості акції за ринковою вартістю, яка визначається на день, що передуює дню набуття права власності на контрольний пакет акцій:

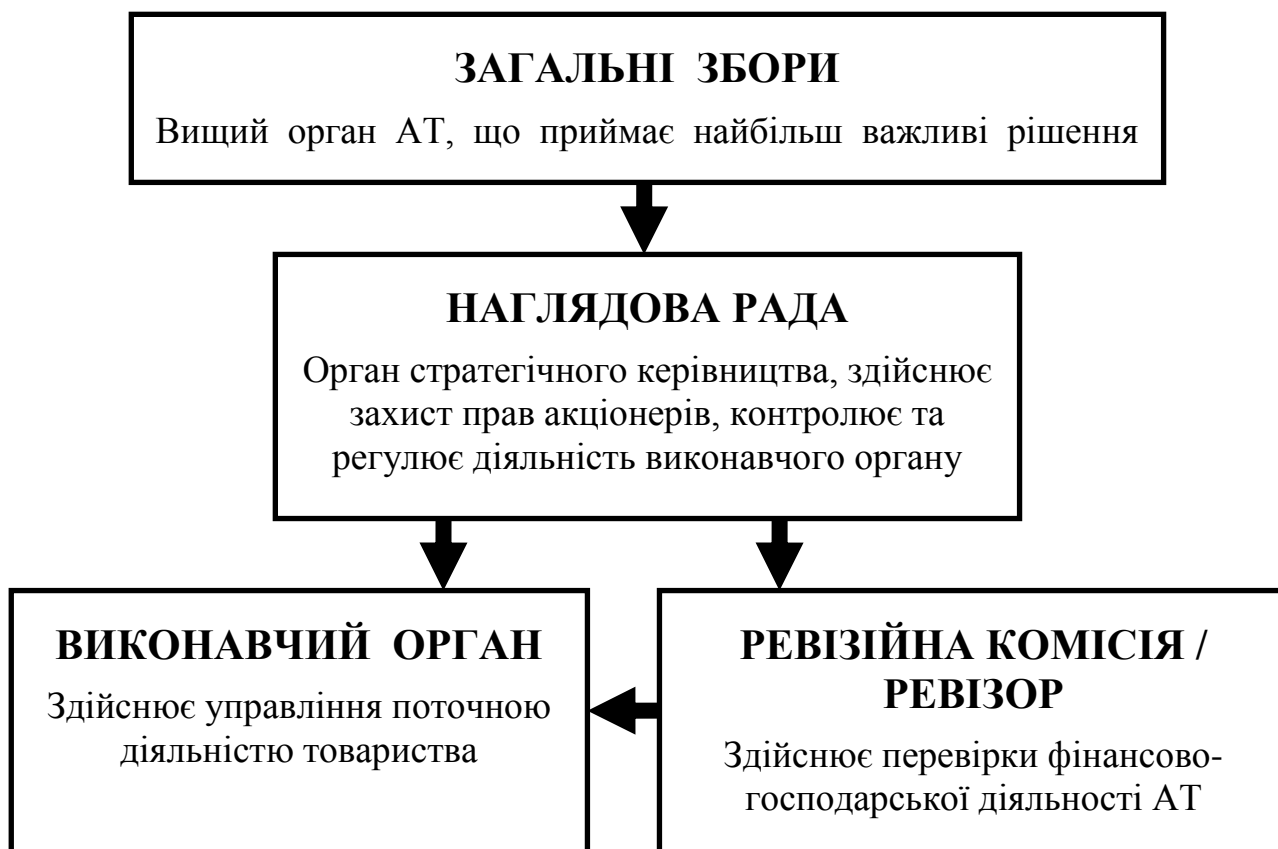
- 1) для акцій, які не перебувають в обігу на фондових біржах, – як вартість, визначена відповідно до законодавства про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність
- 2) для акцій, що перебувають в обігу на фондових біржах, – як вартість цінних паперів, визначена відповідно до законодавства про цінні папери та фондовий ринок

(ст. 65 Закону України «Про акціонерні товариства»)

Порядок здійснення особою, яка придбала контрольний пакет акцій, обов'язку щодо викупу акцій в інших акціонерів АТ (ст. 65 Закону України «Про акціонерні товариства»)	
Дні	Дії
	Придбання (формування) контрольного пакету
+ 20 днів від придбання контрольного пакету	Власник контрольного пакету надсилає АТ публічну невідкличну пропозицію (оферту) для всіх акціонерів – власників простих акцій товариства про придбання акцій на адресу за місцезнаходженням товариства на ім'я наглядової ради або виконавчого органу (якщо утворення наглядової ради не передбачено статутом товариства) ⁴ та повідомляє про це НКЦПФР і кожному фондову біржу (біржі), на якій товариство пройшло процедуру лістингу
+ 10 днів від отримання пропозиції товариством	Наглядова рада (виконавчий орган товариства, якщо утворення наглядової ради не передбачено статутом товариства) надсилає письмову пропозицію кожному акціонеру відповідно до переліку акціонерів
+ 30–120 днів від отримання пропозиції акціонером (строк визначається у пропозиції)	Акціонери повідомляють власника (власників) контрольного пакету акцій щодо прийняття пропозиції про придбання акцій
+ 30 днів від завершення строку, передбаченого пропозицією	Власники контрольного пакету акцій сплачують акціонерам, які прийняли пропозицію, вартість їхніх акцій, виходячи із зазначеної у пропозиції ціни придбання, а акціонер, який прийняв пропозицію, вчиняє усі дії, необхідні для набуття особою, яка придбала контрольний пакет акцій, права власності на його акції

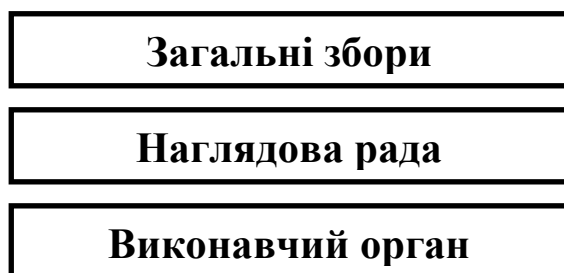
⁴ У пропозиції власник контрольного пакету зазначає: особу (кожну з осіб, що діють спільно), яка придбала контрольний пакет акцій АТ, та її афілійованих осіб – прізвище (найменування), місце проживання (місцезнаходження), кількість, тип та/або клас акцій АТ, належних кожній із зазначених осіб; запропоновану ціну придбання акцій та порядок її визначення; конкретний строк, протягом якого акціонери можуть повідомити про прийняття пропозиції щодо придбання акцій (має становити від 30 до 120 днів); порядок оплати акцій, що придбаються

СИСТЕМА ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ АТ

«Спрощені» варіанти системи органів управління АТ:

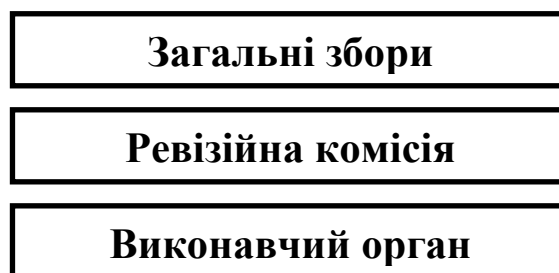
1. Можливий: у будь-якому акціонерному товаристві

3. Можливий: якщо кількість акціонерів в АТ менше 10

2. Можливий: якщо кількість акціонерів в АТ менше 10

4. Обов'язковий: у всіх корпоративних фондах

Право на участь у загальних зборах АТ мають

У всіх випадках:

- Особи, включені до переліку акціонерів, які мають право на таку участь (тобто акціонери – власники голосуючих акцій). При цьому під час визначення правомочності загальних зборів господарські суди не мають підстав для неврахування голосів акціонерів, акції яких перебувають під арештом, оскільки накладення арешту на акції є обмеженням права на їхнє відчуження, а не обмеженням прав, посвідчених ними. Арешт акцій не позбавляє їх власника можливості реалізації посвідчених ними корпоративних прав і не призводить до зменшення загальної кількості акцій у статутному капіталі та, відповідно, загальної кількості голосів акціонерів (*п.2.22. постанови Пленуму ВГСУ від 25 лютого 2016 р. №4*)
- Представники осіб, включених до переліку акціонерів, які мають право на таку участь

За запрошенням особи, яка скликає збори:

- Представник аудитора товариства
- Посадові особи товариства незалежно від володіння ними акціями цього товариства
- Представник органу, який відповідно до статуту представляє права та інтереси трудового колективу

Перелік акціонерів, які мають право на участь у загальних зборах:

- Складається станом на 24 годину за три робочих дні до дня проведення таких зборів у порядку, встановленому законодавством про депозитарну систему України
- Вносити зміни до переліку акціонерів, які мають право на участь у загальних зборах акціонерного товариства, після його складення заборонено
- На вимогу акціонера товариство або особа, яка веде облік права власності на акції товариства, зобов'язані надати інформацію про включення його до переліку акціонерів, які мають право на участь у загальних зборах

(ст. 34 Закону України «Про акціонерні товариства»)

КОМПЕТЕНЦІЯ

ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ АТ

Загальна

Визначається статутом відповідного акціонерного товариства. Повноваження з вирішення питань, що належать до загальної компетенції загальних зборів, можуть бути передані іншим органам відповідного акціонерного товариства

Визначається законом і статутом відповідного акціонерного товариства. Повноваження з вирішення питань, що належать до виключної компетенції загальних зборів, не можуть бути передані іншим органам відповідного акціонерного товариства

Загальні збори є вищим органом акціонерного товариства і можуть вирішувати будь-які питання діяльності товариства, навіть такі, що віднесені законом та/або статутом до компетенції інших органів товариства

ч. 1 ст. 32, ч. 1, ч. 3 ст. 33, ст. 34 ЗУ «Про АТ»

ФОРМИ ПРОВЕДЕННЯ

ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ АТ

Очна

Застосовується у більшості товариств із скликанням і проведенням загальних зборів та з явкою акціонерів у певний час у певному місці з реєстрацією, доповідями, обговоренням питань, головним суванням і підбиттям результатів голосування

*ст.ст. 33-48
ЗУ «Про АТ»*

Заочна

Рішення приймається «у віддаленому режимі» методом опитування (заочного голосування), що передбачає розсилку акціонерам порядку денного та інших документів та узагальнення отриманих відповідей. Застосовується лише у випадку, якщо така можливість передбачена статутом

*ст. 48
ЗУ «Про АТ»*

Наказова

Якщо в АТ один акціонер, загальні збори не скликаються і не проводяться, акціонер здійснює повноваження зборів особово, приймаючи рішення за неохідності. Такі рішення оформлюються письмово та засвідчується печаткою АТ або нотаріально

*ст. 49
ЗУ «Про АТ»*

ВИКЛЮЧНА КОМПЕТЕНЦІЯ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ АТ

- 1) Визначення основних напрямів діяльності товариства
- 2) Внесення змін до статуту товариства
- 3) Прийняття рішення про анулювання викуплених акцій
- 4) Прийняття рішення про зміну типу товариства
- 5) Прийняття рішення про розміщення акцій
- 6) Прийняття рішення про збільшення статутного капіталу АТ
- 7) Прийняття рішення про зменшення статутного капіталу АТ
- 8) Прийняття рішення про дроблення або консолідацію акцій
- 9) Затвердження положень про загальні збори, наглядову раду, виконавчий орган та ревізійну комісію (ревізора) товариства, а також внесення змін до них
- 10) Затвердження інших внутрішніх документів товариства, якщо це передбачено статутом товариства
- 11) Затвердження річного звіту товариства
- 12) Розподіл прибутку і збитків товариства
- 13) Прийняття рішення про викуп розміщених АТ акцій, крім випадків обов'язкового викупу акцій
- 14) Прийняття рішення про форму існування акцій
- 15) Затвердження розміру річних дивідендів
- 16) Прийняття рішень з питань порядку проведення загальних зборів
- 17) Обрання членів наглядової ради, затвердження умов цивільно-правових договорів, трудових договорів (контрактів), що укладатимуться з ними, встановлення розміру їх винагороди, обрання особи, яка уповноважується на підписання договорів (контрактів) з членами наглядової ради
- 18) Прийняття рішення про припинення повноважень членів наглядової ради, за винятком випадків, встановлених законом
- 19) Обрання членів ревізійної комісії (ревізора), прийняття рішення про дострокове припинення їх повноважень
- 20) Затвердження висновків ревізійної комісії (ревізора)
- 21) Обрання членів лічильної комісії, прийняття рішення про припинення їх повноважень
- 22) Прийняття рішення про вчинення значного правочину, якщо ринкова вартість майна, робіт або послуг, що є предметом такого правочину, перевищує 25% вартості активів за даними останньої річної фінансової звітності товариства
- 23) Прийняття рішення про виділ та припинення товариства, крім випадку, передбаченого ч. 4 ст. 84 Закону «Про АТ», про ліквідацію товариства, обрання ліквідаційної комісії, затвердження порядку та строків ліквідації, порядку розподілу між акціонерами майна, що залишається після задоволення вимог кредиторів, і затвердження ліквідаційного балансу
- 24) Прийняття рішення за наслідками розгляду звіту наглядової ради, звіту виконавчого органу, звіту ревізійної комісії (ревізора)
- 25) Затвердження принципів (кодексу) корпоративного управління товариства
- 26) Обрання комісії з припинення акціонерного товариства
- 26) Вирішення інших питань, що належать до виключної компетенції загальних зборів згідно із статутом або положенням про загальні збори товариства
- 27) Вирішення інших питань, що належать до виключної компетенції загальних зборів згідно із статутом товариства

(ч. 2 ст. 33 Закону України «Про акціонерні товариства»)

ВИДИ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ АТ

(ч.ч. 1-2 ст. 32, ч. 1
ст. 47 ЗУ «Про АТ»)

ЧЕРГОВІ

Скликаються щорічно наглядовою радою, проводяться не пізніше 30 квітня року, наступного за звітним, обов'язково розглядають питання:

- щодо затвердження річного звіту,
- щодо розподілу прибутку і збитків,
- щодо прийняття рішення за наслідками розгляду звітів наглядової ради, виконавчого органу і ревізійної комісії (ревізора),

а також у ПАТ – щорічно, у ПрАТ – раз на 3 роки:

- щодо припинення повноважень членів наглядової ради,
- щодо обрання членів наглядової ради, затвердження умов цивільно-правових договорів з ними, встановлення розміру їх винагороди, обрання особи, що уповноважується на підписання договорів з членами наглядової ради (до **01 травня 2016** зазначені питання включалися до порядку денного зборів раз на 3 роки незалежно від типу АТ)

ПОЗАЧЕРГОВІ

Усі інші загальні збори, крім чергових, вважаються позачерговими і скликаються:

- **наглядовою радою*** з власної ініціативи
- **наглядовою радою** на вимогу виконавчого органу в разі порушення провадження про визнання АТ банкрутом або за необхідності вчинення значного правочину
- **наглядовою радою** на вимогу ревізійної комісії (ревізора)
- **наглядовою радою** на вимогу акціонерів, які на день подання вимоги сукупно володіють 10 і більше відсотків простих акцій товариства
- **акціонерами**, які подали до наглядової ради вимогу про скликання зборів, якщо вони на день подання вимоги сукупно володіють 10 і більше відсотків простих акцій товариства, у разі, якщо наглядова рада протягом 10 днів не задовольнить такої вимоги

* **Наглядова рада може скликати позачергові звичайні або позачергові термінові загальні збори (див. наступну схему)**

Позачергові загальні збори АТ

(ст. 47 ЗУ «Про АТ»)

Звичайні позачергові	Термінові позачергові
Скликаються наглядовою радою, або акціонерами, що володіють разом 10 і більше відсотками простих акцій	Скликаються виключно наглядовою радою
Акціонери мають право вносити пропозиції до порядку денного зборів, пропозиції акціонерів, що володіють разом 5 і більше відсотками простих акцій приймаються безумовно	Порядок денний повністю формується наглядовою радою
Акціонери повідомляються про проведення зборів та порядок денний не пізніше ніж за 30 днів до дати їх проведення	Акціонери повідомляються про проведення зборів та порядок денний не пізніше ніж за 15 днів до дати їх проведення
Збори скликаються у будь-яких випадках, якщо цього вимагають інтереси товариства.	Скликання термінових зборів неможливе, якщо порядок денний зборів включає питання про обрання членів наглядової ради

Хронологія скликання загальних зборів АТ: річні та звичайні позачергові збори, які наглядова рада скликає за власною ініціативою		
Дні до зборів	Дії	Норма ЗУ «Про АТ»
60 (не раніше)	Прийняття рішення про проведення загальних зборів і складення переліку акціонерів, яким надсилатимуться письмові повідомлення про проведення зборів	Абз. 1 ч. 1 ст. 35
30 (не пізніше)	Письмове повідомлення акціонерів про проведення загальних зборів та проект їх порядку денного, а також відповідна публікація в офіційному виданні НКЦПФР та (якщо АТ публічне) повідомлення фондової біржі, на якій АТ пройшло процедуру лістингу, розміщення повідомлення на власній веб-сторінці в мережі Інтернет	Абз. 2, 3 ч. 1 ст. 35
20 (не пізніше)	Внесення пропозицій до порядку денного акціонерами	Ч. 1 ст. 38
15 (не пізніше)	Прийняття наглядовою радою рішень про включення пропозицій акціонерів до порядку денного (для пропозицій акціонерів, які володіють менш ніж 5% простих акцій), затвердження порядку денного зборів	Ч. 3 ст. 38
10 (не пізніше)	Повідомлення акціонерів про зміни у порядку денному та (якщо АТ публічне) повідомлення фондової біржі, на якій АТ пройшло процедуру лістингу, розміщення повідомлення на власній веб-сторінці в мережі Інтернет, затвердження форми та змісту бюлетенів для голосування (у частині, що не стосується обрання кандидатів до органів товариства)	Абз. 1 ч. 7 ст. 38, ч. 3 ст. 43
7 (не пізніше)	Внесення акціонерами пропозицій щодо кандидатів до складу органів товариства	Ч. 1 ст. 38
4 (не пізніше)	Прийняття наглядовою радою рішень про включення пропозицій акціонерів щодо кандидатів до складу органів товариства, затвердження форми та змісту бюлетенів для голосування (у частині, що стосується обрання кандидатів до органів товариства)	Ч. 3 ст. 38
3 робочі дні	Складення переліку акціонерів, які мають право брати участь у зборах	Ст. 34, ч.3 ст.43

Хронологія скликання загальних зборів АТ:

термінові позачергові збори, які наглядова рада скликає за власною ініціативою

Дні до зборів	Дії	Норма
60 (не раніше)	Складення переліку акціонерів, яким надсилатимуться письмові повідомлення про проведення зборів	Абз. 1 ч. 1 ст. 35
15 (не пізніше)	Письмове повідомлення акціонерів про проведення загальних зборів та їх порядок денний, а також відповідна публікація в офіційному виданні НКЦПФР та (якщо АТ публічне) повідомлення фондової біржі, на якій АТ пройшло процедуру лістингу, розміщення повідомлення на власній веб-сторінці в мережі Інтернет	Абз. 2, 3 ч. 1 ст. 35, ч. 5 ст. 47 (з урахуванням ч. 1 ст. 8 ЦК України)
10 (не пізніше)	Затвердження форми та змісту бюлетенів для голосування (у частині, що не стосується обрання кандидатів до органів товариства)	Ч. 3 ст. 43
3 робочі дні	Складення переліку акціонерів, які мають право брати участь у зборах	Ст. 34

Хронологія скликання загальних зборів АТ: звичайні позачергові збори, які наглядова рада скликає за ініціативою акціонерів, виконавчого органу, ревізійної комісії (ревізора)		
Дні до зборів	Дії	Норма ЗУ «Про АТ»
60 (не раніше)	Складення переліку акціонерів, яким надсилатимуться письмові повідомлення про проведення зборів	Абз. 1 ч. 1 ст. 35
45 (не пізніше)	Отримання виконавчим органом вимоги акціонерів або ревізійної комісії (ревізора) про проведення позачергових загальних зборів акціонерів	Ч. 4 ст. 47
35 (не пізніше)	Передача виконавчим органом отриманої ним вимоги або власної вимоги наглядовій раді, прийняття наглядовою радою рішення за отриманою вимогою	ч.ч. 1, 2 ст. 47
30 (не пізніше)	Письмове повідомлення акціонерів про проведення загальних зборів та проект їх порядку денного, а також відповідна публікація в офіційному виданні НКЦПФР та (якщо АТ публічне) повідомлення фондової біржі, на якій АТ пройшло процедуру лістингу, розміщення повідомлення на власній веб-сторінці в мережі Інтернет	Абз. 2, 3 ч. 1 ст. 35
20 (не пізніше)	Внесення пропозицій до порядку денного акціонерами	Ч. 1 ст. 38
15 (не пізніше)	Прийняття наглядовою радою рішень про включення пропозицій акціонерів до порядку денного (для пропозицій акціонерів, які володіють менш ніж 5% простих акцій)	Ч. 3 ст. 38
10 (не пізніше)	Повідомлення акціонерів про зміни у порядку денному та (якщо АТ публічне) повідомлення фондової біржі, на якій АТ пройшло процедуру лістингу, розміщення повідомлення на власній веб-сторінці в мережі Інтернет, затвердження форми та змісту бюлетенів для голосування (у частині, що <u>не</u> стосується обрання кандидатів до органів товариства)	Абз. 1 ч. 7 ст. 38 ч. 3 ст. 43
7 (не пізніше)	Внесення акціонерами пропозицій щодо кандидатів до складу органів товариства	Ч. 1 ст. 38
4 (не пізніше)	Прийняття наглядовою радою рішень щодо включення пропозицій акціонерів щодо кандидатів до складу органів товариства, затвердження форми та змісту бюлетенів для голосування (у частині, що стосується обрання кандидатів до органів товариства)	Ч. 3 ст. 38 ч. 3 ст. 43
3 робочі дні	Складення переліку акціонерів, які мають право брати участь у зборах	Ст. 34

**Хронологія скликання загальних зборів АТ:
позачергові збори, які акціонери, що володіють 10 і більше відсотками акцій, скликають у разі,
якщо наглядова рада не задовольнить їх вимогу**

Дні до зборів	Дії	Норма ЗУ «Про АТ»
60 (не раніше)	Складення переліку акціонерів, яким надсилатимуться письмові повідомлення про проведення зборів	Абз. 1 ч. 1 ст. 35
40 (не пізніше)	Подання акціонерами вимоги щодо проведення загальних зборів виконавчому органу АТ. Протягом 10 днів з цього моменту наглядова рада має прийняти рішення з отриманої вимоги	ч.ч. 1, 2 ст. 47
30 (не пізніше)	За відсутності рішення наглядової ради або у разі негативного рішення акціонери, що скликають збори, здійснюють письмове повідомлення акціонерів про проведення загальних зборів та їх порядок денний, а також відповідну публікацію в офіційному виданні НКЦПФР та (якщо АТ публічне) повідомлення фондової біржі, на якій АТ пройшло процедуру лістингу, розміщення повідомлення на власній веб-сторінці в мережі Інтернет	Абз. 2, 3 ч. 1 ст. 35, ч. 6 ст. 47
20 (не пізніше)	Внесення пропозицій до порядку денного іншими акціонерами	Ч. 1 ст. 38
15 (не пізніше)	Прийняття акціонерами, що скликають загальні збори, рішень про включення пропозицій інших акціонерів до порядку денного (для пропозицій акціонерів, які володіють менш ніж 5% простих акцій)	Ч. 3 ст. 38
10 (не пізніше)	Повідомлення акціонерів про зміни у порядку денному та (якщо АТ публічне) повідомлення фондової біржі, на якій АТ пройшло процедуру лістингу, розміщення повідомлення на власній веб-сторінці в мережі Інтернет, затвердження форми та змісту бюлетенів для голосування (у частині, що <u>не</u> стосується обрання кандидатів до органів товариства)	Абз. 1 ч. 7 ст. 38 ч. 3 ст. 43
7 (не пізніше)	Внесення іншими акціонерами пропозицій щодо кандидатів до складу органів товариства	Ч. 1 ст. 38
4 (не пізніше)	Прийняття акціонерами, які скликають збори, рішень щодо включення пропозицій інших акціонерів щодо кандидатів до складу органів товариства, затвердження форми та змісту бюлетенів для голосування (у частині, що стосується обрання кандидатів до органів товариства)	Ч. 3 ст. 38 ч. 3 ст. 43
3 робочі дні	Складення переліку акціонерів, які мають право брати участь у зборах	Ст. 34

ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ПРОВЕДЕННЯ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ АТ (1)

Повідомлення має містити дані про:

повне найменування та місцезнаходження АТ

Наглядова рада
ПРИВАТНОГО АКЦІОНЕРНОГО
ТОВАРИСТВА
«ЗЕРО»

(65009, місто Одеса, м. Одеса,
вул. Черняхівського, 3)

повідомляє, що позачергові
загальні збори акціонерів
відбудуться 18 листопада 2016 року о 10.30
за адресою: 65009, місто Одеса, вул. Маршала
Говорова, 18а, офіс 15

перелік питань, що
вносяться на голо-
сування, з проектами
рішень (крім кумуля-
тивного голосування)

дачу, час та місце (із зазначенням номе-
ра кімнати, офісу або залу, куди мають
прибути акціонери) проведення загаль-
них зборів

Порядок денний загальних зборів:

1. Обрання лічильної комісії загальних зборів;
2. Затвердження змін до статуту Товариства.

Проект рішення: Затвердити зміни до статуту Тowa-
риства виклавши його у новій редакції, доручити підписати
нову редакцію статуту голові та секретарю зборів, здійснити
державну реєстрацію змін до статуту Товариства.

дачу складення переліку
акціонерів, які мають
право на участь у за-
гальних зборах

Реєстрація акціонерів та їх уповноважених представників
відбудеться 18 листопада 2016 року з 9.30 до 10.15 за адре-
сою: 65009, місто Одеса, вул. Маршала Говорова, 18а,
офіс 14, на підставі документів, що посвідчують особу акці-
онера (уповноваженим представникам – також документи,
що підтверджують повноваження).

Право на участь у загальних зборах мають особи, які є
акціонерами станом на 24:00, 14 листопада 2016 року.

Інформація з проектами рішень, включених до порядку
денного є доступною на сайті www.at-zero.com.ua

Ознайомитися з документами, пов'язаними з порядком
денним, акціонери (їх представники) можуть за адресою:
65009, м. Одеса, вул. Черняхівського, 3, офіс 5, відповіда-
льна особа Верещагін Павло Миколайович.

час початку і закінчення реєстрації
акціонерів для участі у загальних зборах

адреса веб-сайту, на якому розміщена
інформація з проектом рішень щодо
кожного з питань, включених до по-
рядку денного (з 01 травня 2016 р.)

порядок ознайомлення акціонерів з матеріалами, з якими вони
можуть ознайомитися під час підготовки до загальних зборів

(ч. 3 ст. 35 Закону України «Про акціонерні товариства»)

ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ПРОВЕДЕННЯ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ АТ (2)

У ПРЕСІ

Здійнюється за 30 днів до проведення зборів

Публікується в офіційному друкованому виданні НКЦПФР (крім проектів рішень з питань порядку денного)

Акціонерним товариством

ОСОБИСТО

ЧЕРЕЗ
ДЕПОЗИТАР.
СИСТЕМУ

Надсилається акціонерам персонально в один із зазначених способів, що передбачений статутом акціонерного товариства

Особою, яка скликає загальні збори, або депозитарною установою, у разі скликання загальних зборів акціонерами

ПОШТОЮ

Надсилається фондовій біржі, на якій АТ пройшло процедуру лістингу

Публічним акціонерним товариством

В ІНТЕРНЕТІ

Розміщується на веб-сторінці товариства

Акціонерним товариством

(п.п. 13, 14 ч. 1 ст. 2, ч. 1, ч. 2 ст. 35 ЗУ «Про АТ»)

МІСЦЕ ПРОВЕДЕННЯ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ АТ

Загальні збори акціонерного товариства проводяться

По-перше

Виключно в межах населеного пункту за місцезнаходженням акціонерного товариства згідно даних Єдиного державного реєстру

Обов'язково повинні бути виконані обидві умови

По-друге

На території України

В іншому місці збори можуть проводитися лише у випадку, коли на день скликання загальних зборів 100% акцій товариства володіють іноземці, особи без громадянства, іноземні юридичні особи, а також міжнародні організації

Повідомлення про загальні збори обов'язково повинно чітко ідентифікувати місце проведення із зазначенням номера кімнати, офісу або залу, куди мають прибути акціонери

(ч. 3 ст. 35 Закону України «Про АТ»)

Всі ці обмеження покликані запобігти зловживанням правом на скликання зборів, що може завадити акціонерам з'явитися на збори та призвести до порушення їх права брати участь в управлінні справами АТ. Також загальні збори АТ повинні проводитися у місці, куди доступ акціонерів або їх частини не обмежений фізично (через неможливість потрапити) або юридично (через особливий режим місця проведення зборів)

АЛГОРИТМ ПРОВЕДЕННЯ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ АТ

Реєстрація акціонерів, визначення кворуму

Відкриття зборів

Обговорення і голосування
з 1 питання порядку денного

Підрахунок голосів з 1-го питан-
ня порядку денного

Складення протоколу про підсу-
мки голосування (початок)

Оголошення результатів голосуван-
ня з 1-го питання порядку денного

Перерва (необов'язково)

Обговорення і голосування
з 2 питання порядку денного

Підрахунок голосів з 2-го питан-
ня порядку денного

Складення протоколу про підсу-
мки голосування (завершення)

Оголошення результатів голосуван-
ня з 2-го питання порядку денного

Обговорення і голосу-
вання з усіх питань по-
рядку денного

Підрахунок голосів з
усіх питань порядку
денного

Складення протоколу
про підсумки
голосування

Оголошення результа-
тів голосування
з усіх питань порядку
денного

або

Закриття зборів

Складення протоколу зборів

або

КОНТРОЛЬ НА ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРАХ АТ

Суб'єкти контролю

АКЦІОНЕРИ,
які на дату складення пере-
ліку акціонерів, що мають
право на участь у зборах,
сукупно володіють 10% і
більше простих акцій АТ

НКЦПФР

Предмет контролю

Реєстрація акціонерів

Голосування

Проведення зборів

Підбиття підсумків
голосування

Здійснення контролю

Контроль здійснюють представники суб'єктів контролю, про яких АТ повідомляється до початку реєстрації акціонерів. Можливість здійснення контролю повинні забезпечувати посадові особи АТ

РЕЄСТРАЦІЯ АКЦІОНЕРІВ ДЛЯ УЧАСТІ У ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРАХ АТ

РЕЄСТРАЦІЮ ЗДІЙСНЮЄ

Реєстраційна комісія

Призначається наглядовою радою або акціонерами, якщо збори скликані ними. Голова комісії обирається самою комісією

Депозитарна установа

Якщо з нею укладений відповідний договір

Оформлює:

- Протокол обрання голови комісії (підписують всі члени комісії)
- Перелік акціонерів та їх представників, що зареєструвалися для участі у загальних зборах (журнал реєстрації), що додається до протоколу загальних зборів (підписує голова комісії)
- Протокол про результати реєстрації акціонерів та їх представників (підписує голова комісії)
- Мотивовані рішення про відмову в реєстрації акціонера чи його представника, один примірник долучається до протоколу зборів, другий видається особі, якій відмовлено у реєстрації (підписує голова комісії)

Визначає:

- Персональний склад акціонерів, що з'явилися на збори
- Наявність або відсутність кворуму і відповідно законність зборів
- Кількість зареєстрованих голосів акціонерів і відповідно базис для розрахунків при прийнятті рішень

Реєстрація проводиться протягом часу, зазначеного у повідомленні про скликання зборів, на підставі переліку акціонерів, які мають право на участь у загальних зборах, складеного Центральним депозитарієм, із зазначенням кількості голосів кожного акціонера

ОСОБЛИВОСТІ ПРЕДСТАВНИЦТВА НА ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРАХ АТ (1)

ЗАГАЛЬНЕ ПРАВИЛО

Представником акціонера – фізичної чи юридичної особи на загальних зборах АТ може бути інша фізична особа або уповноважена особа юридичної особи, а представником акціонера – держави чи територіальної громади – уповноважена особа органу, що здійснює управління державним чи комунальним майном (*ч. 1 ст. 39 ЗУ «Про АТ»*)

ПРЕДСТАВНИЦТВО AD HOC, ПОСТІЙНЕ, СТРОКОВЕ

Акціонер може час від часу призначати своїх представників ad hoc або призначити постійного представника чи представника на певний строк. У такому випадку він має повідомляти про призначення і заміну свого представника виконавчий орган АТ (*ч. 2 ст. 39 ЗУ «Про АТ»*)

ОБМЕЖЕННЯ ЩОДО ПРЕДСТАВНИЦТВА

Посадові особи органів товариства та їх афілійовані особи не можуть бути представниками інших акціонерів товариства на загальних зборах (*абз. 2 ч. 1 ст. 39 ЗУ «Про АТ»*)

ЗАМІНА І ВІДКЛИКАННЯ ПРЕДСТАВНИКА

Акціонер має право у будь-який момент до закінчення строку, відведеного на реєстрацію учасників зборів, відкликати свого представника і взяти участь у зборах особисто або замінити свого представника, повідомивши про це виконавчий орган АТ і реєстраційну комісію (*ч. 2, абз. 4, 5 ч. 3, абз. 7 ч. 3 ст. 40 ЗУ «Про АТ»*)

МНОЖИННІСТЬ ПРЕДСТАВНИКІВ

Акціонер має право видати довіреність на право участі та голосування на зборах кільком своїм представникам (*абз. 3 ч. 3 ст. 39 ЗУ «Про АТ»*). У разі, якщо для участі в зборах з'явилося кілька представників акціонера, реєструється той представник, довіреність якому видана пізніше (*абз. 8 ч. 3 ст. 40 ЗУ «Про АТ»*)

ОСОБЛИВОСТІ ПРЕДСТАВНИЦТВА НА ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРАХ АТ (2)

ПРЕДСТАВНИЦТВО СПІВВЛАСНИКІВ АКЦІЇ

Повноваження щодо голосування за акцією, що перебуває у спільній власності кількох осіб здійснюється за їх згодою одним із співвласників або їх спільним представником *(абз. 9 ч. 3 ст. 40 ЗУ «Про АТ»)*

ОСОБЛИВОСТІ ОФОРМЛЕННЯ ДОВІРНОСТІ

Довіреність на право участі та голосування на загальних зборах може посвідчуватися не лише нотаріусом та іншими посадовими особами, які вчиняють нотаріальні дії, чи в іншому передбаченому законодавством порядку, але також депозитарною установою у порядку, встановленому НКЦПФР

Довіреність на право участі та голосування на загальних зборах АТ може містити завдання щодо голосування, тобто перелік питань порядку денного загальних зборів із зазначенням того, як і за яке (проти якого) рішення потрібно проголосувати

Представник повинен голосувати на загальних зборах саме так, як передбачено завданням щодо голосування

Якщо довіреність не містить завдання щодо голосування, представник вирішує всі питання щодо голосування на загальних зборах на свій розсуд *(ч. 3 ст. 39 ЗУ «Про АТ»)*

ОСОБЛИВОСТІ ПРЕДСТАВНИЦТВА ДЕРЖАВИ

Голосування з питань про вчинення значних господарських зобов'язань, предметом яких є майно, роботи або послуги, ринкова вартість яких становить 25 і більше відсотків вартості активів господарського товариства, акціонером якого є держава, за даними останньої річної фінансової звітності АТ, здійснюється представником держави виключно на підставі довіреності із завданням на голосування з цього питання, виданої суб'єктом управління об'єктами державної власності

Голосування про додаткову емісію акцій представником держави на загальних зборах господарських організацій, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави, у статутному капіталі яких корпоративні права держави перевищують 10%, здійснюється на підставі рішення КМ України *(ч. 3, 16 ст. 11 ЗУ «Про управління об'єктами державної власності»)*

КВОРУМ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ АТ: ЗАГАЛЬНІ ПРАВИЛА

КВОРУМ, дослівно – „котрий” від лат. *quorum praesentia sufficit*, тобто – присутності яких достатньо, це найменша кількість членів певних зборів, за наявності якої вони можуть приймати рішення, що є офіційними рішеннями цих зборів.

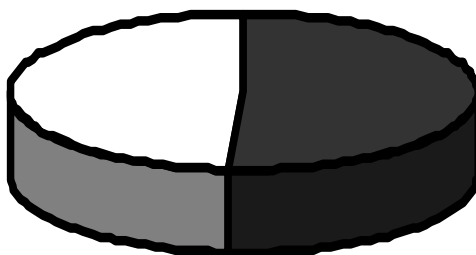
Шаповал В. М. Кворум // Юридична енциклопедія: В 6 т. / Редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. – К.: «Укр. енцикл.», 2001. – Т. 3. – С. 78.

Наявність кворуму загальних зборів АТ визначається реєстраційною комісією на момент закінчення реєстрації акціонерів для участі у загальних зборах

За загальним правилом загальні збори АТ вважаються правомочними за умови реєстрації акціонерів, які є власниками

УВАГА: До прийняття Закону України від 19.03.2015 №272-VIII, кворум складав 60%. Починаючи з 27.03.2015 (дата набуття чинності Законом України від 19.03.2015 №272-VIII) кворум повинен складати 50%+1 голосуючих акцій незалежно від положень статуту АТ

■ більше як 50%

(ст. 41
ЗУ «Про АТ»)

голосуючих акцій

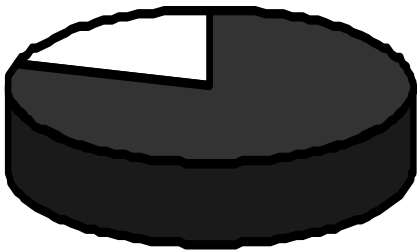
УВАГА: норма щодо кворуму загальних зборів АТ є імперативною і не може змінюватися статутом, локальними актами АТ (положенням про загальні збори) чи домовленістю акціонерів

КВОРУМ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ АТ: СПЕЦІАЛЬНІ НОРМИ

Холдингові компанії

Кворум загальних зборів АТ – холдингової компанії (ХК), до порядку денного яких внесене питання про відчуження пакетів акцій (часток, паїв) корпоративних підприємств та/або ліквідацію ХК, наявний за умови реєстрації акціонерів, які є власниками

■ більше як 80%

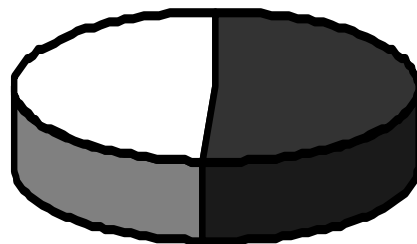
голосуючих акцій

(ч. 2 ст. 5 Закону України «Про холдингові компанії в Україні»)

Корпоративні фонди

Кворум будь-яких загальних зборів АТ – корпоративного фонду (КФ) наявний за умови реєстрації акціонерів, які є власниками

■ більше як 50%

акцій, що перебувають в обігу

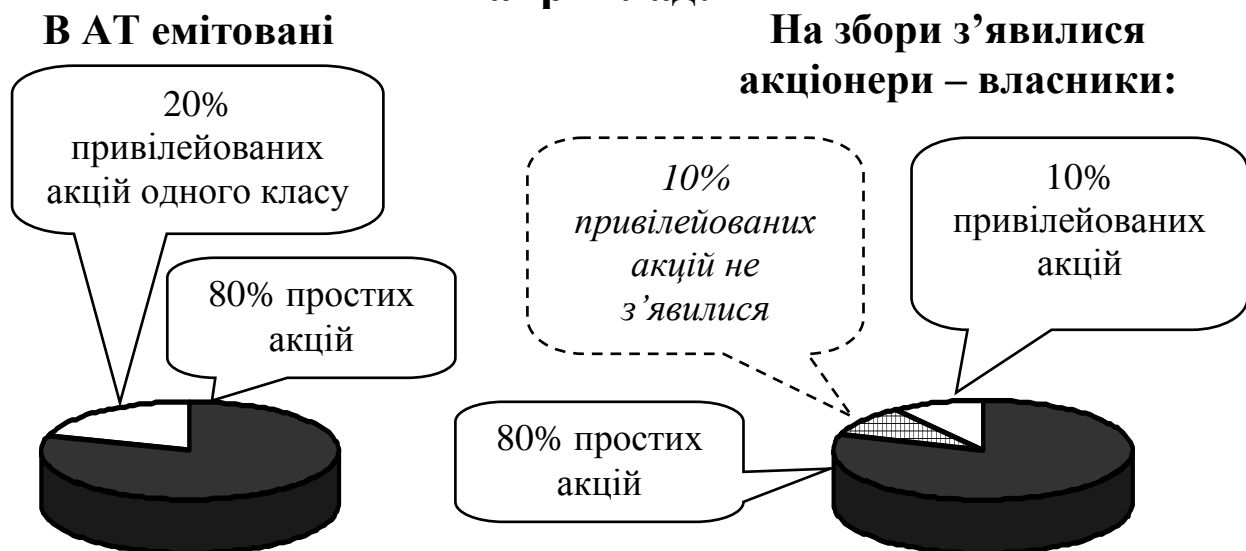
(ч. 2 ст. 24 Закону України «Про інститути спільного інвестування»)

ОСОБЛИВОСТІ ОБЧИСЛЕННЯ КВОРУМУ В АТ З ПРИВІЛЕЙОВАНИМИ АКЦІЯМИ

Статут АТ, в якому емітовано привілейовані акції, може визначати альтернативні способи підрахунку голосів акціонерів – власників різних класів привілейованих акцій: *разом* чи *окремо* від голосів за простими та/або іншими класами привілейованих акцій (абз. 2 ч. 4 ст. 26 ЗУ «Про АТ»)

Якщо голоси власників привілейованих акцій товариства підраховуються *окремо*, загальні збори вважаються такими, що мають кворум з таких питань, за умови реєстрації також акціонерів, які сукупно є власниками не менш ніж 50% кожного класу привілейованих акцій, що є голосуючими з цього питання (абз. 2 ч. 2 ст. 41 ЗУ «Про АТ»)

Наприклад:

Хоча на зборах представлені 90% загальної кількості голосів акціонерів, за статутом голоси акціонерів привілейованих акцій підраховуються *окремо*, отже, кворум з питань, з яких голосують привілейовані акції, відсутній, оскільки представлено лише 50%, тобто менше 50%+1 голос привілейованих акцій (10% від загальної кількості акцій)

ВІДКРИТТЯ І ВЕДЕННЯ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ АТ. ПЕРЕРВА У ЗБОРАХ

- Загальні збори АТ не можуть розпочатися раніше, ніж зазначено у повідомленні про їх скликання
- Збори відкриває і веде голова наглядової ради, її член або інша особа, визначена радою, якщо інше не встановлено статутом
- Це може бути, наприклад, посадова особа депозитарію або інша особа що діє за договором з АТ (адвокат або інший юрист – спеціаліст з корпоративного права), голова або член виконавчого органу АТ, юрист – працівник АТ
- У ході загальних зборів може бути оголошено перерву до наступного дня. Рішення про оголошення перерви приймається простою більшістю голосів акціонерів, які зареєструвалися для участі в загальних зборах та є власниками акцій, голосуючих принаймні з одного питання, що розглядатиметься наступного дня
- Повторна реєстрація акціонерів (їх представників) наступного дня не проводиться
- Кількість голосів акціонерів, які зареєструвалися для участі в загальних зборах (кворум), визначається на підставі даних реєстрації першого дня
- Після перерви загальні збори проводяться в тому самому місці, що зазначене в повідомленні про проведення загальних зборів
- Кількість перерв у ході проведення загальних зборів не може перевищувати трьох
- Збори можуть прийняти рішення про зміну черговості розгляду питань, якщо за це буде віддано не менше ніж $\frac{3}{4}$ голосів акціонерів, які зареєструвалися для участі у зборах
- Збори розглядають лише питання, внесені до їх порядку денного, крім питань зміни черговості розгляду питань порядку денного та оголошення перерви, голосування повинно проводитися з усіх питань,
- Хід загальних зборів може фіксуватися технічними засобами. Рішення про це приймають ініціатори зборів чи самі збори

БЮЛЕТЕНЬ ДЛЯ ГОЛОСУВАННЯ

ЗАТВЕРДЖЕННЯ БЮЛЕТЕНЯ:

Форма і текст бюлетеня для голосування затверджуються наглядовою радою або акціонерами, які скликають загальні збори, не пізніше ніж за 10 днів до дати проведення зборів, щодо обрання кандидатів до складу органів товариства – не пізніше ніж за 4 дні до дати проведення загальних зборів

Акціонери мають право до проведення загальних зборів ознайомитися з формою бюлетеня для голосування

ВИКОРИСТАННЯ БЮЛЕТЕНЯ:

З 01 травня 2016 року використання бюлетенів є обов'язковим при голосуванні на всіх загальних зборах акціонерів з будь-яких питань

ЗБЕРІГАННЯ БЮЛЕТЕНЯ:

Використані бюлетені опечатуються лічильною комісією (або особою, якій передано її повноваження) та зберігаються АТ протягом строку його діяльності, але не більше чотирьох років

БЮЛЕТЕНЬ ВИЗНАЄТЬСЯ НЕДІЙСНИМ:

- якщо він відрізняється від зразка офіційно виготовленого АТ
- якщо на ньому відсутній підпис акціонера (представника)
- якщо він складається з кількох аркушів, які не пронумеровані
- якщо акціонер (його представник) не позначив у бюлетені жодного або позначив більше одного варіанта голосування щодо одного проекту рішення
- якщо акціонер (його представник) зазначив більшу кількість голосів, ніж належать йому за таким голосуванням (при кумулятивному голосуванні)

Бюлетені для голосування, визнані недійсними з таких підстав, не враховуються під час підрахунку голосів

(ст.ст. 43, 45 ЗУ «Про АТ»)

БЮЛЕТЕНЬ ДЛЯ ГОЛОСУВАННЯ (КРІМ КУМУЛЯТИВНОГО) ПОВИНЕН МІСТИТИ

Ч. 2 ст. 43 ЗУ «Про АТ»

- Повне найменування АТ
- Дату і час початку проведення загальних зборів
- Питання, винесене на голосування, та проект (проекти) рішення з цього питання
- Варіанти голосування за кожний проект рішення (написи «за», «проти», «утримався»)
- Застереження про те, що бюлетень має бути підписаний акціонером (представником) із зазначенням П.І.Б. акціонера (представника), найменуванню юридичної особи – акціонера і в разі відсутності такого підпису вважається недійсним
- Зазначення найменування акціонера, або імені акціонера, імені його представника (за наявності), кількості голосів, що належать кожному акціонеру

Бюлетень обов'язково підписується акціонером або його представником. Якщо бюлетень складається з кількох сторінок, вони нумеруються і кожна з них підписується

БЮЛЕТЕНЬ ДЛЯ КУМУЛЯТИВНОГО ГОЛОСУВАННЯ ПОВИНЕН МІСТИТИ

Ч. 2 ст. 43 ЗУ «Про АТ»

- Повне найменування АТ
- Дату і час початку проведення загальних зборів
- Перелік кандидатів у члени органу акціонерного товариства із зазначенням інформації про них відповідно до вимог, встановлених НКЦПФР (див. наступну схему)
- Місце для зазначення акціонером (представником акціонера) кількості голосів, яку він віддає за кожного кандидата
- Застереження про те, що бюлетень має бути підписаний акціонером (представником) із зазначенням П.І.Б. акціонера (представника), найменуванню юридичної особи – акціонера і в разі відсутності такого підпису вважається недійсним
- Зазначення кількості голосів, що належать кожному акціонеру

Бюлетень обов'язково підписується акціонером або його представником. Якщо бюлетень складається з кількох сторінок, вони нумеруються і кожна з них підписується

**Бюлетень для кумулятивного голосування містить наступну інформацію
щодо кандидатів у члени органу акціонерного товариства:**

- Прізвище, ім'я, по батькові, рік народження
- Особа (особи), що внесла пропозицію щодо даного кандидата
- Кількість, тип та/або клас належних кандидату акцій акціонерного товариства, до органу якого обирається кандидат
- Освіта (повне найменування навчального закладу, рік закінчення, спеціальність, кваліфікація)
- Місце роботи (основне та/або за сумісництвом), посади, які обіймає кандидат у юридичних особах
- Загальний стаж роботи
- Інформація про стаж роботи протягом останніх п'яти років (період, місце роботи, займана посада)
- Наявність (відсутність) непогашеної (незнятої) судимості
- Наявність (відсутність) заборони обіймати певні посади та/або займатись певною діяльністю
- Чи є кандидат афілійованою особою акціонерного товариства, до складу органу якого він обирається
- Акціонери товариства, що є афілійованими особами кандидата
- Наявність (відсутність) письмової заяви кандидата про згоду на обрання членом органу акціонерного товариства; наявність (відсутність) у письмовій заяві кандидата всіх або частини вказаних вище відомостей

(Вимоги до інформації про кандидатів у члени органу акціонерного товариства, затв. Рішенням ДКЦПФР від 29.09.2011 N1377)

Під час обрання членів наглядової ради у бюлетені має бути зазначена також інформація про те, чи є кандидат акціонером, представником акціонера чи групи акціонерів (із зазначенням інформації щодо таких осіб), або ж незалежним директором (ч. 5 ст. 53 ЗУ «Про АТ»)

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО “АВІАНТ”

Загальні збори

Проводяться з 11:25, 16 листопада 2016 року

БЮЛЕТЕНЬ ДЛЯ ГОЛОСУВАННЯ (ЗРАЗОК)

з **другого** питання порядку денного

2. Укладення значного правочину.

Проект рішення: Укласти у якості продавця з ТОВАРИСТВОМ З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ „БАВАРІСН УАЙТ СОУСІДЖЗ ПРОДАКШН” (Код 46589251) у якості покупця значний правочин – договір купівлі-продажу належного ПРИВАТНОМУ АКЦІОНЕРНОМУ ТОВАРИСТВУ „АВІАНТ” нерухомого майна – будівлі ковбасного цеху загальною площею 4 004 (чотири тисячі чотири) квадратні метри, розташованого за адресою: Одеська область, Савранський район, м. Саврань, Ковбасна Поляна, 11, ринкова вартість якого складає 598 765 грн. (п'ятсот дев'яносто вісім тисяч сімсот шістьдесят п'ять гривень 00 коп) згідно звіту про вартість об'єкту оцінки від 1 жовтня 2016 року, складеного ТОВ „АГЕНТСТВО ОЦІНКИ НЕРУХОМОСТІ”, сертифікат суб'єкта оціночної діяльності №2312/07 від 21 лютого 2014 року і продати зазначене нерухоме майно за ринковою вартістю.

ЗА, ПРОТИ, УТРИМАВСЯ

Кількість голосів акціонера з другого питання порядку денного: **120**

УВАГА: голосуючи з другого питання порядку денного, **ВИКРЕСЛІТЬ**, будь ласка, ті **ДВА** варіанти рішення, які Ви **НЕ** підтримуєте. Лише в такому разі буде вважатися, що Ви проголосували з другого питання порядку денного.

ПІДПИШІТЬ бюлетень та **ВКАЖІТЬ** прізвище, ім'я, по батькові акціонера (представника акціонера) та його найменування, якщо акціонер є юридичною особою. За відсутності зазначених реквізитів, бюлетень вважатиметься недійсним.

Прізвище, ім'я, по батькові акціонера (представника),
найменування акціонера

Підпис акціонера (представника)

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО “АВІАНТ”

Загальні збори

Проводяться з 11:25, 16 листопада 2016 року

БЮЛЕТЕНЬ ДЛЯ ГОЛОСУВАННЯ (ЗРАЗОК)

з третього питання порядку денного

3. Вибори членів наглядової ради Товариства

<p>Щогла Ганна Іванівна: представник акціонера Серафіми Сергіївни Беневоленської, яка є власником 5050 простих акцій, 1987 р.н., пропозиція щодо кандидата внесена акціонером Серафімою Сергіївною Беневоленською, яка є власником 5050 простих акцій, освіта повна вища, Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2009 р., спеціальність правознавство, кваліфікація – юрист, місце роботи – ПрАТ „АВІАНТ”, посада – завідувач юридичним відділом, загальний стаж роботи 8 років, протягом останніх п’яти років працювала у ПрАТ „АВІАНТ”: 2011-2013 на посаді юриста юридичного відділу, 2013-2016 – на посаді завідувача юридичним відділом, непогашена (незнята) судимість – відсутня, заборона обіймати певні посади та/або займатись певною діяльністю – відсутня, кандидат не є афілійованою особою ПрАТ „АВІАНТ”, афілійовані особи серед акціонерів ПрАТ „АВІАНТ” відсутні, наявна письмова заява кандидата про згоду на обрання членом наглядової ради ПрАТ „АВІАНТ”, що містить усі зазначені вище відомості</p>	<p><u>160</u></p>
<p>Бухта Інна Борисівна: незалежний директор, 1981 р.н., пропозиція щодо кандидата внесена акціонером Дарією Андріївною Доброю, яка є власником 50505 простих акцій, освіта повна вища, Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2006 р. спеціальність облік і аудит, кваліфікація – магістр з обліку і аудиту, місце роботи – ТОВ „АУДИТ 1”, посада – аудитор, загальний стаж роботи 16 років, протягом останніх п’яти років працювала у ТОВ „АУДИТ 1010” на посаді аудитора, непогашена (незнята) судимість – відсутня, заборона обіймати певні посади та/або займатись певною діяльністю – відсутня, кандидат не є афілійованою особою ПрАТ „АВІАНТ”, афілійовані особи серед акціонерів ПрАТ „АВІАНТ” відсутні, наявна письмова заява кандидата про згоду на обрання членом наглядової ради ПрАТ „АВІАНТ”, що містить усі зазначені вище відомості</p>	<p><u>200</u></p>
<p>Повна Іванна Іванівна: акціонер, є власником 10101 простої акції, 1997 р.н., пропозиція щодо кандидата внесена самим кандидатом, освіта повна середня, загальноосвітня одеська школа №72, 2013 рік, член наглядової ради ПрАТ „АВІАНТ”, студентка Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, загальний стаж роботи – 3 роки, протягом останніх п’яти років навчалася в ЗОШ №72 (2011-2013), Одеському національному університеті імені І. І. Мечникова, економіко-правовий факультет (2013-2016), займала посаду члена наглядової ради ПрАТ „АВІАНТ” (2015-2016), непогашена (незнята) судимість – відсутня, заборона обіймати певні посади та/або займатись певною діяльністю – відсутня, кандидат є афілійованою особою ПрАТ „АВІАНТ” (член наглядової ради), афілійовані особи серед акціонерів ПрАТ „АВІАНТ” відсутні, наявна письмова заява кандидата про згоду на обрання членом наглядової ради ПрАТ „АВІАНТ”, що містить усі зазначені вище відомості</p>	<p><u>---</u></p>
<p>Кількість голосів акціонера з третього питання порядку денного (кумулятивне голосування): 360</p> <p>УВАГА: голосуючи з третього питання порядку денного, впишіть на против прізвища кандидата, якого Ви підтримуєте, кількість голосів, які ви віддаєте за нього. При цьому Ви можете віддати всі свої голоси одному кандидатові або певним чином розподілити всі свої голоси між кількома кандидатами. Лише в такому разі буде вважатися, що Ви проголосували з третього питання порядку денного.</p> <p>ПІДПИШІТЬ бюлетень та ВКАЖІТЬ прізвище, ім’я, по батькові акціонера (представника акціонера) та його найменування, якщо акціонер є юридичною особою. За відсутності зазначених реквізитів, бюлетень вважатиметься недійсним.</p>	
<p>Прізвище, ім’я, по батькові акціонера (представника), найменування акціонера</p>	<p>Підпис акціонера (представника)</p>
<p>_____</p>	<p>_____</p>

Способи прийняття рішень загальними зборами АТ

Кумулятивне голосування

Загальна кількість голосів акціонера помножується на кількість членів органу АТ, що обираються, а акціонер має право віддати всі підраховані таким чином голоси за одного кандидата або розподілити їх між кількома кандидатами

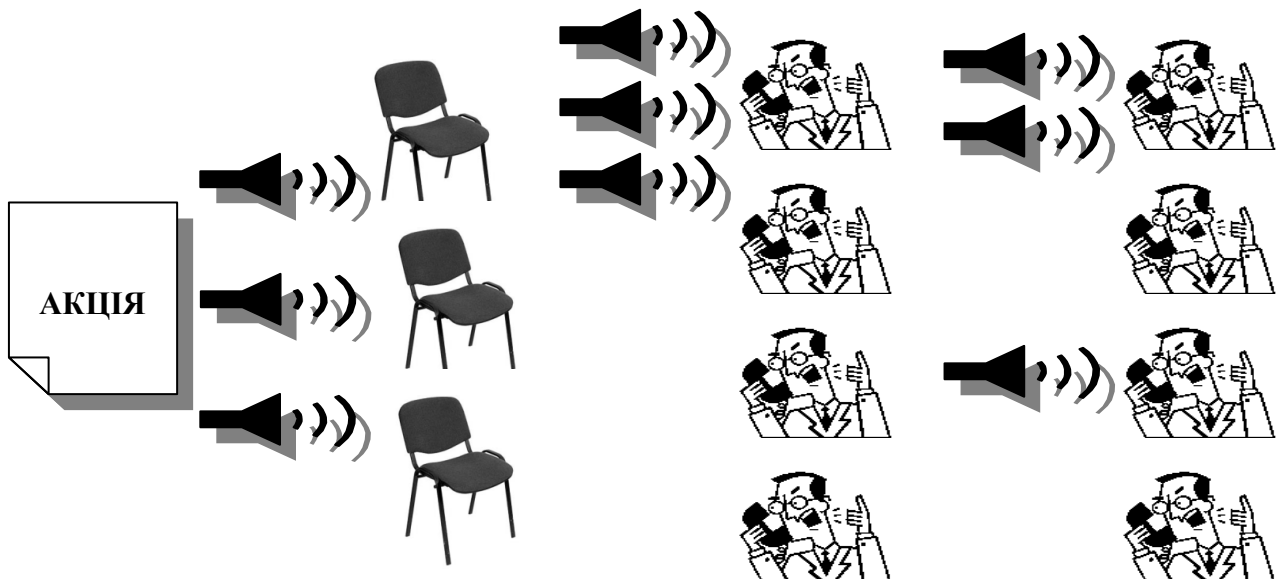
Застосовується при обранні членів органів АТ (зокрема, винятково так обираються члени наглядової ради ПАТ та ревізійної комісії АТ, де більше 100 акціонерів – власників простих акцій)

Звичайне голосування

Одна акція надає акціонеру один голос

Застосовується при прийнятті загальними зборами АТ рішень у всіх інших випадках, тобто майже завжди

Механізм кумулятивного голосування на загальних зборах АТ

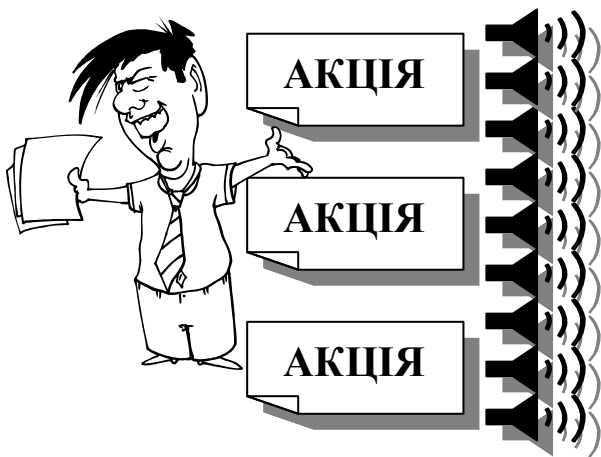

Кількість голосів за акцією помножується на кількість членів органу, що обирається (тобто на кількість вакантних місць)

Акціонер може віддати всі голоси одному кандидату

Акціонер може розподілити свої голоси між кількома кандидатами

ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ ПРИ КУМУЛЯТИВНОМУ ГОЛОСУВАННІ (1)

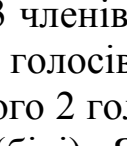
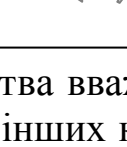
$$3 \times 3 = 9$$

$$9 : 3 = 3$$

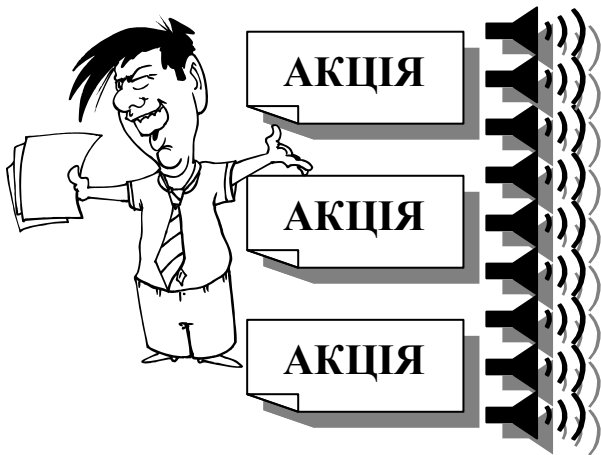
$$2 \times 3 = 6$$

$$6 : 3 = 2$$

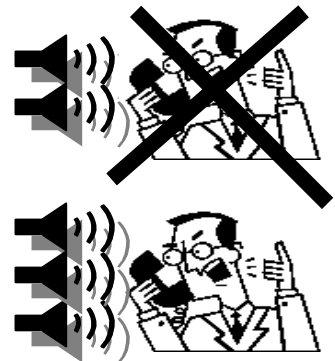
Обраними до складу органу акціонерного товариства вважаються кандидати, які набрали найбільшу кількість стосовно інших кандидатів. У розглядуваному АТ наглядова рада складається з 3 членів, є 2 акціонери, один має 3 акції, його 3 голоси \times 3 (місця) = 9 голосів для кумулятивного голосування (чорні), другий має 2 акції, його 2 голоси \times 3 (місця) = 6 голосів для кумулятивного голосування (білі). Якщо кожний акціонер розподіляє свої голоси порівну між своїми 3 кандидатами на 3 місця, обраними будуть кандидати акціонера з «чорними» голосами, оскільки кожний з них отримує 3 голоси, тобто більше ніж голоси, які отримують кандидати акціонера з «білими» голосами ($3 > 2$). Кандидати від акціонера з «білими» голосами за такої електоральної політики не мають шансів бути обраними

ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ ПРИ КУМУЛЯТИВНОМУ ГОЛОСУВАННІ (2)

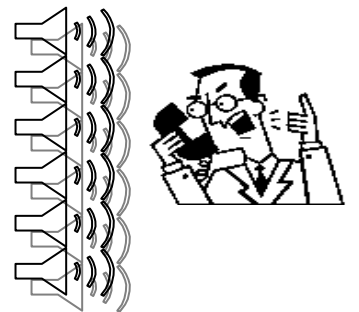
$$3 \times 3 = 9$$

$$9 = 2 + 3 + 4$$

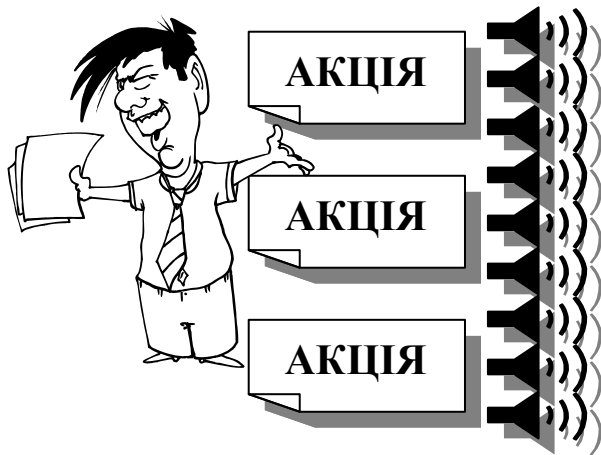
$$2 \times 3 = 6$$

$$6 = 6$$

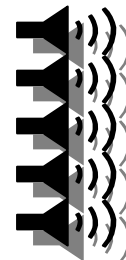
Обраними до складу органу акціонерного товариства вважаються кандидати, які набрали найбільшу кількість голосів стосовно інших кандидатів. У розглядуваному АТ наглядова рада складається з 3 членів, є 2 акціонери, один має 3 акції, його 3 голоси \times 3 (місця) = 9 голосів для кумулятивного голосування (чорні), другий має 2 акції, його 2 голоси \times 3 (місця) = 6 голосів для кумулятивного голосування (білі). Якщо акціонер з «чорними» голосами розподіляє свої голоси між своїми 3 кандидатами на 3 місця (2, 3 і 4 голоси), а акціонер з «білими» голосами акумулює всі свої 6 голосів і віддає їх за 1 свого кандидата, обраними є 2 кандидати акціонера з «чорними» голосами, що отримали 3 і 4 голоси, і кандидат акціонера з «білими» голосами, який отримав 6 голосів. Всі ці кандидати отримали більше голосів, ніж інші кандидати. Кандидат акціонера з «чорними» голосами, за якого віддано 2 голоси, не буде обраний – він отримує менше всіх голосів

ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ ПРИ КУМУЛЯТИВНОМУ ГОЛОСУВАННІ (3)

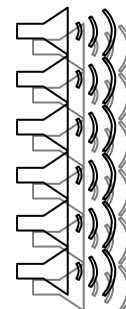
$$3 \times 3 = 9$$

$$9 = 4 + 5$$

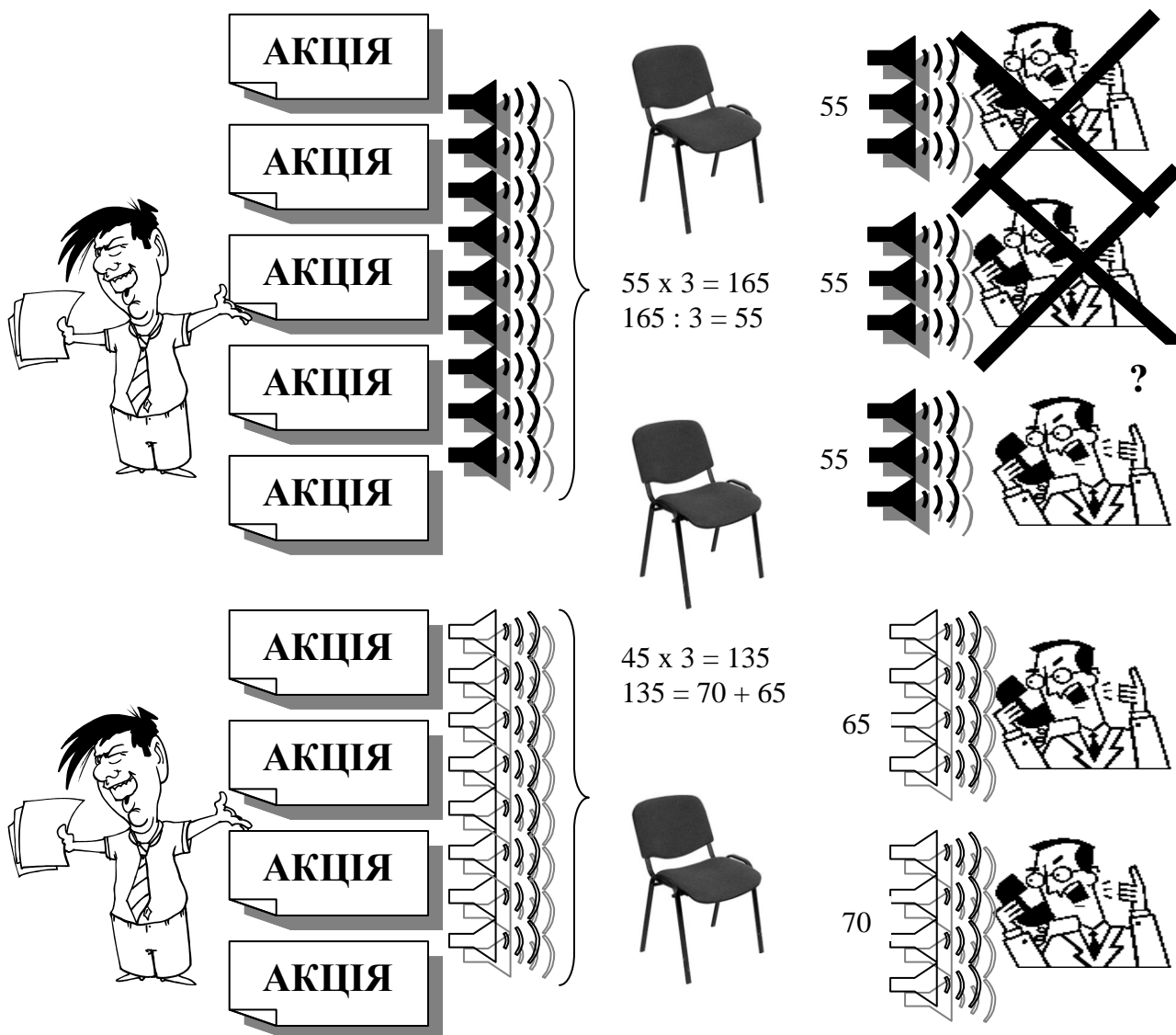
$$2 \times 3 = 6$$

$$6 = 6$$

Обраними до складу органу акціонерного товариства вважаються кандидати, які набрали найбільшу кількість голосів стосовно інших кандидатів. У розглядуваному АТ наглядова рада складається з 3 членів, є 2 акціонери, один має 3 акції, його 3 голоси \times 3 (місця) = 9 голосів для кумулятивного голосування (чорні), другий має 2 акції, його 2 голоси \times 3 (місця) = 6 голосів для кумулятивного голосування (білі). Якщо акціонер з «чорними» голосами розподіляє свої голоси між своїми 2 кандидатами (4 і 5 голосів), а акціонер з «білими» голосами акумулює всі свої 6 голосів і віддає їх за 1 свого кандидата, обраними будуть обидва кандидати акціонера з «чорними» голосами, що отримали 4 і 5 голосів, і кандидат акціонера з «білими голосами», який отримав 6 голосів. **Це – приклад гармонійного застосування інституту кумулятивного голосування, коли у складі обраного органу АТ пропорційно представлені всі групи акціонерів**

ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ ПРИ КУМУЛЯТИВНОМУ ГОЛОСУВАННІ (4)

У розглядуваному АТ наглядова рада складається з 3 членів, є 2 акціонери, один має 55 акцій, його 55 голосів x 3 (місця) = 165 голосів для кумулятивного голосування (чорні), другий має 45 акцій, його 45 голосів x 3 (місця) = 135 голосів для кумулятивного голосування (білі). Якщо акціонер з «чорними» голосами розподіляє свої голоси між своїми 3 кандидатами (по 55 голосів), а акціонер з «білими» голосами віддає свої голоси за 2 своїх кандидатів (65 і 70 голосів), обраними будуть обидва кандидати акціонера з «білими» голосами, і 1 кандидат акціонера з «чорними голосами». **Це – парадоксальний приклад застосування кумулятивного голосування, коли за рахунок грамотної політики акціонер, який має менше голосів, отримує більшість у виборному органі, і навпаки, акціонер, що має більшість, отримує менше місць через явно нерозумні дії.** Ситуація ускладнюється тим, що закон не передбачає правил для визначення того, який саме з 3 кандидатів, що набрали по 55 голосів, є обраним

**КУМУЛЯТИВНЕ ГОЛОСУВАННЯ
В АКЦІОНЕРНОМУ ТОВАРИСТВІ
У МАТЕМАТИЧНИХ ФОРМУЛАХ**

**1. Кількість акцій,
необхідних для обрання свого кандидата**

$$X = S \times N / (D+1) + 1$$

**2. Кількість місць в органі,
на заміщення яких своїми кандидатами можна претендувати,
виходячи з наявної кількості акцій**

$$Y = (M-1) \times (D+1) / S$$

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ:

X – Кількість акцій, необхідна для обрання кандидата

S – Загальна кількість акцій АТ

N – Бажана кількість представників акціонера в органі, що обирається

D – Загальна кількість членів органа, що обирається

Y – Кількість місць в органі, на заміщення яких своїми кандидатами можна претендувати, виходячи з наявної кількості акцій

M – Кількість акцій, наявних у акціонера

**Кількість голосів, необхідна
для прийняття рішень загальними зборами АТ**

Голоси	Питання
75%+1 голос від кількості голосів акціонерів, <i>що зареєструвалися для участі у зборах</i>	Припинення діяльності товариства, внесення змін до статуту, анулювання викуплених акцій, зміна типу товариства, розміщення акцій, збільшення, зменшення статутного капіталу, виділ або припинення товариства, ліквідація, обрання ліквідаційної комісії, затвердження порядку і строків ліквідації, порядку розподілу між акціонерами майна, що залишається після задоволення вимог кредиторів, і затвердження ліквідаційного балансу, інші питання, передбачені статутом. Статутом ПрАТ можуть бути передбачені інші питання, рішення щодо яких приймаються такою кількістю голосів, крім питань: про дострокове припинення повноважень посадових осіб органів товариства; про звернення з позовом до посадових осіб органів товариства щодо відшкодування збитків, завданих товариству; про звернення з позовом у разі недотримання вимог закону при вчиненні значного правочину
50%+1 голос від <i>загальної</i> кількості голосів	Вчинення значного правочину, якщо ринкова вартість майна або послуг, що є предметом такого правочину, становить 50 і більше відсотків вартості активів за даними останньої річної звітності АТ
50%+1 голос від кількості голосів акціонерів, <i>що зареєструвалися для участі у зборах</i>	Всі інші питання. Статутом ПрАТ може встановлюватися більша кількість голосів акціонерів, необхідних для прийняття рішень, крім питань: про дострокове припинення повноважень посадових осіб органів товариства; про звернення з позовом до посадових осіб органів товариства щодо відшкодування збитків, завданих товариству; про звернення з позовом у разі недотримання вимог закону при вчиненні значного правочину

ПІДРАХУНОК ГОЛОСІВ НА ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРАХ АТ (ст.ст. 44–45 ЗУ «Про АТ»)

Підрахунок голосів, роз'яснення щодо порядку голосування, підрахунку голосів та інших питань, пов'язаних із забезпеченням проведення голосування на загальних зборах здійснює

Лічильна комісія

1. Обирається зборами
2. Перше питання порядку денного зборів завжди – обрання лічильної комісії
3. До її обрання підрахунок голосів і роз'яснення порядку голосування здійснює тимчасова лічильна комісія, яка формується особою, що скликає збори
4. Якщо в АТ акціонерів – власників простих акцій понад 100 осіб, склад комісії не може бути меншим ніж 3 особи
5. Членами комісії не можуть бути особи, які входять / є кандидатами до складу органів АТ

Депозитарна установа

Якщо з нею укладений відповідний договір. Умови договору затверджуються загальними зборами

Підсумки голосування оголошуються на зборах і доводяться до відома акціонерів протягом 10 робочих днів після їх закриття у спосіб, визначений статутом АТ.

Рішення зборів вважається прийнятим, якщо складений

Протокол про підсумки голосування, що містить:

Кумулятивне голосування	Інше голосування
Дату проведення зборів	Дату проведення зборів
Кількість голосів, отриманих кожним кандидатом у члени органу АТ	Питання, винесене на голосування
Кількість голосів акціонерів, які не брали участь у голосуванні	Кількість голосів акціонерів, які не брали участь у голосуванні
Кількість голосів акціонерів за бюлетенями, визнаними недійсними	Кількість голосів акціонерів за бюлетенями, визнаними недійсними
	Рішення і кількість голосів „за”, „проти”, „утримався” щодо кожного проекту рішення з кожного питання порядку денного, винесеного на голосування

Протокол підписується всіма членами лічильної комісії, які брали участь у підрахунку голосів, або представником депозитарної установи, якій передані повноваження лічильної комісії і зберігається з протоколом загальних зборів і бюлетенями, використаними при проведенні зборів

ПРОТОКОЛ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ АТ МАЄ МІСТИТИ *(ст. 46 ЗУ «Про АТ»)*

- Дату, час і місце проведення загальних зборів
- Дату складення переліку акціонерів, які мають право на участь у загальних зборах
- Загальну кількість осіб, включених до переліку акціонерів, які мають право на участь у загальних зборах
- Загальну кількість голосів акціонерів – власників голосуючих акцій, які зареєструвалися для участі у зборах (якщо певні акції голосують не з усіх питань порядку денного, зазначається кількість голосуючих акцій з кожного питання)
- Кворум загальних зборів (якщо певні акції є голосуючими не з усіх питань порядку денного, зазначається кворум загальних зборів з кожного питання)
- Відомості про головуючого та секретаря загальних зборів
- Склад лічильної комісії
- Порядок денний загальних зборів
- Основні тези виступів
- Порядок голосування (відкрите, бюлетенями тощо)
- Підсумки голосування із зазначенням його результатів з кожного питання порядку денного загальних зборів та прийняті рішення

Протокол загальних зборів складається протягом 10 днів з моменту їх закриття та підписується головою і секретарем загальних зборів, підшивається, скріплюється печаткою АТ та підписом голови виконавчого органу (у разі колегіального виконавчого органу) або одноособового виконавчого органу. Якщо рішення подаватиметься для державної реєстрації змін до відомостей про АТ, що містяться в Єдиному державному реєстрі, справжність підписів на такому рішенні нотаріально засвідчується

ЗАОЧНА ФОРМА ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ АТ

КОРПОРАТИВНІ ФОНДИ	ІНШІ АТ
Спільні риси	
Рішення приймається «у віддаленому режимі» методом опитування, що передбачає розсилку акціонерам порядку денного та інших документів та узагальнення отриманих відповідей	
Можливість проводити загальні збори за допомогою технічних засобів у режимі відеоконференції, „онлайн”, у тому числі – через мережу ІНТЕР-НЕТ, чинним законодавством не передбачена	
Проводяться, якщо така можливість передбачена статутом товариства	
Проводяться з будь-яких питань виключної компетенції загальних зборів	
Проводяться з обов’язковим використанням бюлетенів	
Відмінності	
Проводяться незалежно від кількості акціонерів АТ	Проводяться, якщо в АТ не більше 25 акціонерів
Голосування вважається таким, що відбулося, якщо у ньому взяли участь акціонери, що володіють більше ніж 50% голосуючих акцій	Вимоги щодо кворуму відсутні
Більшість, необхідна для прийняття рішення, вираховується так само, як при очному голосуванні	Рішення вважається прийнятим, якщо за нього проголосували усі акціонери
<i>(ст. 31 ЗУ «Про інститути спільного інвестування»)</i>	<i>(ст. 48 ЗУ «Про акціонерні товариства»)</i>
Правове регулювання, передбачене Законом України «Про інститути спільного інвестування» для заочного голосування у тому, що стосується питання кворуму та критеріїв відповідно до яких рішення вважається прийнятим, представляється значно більш розумним, ніж правове регулювання, передбачене Законом України «Про акціонерні товариства»	

Хронологія проведення загальних зборів шляхом опитування (у заочній формі)		Дії	
		Дні	Дії
АТ КФ	АТ не КФ		
-	-	Прийняття рішення наглядовою радою про проведення зборів, складення переліку акціонерів, яким надсилатимуться бюлетені для голосування	
+ 8 робочих днів	Строк не визначений	Надіслання проекту рішення або питання для голосування (в АТ КФ – надіслання бюлетенів та документів, необхідних для прийняття рішень з порядку денного, акціонерам поштовим відправленням з повідомленням про вручення, якщо статутом корпоративного фонду не передбачений інший порядок їх отримання учасниками корпоративного фонду, а також опублікування повідомлення про опитування у газеті НКЦПФР, надіслання повідомлення про опитування до фондової біржі, на якій продаються акції АТ КФ)	
+ 20–45 робочих днів з моменту надіслання	+ 5 календарних днів з моменту отримання	Дата, до якої АТ приймає відповіді акціонерів. Акціонер заповнює та підписує бюлетень для голосування шляхом опитування та надсилає його АТ поштовим відправленням. Акціонери, бюлетені від яких надійшли до встановленої дати закінчення отримання бюлетенів для голосування шляхом опитування, вважаються такими, що взяли участь у загальних зборах шляхом опитування	
+ 5 робочих днів	Строк не визначений	Складення лічильною комісією протоколу про підсумки голосування шляхом опитування	
Строк не визначений	+ 10 календарних днів	АТ повідомляє акціонерів про результати голосування	

НАГЛЯДОВА РАДА АТ

Здійснює захист прав акціонерів товариства і в межах компетенції, визначеної статутом АТ та законом, контролює та регулює діяльність виконавчого органу (ч. 1 ст. 51 ЗУ «Про АТ»). Є найвищим постійно діючим органом АТ і забезпечує стратегічне керівництво його діяльністю, отже контроль, над наглядовою радою означає контроль над АТ

Утворюється в АТ – корпоративних фондах

1. Обов'язково якщо акціонерів АТ корпоративного фонду більше одного
2. Якщо в АТ корпоративному фонді 1 акціонер – наглядова рада не утворюється
3. Якщо рада не утворюється її повноваження здійснює єдиний акціонер особисто (ст. 33 Закону України «Про інститути спільного інвестування»)
4. Рада утворюється у кількості трьох членів, або іншої непарної кількості членів

Утворюється в інших АТ

1. Обов'язково - якщо акціонерів – власників простих акцій 10 осіб або більше
2. Якщо акціонерів – власників простих акцій 9 осіб або менше – рада може не утворюватися
3. Якщо рада не утворюється її повноваження здійснюються загальними зборами, а повноваження з підготовки та проведення загальних зборів – виконавчим органом, якщо інше не встановлено статутом АТ (ч. 2 ст. 51 ЗУ «Про АТ»)
4. У ПАТ обирається у складі не менш ніж 5 осіб, у ПрАТ вимоги щодо кількості відсутні

ЧЛЕН НАГЛЯДОВОЇ РАДИ АТ

Може бути акціонером АТ, але не обов'язково;

Здійснює свої повноваження винятково особисто, не може призначати представників;

Не може бути одночасно членом виконавчого органу та/або членом ревізійної комісії (ревізором) АТ

У ПАТ обирається загальними зборами на 1 рік винятково шляхом кумулятивного голосування

У ПрАТ обирається загальними зборами на 3 роки шляхом кумулятивного голосування або іншим способом, передбаченим статутом

Особа може бути обрана до наглядової ради виключно як:

Акціонер

Особа, що представляє інтереси акціонера чи групи акціонерів

Незалежний член наглядової ради (незалежний директор)

(ст.ст. 51, 53 ЗУ «Про АТ»)

Член наглядової ради – представник акціонера (ст. 53 ЗУ «Про АТ»)

- Член наглядової ради, обраний як представник акціонера або групи акціонерів може бути замінений таким акціонером чи групою акціонерів у будь-який час
- У разі заміни члена наглядової ради – представника акціонера повноваження відкликаною члена наглядової ради припиняються, а новий член наглядової ради набуває повноважень з моменту отримання товариством письмового повідомлення від акціонера (акціонерів), представником якого є відповідний член наглядової ради
- Повідомлення про заміну члена наглядової ради – представника акціонера повинно містити інформацію про нового члена наглядової ради, який призначається на заміну відкликаною, а також прізвище, ім'я та по батькові, або найменування таких акціонерів, розмір пакету акцій, що йому, або їм сукупно належить
- Акціонери, представник яких обраний членом наглядової ради, можуть обмежити повноваження свого представника як члена наглядової ради
- Акціонери та член наглядової ради, який є їх представником, несуть солідарну відповідальність за відшкодування збитків, завданих АТ таким членом наглядової ради

Член наглядової ради – незалежний директор (п. 10-1 ч. 1 ст. 2, ст. 53 ЗУ «Про АТ»)

Незалежний член наглядової ради (незалежний директор) – це фізична особа, обрана членом наглядової ради товариства, яка:

- не є і не була протягом попередніх п'яти років афілійованою особою акціонерів та/або товариства або його дочірнього підприємства та/або посадовою особою цього товариства або його дочірнього підприємства
- не одержує і не одержувала в минулому істотну додаткову винагороду від товариства або його дочірнього підприємства, крім плати, отриманої як незалежний директор
- не має і не мала протягом минулого року істотних ділових відносин з товариством або його дочірнім підприємством
- не є і не була протягом попередніх трьох років працівником існуючого або колишнього незалежного аудитора товариства або дочірнього підприємства товариства
- не є і не була головою або членом виконавчого органу іншого товариства, яке є афілійованим до цього товариства
- не є близьким членом родини виконавчого чи управляючого директора або осіб у ситуаціях, зазначених вище

Припинення повноважень членів наглядової ради АТ

(ч. 2 ст. 32, п. 17 ч. 2 ст. 33,
ч. 1 ст. 53, ст. 57 ЗУ «Про АТ»)

За рішенням загальних зборів АТ

СТРОКОВЕ:
Щороку чергові загальні збори ПАТ і раз на 3 роки чергові загальні збори ПрАТ розглядають питання про припинення повноважень членів наглядової ради, їх обрання, затвердження умов цивільно-правових договорів з ними, встановлення розміру їх винагороди, обрання особи, уповноваженої на підписання договорів з ними

ДОСТРОКОВЕ:

Загальні збори АТ можуть прийняти рішення про дострокове припинення повноважень членів наглядової ради та одночасне обрання нових членів. Якщо обрання членів наглядової ради здійснювалося шляхом кумулятивного голосування, рішення загальних зборів про дострокове припинення повноважень приймається тільки щодо всіх членів наглядової ради

Без рішення загальних зборів АТ

- За бажанням члена наглядової ради за умови письмового повідомлення АТ про це за два тижні
- В разі неможливості виконання обов'язків члена наглядової ради за станом здоров'я
- В разі набрання законної сили рішенням чи рішенням суду, яким особу засуджено до покарання, що виключає можливість виконання обов'язків члена наглядової ради
- В разі смерті, визнання недієздатним, обмежено дієздатним, безвісно відсутнім, померлим
- У разі отримання АТ письмового повідомлення про заміну члена наглядової ради, який є представником акціонера

Якщо незалежний директор перестав відповідати вимогам щодо незалежності, він повинен скласти повноваження шляхом письмового повідомлення АТ

Якщо річні збори ПАТ не були проведені у строк, або не було прийнято рішення про припинення повноважень членів наглядової ради, їх обрання, затвердження умов цивільно-правових договорів з ними, встановлення розміру їх винагороди, обрання особи, уповноваженої на підписання договорів з ними, повноваження членів наглядової ради припиняються, крім повноважень з підготовки, скликання і проведення річних зборів товариства

Якщо членів наглядової ради стає менше 1/2 її кількісного складу, АТ протягом 3 місяців скликає позачергові загальні збори для обрання решти членів, а в разі обрання наглядової ради шляхом кумулятивного голосування – для обрання всього її складу

ЗАСІДАННЯ НАГЛЯДОВОЇ РАДИ

Очне

Заочним голосуванням

- Рішення наглядової ради приймаються на очних засіданнях. Статут АТ може передбачати порядок прийняття наглядовою радою рішення шляхом проведення заочного голосування (опитування)
- Засідання є правомочним, якщо в ньому бере участь не менше 1/2 складу ради
- Рішення приймається простою більшістю голосів членів, які беруть участь у засіданні
- Статутом може встановлюватися більша кількість членів наглядової ради, необхідна для визнання її засідань правомочними або прийняття радою рішення
- На засіданні наглядової ради кожний член наглядової ради має один голос
- Статутом товариства може передбачатися право вирішального голосу голови наглядової ради у разі рівного розподілу голосів членів наглядової ради під час прийняття рішень
- Протокол засідання наглядової ради оформлюється не пізніше ніж протягом п'яти днів після проведення засідання
- Засідання наглядової ради або розгляд окремого питання за її рішенням може фіксуватися технічними засобами *(ст. 55 ЗУ «Про АТ»)*

ГОЛОВА НАГЛЯДОВОЇ РАДИ

Обирається

- Членами наглядової ради з їх числа простою більшістю голосів від кількісного складу наглядової ради, якщо інше не передбачено статутом товариства, і може бути переобраний у будь-який час

Забезпечує

- Організацію роботи наглядової ради
- Скликання її засідань та головування на них
- Відкриття загальних зборів
- Організацію обрання секретаря загальних зборів, якщо інше не передбачено статутом АТ
- Здійснення інших повноважень, передбачених статутом та положенням про наглядову раду *(ст. 54 ЗУ «Про АТ»)*

ВИКЛЮЧНА КОМПЕТЕНЦІЯ НАГЛЯДОВОЇ РАДИ АТ

- 1) Затвердження в межах своєї компетенції положень, якими регулюються питання, пов'язані з діяльністю товариства
- 2) Підготовка порядку денного загальних зборів, прийняття рішення про дату їх проведення та про включення пропозицій до порядку денного, крім скликання акціонерами позачергових загальних зборів
- 3) Прийняття рішення про проведення чергових або позачергових загальних зборів
- 4) Прийняття рішення про продаж раніше викуплених АТ акцій
- 5) Прийняття рішення про розміщення інших цінних паперів, крім акцій
- 6) Прийняття рішення про викуп розміщених АТ цінних паперів крім акцій
- 7) Затвердження ринкової вартості майна, коли це передбачено законом
- 8) Обрання, припинення повноважень голови і членів виконавчого органу
- 9) Затвердження умов контрактів, які укладатимуться з членами виконавчого органу, встановлення розміру їх винагороди
- 10) Прийняття рішення про відсторонення голови або члена виконавчого органу від здійснення повноважень та обрання особи, яка тимчасово здійснюватиме повноваження голови виконавчого органу
- 11) Обрання / припинення повноважень голови і членів інших органів АТ
- 12) Обрання реєстраційної комісії, за винятком випадків, встановлених законом
- 13) Обрання аудитора товариства та визначення умов договору, що укладатиметься з ним, встановлення розміру оплати його послуг. У разі, якщо наглядова рада відсутня, вирішення питання належить до компетенції виконавчого органу, якщо інше не встановлено статутом
- 14) Визначення дати складення переліку осіб, які мають право на отримання дивідендів, порядку та строків виплати дивідендів у межах граничного строку, визначеного ч. 2 ст. 30 ЗУ «Про АТ»
- 15) Визначення дати складення переліку акціонерів, які мають бути повідомлені про проведення загальних зборів відповідно до ч. 1 ст. 35 ЗУ «Про АТ» та мають право на участь у загальних зборах відповідно до ст. 34 ЗУ «Про АТ»
- 16) Вирішення питань про участь АТ у промислово-фінансових групах та інших об'єднаннях, про застосування інших юридичних осіб
- 17) Вирішення питань, віднесених до компетенції наглядової ради розділом XVI ЗУ «Про АТ», у разі злиття, приєднання, поділу, виділу або перетворення товариства
- 18) Прийняття рішення про вчинення значних правочинів у випадках, передбачених ч. 1 ст. 70 ЗУ «Про АТ»
- 19) Визначення ймовірності визнання товариства неплатоспроможним внаслідок взяття ним на себе зобов'язань або їх виконання, у тому числі внаслідок виплати дивідендів або викупу акцій
- 20) Прийняття рішення про обрання оцінювача майна АТ та затвердження умов договору, що укладатиметься з ним, встановлення розміру оплати його послуг
- 21) Прийняття рішення про обрання / заміну депозитарної установи, яка надає акціонерному товариству додаткові послуги, затвердження договору, що укладатиметься з нею, встановлення розміру оплати її послуг
- 22) Надсилання пропозиції акціонерам про придбання належних їм простих акцій особою (особами, що діють спільно), яка придбала контрольний пакет акцій, відповідно до ст. 65 ЗУ України «Про АТ»
- 23) Вирішення інших питань, що належать до виключної компетенції наглядової ради згідно із статутом АТ, в тому числі прийняття рішення про переведення випуску акцій документарної форми існування у бездокументарну форму існування

(ч. 2 ст. 52 ЗУ «Про акціонерні товариства»)

СТРУКТУРА НАГЛЯДОВОЇ РАДИ АТ

ГОЛОВА
наглядової ради
обирається радою з
числа членів

ЧЛЕНИ наглядової ради
обираються загальними зборами

ЧЛЕНИ наглядової ради
обираються загальними зборами

**КОРПОРАТИВНИЙ
СЕКРЕТАР**
Може обиратися наглядо-
вою радою і стає
відповідальним
взаємодію АТ з акціонерами
та/або інвесторами

Наглядова рада *може* утворювати **ПОСТІЙНІ
КОМПІТЕТИ** з числа її членів для вивчення і під-
готовки питань у її компетенції (комітет з питань
аудиту, інформаційної політики тощо)

Наглядова рада *може* утворювати **ТИМЧАСОВІ
КОМПІТЕТИ** з числа її членів для вивчення і під-
готовки питань, що належать до її компетенції

УВАГА: з 01.05.2016 у ПАТ та АТ, у статутному капіталі якого більше 50% акцій належить державі, а також АТ, 50% і більше акцій якого знаходяться у статутних капіталах ГТ, частка держави в яких становить 100%, обов'язково утворюються комітет з питань аудиту, комітет з питань визначення винагороди посадовим особам товариства (далі – комітет з винагород) і комітет з питань призначень. При цьому комітет з винагород та комітет з питань призначень можуть бути об'єднані. Зазначені комітети складаються виключно або переважно із членів наглядової ради АТ, які є незалежними директорами, і очолюються ними. Наглядова рада ПАТ приймає рішення з питань, що належать до компетенції комітету з питань аудиту і комітету з винагород, виключно на підставі і в межах пропозицій відповідного комітету. Якщо наглядова рада відхилила пропозицію комітету, вона означає мотиви свого рішення і передає його комітету для повторного розгляду.

ВИКОНАВЧИЙ ОРГАН АТ

Колегіальний

Одноособовий

Правління, Дирекція

Директор, Генеральний директор

- Створюється у всіх АТ, крім корпоративних фондів (КФ), де його функції виконує компанія з управління активами за договором, укладеним з АТ – КФ
- Здійснює управління поточною діяльністю АТ
- Вирішує всі питання поточної діяльності АТ, крім питань, що належать до виключної компетенції наглядової ради і загальних зборів АТ
- Підзвітний загальним зборам і наглядовій раді, організує виконання їх рішень
- Одноособовий виконавчий орган, голова колегіального виконавчого органу діє від імені АТ без довіреності, представляє його інтереси, видає накази та дає розпорядження, обов'язкові для виконання всіма працівниками АТ. Інший член колегіального виконавчого органу може бути наділений таким правом у разі, якщо така можливість передбачена статутом АТ

Персональний склад виконавчого органу АТ

- Обирається наглядовою радою, а в АТ, де наглядову раду не утворено або статут передбачає обрання загальними зборами, обирається загальними зборами
- Обирається з числа фізичних осіб, які мають повну дієздатність
- Може не бути акціонером
- Не може бути одночасно членом наглядової ради та/або членом ревізійної комісії (ревізором) АТ
- Перебуває у трудових відносинах з АТ, здійснює свої повноваження на підставі трудового контракту з товариством, який від імені товариства підписує голова наглядової ради або особа, уповноважена наглядовою радою, а в АТ, де наглядову раду не утворено, – загальними зборами на умовах, визначених наглядовою радою або загальними зборами відповідно
(ст. 51, ст.ст. 58–60 ЗУ «Про АТ»)

Припинення повноважень голови / члена / одноособового виконавчого органу АТ (ч. 1 ст. 61 ЗУ «Про АТ»)

Відбувається за рішенням наглядової ради або загальних зборів АТ, якщо наглядову раду не створено або якщо це повноваження віднесені статутом АТ до компетенції загальних зборів

Відсторонення від здійснення повноважень голови / члена / одноособового виконавчого органу АТ (ч. 2 ст. 61 ЗУ «Про АТ», ч. 3 ст. 99 ЦК)

Відбувається за рішенням наглядової ради, якщо в АТ утворюється наглядова рада, але повноваження щодо припинення повноважень голови / члена / одноособового виконавчого органу віднесені статутом АТ до компетенції загальних зборів

Стосується голови, членів колегіального виконавчого органу, одноособового виконавчого органу

Відбувається з підстав, передбачених статутом і законом

Підставою є порушення діями або бездіяльністю голови / члена/одноособового виконавчого органу прав акціонерів чи АТ

Означає припинення трудових відносин між АТ і відповідною особою

Не означає припинення трудових відносин між АТ і відповідною особою

Як наслідок, виконання повноважень головою / членом / одноособовим виконавчим органом *припиняється остаточно*. Орган АТ, до компетенції якого належить обрання голови / членів / одноособового виконавчого органу обирає нового голову / члена / одноособовий орган замість особи, повноваження якої припинено

Як наслідок, виконання повноважень головою / членом / одноособовим органом *зупиняється*. Наглядова рада призначає виконуючого обов'язки і протягом 10 днів з моменту відсторонення скликає загальні збори, до порядку денного яких повинно бути включено питання про переобрання голови / члена / одноособового виконавчого органу АТ

**ПЕРЕВІРКИ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ АТ**

РІЧНІ		НА ВИМОГУ	
Суб'єкт – ревізійна комісія	Суб'єкт – незалежний аудитор	Суб'єкт – ревізійна комісія, внутрішній аудитор, незалежний аудитор	Суб'єкт – незалежний аудитор
Об'єкт – фінансово-господарська діяльність АТ за відповідний рік	Об'єкт – річна фінансова звітність АТ	Об'єкт – окремі аспекти діяльності АТ (спеціальна перевірка)	Об'єкт – діяльність АТ
Проводиться у всіх АТ – як ПАТ, так і ПрАТ, якщо інше не передбачене статутом відповідного АТ (тобто – за наявності ревізійної комісії / ревізора)	Проводиться обов'язково у всіх ПАТ та корпоративних фондах	Проводиться на вимогу акціонерів, що володіють більш як 10% простих акцій, ревізійної комісії, загальних зборів, наглядової ради, виконавчого органу	Проводиться на вимогу акціонерів, що володіють більш як 10% простих акцій не частіше 2 разів на рік
<i>(ч. 2 ст. 74 ЗУ «Про АТ»)</i>	<i>(ч. 1 ст. 75 ЗУ «Про АТ»)</i>	<i>(ст. 76 ЗУ «Про АТ»)</i>	<i>(ч. 5 ст. 75 ЗУ «Про АТ»)</i>

**СУБ'ЄКТИ ПЕРЕВІРОК
ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АТ**

РЕВІЗІЙНА КОМІСІЯ	РЕВІЗОР	НЕЗАЛЕЖНИЙ АУДИТОР	ВНУТРІШНІЙ АУДИТОР
<p><i>Може обиратися в будь-якому АТ, крім корпоративного фонду незалежно від кількості акціонерів</i></p>	<p><i>Може обиратися в АТ з кількістю акціонерів – власників простих акцій менше 100 осіб, крім корпоративного фонду</i></p>	<p><i>Обов'язково обирається у ПАТ, корпоративних фондах; в інших АТ може обиратися чи ні</i></p>	<p><i>Може обиратися, входить до структури наглядової ради</i></p>
<p>Обирається загальними зборами кумулятивним голосуванням з числа фізичних осіб, що мають повну дієздатність, які можуть бути або не бути акціонерами, або з юридичних осіб – акціонерів на строк не більше 5 років. Голова ревізійної комісії обирається її членами з їх числа простою більшістю голосів від кількісного складу ревізійної комісії, якщо інше не передбачено статутом товариства</p>	<p>Обирається особою, на вимогу якої здійснюється перевірка (від імені товариства – наглядовою радою), з числа осіб, які отримали право займатися аудиторською діяльністю і мають відповідний сертифікат</p>	<p>Обирається особою, на вимогу якої здійснюється перевірка (від імені товариства – наглядовою радою), з числа осіб, які отримали право займатися аудиторською діяльністю і мають відповідний сертифікат</p>	<p>Обирається наглядуюю радою з числа осіб, які мають право займатися аудиторською діяльністю і отримали відповідний сертифікат</p>
<p align="center"><i>(ст. 73 ЗУ «Про АТ»)</i></p>	<p align="center"><i>(ст. 75 ЗУ «Про АТ»)</i></p>	<p align="center"><i>(ст. 56 ЗУ «Про АТ»)</i></p>	<p align="center"><i>(ст. 56 ЗУ «Про АТ»)</i></p>

Обмеження щодо суб'єктів перевірок в АТ

**Ревізором
(членом ревізійної комісії)**

Незалежним аудитором

Посадовими особами органів АТ не можуть бути

- Член наглядової ради
- Член виконавчого органу
- Корпоративний секретар
- Особа, яка не має повної цивільної дієздатності
- Члени інших органів акціонерного товариства

(ч. 2 ст. 73 ЗУ «Про АТ»)

- Афілійована особа акціонерного товариства
- Афілійована особа посадової особи акціонерного товариства
- Особа, яка надає консультаційні послуги акціонерному товариству

(ч. 3 ст. 75 ЗУ «Про АТ»)

Загальні обмеження щодо посадових осіб АТ

Посадовими особами органів АТ не можуть бути

- Народні депутати України, члени КМ України, керівники центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, військовослужбовці, нотаріуси, посадові особи органів прокуратури, суду, служби безпеки, внутрішніх справ, державні службовці, крім випадків, коли вони виконують функції з управління корпоративними правами держави та представляють інтереси держави або територіальної громади в наглядовій раді або ревізійній комісії товариства
- Особи, які мають непогашену судимість за злочини проти власності, службові чи господарські злочини
- Особи, яким суд заборонив займатися певним видом діяльності, якщо провадить цей вид діяльності

(ч. 1 ст. 62 ЗУ «Про АТ»)

Особливості діяльності наглядової ради, виконавчого органу і ревізійної комісії АТ з державною часткою:

Державна частка	Особливості
Наявна	<p>Члени зазначених органів товариства – представники держави голосують самостійно, утім, до прийняття Закону України від 02 червня 2016 р. №1405-VIII, вони мали голосувати не довільно, а лише відповідно до отриманих раніше від керівництва завдань на голосування</p> <p>У засіданні наглядової ради мають право брати участь з правом дорадчого голосу представники місцевого органу самоврядування</p>
>25%	<p>До складу і наглядової ради і ревізійної комісії обов'язково обираються представники держави</p>
>50%	<p>Наглядова рада утворюється, діє та ліквідується, а кандидатури на посади членів наглядової ради, за яких голосуватиме представник держави на зборах акціонерів відбираються у порядку, встановленому КМ України.</p> <p>Головою наглядової ради АТ обирається будь-який член, утім, до прийняття Закону України від 02 червня 2016 р. №1405-VIII, головою обов'язково обирався представник держави, а не інших акціонерів</p> <p>Крім представників Фонду державного майна України або уповноваженого органу управління, до складу ревізійної комісії включається представник центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного фінансового контролю, або центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову і митну політику</p> <p>Наглядова рада такого АТ має включати щонайменше двох незалежних директорів (<i>ч. 4 ст. 53 ЗУ «Про АТ»</i>), незалежні директори мають складати більшість членів наглядової ради</p> <p>У наглядовій раді такого АТ обов'язково утворюються комітет з питань аудиту, комітет з питань визначення винагороди посадовим особам товариства і комітет з питань призначень, що складаються виключно або переважно із членів наглядової ради АТ, які є незалежними директорами, і очолюються ними (<i>ч. 1 ст. 56 ЗУ «Про АТ»</i>)</p> <p>Членам колегіального виконавчого органу (особі, яка здійснює повноваження одноосібного виконавчого органу) заборонено поєднувати виконання їх посадових обов'язків з будь-якою підприємницькою чи іншою оплачуваною діяльністю, крім отримання авторської винагороди, наукової та викладацької діяльності та/або випадків схвалення такої діяльності наглядовою радою, а за відсутності наглядової ради – відповідним суб'єктом управління об'єктами державної власності чи загальними зборами АТ</p> <p>Керівником або членом наглядової ради не може бути особа, яка є засновником, акціонером (учасником), керівником та/або членом наглядової ради підприємства, іншої господарської організації, які здійснюють діяльність на тому самому або суміжних ринках з відповідним АТ</p>
<p><i>(ст. 11, 11-2 ЗУ «Про управління об'єктами державної власності»)</i></p>	

Незалежний член наглядової ради в АТ з державною часткою, що перевищує 50%

Незалежним членом наглядової ради такого АТ не може бути особа, яка

- є або протягом останніх 5 років була посадовою особою чи працівником такого АТ, або його дочірнього підприємства, філії, представництва та/або іншого відокремленого підрозділу
- є афілійованою особою такого АТ та/або його акціонерів (учасників), або його дочірнього підприємства, філії, представництва та/або інших відокремлених підрозділів та/або їх посадових осіб
- отримує або отримувала від такого АТ, або його дочірнього підприємства, філії, представництва та/або іншого відокремленого підрозділу будь-які доходи, крім доходів у вигляді винагороди за виконання функцій члена наглядової ради
- є власником корпоративних прав такого АТ (самостійно або разом з афілійованими особами) або представляє інтереси такого власника
- є державним службовцем чи представником держави
- є аудитором такого АТ, або була ним протягом певного періоду за останні 3 роки, що передували її призначенню (обранню) до наглядової ради
- бере участь в аудиті такого АТ, або його дочірнього підприємства, філії, представництва та/або іншого відокремленого підрозділу як аудитор, який працює у складі аудиторської організації, або брала участь у такому аудиті протягом певного періоду за останні 3 роки, що передували її призначенню (обранню) до наглядової ради
- має або мала протягом останнього року господарські або цивільно-правові відносини з таким АТ, або його дочірнім підприємством, філією, представництвом та/або іншим відокремленим підрозділом безпосередньо чи як акціонер (учасник), керівник або член виконавчого органу суб'єкта господарювання, яке має або мало такі зв'язки
- працювала на посаді незалежного члена у складі наглядової ради такого АТ протягом 3 строків
- є близькою особою з особами, зазначеними вище (термін "близька особа" вживається у значенні, визначеному в Законі України «Про запобігання корупції»)

- Вимоги до незалежного члена наглядової ради АТ, у статутному капіталі якого більше 50% акцій належать державі, затверджує КМ України.
- Кандидати на посаду незалежних членів наглядової ради АТ, у статутному капіталі якого більше 50% акцій належить державі, що пропонуються суб'єктом управління об'єктами державної власності до обрання на посаду незалежних членів наглядової ради, визначаються за результатами конкурсного відбору в порядку, визначеному КМ України.
- З незалежним членом наглядової ради укладається цивільно-правовий договір. Незалежний член наглядової ради самостійно визначається щодо голосування з усіх питань порядку денного засідань наглядової ради, виконує свої повноваження з дотриманням умов укладеного з ним договору та статуту АТ, керується інтересами відповідного АТ, законами України та професійним досвідом щодо доцільності прийняття відповідних рішень і забезпечує реалізацію своїх повноважень у спосіб, визначений законом та статутом.

(ст. 11-3 ЗУ «Про управління об'єктами державної власності»)

ЗНАЧНИЙ ПРАВочИН АТ (ст. 70 Закону України «Про АТ»)

Значний правочин – це правочин товариства, ринкова (визначена оцінювачем) вартість предмету (майна або послуг) якого становить певний відсоток від вартості активів за даними останньої річної фінансової звітності АТ, або такий, що відповідає критеріям, встановленим статутом (наприклад, що до відчуження нерухомості товариства)

%	Особливості вчинення
10–25	Вчиняється за рішенням наглядової ради, а якщо рішення не буде прийняте, питання може виноситися на розгляд загальних зборів АТ
25–50	Вчиняється за рішенням загальних зборів АТ, що ухвалюється простою більшістю голосів акціонерів, що зареєструвалися для участі у загальних зборах
Більше 50	Вчиняється за рішенням загальних зборів АТ, що ухвалюється більш як 50% голосів акціонерів від їх загальної кількості
Забороняється ділити предмет значного правочину АТ з метою ухилення від прийняття рішень про його вчинення	

Особа, заінтересована у вчиненні правочину

Особою, заінтересованою у вчиненні правочину може бути:

- посадова особа органу акціонерного товариства або її афілійовані особи
- акціонер, який одноосібно або спільно з афілійованими особами володіє принаймні 25 % акцій товариства, та його афілійовані особи (крім випадків, коли акціонер прямо або опосередковано володіє 100 % акцій такого акціонерного товариства)
- юридична особа, в якій будь-яка із зазначених вище осіб є посадовою особою
- інші особи, визначені статутом акціонерного товариства

Будь-яка із зазначених вище осіб вважається заінтересованою у вчиненні АТ правочину, якщо вона:

- є стороною такого правочину або є членом виконавчого органу юридичної особи, яка є стороною правочину
- отримує винагороду за вчинення такого правочину від акціонерного товариства (посадових осіб акціонерного товариства) або від особи, яка є стороною правочину
- внаслідок такого правочину набуває майно
- бере участь у правочині як представник або посередник (крім представництва акціонерного товариства посадовими особами)

(ст. 71 Закону України «Про акціонерні товариства»)

Можна бачити, що до кола правочинів у вчиненні яких є заінтересованість законодавцем не включені правочини, укладені за участі:

- юридичних осіб, що перебувають під контролем акціонерів, посадових осіб товариства та членів їх сімей;
- осіб, які здійснюють контроль над юридичною особою – акціонером товариства;
- юридичних осіб, які разом з юридичною особою – акціонером товариства перебувають під контролем однієї і тієї самої особи.

Статут АТ може визначати інші ознаки правочину із заінтересованістю

ПОРЯДОК ВЧИНЕННЯ ПРАВОЧИНУ, У ВЧИНЕННІ ЯКОГО Є ЗАІНТЕРЕСОВАНІСТЬ (1)

(ст. 71 Закону України «Про АТ»)

Закон вимагає узгоджувати правочини із заінтересованістю, якщо ринкова вартість майна або послуг чи сума коштів, що складають його предмет перевищує 100 мін.з.п. станом на 1 січня поточного року, утім, статут АТ може містити нижче граничне значення

Узгодження не вимагається при:

- реалізації акціонерами переважного права на придбання акцій, що розміщує АТ
- викупі товариством в акціонерів розміщених ним акцій
- виділі та припиненні акціонерного товариства
- наданні посадовою особою органів товариства або акціонером, який одноосібно або спільно з афілійованими особами володіє 25 і більше відсотками простих акцій товариства, на безоплатній основі гарантії, поруки (у тому числі майнової поруки), застави або іпотеки особам, які надають товариству позику

Якщо узгодження вимагається, воно здійснюється у такому порядку:

ЕТАП	Дії
Звернення	Особа, заінтересована у вчиненні правочину, заздалегідь (тобто – до вчинення правочину) інформує товариство про виникнення в неї заінтересованості, вказує на ознаки заінтересованості і надає проект правочину
Виконавчий орган + 5 роб. днів	Виконавчий орган надає членам наглядової ради (а за відсутності наглядової ради – кожному акціонеру персонально) проект правочину і пояснення щодо ознак заінтересованості
Наглядова рада + 30 днів	У ПАТ наглядова рада, а якщо її нема – виконавчий орган залучає незалежного аудитора, суб'єкта оціночної діяльності чи іншу особу, що має відповідну кваліфікацію з метою оцінки правочину на відповідність його звичайним ринковим умовам. Наглядова рада приймає рішення про вчинення або відмову від вчинення правочину, якщо він порушує інтереси АТ. Якщо заінтересована у вчиненні правочину особа є членом наглядової ради, вона не бере участі в голосуванні з питання вчинення такого правочину. Рішення про надання згоди на вчинення правочину із заінтересованістю приймається більшістю голосів членів наглядової ради, які не є заінтересованими у вчиненні правочину (далі – незаінтересовані члени наглядової ради), присутніх на засіданні наглядової ради. Якщо на такому засіданні присутній лише один незаінтересований член наглядової ради, рішення про надання згоди на вчинення правочину із заінтересованістю приймається таким членом одноосібно

ПОРЯДОК ВЧИНЕННЯ ПРАВОЧИНУ, У ВЧИНЕННІ ЯКОГО Є ЗАІНТЕРЕСОВАНІСТЬ (2)

(ст. 71 Закону України «Про АТ»)

Етап	Дії (продовження)
Загальні збори	<p>Рішення про надання згоди на вчинення правочину із заінтересованістю обов'язково вноситься на розгляд загальних зборів акціонерів, якщо:</p> <ol style="list-style-type: none">1) в акціонерному товаристві не створена наглядова рада;2) всі члени наглядової ради є заінтересованими у вчиненні правочину;3) ринкова вартість майна або послуг чи сума коштів, що є його предметом, перевищує 10 % вартості активів, за даними останньої річної фінансової звітності акціонерного товариства. <p>Рішення про надання згоди на вчинення правочину із заінтересованістю може вноситься на розгляд загальних зборів акціонерів, якщо наглядова рада прийняла рішення про відхилення правочину із заінтересованістю або не прийняла жодного рішення протягом 30 днів з дня отримання необхідної інформації.</p> <p>У голосуванні про надання згоди на вчинення правочину із заінтересованістю акціонери, заінтересовані у вчиненні правочину, не мають права голосу, а рішення з цього питання приймається більшістю голосів незаінтересованих акціонерів, які зареєструвалися для участі в загальних зборах та яким належать голосуючі з цього питання акції.</p> <p>Загальні збори ПАТ не можуть приймати рішення про попереднє надання згоди на вчинення значних правочинів, щодо яких є заінтересованість</p>
Оприлюднення	<p>Після прийняття рішення про надання згоди на вчинення правочину, щодо якого є заінтересованість, акціонерне товариство зобов'язане оприлюднити його істотні умови в передбаченому законом порядку</p>

Відповідальність за шкоду, заподіяну акціонерному товариству правочином, вчиненим з порушенням вимог цієї статті, несе особа, заінтересована у вчиненні акціонерним товариством такого правочину

Значний правочин, правочин, щодо якого є заінтересованість, вчинений з порушенням порядку прийняття рішення про надання згоди на його вчинення, створює, змінює, припиняє цивільні права та обов'язки акціонерного товариства лише у разі подальшого схвалення правочину товариством у порядку, встановленому для прийняття рішення про надання згоди на його вчинення.

Подальше схвалення правочину товариством у порядку, встановленому для прийняття рішення про надання згоди на його вчинення, створює, змінює, припиняє цивільні права та обов'язки акціонерного товариства з моменту вчинення цього правочину

(ст. 72 Закону України «Про акціонерні товариства»)

ХОЛДИНГОВІ КОМПАНІЇ

Загальні зауваження щодо холдингових компаній (ХК):

- Усі ХК є акціонерними товариствами, що діють на підставі спеціальних норм ЗУ «Про холдингові компанії в Україні»
- Є власниками корпоративних пакетів (пакетів акцій, часток, паїв) двох або більше ГТ
- Діють із статутним капіталом, сформованим не менше ніж на 80% за рахунок корпоративних пакетів, решту вкладів можуть становити грошові кошти, нерухоме та інше майно (див. наступну схему)
- Реєструються у Державному реєстрі холдингових компаній України, який є складовою Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців
- Проводять загальні збори з кворумом 80% голосів, якщо у порядку денному зборів є питання про ліквідацію ХК або відчуження корпоративного пакету
- Підлягають ліквідації у разі, якщо у статутному капіталі ХК залишається корпоративний пакет лише одного господарського товариства
- ЦП ХК не можуть бути у власності ГТ, корпоративними пакетами володіє ХК
- Юридичні особи, не внесені до Державного реєстру холдингових компаній України, не можуть називатися ХК

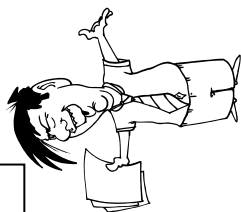
Особливості державних холдингових компаній:

- Єдиним акціонером державної ХК від моменту її утворення до завершення процедури приватизації або припинення є держава
- Статутний капітал державної ХК формується за рахунок належних державі корпоративних пакетів господарських товариств
- Акції державних ХК не можуть бути передані в управління будь-яким особам
- Державні корпоративні пакети та державне майно, передані до статутного капіталу державної ХК, не можуть бути відчужені або перебувати в заставі, використані для формування статутних капіталів будь-яких підприємств
- Державній ХК забороняється вчиняти будь-які дії, що можуть призвести до відчуження корпоративних пакетів або майна, внесених до її статутного капіталу, до завершення процесу її приватизації
- Державна ХК не може бути корпоративним підприємством іншої ХК, крім державної керуючої ХК (так би мовити, особливий випадок «холдингу холдингів»)
- Рішення про приватизацію державної ХК може бути прийнято лише після прийняття рішення про приватизацію всіх корпоративних підприємств, корпоративні пакети яких передано до статутного капіталу такої ХК
- Корпор. пакети, інше майно, передане до статутного капіталу державної ХК, перебувають у державній власності і закріплюються за ХК на праві господарського відання

(ст. 6 ЗУ «Про холдингові компанії в Україні»)

УТВОРЕННЯ ХОЛДИНГУ

1

АТ "ПЕРШЕ"

■ корпоративний пакет 60% акцій

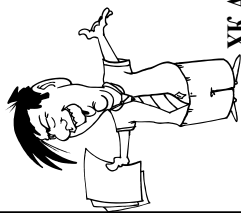
ТОВ "ДРУГЕ"

■ корпоративний пакет частка 80%

При утворенні холдингу засновники формують його статутний капітал не менш ніж на 80% (у цьому випадку – на 100%) за рахунок корпоративних пакетів не менш ніж двох господарських товариств, втрачають щодо цих підприємств корпоративні права, отримуючи натомість акції холдингу і відповідно корпоративні права щодо такого холдингу. Корпоративні права щодо господарських товариств отримує холдинг

2

ЖК АТ "ПЕРШІЙ ХОЛДИНГ"

50%

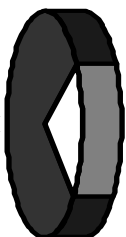
50%

АТ "ПЕРШЕ"

■ корпоративний пакет 60% акцій

ТОВ "ДРУГЕ"

■ корпоративний пакет частка 80%

УЧАСТЬ ТОРГОВЦІВ ЦП у ВЧИНЕННІ ПРАВОЧИНІВ ЩОДО АКЦІЙ

Правочини щодо акцій повинні вчинятися за участю або за посередництва торговця ЦП. Правочини, вчинені без участі (посередництва) торговця ЦП, є нікчемними.

Без залучення торговця ЦП може здійснюватися лише:

- Розміщення АТ власних акцій
- Вкуп та продаж АТ власних акцій
- Внесення акцій до статутного (складеного) капіталу юридичних осіб
- Дарування акцій
- Спадкування та правонаступництво акцій
- Вчинення щодо акцій правочинів, пов'язаних з виконанням судових рішень
- Вчинення правочинів у процесі приватизації (ст. 17 ЗУ «Про ЦП та фондовий ринок»)

РОЗРАХУНКИ ПРИ ПРОДАЖУ АКЦІЙ

При продажу на біржі

Здійснюються винятково за принципом «поставка цінних паперів проти оплати»

При продажу поза біржею

Здійснюються на розсуд сторін: за принципом «поставка цінних паперів проти оплати» або в порядку та на умовах, визначених правочином

Розрахунки за принципом «поставка цінних паперів проти оплати» це:

Механізм розрахунків за правочинами щодо ЦП, під час якого переказ ЦП та/або переказ прав на ЦП та прав за ЦП відбувається відразу після відповідного переказу коштів. Дотримання принципу «поставка ЦП проти оплати» та гарантування проведення розрахунків забезпечують Розрахунковий центр та Центральний депозитарій

Розрахунки з дотриманням принципу «поставка цінних паперів проти оплати» здійснюються шляхом:

- переказу коштів Розрахунковим центром
- переказу акцій Центральним депозитарієм
- переказу / списання / зарахування прав на акції депозитарними установами на рахунки депонентів

(п. 20 ч. 1, ст. 20 Закону України «Про депозитарну систему України»)

**ПІДСТАВИ ПЕРЕКАЗУ АКЦІЙ З РАХУНКУ АКЦІОНЕРА
на РАХУНОК ПОКУПЦЯ АКЦІЙ ПРИ ЇХ ПРОДАЖУ**

	<p align="center">Рахунки акціонера і продавця акцій відкрито в одній депозитарній установі</p>	<p align="center">Рахунки акціонера і покупця акцій відкрито у різних депозитарних установах</p>
<p>Акції продаються поза фон- довою біржою та без доде- ржання при розрахунках принципу «поставка цін- них паперів проти оплати»</p>	<p>Внесення змін до системи депо- зитарного обліку здійснюється депозитарними установами згі- дно розпорядження, що пода- ється кожним депонентом, що є стороною правочину</p>	<p>Внесення змін до системи депо- зитарного обліку здійснюється депозитарними установами згі- дно розпорядження, що пода- ється депонентом та Централь- ним депозитарієм</p>
<p>Акції продаються на фон- довій біржі або поза біржою з додержанням при розра- хунках принципу «постав- ка цінних паперів проти оплати»</p>	<p>Внесення змін до системи депозитарного обліку здійснюється Центральним депозитарієм з наступним відображенням таких змін на рахунках у цінних паперах депозитарними установами на підставі інформації, що подається Розрахунковим центром</p>	

**ТОВАРИСТВА
з ОБМЕЖЕНОЮ
і ДОДАТКОВОЮ
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ**

ТОВ

ТДВ

Товариство, що має статутний капітал, розділений на частки, розмір яких визначається установчими документами, учасники якого несуть відповідальність в межах їх вкладів (учасники товариства, які не повністю внесли вклади, несуть солідарну відповідальність за його зобов'язаннями у межах вартості невнесеної частини вкладу кожного з учасників)

Ст. 50 ЗУ «Про ГТ»

Товариство, статутний капітал якого поділений на частки визначених установчими документами розмірів, учасники якого відповідають за боргами товариства своїми внесками до статутного капіталу, а при недостатності цих сум – додатково належним їм майном в однаковому для всіх учасників кратному розмірі до внеска кожного учасника, при цьому граничний розмір відповідальності учасників передбачається в установчих документах

Ст. 65 ЗУ «Про ГТ»

Максимальна кількість учасників становить 100 осіб

Вимоги щодо максимальної кількості учасників відсутні

Є найбільш поширеним видом юридичних осіб в Україні

Створюються дуже рідко

- Діяльність ТОВ і ТДВ згідно зі ст. 65 ЗУ «Про ГТ», ст. 151 ЦК України регулюється одними і тими самими нормами (ст.ст. 50-64 ЗУ «Про ГТ», ст.ст. 140–150 ЦК України), за винятком питання відповідальності учасників за боргами товариства
- Система органів ТОВ / ТДВ та корпоративні процедури є, по суті, спрощеною версією системи органів та корпоративних процедур АТ
- ТОВ / ТДВ є оптимальною формою для малого та середнього бізнесу з невеликою кількістю учасників, утім у формі ТОВ досить часто утворюються великі підприємства
- Обрання ТДВ як організаційно-правової форми пов'язане, як правило, з небажанням провадити діяльність у формі АТ і неможливістю діяти у формі ТОВ: це відбувається, зокрема, якщо створюється страхова компанія, або якщо кількість учасників ТОВ перевищує 100 осіб

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ / ЗМІНИ РОЗМІРУ СТАТУТНОГО КАПІТАЛУ ТОВ / ТДВ

Статутний капітал створюється у розмірі не меншому за 1 копійку (тобто вимоги щодо мінімального розміру відсутні).

У різні періоди мінімальний розмір статутного капіталу ТОВ/ТДВ встановлювався у розмірі:

- 50 000 карбованців – за Законом від 19 вересня 1991 року N1576-XII
- 625 мінімальних заробітних плат – за Законом від 16 грудня 1993 р. N3709-XII
- 100 мінімальних заробітних плат – за Законом від 05 травня 1999 р. N 622-XIV
- 1 мінімальна заробітна плата – за Законом від 15 грудня 2009 р. N 1759-VI
- Вимогу щодо мінімального розміру статутного капіталу скасовано – за Законом від 21 вітня 2011 року N3263-VI

Статутний капітал формується протягом року після державної реєстрації ТОВ / ТДВ.

У різні періоди статутний капітал ТОВ / ТДВ формувався у такому порядку:

- До моменту державної реєстрації товариства всі учасники вносять **30%** своїх внесків до статутного капіталу, решту – протягом року після державної реєстрації – за Законом від 19 вересня 1991 року N1576-XII
- До моменту державної реєстрації товариства всі учасники вносять **50%** своїх внесків до статутного капіталу, решту – протягом року після державної реєстрації – за Законом від 27 квітня 2007 р. N 997-V
- Внески вносяться протягом року після державної реєстрації товариства – за Законом від 21 квітня 2011 року N3263-VI

Якщо учасники до закінчення першого року з дня державної реєстрації товариства не внесли (не повністю внесли) свої вклади, загальні збори учасників приймають одне з таких рішень:

- про виключення зі складу товариства тих учасників, які не внесли (не повністю внесли) свої вклади, та про визначення порядку перерозподілу часток у статутному капіталі
- про зменшення статутного капіталу та про визначення порядку перерозподілу часток у статутному капіталі
- про ліквідацію товариства

Статутний капітал збільшується або зменшується за рішенням загальних зборів, що приймається простою більшістю від загальної кількості голосів учасників

Статутний капітал збільшується за рахунок додаткових внесків учасників чи третіх осіб, що вступають до товариства та набувають прав учасників, або за рахунок реінвестиції прибутку товариства, або за рахунок активів товариства, що приєднується до ТОВ / ТДВ

Статутний капітал зменшується якщо вартість чистих активів стає меншою від розміру статутного капіталу у порядку ч.4 ст.144 ЦК України, при виході/виключенні учасника з товариства, невнесенні вкладу

СИСТЕМА ОРГАНІВ ТОВ / ТДВ

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ УЧАСНИКІВ

Вищий орган ТОВ / ТДВ, що приймає найбільш важливі рішення

РЕВІЗІЙНА КОМІСІЯ

Здійснює перевірки діяльності виконавчого органу ТОВ / ТДВ

ВИКОНАВЧИЙ ОРГАН

Здійснює управління поточною діяльністю товариства

ІНШІ ОРГАНИ ПОСТІЙНОГО КОНТРОЛЮ

Контролюють виконавчий орган

Компетенція загальних зборів ТОВ / ТДВ

Загальна

Визначається статутом відповідного ТОВ / ТДВ. Повноваження з вирішення питань, що належать до загальної компетенції загальних зборів, можуть бути передані іншим органам відповідного ТОВ / ТДВ

Виключна

Визначається законом і статутом відповідного ТОВ / ТДВ. Повноваження з вирішення питань, що належать до виключної компетенції загальних зборів, не можуть бути передані іншим органам відповідного ТОВ / ТДВ

Загальні збори є вищим органом ТОВ / ТДВ і можуть вирішувати будь-які питання діяльності товариства, навіть такі, що віднесені законом та/або статутом до компетенції інших органів товариства

До виключної компетенції загальних зборів ТОВ/ТДВ закон відносить:

- 1) Визначення основних напрямів діяльності товариства, затвердження його планів і звітів про їх виконання
- 2) Внесення змін до статуту товариства, зміна розміру його статутного капіталу
- 3) Створення та відкликання виконавчого органу товариства
- 4) Визначення форм контролю за діяльністю виконавчого органу, створення та визначення повноважень контрольних органів
- 5) Затвердження річних звітів та бухгалтерських балансів, розподіл прибутку та збитків товариства
- 6) Вирішення питання про придбання товариством частки учасника
- 7) Виключення учасника із товариства
- 8) Прийняття рішення про ліквідацію товариства, призначення ліквідаційної комісії, затвердження ліквідаційного балансу
- 9) Створення, реорганізація та ліквідація дочірніх підприємств, філій та представництв, затвердження їх статутів та положень
- 10) Прийняття рішення про обрання уповноваженої особи учасників для представлення інтересів учасників у випадках, передбачених законом (у провадженні про банкрутство ТОВ / ТДВ)

(ч. 4 ст. 145 ЦК України, ст.ст. 41, 59 ЗУ«Про ГТ»)

До виключної компетенції загальних зборів статутом товариства і законом може бути віднесено вирішення й інших питань

ФОРМА ПРОВЕДЕННЯ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ ТОВ / ТДВ

ОЧНА

Більшість рішень зборів оформлюються як такі, що прийняті із скликанням зборів та з явкою учасників у певний час у певному місці з реєстрацією і голосуванням згідно зі ст. 60 Закону України «Про ГТ». Досить часто у товариствах, де між учасниками існує повна згода з приводу рішень, які мають бути прийняті на зборах, рішення, оформлені *de jure* як прийняті на очних зборах, *de facto* приймаються без додержання процедури скликання, іноді – і без проведення зборів як таких: оформлюючи протокол зборів учасники включають в нього застереження про те, що вони були належним чином повідомлені про збори та підтверджують відсутність претензій щодо скликання та проведення зборів

ЗАОЧНА

Рішення може прийматися методом опитування (заочного голосування), якщо така можливість передбачена статутом. Проект рішення надсилається учасникам, які повинні у письмовій формі повідомити свою думку щодо нього. Протягом 10 днів з моменту одержання повідомлення від останнього учасника всі вони мають бути письмово повідомлені про прийняте рішення (ч. 4 ст. 60 Закону України «Про господарські товариства»). Закон не визначає, якою більшістю приймаються рішення методом опитування, і від якого базису (голоси всіх учасників, голоси учасників, що надали відповіді) така більшість вираховується

НАКАЗОВА

Якщо в ТОВ / ТДВ – один учасник, загальні збори не скликаються і не проводяться, єдиний учасник здійснює повноваження зборів одноособово, письмово оформлюючи не протокол зборів, а рішення учасника. Положення про те, повноваження зборів одноособібно здійснює єдиний учасник без скликання та проведення зборів з оформленням відповідних рішень доцільно внести до статуту такого ТОВ / ТДВ. Законодавство не передбачає такої можливості щодо ТОВ / ТДВ, утім практика пішла саме таким шляхом. Оскільки такий підхід є аналогічним підходу, передбаченому ЗУ «Про АТ», після прийняття цього закону з'явилася можливість посилатися на аналогію закону

Особливості скликання загальних зборів учасників ТОВ / ТДВ

- **Спосіб повідомлення** учасників загальних зборів учасників ТОВ/ТДВ: закон не визначає спосіб повідомлення, він повинен встановлюватися статутом товариства. Це може бути публікація у газеті чи іншому періодичному виданні, повідомлення електронною поштою, але найбільш поширеним є положення статуту про можливість повідомлення альтернативно – поштою (статут може також конкретизувати спосіб надіслання – рекомендованим / реєстрованим відправленням), або особистим врученням повідомлення. Перелік відомостей, які міститиме повідомлення про скликання загальних зборів також має визначитися статутом. Вимога про обов'язкову публікацію повідомлення у періодичних виданнях відсутня
- **Місце проведення** загальних зборів учасників ТОВ/ТДВ: вибір місця проведення зборів не обмежується законодавством, утім такі обмеження може містити статут товариства (за аналогією з положеннями законодавства про АТ, або ж визначати конкретну адресу чи перелік адрес, де можуть проводитися збори)
- **Можлива зміна порядку денного безпосередньо на зборах:** на відміну від АТ питання не внесені до порядку денного можуть розглядатися загальними зборами ТОВ/ТДВ у випадку, якщо з цим згодні усі учасники, які з'явилися на такі збори
- **Також,** учасники ТОВ/ТДВ мають для ознайомлення з документами, внесеними до порядку денного зборів лише 7 днів; їх не повідомляють про зміни у порядку денному
(ст.ст. 58–61 ЗУ «Про ГТ»)

Хронологія скликання загальних зборів учасників ТОВ / ТДВ: чергові та позачергові збори, які голова товариства скликає за власною ініціативою

Дні до зборів	Дії	Норма ЗУ «Про ГТ»
30 (не пізніше)	Повідомлення учасників про проведення загальних зборів (час і місце) та їх порядок денний, здійснюється засобом, передбаченим у статуті	Ч. 5 ст. 61
25 (не пізніше)	Внесення пропозицій до порядку денного учасниками	Ч. 5 ст. 61
7 (не пізніше)	Надання учасникам можливості ознайомитися з документами, внесеними до порядку денного	Ч. 5 ст. 61

**Хронологія скликання загальних зборів учасників ТОВ / ТДВ:
позачергові збори, які голова товариства скликає за ініціативою виконавчого органу
або учасників, що володіють більш ніж 20% голосів, або які такі учасники скликають
самостійно у разі, якщо голова товариства не задовольняє їх вимогу**

Дні до зборів	Дії	Норма ЗУ «Про ГТ»
55 (не пізніше)	Отримання головою товариства вимоги виконавчого органу або учасників, що володіють разом більш ніж 20% голосів, про скликання позачергових загальних зборів учасників	Ч. 4 ст. 61
30 (не пізніше)	Повідомлення учасників про проведення загальних зборів (час і місце) та їх порядок денний здійснюється засобом, передбаченим у статуті. Здійснює голова товариства або учасники, що володіють більше ніж 20% голосів, у разі, якщо голова не задовольняє їх вимогу щодо скликання загальних зборів	Ч. 5 ст. 61
25 (не пізніше)	Внесення пропозицій до порядку денного учасниками	Ч. 5 ст. 61
7 (не пізніше)	Надання учасникам можливості ознайомитися з документами, внесеними до порядку денного	Ч. 5 ст. 61

КВОРУМ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ ТОВ / ТДВ

- Розмір кворуму встановлюється статутом ТОВ / ТДВ.
- Наявність кворуму на конкретних загальних зборах визначається за результатами реєстрації учасників, що з'явилися на збори, яку організує голова загальних зборів
- Згідно ч.ч. 1,2 ст. 60 ЗУ «Про ГТ» у редакції ЗУ №816-VIII від 24.11.2015 загальні збори учасників ТОВ/ТДВ є повноважними, якщо на них присутні учасники та їх представники, що володіють у сукупності більш як 50% голосів, при цьому установчими документами товариств, у статутному капіталі яких відсутня державна частка, може бути встановлений інший кворум, що дозволяє виділити наступні види кворуму загальних зборів ТОВ / ТДВ:

■ більше як 50% голосів

„Легальний” кворум: передбачений ч.1 ст.60 ЗУ „Про ГТ”. Є обов’язковим для ТОВ / ТДВ з державною часткою. Статути інших ТОВ / ТДВ можуть встановлювати кворум відмінний від „легального”

■ більше як 60% голосів

„Традиційний” кворум: був передбачений як обов’язковий ч.1 ст. 60 ЗУ «Про ГТ» з 1991 р. і до прийняття ЗУ №816-VIII від 24 листопада 2015 р. Використовується більшістю діючих ТОВ / ТДВ, які не бачать сенсу у перегляді усталеного розміру кворуму. Нові ТОВ / ТДВ, крім ТОВ / ТДВ з державною часткою також можуть діяти з кворумом 60%+1 голос

■ наприклад 75% голосів

Інший „мажоритарний” кворум: може складати 75%, 75%+1, 2/3, 2/3+1 голос та ін. У товаристві, статут якого буде передбачати подібний кворум діятимуть ступені контролю аналогічні ступенями контролю у «традиційній» схемі, але з дещо відмінними арифметичними показниками. Блокуючий кворумний контроль при кворумі в 2/3 складатиме 1/3 голосів + 1 голос, при кворумі в 3/4+1 голос – 1/4 голосів (за «традиційною» схемою цей показник становить 40% голосів). Вибір такої схеми може бути обумовлений бажанням відрегулювати ступені контролю, залишаючись в рамках «традиційної схеми», і, водночас, виходячи з розподілу часток у даному конкретному ТОВ / ТДВ

■ 100% голосів

„Повний кворум”: має сенс у ТОВ / ТДВ з невеликою кількістю незалежних учасників, що володіють близькими за розміром частками (наприклад, три учасника з частками 35%, 35% і 30%), і бажають приймати рішення методом консенсусу, як це має місце у ТОВ / ТДВ, створеному за формулою 50/50 і виключити можливість змови декількох учасників проти одного

■ менше ніж 50% голосів

„Міноритарний кворум” (зокрема – 1/3, 25% голосів): є проблемним, оскільки дозволяє одночасне проведення кількох конкуруючих, але при цьому легітимних зборів учасників з різним персональним складом, що приймуть протилежні рішення. Такі збори учасників не будуть репрезентативними і їх результати не дозволять виявити загальний вектор волевиявлення учасників: збори не будуть загальними, а виконання їх рішень може призвести до реалізації волі меншості учасників всупереч волі більшості

ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ ЗАГАЛЬНИМИ ЗБОРАМИ УЧАСНИКІВ ТОВ / ТДВ

**Кількість голосів, необхідна для прийняття рішень
загальними зборами учасників ТОВ / ТДВ**

Голоси	Питання
50%+1 голос від загальної кількості голосів учасників	Визначення основних напрямів діяльності товариства і затвердження його планів та звітів про їх виконання, внесення змін до статуту товариства, виключення учасника з товариства
50%+1 голос від кількості голосів учасників, що зареєструвалися для участі у зборах	Всі інші питання (у тому числі – питання пов'язанні з припиненням товариства)
Кількість голосів учасника є пропорційною розміру його частки у статутному капіталі і визначається статутом ТОВ / ТДВ	
Спосіб голосування визначається статутом ТОВ / ТДВ; законодавство не містить з цього приводу жодних норм. Голосування може здійснюватися із застосуванням бюлетенів або без них (підняттям рук, вголос, іншим чином), можлива технічна фіксація зборів	
Оформлення рішення загальних зборів учасників ТОВ / ТДВ відбувається у вигляді протоколу зборів або рішення учасника у разі, якщо товариство складається з одного учасника. Закон не містить загальних вимог до оформлення рішення загальних зборів учасників, за винятком рішення, що подається для державної реєстрації змін до відомостей про ТОВ / ТДВ, що містяться в ЄДР, яке викладається у письмовій формі, прошивається, пронумеровується та підписується учасниками, уповноваженими ними особами або головою та секретарем загальних зборів. Справжність підписів на такому рішенні нотаріально засвідчується	

Особливості участі у загальних зборах ТОВ /ТДВ учасників, які не повністю внесли свої вклади

- При визначенні повноважності загальних зборів учасників ТОВ та результатів голосування на зборах кількість голосів учасників, визначена пропорційно розміру їх часток у статутному капіталі, що встановлений статутом ТОВ, незалежно від вартості реально внесених (сплачених) ними вкладів враховується тільки протягом першого року з дня державної реєстрації ТОВ (*Рішення КСУ від 5 лютого 2013 р. № 1-пр/2013*)
- Законодавство не передбачає обмеження кількості голосів учасників ТОВ або ТДВ лише оплаченими частками у статутному капіталі товариства... суд, визначаючи повноважність загальних зборів, не має законних підстав для неврахування голосів учасників, які не сплатили або неповністю сплатили вартість своїх часток протягом одного року з дня державної реєстрації товариства (*п. 2.29 постанови Пленуму ВГСУ від 25.02.2016 р. №4*)

ВИКОНАВЧИЙ ОРГАН ТОВ / ТДВ

Колегіальний

Дирекція

Одноособовий

Директор, Генеральний директор

- Здійснює управління поточною діяльністю ТОВ / ТДВ
- Вирішує всі питання поточної діяльності ТОВ, крім питань, що належать до виключної компетенції загальних зборів учасників ТОВ / ТДВ
- Підзвітний загальним зборам, організовує виконання їх рішень
- Одноособовий виконавчий орган, голова колегіального виконавчого органу діє від імені ТОВ / ТДВ без довіреності, представляє його інтереси, видає накази та дає розпорядження, обов'язкові для виконання всіма працівниками ТОВ / ТДВ, обирається загальними зборами, може не бути учасником ТОВ / ТДВ, не може бути одночасно членом ревізійної комісії ТОВ / ТДВ, головою ТОВ / ТДВ, перебуває з ТОВ / ТДВ у трудових відносинах
(ст. 62 ЗУ «Про ГТ»)
- Повноваження члена виконавчого органу можуть бути в будь-який час припинені або він може бути тимчасово відсторонений від виконання своїх повноважень
(ч. 3 ст. 99 ЦК України)

АУДИТОРСЬКА ПЕРЕВІРКА У ТОВ / ТДВ

- Для здійснення контролю за фінансовою діяльністю ТОВ / ТДВ згідно з рішенням його загальних зборів, а також в інших випадках, встановлених законом і статутом товариства, може призначатися аудиторська перевірка
- Порядок проведення аудиторських перевірок діяльності та звітності ТОВ / ТДВ встановлюється статутом товариства і законом
- На вимогу будь-кого з учасників товариства незалежно від розміру його частки може бути проведено аудиторську перевірку річної фінансової звітності товариства із залученням професійного аудитора, не пов'язаного майновими інтересами з товариством чи з його учасниками
- Витрати, пов'язані з проведенням такої перевірки, покладаються на учасника, на вимогу якого проводиться аудиторська перевірка, якщо інше не встановлено статутом товариства
(ст. 146 ЦК України)

Голова ТОВ / ТДВ (голова загальних зборів ТОВ / ТДВ)

- Обирається загальними зборами учасників
- Скликає і веде загальні збори учасників
- Організує реєстрацію учасників зборів
- Веде книгу протоколів
- Не обов'язково є учасником
- Не може бути одночасно директором товариства

Секретар загальних зборів ТОВ / ТДВ

- Організує реєстрацію учасників зборів

Правове регулювання інститутів голови ТОВ / ТДВ (голови загальних зборів ТОВ / ТДВ) і секретаря загальних зборів ТОВ / ТДВ вичерпується наведеними положеннями, отже – є вкрай фрагментарним

Порівняльна характеристика Директора і Голови ТОВ / ТДВ

	Директор	Голова
Обирається загальними зборами	+	+
Може не бути учасником товариства	+	+
Є керівником, вчиняє дії від імені ТОВ/ТДВ без довіреності, приймає рішення з усіх питань не віднесених до компетенції зборів	+	-
Скликає і веде загальні збори	-	+
Дані щодо цієї особи вносяться до ЄДР	+	-

ОРГАНИ ПОСТІЙНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ВИКОНАВЧИМ ОРГАНОМ ТОВ / ТДВ

Ревізійна комісія

Обирається загальними зборами у складі не менш ніж 3 члени з учасників ТОВ / ТДВ, що ускладнює або робить неможливим її формування у багатьох ТОВ / ТДВ

Директор не може входити до складу комісії

За дорученням зборів, з власної ініціативи або на вимогу учасників товариства проводить перевірку діяльності виконавчого органу ТОВ / ТДВ

Складає висновок із річних звітів та балансів

Вправі вимагати від посадових осіб ТОВ подання їй документів та особистих пояснень

De facto у багатьох ТОВ / ТДВ не утворюється

Діє згідно зі ст. 63 ЗУ «Про ГТ»

Інші органи

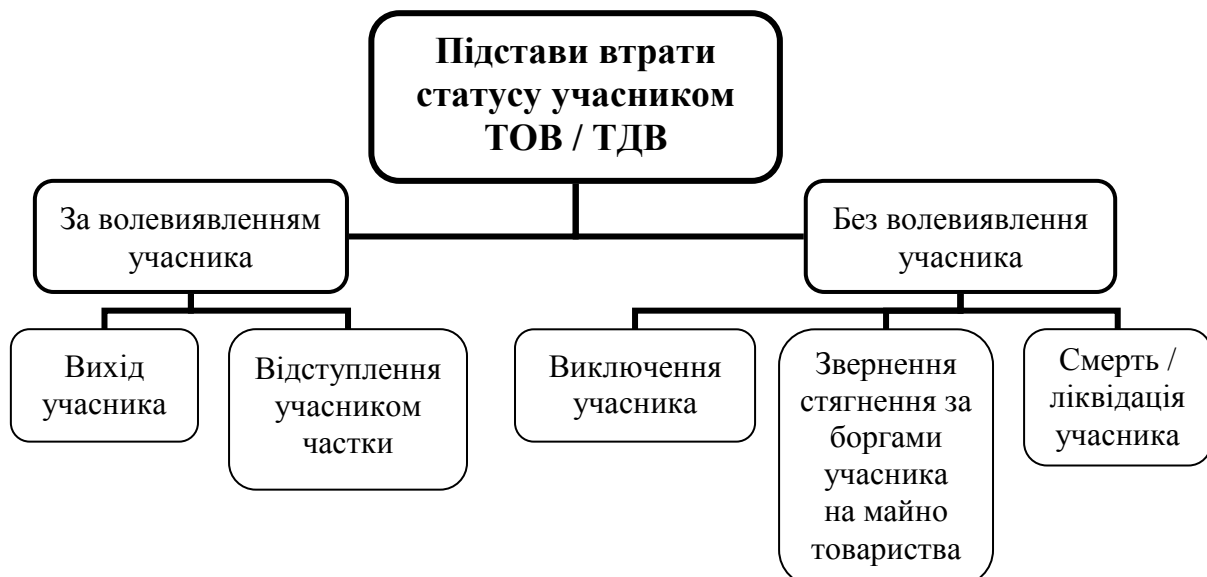
Можуть утворюватися за рішенням загальних зборів замість або разом з ревізійною комісією

Можуть бути колегіальними (наглядова рада, спостережний комітет) або одноособовими (ревізор, президент, спостерігач)

Можуть складатися як з учасників, так і з третіх осіб

Можуть мати повноваження, в цілому подібні до наглядової ради АТ

Діють відповідно до диспозитивних положень ст. 146 ЦК України

Вихід учасника з ТОВ / ТДВ

ПОНЯТТЯ: Вихід учасника – це добровільне припинення участі учасника у товаристві через вчинення ним одностороннього правочину, внаслідок якого корпоративні права учасника припиняються без переходу до іншої особи

ПІДСТАВА: Безумовна воля учасника, що бажає вийти з ТОВ / ТДВ, втілена у його заяві про вихід з нотаріально зазначеним підписом учасника

ПРОЦЕДУРА: Учасник, що бажає вийти з ТОВ / ТДВ, надає (надсилає) заяву про вихід не пізніше ніж за 3 місяці, якщо інший строк не встановлений статутом. Вихід учасника не потребує згоди учасників, що залишаються

ОФОРМЛЕННЯ: Заявою учасника, що виходить, і протоколом загальних зборів, яким учасники, що залишаються, зазначають зміни до статуту, що підлягають держреєстрації, і вирішують питання виплати учаснику, що виходить, частини вартості майна товариства. Вихід учасника з ТОВ/ТДВ регулюється ст. 148 ЦК України

НАСЛІДКИ: 1. Припинення корпоративних прав і участі у товаристві (проблемне питання – момент припинення прав);
2. Отримання учасником, що вийшов (якого виключено), вартості частини майна товариства пропорційно розміру його частки та інші майнові наслідки (див. наступні схеми)

Виключення учасника з ТОВ / ТДВ

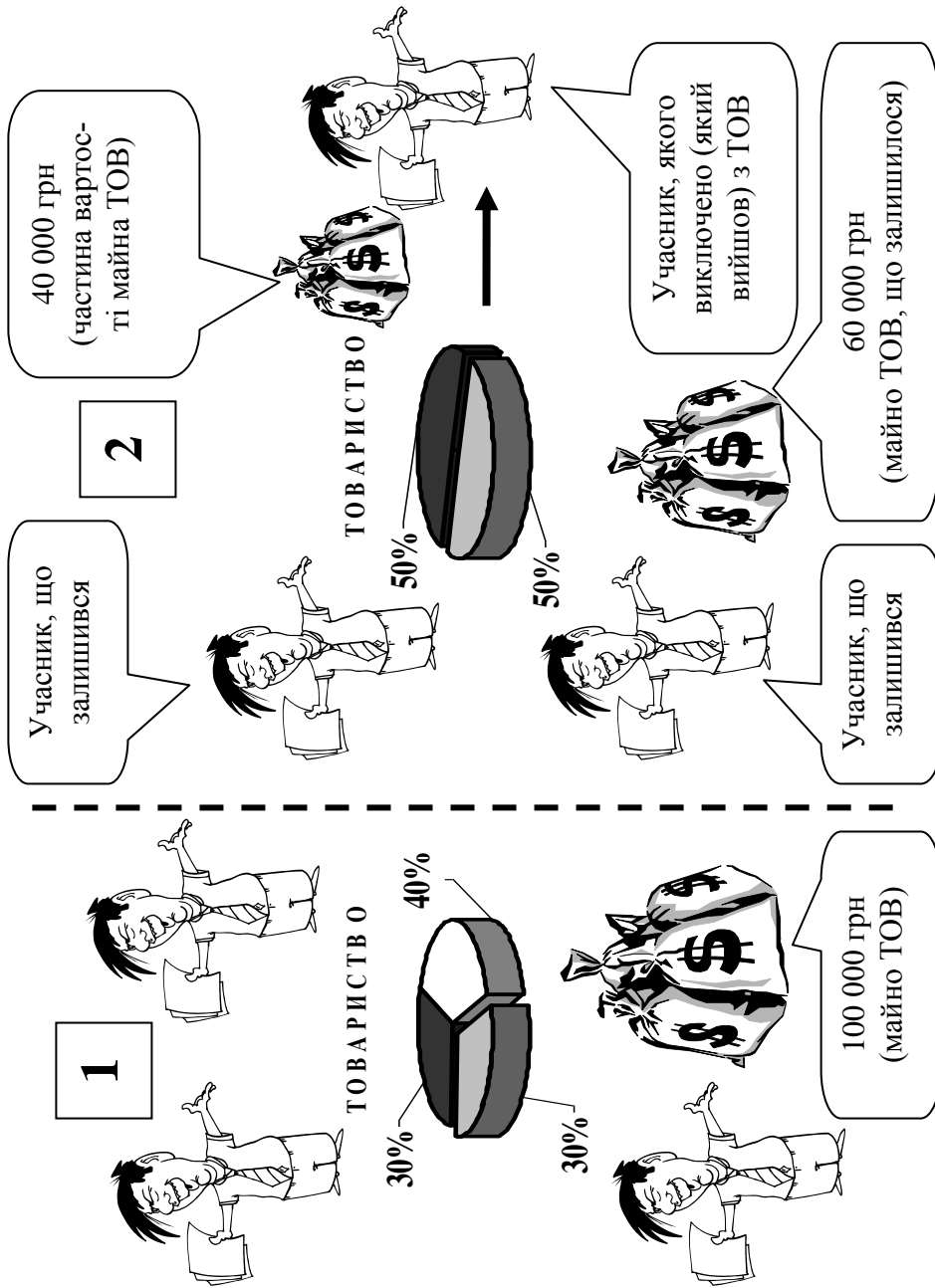
ПОНЯТТЯ: Виключення учасника – це недобровільне припинення участі учасника у товаристві внаслідок прийняття іншими учасниками рішення, яким корпоративні права учасника припиняються без переходу до іншої особи

ПІДСТАВА: Воля інших учасників, якщо учасник перешкоджає своїми діями досягненню цілей ТОВ / ТДВ або систематично не виконує чи неналежно виконує обов'язки

ПРОЦЕДУРА: Загальні збори приймають рішення про виключення, за яке мають проголосувати учасники, що володіють більше ніж 50% від загальної кількості голосів учасників. Учасник, якого виключають, не бере участі у голосуванні

ОФОРМЛЕННЯ: Протоколом зборів, яким учасники, що залишаються, зазначають також зміни до статуту, що підлягають держреєстрації, і вирішують питання виплати виключеному учаснику частини вартості майна товариства. Виключення учасника з ТОВ / ТДВ регулюється ст.64 Закону України «Про господарські товариства»

Отримання учасником, який вийшов (якого виключено) з ТОВ / ТДВ, вартості частини майна товариства (ПРИНЦИП)

У рішенні загальних зборів про виключення учасника повинні міститися обґрунтовані причини такого виключення і зазначено, які саме факти невиконання статутних обов'язків стали підставою для виключення учасника з товариства, в чому полягає систематичність невиконання учасником товариства його обов'язків, якими саме діями (бездіяльністю) учасник перешкоджає досягненню цілей товариства. Відсутність відповідних відомостей у рішенні про виключення учасника з товариства може бути підставою для визнання зазначеного рішення недійсним за позовом такого учасника.

Під час вирішення питання про наявність факту перешкоджання учасником своїми діями досягненню цілей товариства необхідно встановити, що поведінка учасника суттєво ускладнює діяльність товариства чи робить її практично неможливою.

Прийняття рішення про виключення учасника з господарського товариства законом віднесено до компетенції загальних зборів учасників цих товариств, а не суду.

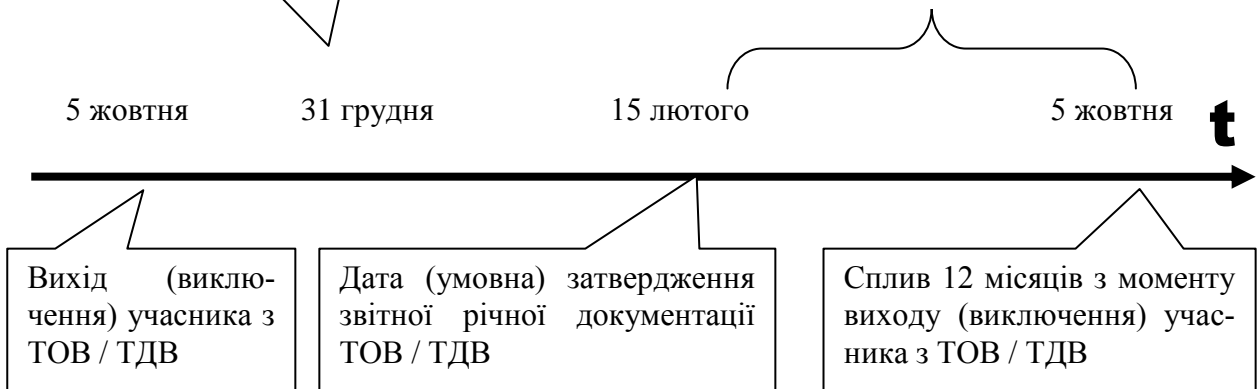
Виключення учасника з товариства судом є втручанням у господарську діяльність товариства, а тому суд не має права брати на себе функції органів управління товариством; суд перевіряє обґрунтованість та законність прийняття рішення про виключення учасника у разі подання ним позову про визнання такого рішення недійсним (п. 4.2.4. Постанови Пленуму ВСУ від 25.02.2016 №4)

Отримання учасником, який вийшов (якого виключено) з ТОВ / ТДВ, вартості частини майна товариства (ПРОЦЕДУРА)

Виплата провадиться після затвердження звіту за рік, в якому він вийшов з товариства, і в строк до 12 місяців з дня виходу (ст. 54 Закону України «Про господарські товариства»)

Завершення року (дата, раніше якої затвердження звітної річної документації не є можливим)

Строк, протягом якого ТОВ / ТДВ повинно сплатити учаснику, який вийшов (якого було виключено) вартість частини майна ТОВ / ТДВ, пропорційну розміру його частки. Це зобов'язання ТОВ / ТДВ є порушеним лише із спливом строку

Рішення, запропоноване законодавцем важко визнати розумним: за рік, що сплине після виходу учасника може змінитися багато обставин, перш за все – платоспроможність товариства, крім того – неодноразово може змінитися склад учасників. Абз. 4 ч. 2 ст. 148 ЦК України дозволяє визначити інший порядок виплати у статуті ТОВ / ТДВ. Як правило, статuti встановлюють значно коротші строки виплати. На практиці досить часто виплата здійснюється в момент виходу учасника і підписання всіх пов'язаних із цим документів. Саме такий спосіб слід визнати оптимальним у всіх випадках, коли вихід учасника відбувається без конфлікту і втілює певні домовленості учасників товариства.

З іншого боку, слід враховувати, що ВГСУ у п. 4.15. Постанови Пленуму від 25.02.2016 №4 зазначив, що у разі виходу учасника з товариства чинне законодавство не передбачає настання у товариства обов'язку здійснити виплату такому учаснику вартості частини майна товариства, пропорційної його частці у статутному капіталі товариства, у строки, коротші, ніж встановлені у ст. 54 ЗУ «Про ГТ», водночас обов'язок товариства щодо розрахунків при виході з нього учасника виникає на підставі відповідного припису закону та не пов'язаний з наявністю або відсутністю вимоги про здійснення виплати.

Також, п. 4.13. зазначеної Постанови підкреслює, що чинним законодавством не передбачено можливості відмовитися від своїх майнових прав на майбутнє, отже, зазначена учасником у заяві про вихід з товариства відсутність майнових претензій до товариства не свідчить про його відмову від отримання вартості частини майна товариства, пропорційної його частці у статутному капіталі, протягом строку, встановленого у ст. 54 ЗУ «Про ГТ»

Отримання учасником, який вийшов (якого виключено) з ТОВ / ТДВ, вартості частини майна товариства (ВИЗНАЧЕННЯ ВАРТОСТІ)

Порядок і спосіб визначення вартості частини майна, що пропорційна частці учасника у статутному капіталі ... встановлюються **статутом і законом** (абз. 4 ч. 2 ст. 148 ЦК)

Закон не містить з цього питання жодних норм

Статути ТОВ / ТДВ можуть визначати вартість майна ТОВ / ТДВ для розрахунку суми, яку отримує учасник, що вийшов (був виключений), як:

- балансову вартість (п. 3.7. скасованих рекомендацій Президії ВГСУ від 28 грудня 2007 р. № 04-5/14 рекомендував обраховувати їх як активи, тобто майно та майнові вимоги, що наводяться у статтях активу балансу за кодами 010, 020, 030, 035, 040, 045, 050, 060, 100, 110, 120, 130, 140, 150, 160, 170, 180, 190, 200, 210, 230, 240, 250 за вирахуванням пасивів, тобто зобов'язань товариства та забезпечення майбутніх витрат і платежів товариства у статтях пасиву балансу за кодами 400, 410, 420, 440, 450, 460, 470, 500, 510, 520, 530, 540, 550, 560, 570, 580, 590, 600, 610);
- дійсну (ринкову) вартість оборотних та необоротних активів товариства, яку визначає незалежний оцінювач (міститься у висновку звіту про оцінку). Така оцінка є обов'язковою якщо одним з учасників ТОВ/ТДВ є держава, або територіальна громада, або юридична особа повністю заснована на державній власності

Якщо статут не визначає способів оцінки майна ТОВ/ТДВ, суд використовує балансову вартість (п. 30 Постанови Пленуму ВСУ від 24 жовтня 2008 р. №13), а на вимогу учасника, який вийшов (був виключений), у будь-якому випадку – ринкову вартість (п. 4.20 Постанови Пленуму ВГСУ від 25 лютого 2016 р. №4)

Вартість визначається на момент виключення учасника, щодо виходу Постанова Пленуму ВГСУ від 25 лютого 2016 р. №4, що містить суперечливі вказівки: у п. 4.14. зазначено дату волевиявлення учасника вийти з товариства – тобто подання заяви, натомість у п. 4.19 – дату виходу (тобто – спливу строку, передбаченого Законом чи статутом

Інші майнові наслідки виходу (виключення) учасника з ТОВ / ТДВ

- Учаснику виплачується належна йому частка прибутку, одержаного товариством у відповідному році до моменту виходу (виключення)
- За домовленістю між учасником та товариством виплата вартості частини майна товариства може бути замінена переданням майна в натурі, у тому числі учаснику може бути повернуто його вклад
- Майно, передане учасником товариству тільки в користування, повертається в натуральній формі без винагороди (у т.ч. якщо вклад до статутного капіталу був здійснений шляхом передання права користування майном)

Відступлення учасником ТОВ / ТДВ частки у статутному капіталі

ПОНЯТТЯ: Відступлення учасником частки у статутному капіталі – це добровільне припинення участі учасника у товаристві через вчинення ним двостороннього правочину, внаслідок якого корпоративні права припиняються з переходом до іншої особи

ПІДСТАВА: Домовленість учасника з іншою особою, втілена у двосторонньому правочині – оплатному або безоплатному щодо відчуження частки (ч.ч. 1–4 ст. 147 ЦК; ст. 53 ЗУ «Про ГТ»)

ПРОЦЕДУРА: Учасник вчиняє оплатний (купівля-продаж) або безоплатний (дарування) правочин з іншою особою. У деяких випадках (див. нижче) інші учасники мають переважне право придбати частку (її частину), що відчужується

ОФОРМЛЕННЯ: письмовим договором або навіть заявою; учасники, що залишаються разом з новим учасником, що придбав частку, на загальних зборах приймають рішення і затверджують зміни до статуту, що підлягають держреєстрації

НАСЛІДКИ: 1. Припинення корпоративних прав і участі у товаристві; 2. Виникнення корпоративних прав у нового учасника (проблемне питання – момент переходу прав); 3. Отримання учасником, який відступив частку, обумовленої договором ціни (якщо правочин щодо відступлення частки є оплатним), яку сплачує новий учасник (покупець)

Договори з відступлення часток у статутних капіталах ТОВ / ТДВ

Договори купівлі-продажу, міни (при оплатному відступленні) та дарування (при безоплатному відступленні)

Повинні бути укладені у письмовій формі. Вимога щодо нотаріального посвідчення таких договорів чи підписів на них відсутня, утім на практиці такі договори досить часто посвідчуються нотаріально

Укладення договорів не вимагає залучення посередників

На підставі договорів оформлюються зміни до статуту ТОВ / ТДВ, що реєструються у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб і фізичних осіб підприємців

Придбання частки самим товариством

ТОВ / ТДВ може придбати частку у своєму власному капіталі без обмежень розміру такої частки

ТОВ / ТДВ зобов'язане протягом року продати таку частку або зменшити свій статутний капітал. У цей час розподіл прибутку, визначення кворуму і голосування на зборах учасників здійснюється без урахування частки, якою володіє власне товариство

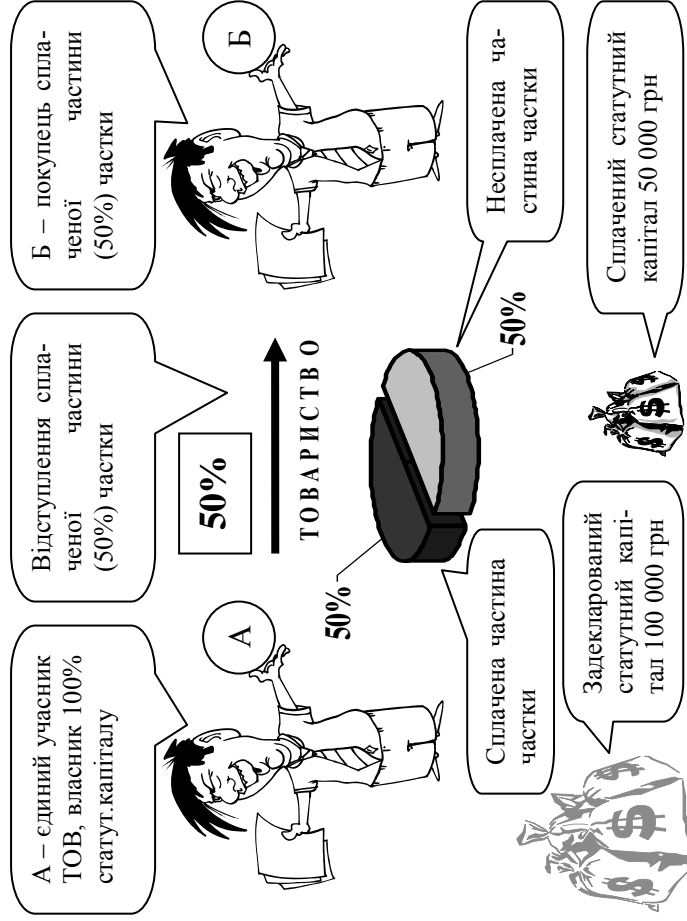
Переважне право на придбання частки у ТОВ / ТДВ при її відчуженні

- Суб'єктами переважного права є учасники товариства
- Переважне право поширюється на випадки продажу частки третім особам, але не іншим учасникам (при цьому статут може захищати продаж частки третім особам)
- Закон не встановлює, що переважне право поширюється на інші засоби відчуження частки (дарування, внесення до статутного капіталу іншого господарського товариства як внеску та ін.)
- Учасник, що планує продати частку, повідомляє інших учасників про свій намір за місяць (або в інший строк, встановлений статутом чи домовленістю учасників)
- Відмова учасника від переважного права оформлюється заявою
- Переважне право здійснюється за ціною та на умовах, запропонованих учасником, що продає частку третій особі, пропорційно розмірам часток учасників, які виявили бажання придбати частку, що відчужується, якщо інше не встановлено статутом товариства чи домовленістю учасників
- Продаж учасником частки з порушенням переважного права купівлі інших учасників не зумовлює недійсність такого правочину. У цьому разі будь-який учасник товариства має право пред'явити до суду позов про переведення на нього прав та обов'язків покупця за аналогією з нормою частини четвертої ст. 362 ЦК України (ст. 147 ЦК, ст. 53 ЗУ «Про ГТ», п. 31 Постанови Пленуму ВСУ від 24 жовтня 2008 року N13)

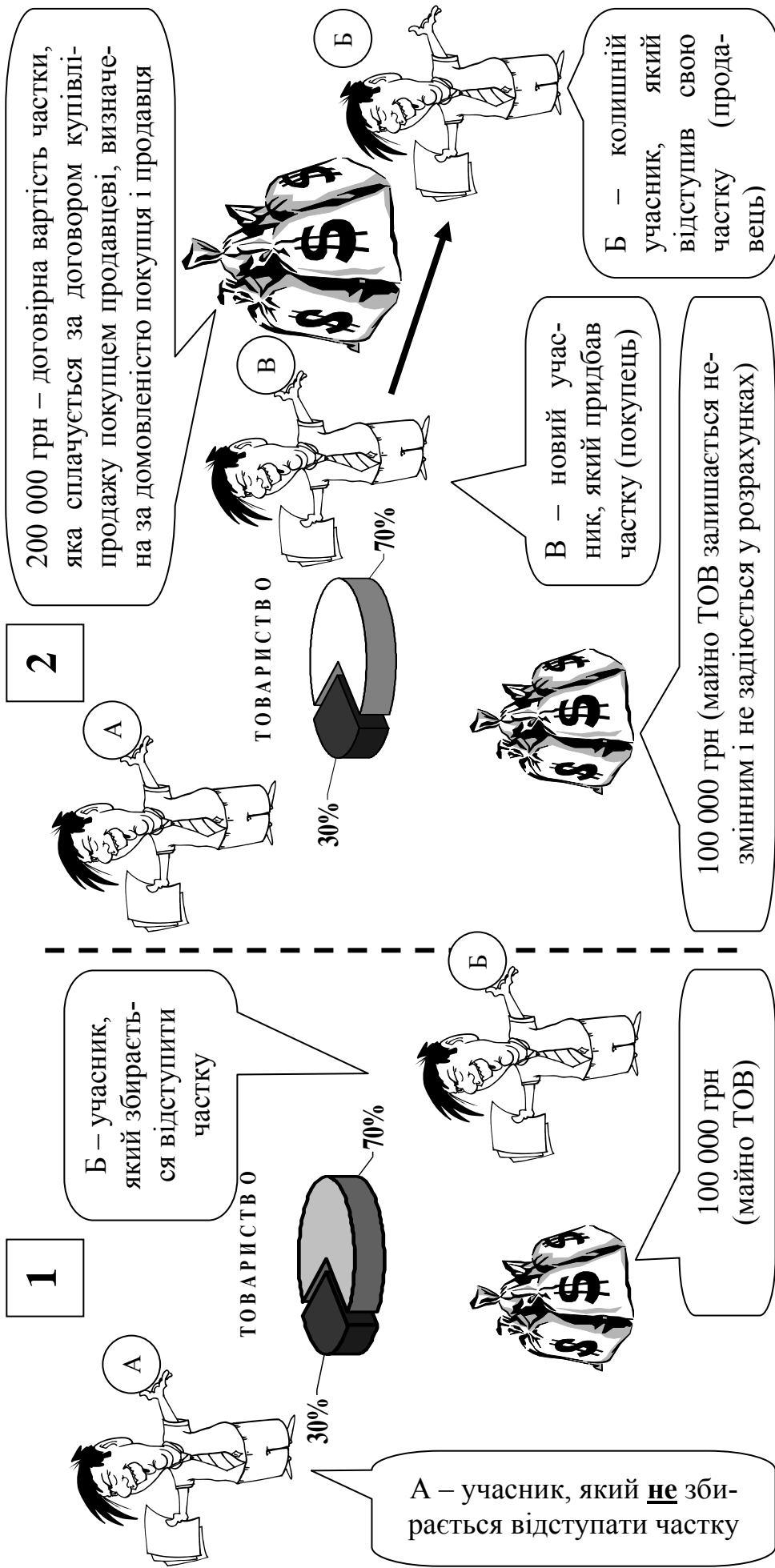
Відступлення частини частки у ТОВ / ТДВ

Учасник може відступити іншому учаснику як цілу частку, так і її частину

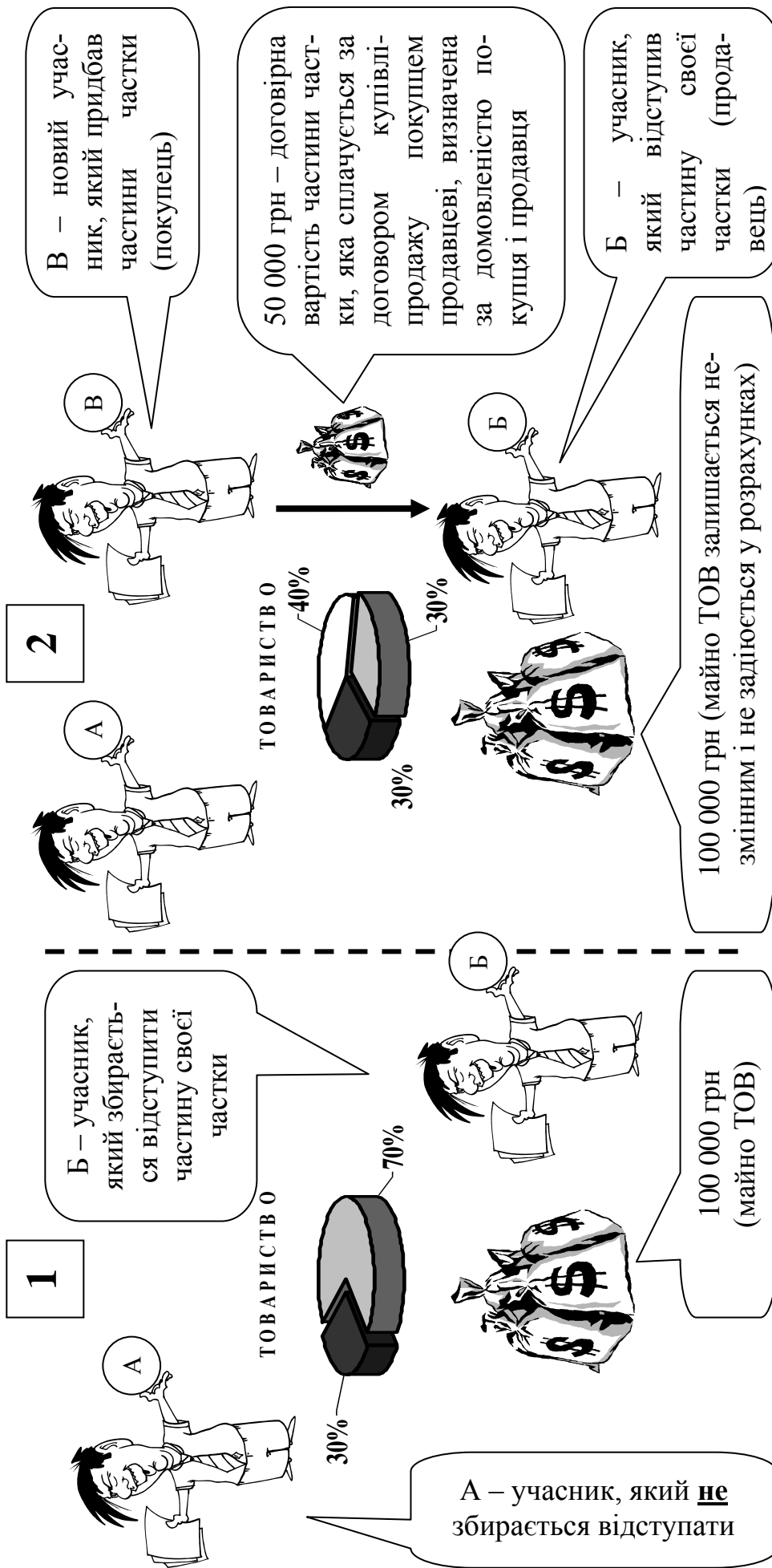
Частка, не сплачена повністю учасником, може бути відступлена ним лише у межах сплаченої частини. Несплачена частина частки не може бути відступлена

Розрахунки при відплатному відчуженні цілої частки учасника ТОВ / ТДВ (ПРИНЦИП)

Розрахунки при відплатному відчуженні частини частки учасника ТОВ / ТДВ (ПРИНЦИП)

Вступ учасника до ТОВ / ТДВ

ПОНЯТТЯ: Вступ особи до ТОВ / ТДВ – це добровільне набуття особою права участі у товаристві, що вже існує, шляхом унесення нею вкладу до статутного капіталу ТОВ / ТДВ за згодою останнього

ПІДСТАВА: Воля особи, що бажає вступити до ТОВ / ТДВ, втілена у її заяві про вступ, та згода ТОВ / ТДВ, втілена у рішенні загальних зборів

ПРОЦЕДУРА: Особа, що бажає вступити до ТОВ / ТДВ, надає заяву про вступ із зазначенням свого вкладу, загальні збори учасників ТОВ / ТДВ приймають рішення про прийняття учасника до складу ТОВ / ТДВ

ОФОРМЛЕННЯ: Заявою особи, що вступає, та протоколом загальних зборів, яким учасники приймають особу до складу учасників, збільшують статутний капітал (як правило), перерозподіляють частки учасників і затверджують зміни до статуту, що підлягають держреєстрації

НАСЛІДКИ: 1. Набуття особою статусу учасника ТОВ / ТДВ і корпоративних прав; 2. Виникнення у особи обов'язку внести вклад до статутного капіталу ТОВ / ТДВ; 3. Збільшення статутного капіталу ТОВ / ТДВ на вартість вкладу нового учасника (крім випадків, коли вступ особи до ТОВ / ТДВ поєднується з виходом учасника)

Схема "Вихід і вступ"

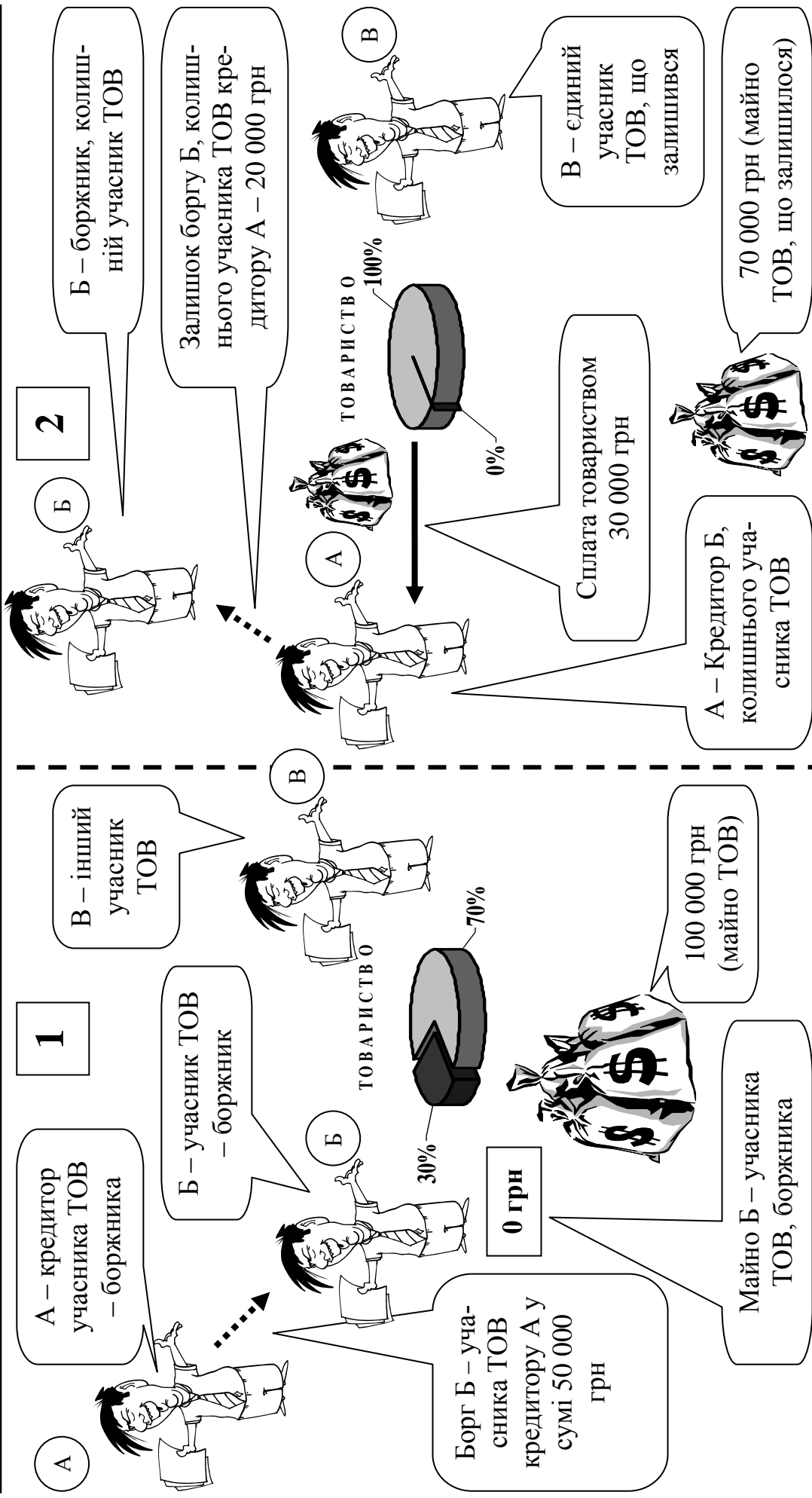
СУТЬ СХЕМИ: Поєднання виходу учасника ТОВ / ТДВ зі вступом до товариства третьої особи

ОФОРМЛЕННЯ: З додержанням правил для виходу учасника та вступу до ТОВ / ТДВ єдиним протоколом загальних зборів, на яких розглядаються обидва питання, і єдиними змінами до статуту, що підлягають державній реєстрації

ОСОБЛИВОСТІ НАСЛІДКІВ: 1. Поєднання виходу і вступу призводить до фактичної заміни одного учасника іншим; 2. У разі, якщо вклад нового учасника дорівнює вартості частки учасника, що виходить, розмір статутного капіталу та розподіл часток не змінюються; 3. Оскільки ТОВ / ТДВ повинно сплатити учаснику, що виходить, вартість його частки, а новий учасник повинен сплатити товариству вартість свого вкладу, у разі, якщо ці суми є рівними, новий учасник фактично сплачує кошти учаснику, що виходить, через ТОВ / ТДВ, утім слід пам'ятати, що зазначені вище зобов'язання юридично не пов'язані

ЗАСТОСУВАННЯ СХЕМИ: У 1990-х роках схема часто розглядалася як єдиний спосіб заміни учасника іншою особою, пізніше – як спосіб уникнути витрат на нотаріальне посвідчення правочину про відступлення частки. Слід пам'ятати, що за певних обставин є ризик, що схему може бути кваліфіковано як ряд фіктивних правочинів, що приховують купівлю-продаж частки

Звернення стягнення на майно ТОВ / ТДВ за боргами учасника

Звернення стягнення на майно ТОВ / ТДВ за боргами учасника (пояснення схеми)

Звернення стягнення на частину майна ТОВ / ТДВ, пропорційну частці учасника товариства у статутному капіталі, за його особистими боргами допускається лише в разі недостатності у нього іншого майна для задоволення вимог кредиторів

Кредитори такого учасника мають право вимагати від ТОВ / ТДВ виплати вартості частини майна ТОВ / ТДВ, пропорційної частці боржника у статутному капіталі ТОВ / ТДВ, або виділу відповідної частини майна для звернення на нього стягнення

Частина майна, що підлягає виділу, або обсяг коштів, що становлять її вартість, встановлюється згідно з балансом, який складається на дату пред'явлення вимог кредиторами

Звернення стягнення на всю частину майна, пропорційну розміру всієї частки учасника в статутному капіталі ТОВ / ТДВ, припиняє його участь у товаристві. Відповідно, коло учасників ТОВ / ТДВ звужується, їх частки перераховуються

Якщо стягнення було звернено на частину майна ТОВ / ТДВ, яка є меншою ніж частка учасника, розмір його частки відповідно зменшується, частки інших учасників також перераховуються, але коло учасників ТОВ / ТДВ не звужується

За результатами звернення стягнення кредитора учасника на частину майна ТОВ / ТДВ кредитор не стає учасником ТОВ / ТДВ, а лише отримує гроші (майно) за рахунок ТОВ / ТДВ

(ст. 57 ЗУ «Про господарські товариства»)

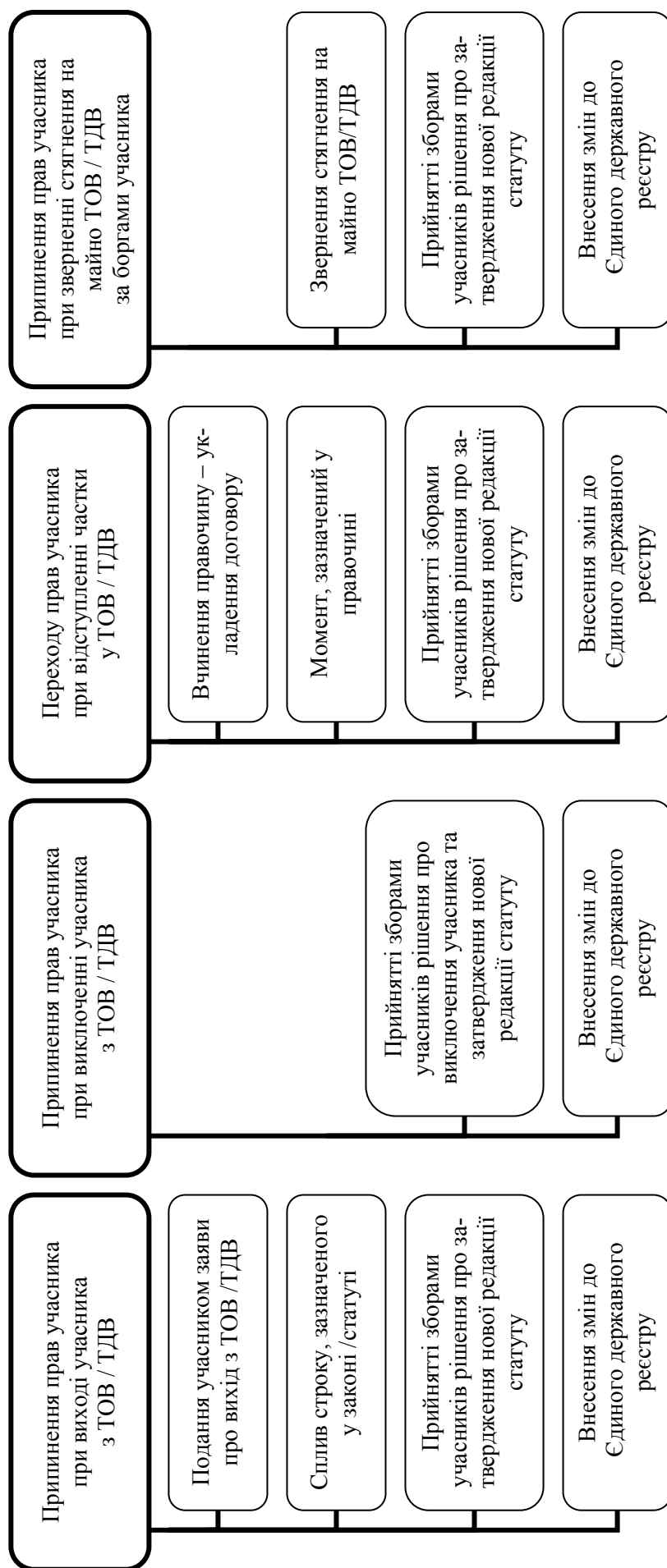
Проблема моменту припинення прав учасника ТОВ / ТДВ та її зв'язок із співвідношенням статусів учасника і власника (1)

Вихід, виключення учасника з ТОВ / ТДВ, звернення стягнення на частину майна ТОВ / ТДВ, пропорційну частці учасника товариства у статутному капіталі обумовлює припинення участі у товаристві через припинення корпоративних прав учасника без переходу їх до третьої особи, а також – припинення його права власності на частку у статутному капіталі з її анулюванням, відступлення частки обумовлює припинення участі у товаристві через припинення корпоративних прав учасника з переходом таких прав, а також прав на частку у статутному капіталі до третьої особи

Концептуальна єдність ідеальної сукупності комплементарних правових статусів особи різної правової природи – цивільно-правового статусу власника частки та господарсько-правового статусу учасника товариства вимагає визнання неможливості набуття / втрати статусу учасника товариства без одночасного набуття / втрати статусу власника частки

Роз'єднання статусу учасника ТОВ / ТДВ та власника частки може призвести, наприклад, до того, що особа, яка продала частку, залишатиметься учасником ТОВ / ТДВ і здійснюватиме права учасника (голосуватиме на зборах, отримуватиме дивіденди), а особа, яка придбала частку і стала власником частки не стане учасником ТОВ / ТДВ, до можливості багаторазового перепродажу частки без набуття статусу учасника, або до того, що особа, яка вже вийшла з ТОВ / ТДВ здійснить відчуження частки, як її власник

Проблемним питанням діяльності ТОВ/ТДВ є питання моменту припинення / переходу корпоративних прав учасника та прав на частку при виході, виключенні учасника, відступленні частки, зверненні стягнення на майно товариства за боргами учасника. Законодавець не пропонує задовільного законодавчого регулювання цього питання, які використовуються в узагальненнях судової практики також можна охарактеризувати як далекі від досконалості. Проблема полягає у тому, що суто логічно можна виділити такі конкуруючі моменти часу:

Проблема моменту припинення прав учасника ТОВ / ТДВ та її зв'язок із співвідношенням статусів учасника і власника (2)

Позиція ВГСУ щодо моменту переходу прав на частку та прав учасника при відступленні частки у ТОВ / ТДВ:

- Право власності на частку в статутному капіталі ТОВ / ТДВ у третьої особи виникає з моменту укладення договору, якщо інше не встановлено домовленістю сторін (ст. 363 ЦК). Набуття права власності на частку в статутному капіталі надає третій особі право на вступ до ТОВ. Право участі у ТОВ / ТДВ є особистим немайновим правом, а отже, автоматичного набуття статусу учасника товариства у зв'язку з набуттям третьою особою права власності на частку в статутному капіталі не відбувається. Право безпосередньої участі у ТОВ / ТДВ третя особа набуває тільки з моменту вступу до товариства, що має бути підтверджено відповідним рішенням загальних зборів учасників. Закон не пов'язує момент виникнення права участі у ТОВ / ТДВ з моментом державної реєстрації відповідних змін у складі учасників ТОВ / ТДВ.

(п. 2.6. Постанови Пленуму ВГСУ від 25.02.2016 №4)

- КОМЕНТАР: Можна бачити певну невідповідність – придбавши частку особа може виявитися власником частки, і, водночас – не учасником товариства, при цьому виникнення статусу учасника залежатиме, фактично, від позиції інших учасників, які прийматимуть (або не прийматимуть) рішення про вступ особи до товариства на загальних зборах. На нашу думку тут має місце змішування категорій «вступ особи до товариства» та «заміна учасника товариства у зв'язку з відчуженням частки у статутному капіталі». Вступ особи до товариства відбувається у зв'язку з внесенням особою вкладу до капіталу товариства. Внесення вкладу має наслідком зміну розміру статутного капіталу, отже, для цього потрібне волевиявлення наявних учасників товариства, яке оформлюється рішенням загальних зборів, а наслідком цієї дії стає виникнення частки нового учасника, яка стає об'єктом його права власності і символом корпоративних прав щодо товариства. Для відчуження учасником належної йому частки, волевиявлення інших учасників непотрібне – воно враховується лише тією мірою, якою у відповідному товаристві діє переважне право на придбання частки: учасники не можуть заборонити відчужувати частку, але у певних випадках можуть вимагати, щоб частку чи її частину було продано на їх користь. Показово, що засобом захисту цього права є позов про переведення прав покупця частки, але не позов про визнання недійсним договору купівлі-продажу. За таких обставин обумовлювати виникнення корпоративних прав щодо товариства у особи, що набула частку наявністю рішення загальних зборів про прийняття такої особи некоректно

Позиція ВСУ щодо моменту переходу прав на частку та прав учасника при відступленні частки у ТОВ / ТДВ:

- Особа, яка придбала частку в статутному капіталі ТОВ чи ТДВ, здійснює права і виконує обов'язки учасника товариства з моменту набуття права власності на частку в статутному капіталі
- (п. 31. Постанови Пленуму ВСУ від 24.10.2008 №13)*
- КОМЕНТАР: Позиція ВСУ видається більш зваженою ніж позиція ВГСУ, оскільки ВСУ виходить з нерозривного зв'язку правових статусів власника частки у статутному капіталі та учасника товариства. Утім, для належного втілення цієї позиції треба, щоб законодавство передбачало, що право власності на частку у статутному капіталі виникає з моменту внесення відповідних змін до Єдиного державного реєстру, подібно до того, як право власності на нерухоме майно виникає з моменту його державної реєстрації. Інакше може виявитися, що за умовами правочину право власності на частку вже перейшло до покупця, а зміни до Єдиного державного реєстру ще не внесені, або навпаки – зміни до реєстру вже внесені, а право власності ще не перейшло, і, як наслідок, Єдиний державний реєстр не містить актуальної інформації про юридичні факти щодо відповідних юридичних осіб.

Проблема моменту припинення прав учасника ТОВ / ТДВ та її зв'язок із співвідношенням статусів учасника і власника (3)

Позиція ВГСУ щодо моменту виходу учасника з ТОВ / ТДВ:

- Вихід зі складу учасників ТОВ / ТДВ не пов'язується ні з рішенням загальних зборів учасників, ні з внесенням змін до статуту товариства. Встановлюючи момент виходу учасника з товариства, господарським судам слід враховувати, що таким моментом є дата спливу строку, передбаченого ч. 1 ст. 148 ЦК України, або інша дата, зазначена у заяві учасника, якщо така дата визначена з дотриманням вимог цієї норми ЦК України. Відкликання заяви про вихід після її отримання товариством допускається лише за згодою самого товариства та у разі, якщо відповідні зміни у складі учасників товариства не пройшли державної реєстрації.

(п.п. 4.12, 4.16 Постанови Пленуму ВГСУ від 25.02.2016 №4)

Правонаступництво щодо частки у ТОВ / ТДВ

- Частка у статутному капіталі ТОВ / ТДВ переходить до спадкоємця фізичної особи або правонаступника юридичної особи – учасника, якщо статутом не передбачено, що такий перехід допускається лише за згодою інших учасників
- При відмові правонаступника (спадкоємця) від вступу до товариства з обмеженою відповідальністю або відмові товариства у прийнятті до нього правонаступника (спадкоємця) розрахунки із спадкоємцями (правонаступниками) учасника, які не вступили до товариства, здійснюються так само, як при виході (виключенні) учасника
- У цих випадках розмір статутного капіталу товариства підлягає зменшенню
- Проблемне питання – доля частки ліквідованого учасника – юр. особи
(ст. 55 ЗУ «Про ГТ», ч. 5 ст. 147 ЦК України)
- Голоси, які припадають на частку померлого (ліквідованого) учасника, не враховуються під час голосування з питання про прийняття спадкоємця або правонаступника до товариства, під час визначення правомочності загальних зборів для прийняття рішення про прийняття спадкоємця або правонаступника учасника товариства до цього товариства, а також під час вирішення інших питань
(п. 4.8. Постанови Пленуму ВГСУ від 25.02.2016 №4)

Вплив розірвання шлюбу учасника на розподіл часток у ТОВ / ТДВ

- Вклад до статут. капіталу ТОВ / ТДВ, зроблений за рахунок спільного майна подружжя, переходить у власність товариства і не є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя
- Той із подружжя, хто не є учасником товариства, має право на поділ дивідендів
- У разі використання одним із подружжя спільних коштів усупереч ст. 65 СК інший із подружжя має право на компенсацію вартості його частки

(п. 28 постанови Пленуму ВСУ від 21 грудня 2007 р. № 11)

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТОВ і ПП

ПРИВАТНЕ ПІДПРИЄМСТВО	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ
Спільні риси	
Є юридичними особами, суб'єктами підприємницької діяльності	
Учасники (власники) не відповідають за його зобов'язаннями і несуть ризик збитків, пов'язаних з його діяльністю, у межах вартості своїх вкладів	
Установчим документом є статут	
Акції не випускаються, відомості про учасників (власників) містить статут	
Може бути один або кілька учасників (власників)	
Закон не визначає мінімальний статутний капітал	
Статутний капітал повністю формується після державної реєстрації	
Відмінності	
Законодавство не визначає систему органів управління, порядок їх дії і взаємодії, компетенцію	Законодавство детально регулює систему органів управління, порядок їх дії і взаємодії, компетенцію
Хоча у ПП може бути кілька власників, закон не оперує поняттям «частка у статутному капіталі» щодо ПП	ТОВ визначається як господарське товариство, статутний капітал якого поділений на частки між учасниками
Законодавство не визначає порядок виходу, виключення власника (якщо їх кілька), відчуження прав власника щодо ПП	Законодавство детально регулює порядок виходу, виключення учасника (якщо їх кілька), відчуження його частки
Законодавство не визначає правовий режим майна ПП	Майно, у т. ч. внески учасників, закріплюються за ТОВ на праві власності
Належне і детальне правове регулювання відсутнє: єдиною присвяченою ПП нормою права є ст. 113 ГК України, застосування загальних положень ГК України і ЦК України про підприємства і юридичні особи також не забезпечує задовільного правового регулювання	Законодавство забезпечує належне і детальне правове регулювання корпоративних відносин у ТОВ (ст.ст. 140-150 ЦК України; ст.ст. 50-64 ЗУ «Про ГТ»; загальні положення цих актів і ГК України про юридичні особи, господарські товариства і підприємства)
Організаційно-правова форма пов'язана з юридичними ризиками	Стабільна організаційно-правова форма

**ПОВНІ
і КОМАНДИТНІ
ТОВАРИСТВА**

ПОВНЕ ТОВАРИСТВО

Товариство, всі учасники якого займаються спільною підприємницькою діяльністю і несуть солідарну відповідальність за зобов'язаннями товариства усім своїм майном (ст. 66 ЗУ «Про ГТ»)

КОМАНДИТНЕ ТОВАРИСТВО

Товариство, в якому разом з одним або більше учасниками, які здійснюють від імені товариства підприємницьку діяльність і несуть відповідальність за зобов'язаннями товариства всім своїм майном, є один або більше учасників, відповідальність яких обмежується вкладом у майні товариства (вкладників), та які не беруть участі в діяльності товариства (ст. 75 ЗУ «Про ГТ»)

- Учасниками повних товариств, повними учасниками командитних товариств є виключно суб'єкти підприємницької діяльності
- Повне товариство може бути створене не менш ніж 2 особами
- Командитне товариство може бути створене не менш ніж 2 особами – як мінімум 1 повним учасником і 1 вкладником
- Найменування повного товариства має містити імена (найменування) всіх його учасників або ім'я (найменування) одного чи кількох учасників з доданням слів «і компанія», а також слова «повне товариство»
- Найменування командитного товариства має містити імена (найменування) всіх повних учасників або ім'я (найменування) хоча б одного повного учасника з доданням слів «і компанія», а також слова «командитне товариство»
- Установчий документ командитного товариства підписують лише повні учасники. Це меморандум (якщо у товаристві один повний учасник) або засновницький договір (якщо повних учасників кілька)
- Учасник повного товариства (повний учасник командитного товариства) не має права без згоди інших учасників вчиняти від свого імені та у своїх інтересах або в інтересах третіх осіб правочини, що є однорідними з тими, які становлять предмет діяльності товариства
- Учасники повного товариства і повні учасники командитного товариства несуть повну відповідальність за боргами товариства

Відповідальність учасників повного товариства (повних учасників командитного товариства) за зобов'язаннями товариства

Учасники повних товариств та повні учасники командитних товариств несуть найбільш повну відповідальність за боргами товариств серед учасників всіх видів корпоративних підприємств, а саме:

- У разі недостатності у товариства майна для задоволення вимог кредиторів у повному обсязі учасники товариства солідарно відповідають за зобов'язаннями товариства усім своїм майном, на яке може бути звернене стягнення
- Учасник товариства відповідає за боргами товариства незалежно від того, виникли ці борги до чи після його вступу в товариство
- Учасник, який *вибув* із товариства або *відступив* свою частку, відповідає за зобов'язаннями товариства, що виникли до моменту його вибуття, рівною мірою з учасниками, що залишилися, протягом трьох років з дня затвердження звіту про діяльність товариства за рік, у якому він вибув із товариства
- Учасник товариства, який сплатив повністю борги товариства, має право звернутися з регресною вимогою у відповідній частині до інших учасників, які несуть перед ним відповідальність пропорційно своїм часткам у складеному капіталі товариства

(ст. 124 ЦК України)

Відповідальність вкладника командитного товариства за зобов'язаннями товариства

Відповідальність вкладника командитного товариства за зобов'язаннями товариства обмежується вкладом вкладника у майно товариства, утім:

- Вкладник командитного товариства вчиняє правочин від імені та в інтересах товариства без відповідних повноважень, то в разі схвалення його дій товариством він звільняється від відповідальності перед кредиторами за вчинений правочин, натомість якщо схвалення товариства не буде отримано, вкладник відповідає перед третіми особами за вчиненим ним правочином усім своїм майном, на яке відповідно до закону може бути звернене стягнення
- Вкладник командитного товариства, який не вніс передбаченого засновницьким договором (меморандумом) вкладу, несе відповідальність перед товариством у порядку, встановленому засновницьким договором (меморандумом)

(ч. 1 ст. 133, ст. 138 ЦК України)

Правовий статус вкладника командитного товариства

Вкладник командитного товариства має право:

- 1) Одержувати частину прибутку товариства відповідно до його частки у складеному капіталі товариства в порядку, встановленому засновницьким договором (меморандумом)
- 2) Діяти від імені товариства у разі видачі йому довіреності та відповідно до неї
- 3) Переважно перед третіми особами набувати відчужувану частку (її частину) в складеному капіталі товариства (якщо бажання викупити частку (її частину) виявили кілька вкладників, зазначена частка розподіляється між ними відповідно до їхніх часток у складеному капіталі товариства)
- 4) Вимагати першочергового повернення вкладу у разі ліквідації товариства
- 5) Ознайомлюватися з річними звітами та балансами товариства
- 6) Після закінчення фінансового року вийти з товариства та одержати свій вклад у порядку, встановленому засновницьким договором / меморандумом (Пленум ВГСУ у п. 4.18 Постанови від 25.02.2016 №4 підкреслює, що йдеться саме про одержання раніше внесеного вкладу, водночас законодавством не передбачено права вкладників командитного товариства на отримання у разі виходу з товариства частини майна товариства, пропорційної розміру їх частки у складеному капіталі товариства)
- 7) Передати свою частку (її частину) у складеному капіталі іншому вкладнику або третій особі, повідомивши про це товариство (Пленум ВГСУ у п. 4.4. Постанови від 25.02.2016 №4 підкреслює, що йдеться про обов'язок вкладника лише повідомити командитне товариство про таку передачу, отже вкладник передати свою частку іншим вкладникам або третім особам незалежно від згоди інших учасників товариства – повних учасників чи вкладників)

Вкладник командитного товариства зобов'язаний:

Зробити вклад до складеного капіталу (сукупний розмір часток вкладників не повинен перевищувати 50% капіталу товариства)

Обмеження прав вкладника командитного товариства:

Вкладник не бере участі в управлінні командитним товариством і не має права вести справи товариства, якщо йому не видано довіреність товариства

Повні учасники відчужують належні їм частки за наявності згоди на відчуження лише усіх повних учасників командитного товариства, а не його вкладників (п. 4.4. Постанови Пленуму ВГСУ від 25.02.2016 №4)

(ст. 137 ЦК України)

СИСТЕМА ОРГАНІВ ПОВНОГО (КОМАНДИТНОГО) ТОВАРИСТВА

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ УЧАСНИКІВ (ПОВНИХ УЧАСНИКІВ)

Вищий орган, що приймає найбільш важливі рішення

**УЧАСНИКИ (ПОВНІ УЧАСНИКИ),
УПОВНОВАЖЕНІ ДІЯТИ ВІД
ІМЕНІ ТОВАРИСТВА**
(ведуть справи товариства)

Закон не визначає щодо повних і командитних товариств

Повноваження загальних зборів учасників

Порядок скликання загальних зборів учасників

Кворум загальних зборів учасників (особливо важливим це питання є у разі, якщо за засновницьким договором рішення приймаються зборами не одностайно)

Порядок реєстрації учасників на загальних зборах учасників

Порядок проведення загальних зборів учасників

Порядок прийняття рішень загальними зборами учасників, у тому числі якою більшістю і з яких питань такі рішення повинні прийматися (особливо важливим це питання є у разі, якщо за засновницьким договором рішення приймаються зборами не одностайно)

Порядок оформлення рішень загальних зборів учасників

**Управління повним (командитним) товариством
(ст. 121 ЦК України)**

**За спільною згодою
учасників**

Якщо інше не передбачене засновницьким договором, учасники (у командитному товаристві – повні учасники) здійснюють управління за спільною згодою, тобто всі рішення приймаються учасниками (повними учасниками) одноостайно

**Більшістю
голосів**

Засновницький договір може передбачати питання, з яких рішення приймається більшістю голосів учасників (повних учасників, при цьому

Кожний учасник (повний учасник) має 1 голос незалежно від розміру його вкладу і відповідно частки у складеному капіталі, але

Засновницький договір може встановлювати інший порядок визначення кількості голосів, наприклад, кількість голосів може, як у ТОВ / ТДВ, прив'язуватися до розміру вкладу

ФОРМИ ВЕДЕННЯ СПРАВ ПТ/КТ

(ст. 122 ЦК України)

РІВНОПРАВНЕ ВЕДЕННЯ СПРАВ

Кожний учасник (повний учасник) ПТ(КТ) має право діяти від імені товариства, якщо зазначеним договором не визначено, що всі учасники ведуть справи спільно, або що ведення справ доручено окремим учасникам

СПІЛЬНЕ ВЕДЕННЯ СПРАВ

Засновницький договір може визначати, що всі учасники ведуть справи спільно. У такому випадку для вчинення кожного правочину є необхідною згода всіх учасників товариства

ВЕДЕННЯ СПРАВ ЗА ДОРУЧЕННЯМ

Засновницький договір може визначати, що ведення справ доручено окремим учасникам. У такому випадку інші учасники можуть вчиняти правочини від імені товариства за наявності у них довіреності, виданої учасниками, яким доручено ведення справ товариства

У відносинах з третіми особами товариство не може посилатися на положення засновницького договору, які обмежують повноваження учасників товариства щодо права діяти від імені товариства, крім випадків, коли буде доведено, що третя особа у момент вчинення правочину знала чи могла знати про відсутність в учасника товариства права діяти від імені товариства

Учасник повного товариства, що діяв у спільних інтересах, але не мав на це повноважень, має право у разі, якщо його дії не були схвалені іншими учасниками, вимагати від товариства відшкодування здійснених ним витрат, якщо доведе, що у зв'язку з його діями товариство зберегло чи набуло майно, яке за вартістю перевищує ці витрати

ЗМІНИ У СКЛАДІ УЧАСНИКІВ ПТ/КТ

(ст. 125 ЦК України)

ВИХІД УЧАСНИКА

Добровільне припинення участі учасника у товаристві через вчинення ним одностороннього правочину, внаслідок якого корпоративні права учасника припиняються без переходу до іншої особи (ст. 126 ЦК України)

ВІДСТУПЛЕННЯ ЧАСТКИ

Добровільне припинення участі учасника у товаристві через вчинення ним двостороннього правочину, внаслідок якого корпоративні права учасника припиняються з переходом до іншої особи (ст. 127 ЦК України)

ВИКЛЮЧЕННЯ УЧАСНИКА

Недобровільне припинення участі учасника у товаристві внаслідок прийняття іншими учасниками рішення, яким корпоративні права учасника припиняються без переходу до іншої особи (ст. 128 ЦК України)

ВИБУТТЯ УЧАСНИКА

Інші підстави припинення участі учасника у товаристві, не пов'язані з його волевиявленням (ст. 129 ЦК України)

Підстава, передбачена законом лише щодо повних та командитних товариств, аналог у ТОВ / ТДВ – відсутній (див. наступну схему)

Підстави припинення участі у повних та командитних товариствах, аналогічні підставам, передбаченим законом щодо товариств з обмеженою та додатковою відповідальністю

Вибуття з повного (командитного) товариства (ст. 129 ЦК України)

Законодавець визначив, що повне (командитне) товариство може прийняти рішення про визнання учасника товариства таким, що вибув із його складу, у разі:

- 1) смерті учасника або оголошення його померлим – за відсутності спадкоємців
- 2) ліквідації юридичної особи – учасника товариства, в тому числі у зв'язку з визнанням її банкрутом
- 3) визнання учасника недієздатним, обмеження його цивільної дієздатності або визнання безвісно відсутнім
- 4) призначення за рішенням суду примусової реорганізації юридичної особи – учасника товариства, зокрема у зв'язку з її неплатоспроможністю
- 5) звернення стягнення на частину майна повного товариства, що відповідає частці учасника у складеному капіталі товариства

Можна бачити, що обставини, визначені законом як підстави вибуття учасника, за своєю природою не вимагають їх підтвердження рішеннями і пов'язані з припиненням або звуженням правосуб'єктності учасника

Утім, законодавець у ст.ст. 124, 127 ЦК України пов'язує відповідальність учасника за зобов'язаннями товариства після припинення участі у товаристві саме з вибуттям учасника і відступленням ним частки, але не з виходом або виключенням учасника

Особливості відчуження часток у повних та командитних товариствах

Відповідно до ст. 127 ЦК України та ст. 69 ЗУ «Про ГТ» передача учасником повного товариства своєї частки (її частини) іншим учасникам цього товариства або третім особам може здійснюватися за згодою всіх учасників. Відсутність згоди хоча б одного з учасників робить таку передачу частки неможливою. Слід враховувати, що згоду на відчуження частки третім особам повинен дати кожен учасник товариства особисто, незалежно від розміру належної йому частки в статутному капіталі

За правилами ст. 127 ЦК України та ст. 69 ЗУ «Про ГТ» повні учасники командитного товариства мають право передати свою частку іншим учасникам товариства або третім особам. Положеннями цих статей передбачається наявність згоди на відчуження частки лише усіх повних учасників командитного товариства, а не його вкладників

Вкладник командитного товариства має право передати свою частку іншим вкладникам або третім особам незалежно від згоди інших учасників товариства – повних учасників чи вкладників, оскільки п. 7 ч. 2 ст. 137 ЦК України та п. "є" ч.1 ст. 79 ЗУ «Про ГТ» передбачають обов'язок вкладника лише повідомити командитне товариство про таку передачу

(п.п. 4.3., 4.4. Постанови Пленуму ВГСУ від 25.02.2016 №4)

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА

ПОВНЕ ТОВАРИСТВО	ПРОСТЕ ТОВАРИСТВО
Відмінності	
Є юридичною особою, господарським товариством, суб'єктом підприємницької діяльності	Є договором про спільну діяльність з об'єднанням вкладів, відповідно не є юридичною особою
Регулюється ст.ст. 119-132 ЦК України, ст.ст. 66-74 ЗУ «Про господарські товариства»	Регулюється ст.ст. 1132-1143 ЦК України
Професійні та інші знання, навички та вміння, а також ділова репутація та ділові зв'язки не можуть бути вкладом	Вкладом, зокрема, можуть бути професійні та інші знання, навички та вміння, а також ділова репутація та ділові зв'язки
Вклади учасників втрачають статус приватної власності окремих учасників і стають власністю створеної ними юридичної особи – повного товариства	Вклади учасників втрачають статус приватної власності окремих учасників і стають їх спільною частковою власністю
Рішення учасників про припинення має наслідком ліквідаційну процедуру юридичної особи	Рішення учасників про припинення має наслідком розірвання договору
Спільні риси	
Майно, яке є вкладами учасників, відділяється від іншого майна учасників і обліковується окремо, так само, як і результати діяльності	
Порядок ведення справ є майже ідентичним (ст.ст. 122, 1135 ЦК України)	
Вихід з безстрокового товариства можливий за умови повідомлення не пізніше ніж за 3 місяці	

ВИРОБНИЧІ КООПЕРАТИВИ

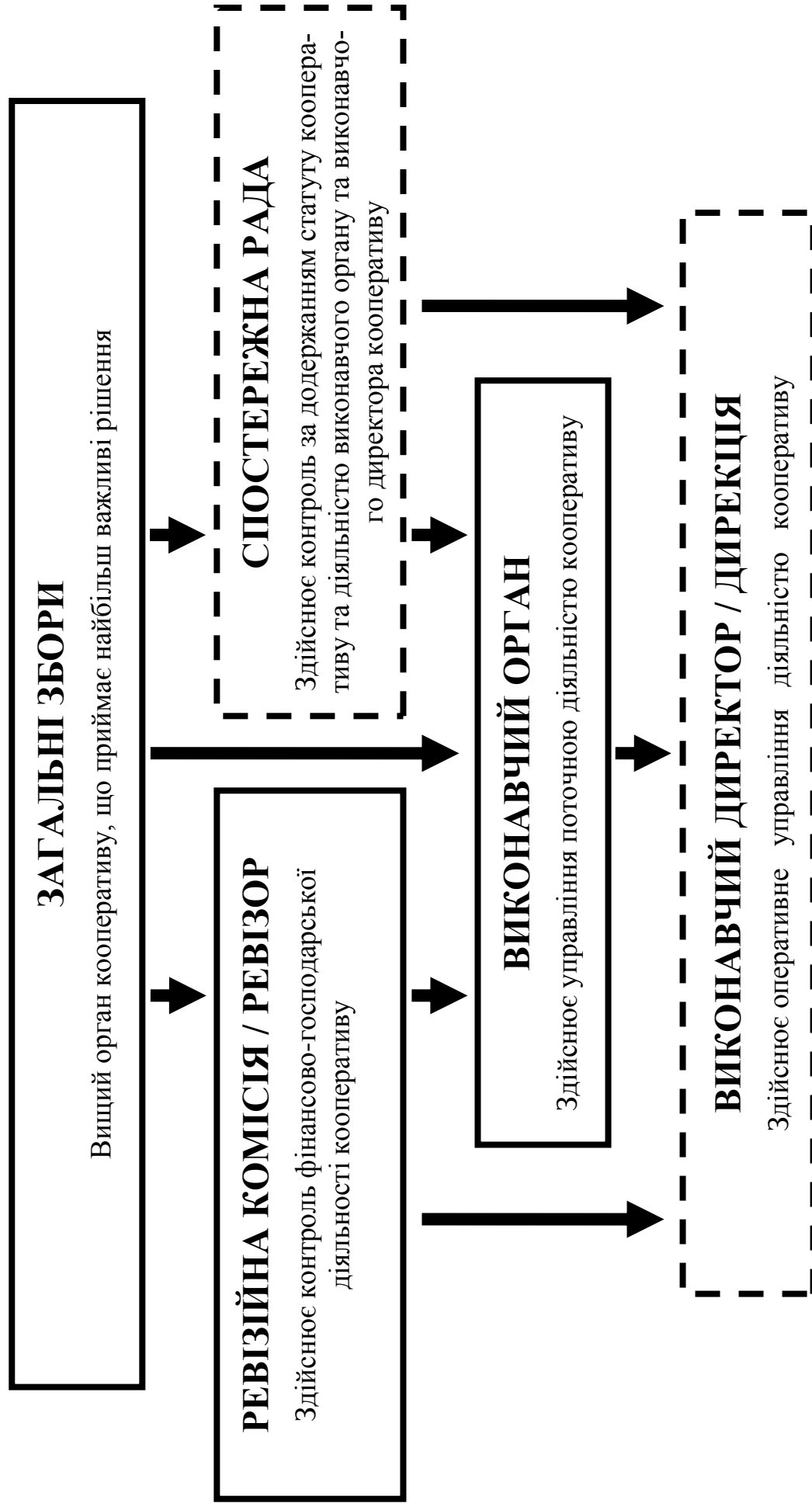
ВИРОБНИЧИЙ КООПЕРАТИВ

Виробничим кооперативом визнається добровільне об'єднання громадян на засадах членства з метою спільної виробничої або іншої господарської діяльності, що базується на їх особистій трудовій участі та об'єднанні майнових пайових внесків, участі в управлінні підприємством та розподілі доходу між членами кооперативу відповідно до їх участі у його діяльності

(ч. 1 ст. 95 ГК України)

- Виробничі кооперативи є одним із видів кооперативів поряд з обслуговуючими та споживчими кооперативами
- Виробничі кооперативи не є господарськими товариствами, але так само як і господарські товариства належать до корпоративних підприємств (підприємницьких товариств)
- Обслуговуючі та споживчі кооперативи не є корпоративними підприємствами (підприємницькими товариствами)
- Особи, які беруть участь у створенні виробничих кооперативів іменуються засновниками, особи, які беруть участь у діяльності виробничих кооперативів – членами та асоційованими членами
- На відміну від господарських товариств засновники виробничих кооперативів вносять не вклад, а пай (розміри паїв різних членів можуть відрізнятися) та вступний внесок (розмір є єдиним для всіх членів)
- Замість статутного чи складеного капіталу у виробничих кооперативах утворюється пайовий (за рахунок паїв) та неподільний (за рахунок вступних внесків) фонди
- Замість дивідендів члени виробничого кооперативу отримують: (1) виплати на паї пропорційно розміру паїв – частину прибутку кооперативу, але не більше 20% суми, визначеної до розподілу; (2) кооперативні виплати пропорційно їх участі у господарській діяльності кооперативу
- Якість правового регулювання діяльності виробничих кооперативів є значно нижчою, ніж якість регулювання господарських товариств

СИСТЕМА ОРГАНІВ ВИРОБНИЧОГО КООПЕРАТИВУ

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ЧЛЕНІВ ВИРОБНИЧОГО КООПЕРАТИВУ

- Загальні збори членів є вищим органом виробничого кооперативу і можуть вирішувати будь-які питання його діяльності
- Закон не обмежує вибір місця проведення загальних зборів членів кооперативу, утім такі обмеження може містити статут кооперативу
- Про дату, місце, час проведення та порядок денний загальних зборів члени кооперативу повинні бути повідомлені не пізніше ніж за 10 днів до визначеного строку їх проведення
- Закон не передбачає права членів кооперативу вносити зміни до порядку денного зборів, що скликаються іншими особами
- Закон не визначає спосіб повідомлення членів кооперативу про скликання загальних зборів, цей спосіб повинен визначатися статутом кооперативу
- Спосіб голосування визначається статутом кооперативу; законодавство зазначає лише, що воно може бути як відкритим, так і таємним
- Оформлення рішення загальних зборів членів виробничого кооперативу відбувається у вигляді протоколу зборів. Закон не містить загальних вимог до оформлення рішення загальних зборів учасників. Статут може передбачати вимогу як до підписання протоколу всіма членами (уповноваженими), що брали участь у зборах, так і умови щодо підписання протоколу, наприклад, лише окремими посадовими особами (головою кооперативу, головою спостережної ради та ін.)

КОМПЕТЕНЦІЯ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ ЧЛЕНІВ КООПЕРАТИВУ

- затвердження статуту кооперативу та внесення до нього змін, прийняття інших рішень, що стосуються діяльності кооперативу; затвердження напрямів розвитку кооперативу
- утворення органів управління та органів контролю за діяльністю кооперативу, інших органів кооперативу
- обрання шляхом прямого таємного голосування голову кооперативу, членів правління кооперативу, членів ревізійної комісії (ревізора), членів спостережної ради кооперативу
- заслуховування звітів його органів управління і органів контролю
- затвердження порядку розподілу доходу кооперативу
- визначення розмірів вступного і членського внесків та паїв
- визначення розмірів, порядку формування та використання фондів кооперативу
- визначення розмірів оплати праці голови правління, голови ревізійної комісії (ревізора), а також кошторису на утримання апарату органів управління та органів контролю за діяльністю кооперативу
- затвердження річного звіту і балансу кооперативу
- затвердження рішення правління або голови правління про прийняття нових членів та припинення членства
- прийняття рішень щодо володіння, користування та розпорядження майном
- утворення спеціальних комісій із залученням як консультантів найманих працівників
- прийняття рішень про вступ кооперативу до кооперативних об'єднань, об'єднань підприємств (кооперативів), участь кооперативу у заснуванні інших суб'єктів господарювання
- прийняття рішень про реорганізацію або ліквідацію кооперативу

(ч. 1 ст. 102 ГК України, ч. 2 ст. 15 Закону України «Про кооперацію»)

Загальні збори мають право приймати будь-які інші рішення, пов'язані зі статутною діяльністю виробничого кооперативу

ВИДИ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ ЧЛЕНІВ ВИРОБНИЧОГО КООПЕРАТИВУ

ЧЕРГОВІ

Скликає правління або голова кооперативу щорічно після закінчення фінансового року

ПОЗАЧЕРГОВІ

Всі інші загальні збори членів виробничого кооперативу

Скликає правління,
або голова кооперативу:

- з власної ініціативи
- на вимогу:
 - не менше ніж третини членів кооперативу
 - спостережної ради
 - ревізійної комісії (ревізора)
 - органу управління кооперативного об'єднання, членом якого є кооператив

Скликають:

- не менше ніж третина членів кооперативу
 - спостережна рада
 - ревізійна комісія (ревізор)
 - орган управління кооперативного об'єднання, членом якого є кооператив
- у разі, якщо загальні збори не було скликано протягом 20 днів з дня надходження їх вимоги про скликання зборів до правління (голови) кооперативу

(ч.ч. 4,6,7 ст. 15 ЗУ «Про кооперацію»,
ч. 3 ст. 102 ГК України)

ФОРМИ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ ВИРОБНИЧОГО КООПЕРАТИВУ

Збори членів

Як правило, збори проводяться у формі зборів членів

Збори уповноважених

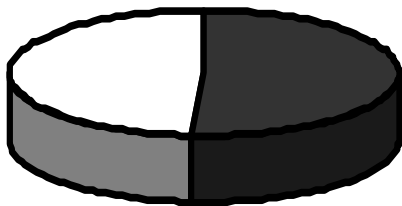
Проводяться у разі коли з організаційних причин (через територіальне розміщення чи значну чисельність членів кооперативу) проведення загальних зборів членів неможливе, якщо така можливість передбачена статутом кооперативу. Кількість членів кооперативу, які мають право делегувати уповноважених, та порядок делегування уповноважених для участі у зборах уповноважених визначаються статутом кооперативу

КВОРУМ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ ВИРОБНИЧОГО КООПЕРАТИВУ

Збори *членів* правомочні приймати рішення, якщо на них присутні

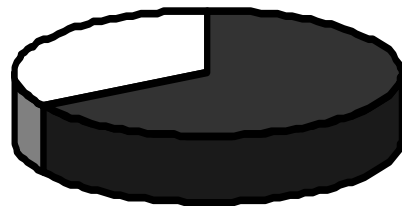
Збори *уповноважених* правомочні приймати рішення, якщо на них присутні

■ більше як 50%

членів виробничого кооперативу

■ не менше ніж 2/3

уповноважених

Право голосу члена чи уповноваженого не може бути передане іншій особі

(ч.ч. 8-10 ст. 15 ЗУ «Про кооперацію»)

ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ ЗАГАЛЬНИМИ ЗБОРАМИ ВИРОБНИЧОГО КООПЕРАТИВУ

Кількість голосів, необхідна для прийняття рішень загальними зборами виробничого кооперативу

Голоси	Питання
<p>50%+1 голос від загальної кількості голосів членів (уповноважених)</p>	<p>внесення змін до статуту кооперативу</p> <p>обрання голови кооперативу, членів правління, членів ревізійної комісії (ревізора), членів спостережної ради кооперативу</p> <p>затвердження напрямів розвитку кооперативу</p> <p>заслуховування звітів органів управління кооперативу про їх діяльність</p> <p>визначення видів і розмірів фондів кооперативу, порядку їх формування та використання</p> <p>затвердження правил внутрішнього розпорядку, річного звіту і балансу кооперативу, порядку формування і розподілу доходу кооперативу, рішення правління (голови) кооперативу про прийняття нових членів</p> <p>вирішення питання про входження до об'єднань підприємств (кооперативів), участь кооперативу у заснуванні інших суб'єктів господарювання</p> <p>реорганізація або ліквідація кооперативу⁵.</p>
<p>50%+1 голос від кількості голосів членів (уповноважених), що зареєструвалися для участі у зборах</p>	<p>Всі інші питання</p>
<p>УВАГА: Кожний член виробничого кооперативу чи уповноважений має один голос незалежно від розміру паю</p>	

⁵ Існує протиріччя між ч. 11 ст. 15 ЗУ «Про кооперацію», яка передбачає кваліфіковану більшість у 75% голосів від кількості голосів присутніх та ч. 4 ст. 102 ГК України, яка передбачає кваліфіковану більшість у більше ніж 50% голосів від загальної кількості голосів членів кооперативу та у переліку питань, рішення з яких приймаються кваліфікованою більшістю голосів. Це протиріччя слід, на нашу думку, розв'язувати виходячи з того, що ЗУ «Про кооперацію» встановлює загальні норми для всіх видів кооперативів, а ГК України – норми лише для виробничих кооперативів, тобто – норми ГК України про виробничі кооперативи є спеціальними щодо норм ЗУ «Про кооперацію», і, відповідно, мають перевагу.

ВИКОНАВЧИЙ ОРГАН ВИРОБНИЧОГО КООПЕРАТИВУ

Колегіальний

Правління

У кооперативах з кількістю членів 10 і більше осіб

Одноособовий

Голова кооперативу

У кооперативах з кількістю членів 9 і менше осіб

- розробляє і вносить на затвердження загальних зборів напрями розвитку кооперативу
- скликає загальні збори членів кооперативу і контролює виконання прийнятих ними рішень
- вносить на затвердження загальних зборів рішення про прийняття до кооперативу нових членів та припинення членства
- забезпечує збереження майна кооперативу, несе відповідальність за ефективність роботи кооперативу перед загальними зборами
- організовує проведення незалежних аудиторських перевірок діяльності кооперативу
- вирішує питання навчання членів кооперативу, співробітництва з вітчизняними та іноземними організаціями
- делегує виконавчому директору кооперативу право на прийняття відповідних рішень з питань компетенції правління, якщо це передбачено статутом кооперативу
- здійснює управління кооперативом у період між загальними зборами членів кооперативу, забезпечує виконання їх рішень
- діє від імені кооперативу в межах, передбачених статутом кооперативу

(ст. 16 ЗУ «Про кооперацію», ст. 103 ГК України)

Порядок формування та роботи виконавчого органу

- роботу правління очолює голова кооперативу
- членів правління та/або голову кооперативу обирають загальні збори членів кооперативу
- члени правління можуть обирати зі свого складу заступника голови та секретаря правління відповідно до статуту кооперативу
- рішення правління приймається більшістю голосів (на жаль, закон не зазначає від якого базису обчислюється ця більшість) за наявності на засіданні не менше 2/3 членів правління кооперативу

ВИКОНАВЧИЙ ДИРЕКТОР ВИРОБНИЧОГО КООПЕРАТИВУ

Закон дозволяє виконавчому органу виробничого кооперативу „для оперативного управління діяльністю кооперативу” наймати виконавчого директора, який, у свою чергу, може формувати виконавчу дирекцію кооперативу. У такому випадку виконавчий директор здійснює повноваження, делеговані йому правлінням (головою) кооперативу, серед яких може бути, між іншим, повноваження діяти від імені кооперативу з певними обмеженнями, або навіть без них, виконавча дирекція (у разі її формування) забезпечує діяльність виконавчого директора

(ч.ч. 7-9 ст. 16 ЗУ «Про кооперацію», ст. 104 ГК України)

Порівняльна характеристика виконавчого директора (виконавчої дирекції) та виконавчого органу (правління та / або голови) виробничого кооперативу

Виконавчий орган (правління та / або голова)	Виконавчий директор та виконавча дирекція
Обираються обов’язково	Можуть найматися
Обираються загальними зборами	Наймаються виконавчим органом
Обираються як з числа членів кооперативу так і з числа сторонніх осіб	Наймаються виключно з числа осіб, які не є членами кооперативу
Голова і члени виконавчого органу працюють переважно на громадських засадах, утім, у статуті кооперативу може бути передбачено винагороду за їх роботу	Працюють на умовах контракту

Ревізійна комісія (ревізор) виробничого кооперативу	Спостережна рада виробничого кооперативу
Здійснює контроль за фінансово-господарською діяльністю кооперативу	Здійснює контроль за додержанням статуту кооперативу та діяльністю виконавчого органу (правління та/або голови кооперативу) та виконавчого директора кооперативу
У кооперативі, до складу якого входить менше ніж 10 членів обирається ревізор, якщо членів кооперативу 10 і більше обирається комісія	Може утворюватися у виробничих кооперативах, в яких кількість членів перевищує 50 осіб
Обирається загальними зборами з числа членів кооперативу	Обирається загальними зборами з числа членів кооперативу у кількості 3-5 осіб, члени ради працюють у раді на громадських засадах
Підзвітна загальним зборам членів виробничого кооперативу	
Членами ревізійної комісії (ревізором) не можуть бути члени правління кооперативу чи його спостережної ради	Членами спостережної ради кооперативу не можуть входити члени правління чи члени ревізійної комісії (ревізор) кооперативу
<p>Ревізійна комісія (ревізор):</p> <ul style="list-style-type: none"> - за власною ініціативою, а також за рішенням загальних зборів чи на вимогу не менш як 10% членів кооперативу проводить перевірки результатів фінансово-господарської діяльності кооперативу - складає висновок за річними звітами про результати діяльності кооперативу <p>На вимогу ревізійної комісії (ревізора) надаються будь-які матеріали, бухгалтерські та інші документи, а також поєнення посадових осіб кооперативу</p>	Закон не визначає компетенцію спостережної ради, відповідні положення повинні бути передбачені статутом виробничого кооперативу
Закон не визначає порядок обрання голови ревізійної комісії та голови спостережної ради, їх повноваження, порядок діяльності ревізійної комісії та спостережної ради. Відповідні положення мають бути передбачені статутом виробничого кооперативу	
<i>(ст. 18 3У «Про кооперацію», ст. 106 ГК України)</i>	<i>(ст. 17 3У «Про кооперацію», ст. 105 ГК України)</i>

Членство у виробничому кооперативі

Член	Асоційований член
Виключно фізичні особи, що досягли 16 років	Фізичні або юридичні особи
Перебувають у трудових відносинах з кооперативом	Відповідна вимога відсутня
Мають повну сукупність прав члена кооперативу	Не мають права вирішального голосу, натомість мають переважне право на отримання паю при ліквідації кооперативу

Набуття членства у кооперативі

Підставами набуття членства у кооперативі є:

- Вступ до кооперативу із внесенням паю
- Придбання паю у члена за договором
- Спадкування паю
- Звернення стягнення на пай

Процедура набуття членства має бути передбачена статутом. Закон передбачає, що членство у кооперативі набувається за заявою особи, внаслідок рішення правління (голови) кооперативу, яке затверджується рішенням загальних зборів кооперативу

Облік членів кооперативу

Облік членів кооперативу є проблемним питанням, оскільки відомості щодо змін у складі членів не вносяться до жодного з державних реєстрів

Порядок обліку членів передбачається статутом кооперативу, облік здійснює правління, як правило – у формі реєстру

УВАГА: Кількість членів виробничого кооперативу має становити не менше 3 осіб

(ст. 98 ГК України, ст. 166 ЦК України, ст.ст. 10-11 ЗУ «Про кооперацію»)

ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ ЧЛЕНА ВИРОБНИЧОГО КООПЕРАТИВУ

Права члена виробничого кооперативу

- брати участь в господарській діяльності кооперативу, а також в управлінні кооперативом, право голосу на його загальних зборах, право обирати і бути обраним в органи управління
- користуватися послугами кооперативу
- одержувати кооперативні виплати та виплати на паї
- одержувати пай у разі виходу з кооперативу
- вносити пропозиції щодо поліпшення роботи кооперативу, усунення недоліків у роботі його органів управління та посадових осіб
- звертатися до органів управління та органів контролю за діяльністю кооперативу, посадових осіб кооперативу із запитами, пов'язаними з членством у кооперативі, діяльністю кооперативу та його посадових осіб, одержувати письмові відповіді на свої запити

Обов'язки члена кооперативу

- додержання статуту кооперативу
- виконання рішень органів управління кооперативу та органів контролю за діяльністю кооперативу
- виконання своїх зобов'язань перед кооперативом
- сплата визначених статутом кооперативу внесків

УВАГА: Статут може передбачати субсидіарну відповідальність членів за зобов'язаннями виробничого кооперативу

(ст. 99 ГК України, ч. 2 ст. 163 ЦК України, ст. 12 ЗУ «Про кооперацію»)

Припинення членства у виробничому кооперативі

Спосіб	Підстава, порядок здійснення	Наслідки і зауваження
Вихід	Здійснюється за заявою члена, який бажає вийти	
Виключення	За рішенням загальних зборів у разі невиконання чи неналежного виконання обов'язків, покладених на нього статутом кооперативу, а також в інших випадках, встановлених статутом кооперативу і законом	Так само, як у ТОВ / ТДВ наслідком виходу / виключення члена з кооперативу є виплата йому вартості паю, утім, закон не встановлює порядку / строків здійснення цієї виплати. Отже, слід керуватися положеннями статуту, а за відсутності відповідних положень – за аналогією закону відповідними положеннями законодавства щодо ТОВ / ТДВ
Припинення трудової участі члена	Специфічна підстава припинення членства у виробничому кооперативі не вимагає наявності рішень органів управління кооперативу	Те саме
Відступлення паю	Здійснюється за договором купівлі-продажу або дарування. Передання паю (його частини) особі, яка не є членом виробничого кооперативу, допускається лише за згодою кооперативу. У цьому разі інші члени кооперативу користуються переважним правом купівлі такого паю (його частини). Порядок відчуження паю чи його частини іншому членові кооперативу або третій особі встановлюється статутом кооперативу	Оскільки набуття членства у кооперативі відбувається за згодою загальних зборів, відступити пай без їх згоди, фактично, неможливо. З іншого боку, відступлення паю не має наслідком внесення змін до статуту кооперативу
Звернення стягнення	Звернення стягнення на пай члена виробничого кооперативу допускається лише у разі недостатності у члена іншого майна. У разі звернення заставодержателем стягнення на пай члена виробничого кооперативу, що переданий у заставу інші члени кооперативу мають переважне право на його придбання	Наслідком звернення стягнення є, на відміну від ТОВ/ТДВ, набуття стягувачем прав на пай і членства у кооперативі із застереженням про залежність виникнення цього статусу від рішення правління і загальних зборів кооперативу
Смерть члена	У разі смерті члена виробничого кооперативу його спадкоємці можуть бути прийняті у члени кооперативу, якщо інше не встановлено статутом кооперативу	За відмови прийняти спадкоємців у члени кооперативу кооператив виплачує спадкоємцям вартість паю померлого члена кооперативу

(ст. 166 ЦК України, ст. 98 ГК України, ст. 13 ЗУ «Про кооперативу»)

**КОРПОРАТИВНІ
КОНФЛІКТИ,
СПОРИ,
РЕЙДЕРСТВО**

КОРПОРАТИВНІ КОНФЛІКТИ

- це різновид конфлікту інтересів, що виникає між учасниками корпоративних правовідносин
(Вінник О. М.)

ДЕБАТИ

Обидві сторони намагаються знайти гнучкі правила взаємодії, причому інтерес щодо продовження співробітництва має пріоритетне значення (наприклад, суперечки та розбіжності на загальних зборах)

ГРА

Конфлікт відбувається за певними правилами, яких дотримують всі учасники, причому головним принципом взаємодії сторін є отримання якомога більшої користі для себе за рахунок опонентів (більшість корпоративних конфліктів)

ВІЙНА

Сторони використовують усі наявні засоби для здобуття безумовної перемоги, не включаючи насильства та омани (наприклад, рейдерство, або дії учасників у сценаріях корпоративних війн, наведених у наступних схемах)

Крім конфліктуючих цілей та інтересів є також спільні цілі інтереси щодо досягнення результату, який є не надто руйнівним для обох сторін. Виходячи з цього між сторонами відбувається своєрідний торг

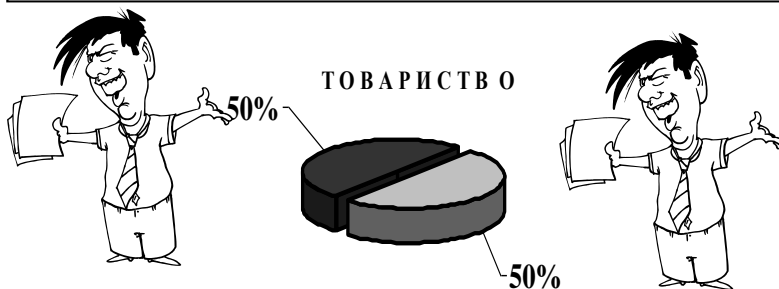
Цілі та інтереси сторін є несумісними, вони намагаються завдати одна одній якнайбільше шкоди та не шукають порозуміння

Має місце взаємне стримування, оскільки кожний учасник (акціонер) використовує очікування іншої сторони щодо своєї майбутньої поведінки на поведінку іншої сторони (виходячи з розміру частки, обсягу прав та прогнозованих інтересів)

Стимування відсутнє, конфлікт може завершитися втрагую стороною статусу учасника/акціонера

Сценарій корпоративної війни «50 / 50», або ж «царство, поділене проти себе»

ДИСПОЗИЦІЯ: у товаристві два учасники (акціонери)*, частка *кожного* становить 50 %. Таким чином *кожний* учасник має блокуючий вирішальний контроль, будь-яке рішення може бути прийняте загальними зборами лише за наявності згоди учасників

* Під учасником / акціонером розуміється не обов'язково одна особа – це може бути група учасників/акціонерів, що діють спільно, сукупний розмір часток яких досягає зазначеного у схемах розміру. Зміна відносин всередині такої групи повністю змінює розвиток сценарію

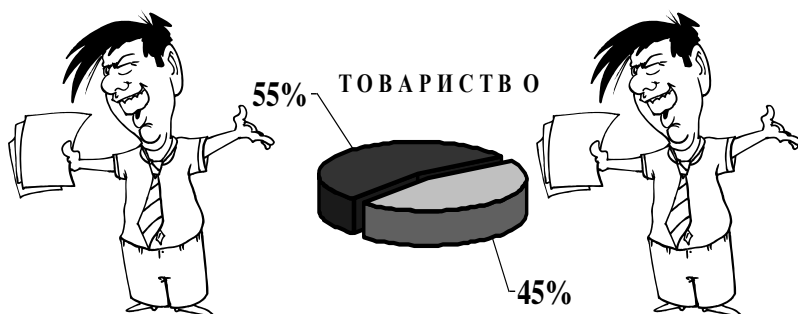
ПОШИРЕНА ПРИЧИНА КОНФЛІКТУ: учасник (акціонер), який контролює керівника ТОВ/ТДВ чи АТ, в якому наглядова рада не створена, а в АТ з наглядовою радою – контролює наглядову раду і через неї може змінити керівника чи усунути його від виконання обов'язків з призначенням виконуючого обов'язки, вирішує ігнорувати інтереси другого учасника (акціонера)

У РАЗІ КОНФЛІКТУ УЧАСНИКІВ загальні збори не можуть прийняти жодне рішення, жоден з учасників не може провести збори окремо від іншого. Перевагу у конфлікті отримує учасник, який контролює керівника ТОВ/ТДВ чи АТ, в якому наглядова рада не створена, а в АТ з наглядовою радою – контролює наглядову раду: оскільки збори не приймають рішення, вони не можуть переобрати органи товариства і другий учасник не може серйозно вплинути на справи товариства

ПЕРСПЕКТИВА ЗА ВІДСУТНОСТІ ПРИМИРЕННЯ: у товаристві, в якому не проводяться загальні збори, не можуть прийматися рішення із стратегічних питань (зміни статуту, збільшення статутного капіталу), що створює проблеми у довгостроковій перспективі, а для АТ не проведення зборів 2 роки поспіль є підставою для примусової ліквідації. Отже, як правило, учасник, який контролює керівника, через низку правочинів та/або судових рішень виводить активи товариства на повністю підконтрольні йому суб'єкти господарювання

Сценарій корпоративної війни «черепаша і змія» (ТОВ/ТДВ)

ДИСПОЗИЦІЯ: у ТОВ/ТДВ із „традиційною” системою ступенів корпоративного контролю з кворумом 60%+1 два* учасники, частка *першого* становить від 50% до 60%, *другого* – від 40% до 50%. Таким чином *перший* учасник має умовний вирішальний контроль, *другий* – блокуючий кворумний контроль, загальні збори можуть бути проведені лише за наявності *обох* учасників. Утім для прийняття рішень, що вимагають простої або навіть кваліфікованої більшості, достатньо голосів *першого* учасника. Як правило, на зборах учасники приймають узгоджені заздалегідь рішення

* У цьому та двох наступних сценаріях товариство може складатися з великої кількості учасників. Головне – це наявність двох учасників із зазначеними частками (решта може володіти сукупною часткою незначного розміру)

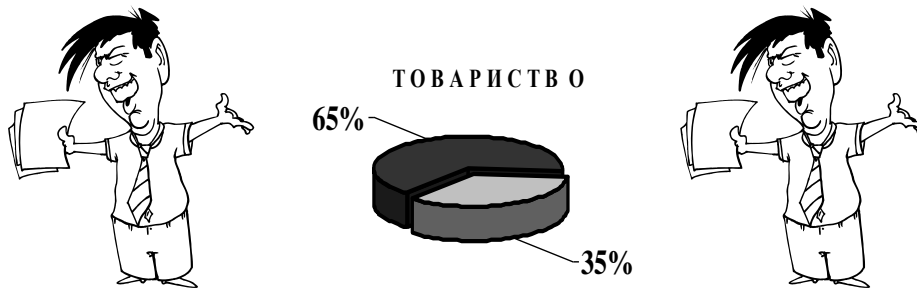
ПОШИРЕНА ПРИЧИНА КОНФЛІКТУ: може співпадати з типовою причиною сценарію «50/50», або виявлятися в тому, що *перший* учасник вирішує повністю усунути *другого* учасника від управління товариством і на загальних зборах, на яких присутні *обидва* учасники (завдяки чому наявний кворум), своїми голосами приймає неприйнятне для *другого* учасника рішення стратегічного характеру, після чого ігнорує інтереси *другого* учасника

У РАЗІ КОНФЛІКТУ УЧАСНИКІВ наступні загальні збори не проводимуться, оскільки *другий* учасник втратив довіру до *першого* і не з'являтиметься на них. Перевагу у конфлікті отримує учасник, який контролює керівника ТОВ/ТДВ. Як правило це – *перший* учасник, який ініціює конфлікт, усвідомлюючи саме такий розвиток подій

ПЕРСПЕКТИВА ЗА ВІДСУТНОСТІ ПРИМИРЕННЯ: така сама, як у сценарії «50 / 50»

Сценарій корпоративної війни «усунення міноритарія» (ТОВ/ТДВ)

ДИСПОЗИЦІЯ: у ТОВ/ТДВ два учасники, частка *першого* перевищує 60% у ТОВ/ТДВ із „традиційною” системою ступенів корпоративного контролю, або 50% у ТОВ/ТДВ з „легальною” системою ступенів корпоративного контролю (до 99,99%), частка другого, відповідно, є меншою за, відповідно, 40% або 50% (до 0,01%). Таким чином, *перший учасник* має безумовний вирішальний контроль кваліфікованої більшості та кворумний контроль. Отже, загальні збори можуть прийняти будь-яке рішення, якого бажає *перший учасник*

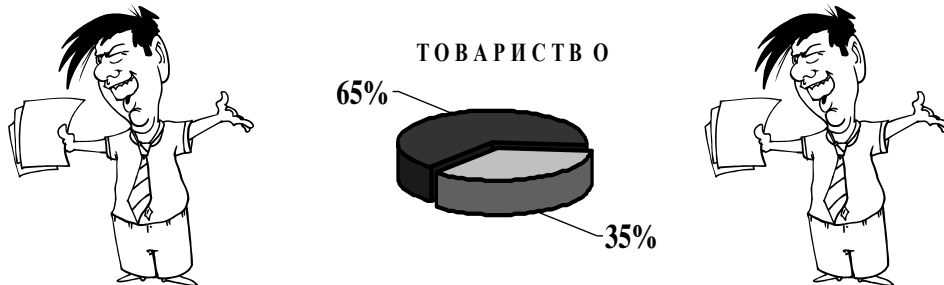
ПОШИРЕНА ПРИЧИНА КОНФЛІКТУ: *другий* учасник не погоджується із внесенням змін до статуту ТОВ, ініційованими *першим* учасником, які *перший* учасник вважає стратегічно важливими. Враховуючи той факт, що нова редакція *статуту* має бути підписана всіма учасниками ТОВ без виключення, *перший* учасник позбавлений можливості реалізувати рішення загальних зборів про внесення змін до статуту

У РАЗІ КОНФЛІКТУ УЧАСНИКІВ *перший* учасник скликає загальні збори, на яких своїми голосами виключає *другого* учасника незалежно від явки останнього, затверджує нову редакцію статуту, звільняє усіх посадових осіб товариства, пов'язаних з *другим* учасником, тобто – задає новий формат товариства виключно „під себе”, або „під себе” та нових учасників, залучених замість *другого* (виключеного) учасника

ПЕРСПЕКТИВА ЗА ВІДСУТНОСТІ ПРИМИРЕННЯ: товариство діє під контролем *першого* і без *другого* (виключеного) учасника, який має альтернативу: вимагати у суді визнання недійсними рішення загальних зборів про виключення та нової редакції статуту товариства, обґрунтовуючи відсутність підстав для виключення та (можливо) порушення процедури скликання і проведення зборів, або ж визнати виключення і вимагати частини вартості майна товариства, пропорційної розміру його частки

Сценарій корпоративної війни «блукаючий трамвай» (АТ)

ДИСПОЗИЦІЯ: в АТ є два акціонери, частка *першого* становить від 50%+1 акції до 75% акцій, частка *другого* – від 25% до 49,99% акцій. Таким чином *перший учасник* має безумовний вирішальний контроль простої більшості, умовний вирішальний контроль кваліфікованої більшості та кворумний контроль, *другий* – умовний блокуючий контроль кваліфікованої більшості. Отже, *другий* акціонер у разі своєї явки на загальні збори, голосуючи проти, може заблокувати прийняття рішення, що вимагає кваліфікованої більшості

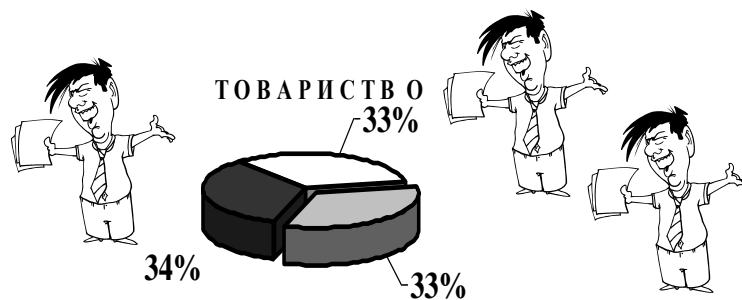
ПОШИРЕНА ПРИЧИНА КОНФЛІКТУ: *першому* акціонерові відомо, що *другий* збирається з'явитися на загальних зборах і голосувати проти ініційованого *першим* учасником рішення, що вимагає кваліфікованої більшості, яке *перший* акціонер вважає стратегічно важливим

У РАЗІ КОНФЛІКТУ УЧАСНИКІВ *перший* акціонер вчиняє дії, спрямовані на те, щоб забезпечити неявку *другого* акціонера на збори (маніпуляції з місцем/часом проведення зборів та/або місцем/часом реєстрації акціонерів, скликання багатьох зборів поспіль, створення штучної черги з представників акціонерів в умовах обмеженого часу на реєстрацію, відмова у реєстрації *другого* акціонера чи його представників незалежно від наявності підстав, пряме насильство щодо *другого* акціонера чи його представників та ін.), оскільки неявка *другого* акціонера дозволяє *першому* своїми голосами прийняти будь-яке рішення

ПЕРСПЕКТИВА ЗА ВІДСУТНОСТІ ПРИМИРЕННЯ: *другий* акціонер оскаржуватиме рішення загальних зборів у господарському суді, обґрунтовуючи порушення його права приймати участь у зборах

Сценарій корпоративної війни «два конфлікти між трьома господарями»

ДИСПОЗИЦІЯ: у ТОВ / ТДВ три учасники з частками, розмір яких наближений до 1/3, при цьому частки не є рівними: в одного з учасників (*першого*) частка складатиме 34% (33,34%), а в двох інших – по 33% (33,33%), або ж розмір усіх часток є різним, утім – усі вони є більшими за 30 і меншими ніж 40 (наприклад – 35%, 33%, 32%). Таким чином, *перший* (а у другому прикладі – і *другий*) учасник має ситуативний вирішальний контроль простої більшості. В АТ з кількістю акцій, яка є кратною трьом, акціонери мають змогу розподілити акції у рівних частках. В інших АТ цей сценарій також є вірогідним.

ПОШИРЕНА ПРИЧИНА КОНФЛІКТУ: передумовою нового конфлікту є наявність конфлікту між *першим*, *другим* учасником з однієї сторони і *третьим* учасником з іншої. У такій ситуації *перший* і *другий* учасники мають разом кворумний контроль і можуть приймати будь-які рішення незалежно від явки третього учасника (у ТОВ / ТДВ), або за явки *третього* учасника приймати рішення, що вимагають простої більшості, а за неявки – будь-які рішення (в АТ). Якщо усі частки є нерівними, цей сценарій стає можливим при об'єднанні будь-яких двох учасників (*першого* і *другого* проти *третього*, *першого* і *третього* проти *другого*, *другого* і *третього* проти *першого*)

У РАЗІ КОНФЛІКТУ УЧАСНИКІВ на збори з'являються лише *перший* і *другий* учасник, у *першого* учасника виникає ситуативний контроль простої більшості і він своїми голосами приймає неприйнятне для *другого* учасника рішення, що вимагає простої більшості голосів з погодженого ними питання, після чого ігнорує інтереси як *другого*, так і *третього* учасника. Якщо усі частки є нерівними, перевагу за цим сценарієм отримує той учасник, голос якого склали більшість на зборах

ПЕРСПЕКТИВА ЗА ВІДСУТНОСТІ ПРИМИРЕННЯ: існує велика вірогідність об'єднання *другого* і *третього* учасників (якщо усі частки є нерівними – двох учасників, всупереч інтересам прийняті рішення на загальних зборах), які разом мають кворумний контроль і можуть провести нові загальні збори на яких будуть прийняті рішення, протилежні тим, за які голосував *перший* учасник, або ж взагалі виключити його (у ТОВ/ТДВ). Отже, план *першого* учасника може бути виключно деструктивним: швидко скористатися отриманими перевагами на шкоду товариству та іншим учасникам (наприклад, провести свого кандидата на посаду директора і швидко розпродати майно товариства). За відсутності згоди між *другим* і *третьим* учасниками перспективи такі самі як у сценарії «50 / 50» / «царство, поділене проти себе»

ПОНЯТТЯ ТА ПІДВІДОМЧІСТЬ КОРПОРАТИВНИХ СПОРІВ:

Корпоративний спір – це спір, що виникає з корпоративних відносин, ускладнених конфліктом

Законодавець втілює у процесуальний закон концепцію, відповідно до якої господарським судам підвідомчі спори, що виникають:

1. З корпоративних відносин щодо створення, діяльності, управління та припинення юридичної особи:

- між учасниками (засновниками, акціонерами, членами) – зокрема про переведення на акціонерів ПрАТ та учасників інших господарських товариств прав покупців акцій (часток), пропорційно кількості акцій (розміру часток), якими вони володіють, якщо акції (частки) було продано іншими акціонерами (учасниками) з порушенням переважного права на придбання

- між юридичною особою та учасниками (засновниками, акціонерами, членами) – більшість корпоративних спорів

- між юридичною особою і колишніми учасниками (засновниками, акціонерами) – щодо визначення та стягнення належної до сплати вартості частки майна юридичної особи, про визнання недійсними рішень про виключення зі складу юридичної особи, а також про визнання недійсними інших рішень юридичної особи, якщо ці рішення прийняті в період до виходу (виключення) учасника, а відповідні вимоги обґрунтовуються порушенням його корпоративних прав на момент прийняття такого рішення (крім трудових спорів)

2. З посадових корпоративних відносин – між господарським товариством та його посадовою особою (у тому числі посадовою особою, повноваження якої припинені) про відшкодування збитків, завданих такою посадовою особою господарському товариству її діями (бездіяльністю), у тому числі за позовами, поданими учасниками (акціонерами) від імені та в інтересах господарського товариства. Такі спори можна розглядати як *посадові* корпоративні спори відмінні від власне корпоративних спорів

3. Вимоги учасника (акціонера, засновника, члена) до суб'єкта владних повноважень (про скасування державної реєстрації змін до статуту, скасування реєстрації випуску акцій), які є похідними від корпоративно-правових вимог до корпоративного підприємства – як правило, про визнання недійсними рішень загальних зборів, змін до статуту, і викладаються в одному з ними позові. Оскільки вимоги є похідними від вимог до корпоративного підприємства, вони так само розглядаються господарським судом за місцезнаходженням такого підприємства

(ст. 1, п.п. 4,4-1 ч. 1 ст. 12, ст. 15, ч. 6 ст. 16 ГПК України, п.п. 2-6 постанови Пленуму ВСУ від 24 жовтня 2008 р. № 13 п.п. 1.1.-1.6. Постанови Пленуму ВГСУ від 25 лютого 2016 р. №4)

Не можуть бути передані на розгляд третейських судів, міжнародних комерційних арбітражів

1. Розглядаються господарськими судами незалежно від наявності у складі сторін фізичних осіб, які не є підприємцями
2. Підсудні винятково господарським судам за місцезнаходженням відповідного господарського товариства

Спори, суміжні з корпоративними:

Пов'язані зі вступом до корпоративних підприємств правонаступників учасників (акціонерів, засновників, членів), у тому числі – осіб, яким було відчужено акції / частку у статутному капіталі господарських товариств, пай у виробничому кооперативі

Пов'язані з управлінням активами корпоративних інвестиційних фондів

Про право власності на частку у статутном у капіталі або акцію

Пов'язані з укладенням, зміною, розірванням, виконанням або визнанням недійсними договорів на обслуговування емісії ЦП (між АТ і Центральним депозитарієм), договорів про відкриття рахунків у ЦП (між акціонерами та депозитар. установами), договорів купівлі-продажу акцій та спори щодо інших правочинів з акціями: усі ці спори є по суті договірними спорами з корпоративною специфікою (крім власне корпоративних спорів, пов'язаних з порушенням переважного права на придбання акцій)

Щодо обліку прав на акції, у т. ч. про внесення або визнання недійсними змін до реєстрів власників іменних цінних паперів, укладення, зміни, розірвання або визнання недійсними договорів на ведення реєстрів власників іменних цінних паперів

Між учасниками (засновниками, акціонерами) та господарськими товариствами про визнання недійсними рішень органів товариства про обрання, звільнення, відкликання посадових осіб товариства за позовами учасників (засновників, акціонерів), які є водночас такими посадовими особами, якщо вимоги обґрунтовуються, у тому числі, нормами не лише корпоративного, але також трудового законодавства та/або поєднуються з вимогами скасувати наказ про призначення (звільнення, відкликання) посадових осіб товариства, є по суті трудовими спорами з корпоративною специфікою

Пов'язані із розподілом акцій та часток у складі майна подружжя, є по суті сімейними спорами з корпоративною специфікою

Пов'язані із вступом до господарських товариств спадкоємців учасників (акціонерів, засновників), є по суті спадковими з корпоративною специфікою

Щодо законності актів, дій та бездіяльності органів влади (наприклад, НКЦПФР, державних реєстраторів), що порушують корпоративні права певної особи і не є похідними від вимог про визнання недійсними рішень загальних зборів господарського товариства

Між господарським товариством і органом державної влади або державною посадовою особою (НКЦПФР, державні реєстратори), якщо товариство оскаржує акти, дії, бездіяльність, прийняті, вчинені або невчинені у корпоративно-правовій сфері – це по суті публічно-правовий спір з корпоративною специфікою

Розглядають загальні (за ЦПК) чи господарські (за ГПК) суди залежно від того, чи є у складі сторін фізична особа – не СПД

Розглядають госпсуди, незалежно від наявності у складі сторін фізичних осіб, за місцезнаходженням АТ, за ГПК

Розглядають загальні суди за ЦПК

Розглядають адмінсуди за КАС

Найбільш поширені позовні вимоги у корпоративних спорах:

Аналіз судової практики та її узагальнень дозволяє стверджувати, що найбільш поширеними у корпоративних спорах є наступні позовні вимоги:

- Про визнання недійсними рішень органів управління господарських товариств
- Про визнання недійсними установчих документів господарських товариств, їх окремих положень і змін до них
- Про скасування державної реєстрації господарського товариства
- Про ліквідацію господарського товариства
- Про зобов'язання внести зміни до установчих документів та про зобов'язання товариства здійснити державну реєстрацію змін в установчих документах товариства
- Про визнання права власності на майно, передане як вклад до статутного (складеного) капіталу
- Про визнання недійсними правочинів, вчинених товариством
- Про стягнення з господарського товариства сум дивідендів
- Про переведення на акціонерів ПрАТ та учасників інших господарських товариств прав та обов'язків покупців акцій (часток) пропорційно кількості акцій (розміру часток), якими вони володіють (спори про переважне право)
- Про стягнення вартості частини майна товариства, пропорційної розміру частки учасника, який вийшов (якого було виключено) з товариства
- Про спонукання товариства до проведення аудиторської перевірки діяльності та звітності товариства
- Про спонукання товариства надати передбачену законом та установчим документом інформацію

Неприйнятні позовні вимоги у корпоративних спорах:

Пленуми ВСУ та ВСУ вказують на неможливість застосування у корпоративних спорах способів захисту прав та законних інтересів осіб, не передбачених законодавством, зокрема не підлягають задоволенню позови:

- Про визнання реорганізації корпоративного підприємства такою, що відбулася
- Про визнання незаконними дій чи бездіяльності органів чи посадових осіб корпоративного підприємства
- Про внесення змін до установчих документів
- Про виключення / включення особи з / до складу органу корпоративного підприємства (наприклад, наглядової ради)
- Про визнання рішень загальних зборів дійсними чи такими, що підлягають виконанню
- Про зобов'язання корпор. підприємства скликати загальні збори
- Про визнання зборів правомочними чи такими, що відбулися
- Про зміну місця проведення загальних зборів
- Про включення питань до порядку денного загальних зборів
- Про зобов'язання акціонера (учасника) взяти участь чи зареєструватися для участі у загальних зборах
- Про виключення учасника з корпоративного підприємства
- Про вихід зі складу акціонерів шляхом виплати вартості акцій, які належать акціонеру

Встановивши, що предмет позову не відповідає встановленим законом способам захисту прав, господарський суд повинен відмовити в позові, а не припинити провадження у справі у зв'язку з тим, що спір не підлягає вирішенню в господарських судах України (п. п. 10, 22-24, 27, 39 постанови Пленуму ВСУ від 24 жовтня 2008 р. № 13)

ВИЗНАННЯ НЕДІЙСНИМИ РІШЕНЬ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ КОРПОР. ПІДПРИЄМСТВ (1)

Загальні зауваження:

- Право на звернення до суду з позовом про визнання недійсними загальних зборів товариства мають лише ті його акціонери/учасники, які були акціонерами/учасниками на дату прийняття рішення, що оскаржується (п. 19 постанови Пленуму ВСУ від 24 жовтня 2008 р. №13, п. 2.4. Постанови Пленуму ВГСУ від 25 лютого 2016 р. №4)
- Господарським судам під час вирішення спорів, що виникають з корпоративних відносин, слід враховувати ... з'ясувати наявність в особи, яка звернулася з позовом, суб'єктивного права або законного інтересу у правовідносинах, на захист яких подано позов, а також питання про наявність чи відсутність факту їх порушення, невизнання або оспорювання. Для визнання недійсним рішення загальних зборів товариства необхідно встановити факт порушення цим рішенням прав та законних інтересів учасника / акціонера товариства. Якщо за результатами розгляду справи факт такого порушення не встановлено, суд не має підстав для задоволення позову (п. 2.1. Постанови Пленуму ВГСУ від 25 лютого 2016 р. №4, п. 19 постанови Пленуму ВСУ від 24.10.2008 р. № 13)
- Позовна давність для вимог про визнання недійсними рішень загальних зборів акціонерних товариств становить 3 місяці (ст. 50 ЗУ «Про АТ»), для вимог про визнання недійсними рішень загальних зборів господарських товариств інших видів – 3 роки (ст. 257 ЦК України)
- Не може бути визнано недійсним рішення загальних зборів учасників / акціонерів товариства з тих підстав, що його прийнято загальними зборами рішення з питань, віднесених до компетенції інших органів товариства. Положення установчих документів товариства, які обмежують компетенцію загальних зборів, застосуванню не підлягають (п. 20 постанови Пленуму ВСУ від 24 жовтня 2008 р. № 13, п. 2.9. Постанови Пленуму ВГСУ від 25 лютого 2016 р. №4)
- Відповідачем у справах про визнання недійсним рішення загальних зборів є господарське товариство, а не його учасники / акціонери (п. 20 постанови Пленуму ВСУ від 24 жовтня 2008 р. № 13, п. 2.7. Постанови Пленуму ВГСУ від 25 лютого 2016 р. №4)
- У судовому порядку недійсним може бути визнано рішення загальних зборів учасників товариства, але не протокол загальних зборів. Протокол є документом, який фіксує факт прийняття рішення загальними зборами, і не є актом за змістом статті 20 ГК України (п. 20 постанови Пленуму ВСУ від 24 жовтня 2008 р. № 13, п. 2.4. Постанови Пленуму ВГСУ від 25 лютого 2016 р. №4)
- Рішення загальних зборів учасників (акціонерів, членів) та інших органів юридичної особи не є правочинами у розумінні ст.202 ЦК України. До цих рішень не можуть застосовуватися положення ст.ст.203, 215 ЦК України, які визначають підстави недійсності правочину, і, відповідно, правові наслідки недійсності правочину за ст.216 ЦК України. Зазначені рішення є актами ненормативного характеру (індивідуальними актами), тобто офіційними письмовими документами, що породжують певні правові наслідки, які спрямовані на регулювання господарських відносин і мають обов'язковий характер для суб'єктів цих відносин (п. 2.12. Постанови Пленуму ВГСУ від 25 лютого 2016 р. №4)

ВИЗНАННЯ НЕДІЙСНИМИ РІШЕНЬ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ КОРПОР. ПІДПРИЄМСТВ (2)

Підставою для визнання недійсними рішень загальних зборів може бути:

- **Сутнісне порушення**, тобто невідповідність рішень загальних зборів нормам законодавства (*матеріальний критерій*), поєднана з порушенням самим прийнятим рішенням прав чи законних інтересів учасника корпоративного підприємства, наприклад, учасник ТОВ подає позов про визнання недійсним рішення зборів, яким його виключено з ТОВ за відсутності передбачених ст. 64 ЗУ «Про ГТ» підстав, або акціонер, відносно якого АТ має зобов'язання щодо *обов'язкового* викупу належних йому акцій згідно ч. 1 ст. 68 ЗУ «Про АТ» подає позов про визнання недійсним прийнятого згодом рішення зборів, яким передбачений *добровільний* викуп акцій всупереч ч. 1 ст. 67 ЗУ «Про АТ», або ФДМУ подає позов про визнання недійсним рішення річних зборів господарського товариства з державною часткою про розподіл прибутків за минулий рік, яким не передбачено сплату як мінімум 30% наявного прибутку у якості дивідендів всупереч ст. 11 ЗУ «Про управління об'єктами державної власності» та ін.
- **Процедурне порушення**, тобто порушення вимог закону та / або установчих документів під час скликання та проведення загальних зборів (*процесуальний критерій*), наприклад, – прийняття простою більшістю голосів рішення з питання, яке відповідно до закону вирішується кваліфікованою більшістю, реєстрація особи як представника учасника за відсутності належним чином оформлених повноважень, що дозволило врахувати голоси такого учасника при визначенні кворуму і оголосити збори повноважними розглядати питання порядку денного, голосування на загальних зборах акціонерів без використання бюлетенів, голосування за принципом «1 акція – 1 голос» з питань, для яких чинним законодавством передбачено процедуру кумулятивного голосування, інші порушення (див. докладно наступні схеми)
- **Позбавлення учасника корпоративного підприємства можливості взяти участь у загальних зборах**, наприклад, через визначення особою, що скликає загальні збори дуже короткого строку реєстрації учасників на зборах та/або – маніпуляції з місцем проведення загальних зборів, прямий недопуск учасника корпоративного підприємства на збори. При вирішенні спорів про визнання недійсними рішень загальних зборів господарського товариства з підстав недопущення до участі в них учасників корпоративних підприємств судам необхідно з'ясувати, чи могла їх відсутність (або наявність) істотно вплинути на прийняття рішення, яке оскаржується. Водночас, позивачеві не може бути відмовлено у задоволенні вимог про визнання недійсними рішень загальних зборів тільки з мотивів недостатності його голосів для зміни результатів голосування з прийнятих загальними зборами учасників рішень, оскільки вплив учасника на прийняття загальними зборами рішень не вичерпується лише голосуванням (наприклад – учасник може взяти слово на зборах і повідомивши певні відомості прямо на зборах переконати частину учасників голосувати «за» чи «проти» проектів певних рішень) *п.п. 2.1., 2.12., 2.16. постанови Пленуму ВГСУ від 25 лютого 2016 р. №4, п.п. 17,21 постанови Пленуму ВСУ від 24 жовтня 2008 р. №13)*

ВИЗНАННЯ НЕДІЙСНИМИ РІШЕНЬ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ КОРПОР. ПІДПРИЄМСТВ (3)

Не всі порушення законодавства, допущені під час скликання та проведення загальних зборів (тобто – не всі процедурні порушення), є підставами для визнання недійсними прийнятих ними рішень (*п. 2.13. постанови Пленуму ВГСУ від 25 лютого 2016 р. №4, п. 18 постанови Пленуму ВСУ від 24.10.2008 р. № 13*)

Безумовними підставами для визнання недійсними рішень загальних зборів у зв'язку з процедурними порушеннями є:

- Порушення вимог щодо кворуму: прийняття загальними зборами рішення за відсутності кворуму для проведення загальних зборів чи прийняття рішення або у разі неможливості встановлення наявності кворуму (ст.ст. 59, 60 ЗУ «Про господарські товариства», ст.ст. 41, 42 ЗУ «Про акціонерні товариства», ст. 15 ЗУ «Про кооперацію»). Слід враховувати, що вимоги щодо кворуму встановлюються виключно законом для АТ та господарських товариств усіх видів з державною часткою, отже – для таких товариств положення установчих документів товариства, які встановлюють інші правила щодо визначення кворуму, ніж передбачені законом не підлягають застосуванню, натомість статут ТОВ / ТДВ без державної частки може встановлювати кворум відмінний від передбаченого законом кворуму у 50%+1 голос, отже – у таких товариствах питання про наявність або відсутність кворуму вирішуватиметься на підставі положень статуту (*п. 2.13. постанови Пленуму ВГСУ від 25 лютого 2016 р. №4, п.п. 18, 25 постанови Пленуму ВСУ від 24.10.2008 р. № 13*)
- Порушення у зв'язку з формуванням порядку денного: прийняття загальними зборами АТ рішень з питань, не включених до порядку денного загальних зборів товариства; прийняття загальними зборами ТОВ / ТДВ рішень з питань, не включених до порядку денного, на розгляд яких не було отримано згоди усіх присутніх на загальних зборах. Також повинні визнаватися недійсними рішення загальних зборів, прийняті за питаннями "Різне", "Організаційні питання", оскільки формулювання цих питань у порядку денному унеможливило усвідомлення їх суті і порушує право на попереднє ознайомлення з переліком питань, що виносяться на голосування. Якщо у внутрішніх документах обумовлено можливість вирішення на загальних зборах процедурних питань (питань, пов'язаних з порядком проведення загальних зборів тощо) без включення їх до порядку денного, такі положення внутрішніх документів суд не повинен брати до уваги (*п.п. 18, 22 постанови Пленуму ВСУ від 24.10.2008 р. № 13, п.п. 2.13, 2.17 постанови Пленуму ВГСУ від 25 лютого 2016 р. №4*)
- Порушення вимог закону щодо оформлення рішень загальних зборів: відсутність протоколу загальних зборів ТОВ/ТДВ; відсутність протоколу загальних зборів АТ, підписаного головою і секретарем зборів (*п.п. 2.13, 2.17 постанови Пленуму ВГСУ від 25 лютого 2016 р. №4*)
- Прийняття загальними зборами рішення про зміну статутного капіталу товариства, якщо не дотримано процедури надання акціонерам (учасникам) відповідної інформації (*п. 18 постанови Пленуму ВСУ від 24.10.2008 р. № 13*)

УВАГА: Під час вирішення питання про недійсність рішень загальних зборів у зв'язку з іншими порушеннями, допущеними під час їх скликання та проведення (тобто – іншими процедурними порушеннями), господарський суд повинен оцінити, як ці порушення вплинули на прийняття загальними зборами відповідного рішення (*п. 2.13. постанови Пленуму ВГСУ від 25 лютого 2016 р. №4, п. 18 постанови Пленуму ВСУ від 24.10.2008 р. № 13*)

ВИЗНАННЯ НЕДІЙСНИМИ РІШЕНЬ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ КОРПОР. ПІДПРИЄМСТВ (4)

Процедурні порушення при скликанні загальних зборів учасників корпоративного підприємства

- **Мінімум відомостей, зазначених у повідомленні:** Обов'язковою умовою повідомлення про скликання загальних зборів будь-якого корпоративного підприємства є одночасна наявність у такому повідомленні, як мінімум, інформації про час, місце проведення зборів та інформації про питання, що будуть винесені на розгляд зборів (порядок денний). Відсутність у повідомленні про проведення загальних зборів будь-якої з названих складових, як і відсутність самого повідомлення, може бути підставою для визнання недійсними рішень загальних зборів
- **Телефонне повідомлення** учасників корпоративних підприємств про дату, час та місце проведення загальних зборів учасників товариства є неналежним доказом такого повідомлення. Роздрукування телефонних переговорів, надані операторами зв'язку, лише підтверджують факт з'єднання двох абонентів телефонного зв'язку певної тривалості
- **Публікація у засобах масової інформації** повідомлення про скликання загальних зборів АТ не свідчить про те, що зареєстрований у реєстрі власників іменних цінних паперів акціонер був повідомлений про скликання загальних зборів, а відсутність або порушення строків публікації зазначеного повідомлення не може вважатися порушенням порядку повідомлення тих акціонерів, щодо яких судом встановлено факт його належного персонального повідомлення про скликання цих загальних зборів
- **Повідомлення простим листом** учасників (акціонерів, учасників) про скликання зборів, якщо статутом юридичної особи передбачено, що їх має бути проінформовано персонально рекомендованим листом, не може бути достатньою підставою для визнання недійсними рішень загальних зборів за наявності доказів отримання учасником (акціонером, членом) відповідного повідомлення (*п.п. 2.25. – 2.27. постанови Пленуму ВГСУ від 25 лютого 2016 р. №4*)

Вплив явки учасника на загальні збори учасників корпоративного підприємства, процедуру скликання яких було порушено

- Якщо під час розгляду справи судом буде встановлено факт присутності учасника (акціонера, члена) на загальних зборах, то допущені юридичною особою порушення порядку персонального повідомлення учасника (акціонера, члена) не є підставами для визнання рішень загальних зборів учасників (акціонерів, членів) недійсними (*п. 2.27. постанови Пленуму ВГСУ від 25 лютого 2016 р. №4*)

ВИЗНАННЯ НЕДІЙСНИМИ РІШЕНЬ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ КОРПОР. ПІДПРИЄМСТВ (5)

Процедурні порушення при реєстрації акціонерів на загальних зборах АТ

- Загальні збори є неправомочними, якщо реєстрація акціонерів у день проведення загальних зборів не здійснювалась, у зв'язку з неможливістю визначення кворуму на загальних зборах. Рішення, прийняті на таких загальних зборах, у судовому порядку визнаються недійсними. Правомочність загальних зборів визначається на підставі реєстру акціонерів у день проведення загальних зборів, а не фактичної участі акціонерів у прийнятті загальними зборами рішень (*п. 25 постанови Пленуму ВСУ від 24.10.2008 р. № 13*)
- Відсутність під час проведення загальних зборів переліку акціонерів, які мають право на участь у загальних зборах, унеможливає встановлення їх правомочності і тому є підставою для визнання недійсними прийнятих цими зборами рішень незалежно від виду акціонерного товариства (ПАТ чи ПрАТ). За наявності належних доказів участі у загальних зборах усіх акціонерів суд може відмовити в позові про визнання недійсними рішень загальних зборів акціонерів (*п. 2.22 постанови Пленуму ВГСУ від 25 лютого 2016 р. №4*)

ВИЗНАННЯ НЕДІЙСНИМИ РІШЕНЬ НАГЛЯДОВОЇ РАДИ КОРПОР. ПІДПРИЄМСТВ

- Рішення наглядової ради товариства може бути оскаржено в судовому порядку акціонером (учасником) товариства шляхом пред'явлення позову про визнання його недійсним, якщо таке рішення не відповідає вимогам законодавства та порушує права чи законні інтереси учасника (акціонера) товариства. Відповідачем за таким позовом є товариство (*п. 39 постанови Пленуму ВСУ від 24.10.2008 р. № 13*)
- При вирішенні спорів, пов'язаних з порядком скликання і роботи наглядової ради товариства, визначенням правомочності її засідання, необхідно застосовувати положення установчих документів товариства. У випадку їх неврегульованості в установчих документах застосовується аналогія закону в частині норм, що регулюють відповідні питання скликання та проведення загальних зборів товариства: обов'язковість повідомлення усіх членів наглядової ради про проведення засідання, надання інформації з питань порядку денного, правомочність, порядок прийняття рішення (*п. 39 постанови Пленуму ВСУ від 24.10.2008 р. № 13*)
- Господарським судам під час вирішення спорів про визнання недійсними рішень наглядової ради АТ слід виходити з того, що до порядку скликання засідань наглядової ради АТ не можуть бути застосовані за аналогією норми, які визначають порядок скликання загальних зборів. Підставами визнання недійсними рішень наглядової ради можуть бути такі порушення порядку скликання та проведення засідання ради, які мали наслідком неправомочність засідання наглядової ради. (*п. 2.31. постанови Пленуму ВГСУ від 25 лютого 2016 р. №4*)

ВИЗНАННЯ НЕДІЙСНИМИ УСТАНОВЧИХ ДОКУМЕНТІВ КОРПОР. ПІДПРИЄМСТВ

Підставою для визнання недійсними установчих документів може бути одночасна наявність таких підстав:

- На момент розгляду справи установчі документи не відповідають вимогам законодавства, при цьому якщо до прийняття рішення судом документи було приведено у відповідність до закону, суд не має підстав для прийняття рішення про визнання установчих документів недійсними
- Порушення, допущені при прийнятті та затвердженні установчих документів, не можуть бути усунені (Такою підставою може бути відсутність в установчих документах тих відомостей, які згідно із законом повинні обов'язково в них міститися, зокрема, визначені ст.ст. 88, 120, 134, 143, 151, 154 ЦК України, ст.ст. 57, 82 ГК України, ст.ст. 4, 51, 65, 67, 76 ЗУ «Про ГТ», ст. 13 ЗУ «Про АТ»)
- Відповідні положення установчих документів порушують права чи охоронювані законом інтереси позивача

**Статути
(є не правочинами, а локальними
нормативними актами)**

Норми про недійсність правочинів не застосовуються

До розгляду справи як відповідач залучається тільки господарське товариство

**Засновницькі договори,
меморандуми
(є правочинами)**

Норми про недійсність правочинів застосовуються

До розгляду справи як відповідачі мають залучатися усі учасники, які уклали відповідний засновницький договір чи меморандум

Визнання недійсними установчих документів корпоративного підприємства є підставою для його ліквідації

*(п.п. 13-15 постанови Пленуму ВСУ від 24 жовтня 2008 р. № 13,
п.п. 5.1-5.7 постанови Пленуму ВГСУ від 25 лютого 2016 р. № 4)*

ВИЗНАННЯ НЕДІЙСНИМИ ПРАВОЧИНІВ КОРПОРАТИВНОГО ПІДПРИЄМСТВА

- Подаючи позови про визнання недійсними правочинів, укладених корпоративним підприємством, учасники таких підприємств, як правило, обґрунтовують порушення оспорюваним правочином прав / законних інтересів або підприємства, або самого учасника.
- З цього приводу Конституційний Суд України зауважив, що легітимний інтерес АТ не є простою сукупністю законних інтересів його акціонерів. Індивідуальні інтереси останніх, як правило, відрізняються суперечливістю, а нерідко й конфліктністю, оскільки спрямовуються на пошук і використання або створення шляхів і засобів для задоволення різних за обсягом і змістом потреб та відрізняються різними мотивами у таких бажаннях і прагненнях. Не можуть бути завжди тотожними інтереси власника однієї акції та інтереси держателя контрольного пакету акцій, лабільні інтереси міноритарного (дрібного) акціонера, стратегічні інтереси акціонерного товариства у цілому тощо. У більшості випадків легітимні інтереси АТ формулюються його вищими органами і захищаються в суді не окремим акціонером, індивідуальні інтереси якого можуть суперечити як інтересам інших акціонерів, так і законним інтересам усього товариства, а правлінням чи іншими спеціально уповноваженими на це виконавчими органами останнього. Акціонер може захищати свої безпосередні права чи охоронювані законом інтереси шляхом звернення до суду у випадку їх порушення, оспорювання чи невизнання самим акціонерним товариством, учасником якого він є, органами чи іншими акціонерами цього товариства. Отже, КСУ наголошує на неможливості формулювання акціонером інтересів АТ, зауважує, що звернення акціонера до суду за захистом охоронюваних законом інтересів АТ можливе лише за належно оформленим уповноваженням або якщо таке право надається йому статутом АТ (*Рішення КСУ від 1 грудня 2004 р. № 18-рп/2004 у справі про охоронюваний законом інтерес*)
- Таким чином, у учасника корпоративного підприємства, який має намір подати позов про визнання недійсним правочину, укладеного підприємством залишається можливість обґрунтувати порушення оспорюваним правочином його власних прав та охоронюваних законом інтересів. Утім, як правило, учаснику не вдається обґрунтувати порушення свого права чи законного інтересу правочином, що його вчинило корпоративне підприємство
- Саме тому Верховний Суд України сформулював правову позицію, відповідно до якої господарським судам *належить* відмовляти акціонерам (учасникам) господарського товариства в задоволенні позову про укладення, зміну, розірвання чи визнання недійсними договорів та інших правочинів, вчинених господарським товариством (*п. 51 постанови Пленуму ВСУ від 24 жовтня 2008 р. № 13*)

ВІДШКОДУВАННЯ ЗБИТКІВ, ЗАВДАНИХ ГОСПОДАРЬСЬКОМУ ТОВАРИСТВУ ЙОГО ПОСАДОВОЮ ОСОБОЮ

Це відносно нова категорія справ, законодавче забезпечення якої повною мірою набуло чинності з 01 травня 2016 року.

Отже, посадові особи відповідають за збитки, завдані ними господарському товариству, при цьому відшкодування збитків, завданих посадовою особою господарському товариству її діями (бездіяльністю), здійснюється у разі, якщо такі збитки були завдані:

- діями, вчиненими посадовою особою з перевищенням або зловживанням службовими повноваженнями;
- діями посадової особи, вчиненими з порушенням порядку їх попереднього погодження або іншої процедури прийняття рішень щодо вчинення подібних дій, встановленої установчими документами товариства;
- діями посадової особи, вчиненими з дотриманням порядку їх попереднього погодження або іншої процедури прийняття рішень щодо вчинення відповідних дій, встановленої товариством, але для отримання такого погодження та/або дотримання процедури прийняття рішень посадова особа товариства подала недостовірну інформацію;
- бездіяльністю посадової особи у випадку, коли вона була зобов'язана вчинити певні дії відповідно до покладених на неї обов'язків;
- іншими винними діями посадової особи *(ст. 89 ГК України)*

У спорах про відшкодування збитків, завданих господарському товариству його посадовою особою, представником такого товариства є також учасник (акціонер) цього товариства, якому сукупно належить 10 і більше відсотків статутного капіталу (простих акцій) товариства, який подав господарському суду позовну заяву від імені товариства або який подав господарському суду заяву про здійснення представництва позивача. Учасник (акціонер), якому належить 10 і більше відсотків статутного капіталу (простих акцій) господарського товариства, може здійснювати представництво товариства особисто (якщо він є фізичною особою), через свої органи (якщо він є юридичною особою), через органи державної влади, органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування (якщо він є державою, Автономною Республікою Крим, територіальною громадою), через інших своїх представників. Учасник (акціонер), якому сукупно належить 10 і більше відсотків статутного капіталу (простих акцій) товариства, може здійснювати представництво товариства через одного з учасників (акціонерів) або спільно уповноважити на це іншу особу

У спорах про відшкодування збитків, завданих господарському товариству його посадовою особою, така посадова особа не вправі представляти товариство та призначати представника для участі у справі від імені господарського товариства *(ч.ч. 8,10 ст. 28 ГПК України)*

Інститут відшкодування збитків, завданих посадовою особою господарському товариству за позовом учасника, поданим від імені такого товариства є єдиним виключенням із сформульованого КСУ принципу про неможливість для учасника представляти товариство без прямого уповноваження його на це товариством, є дієвим інструментом покладення відповідальності на посадових осіб товариства за наслідки їх дії, і, водночас – належною альтернативою оскарженню учасниками правочинів, укладених господарським товариством, що не створює загрози для стабільності господарського обороту

СТЯГНЕННЯ З ГОСПОДАРСЬКОГО ТОВАРИСТВА СУМ ДИВІДЕНДІВ

Сфера застосування таких позовів є досить обмеженою: господарські суди вправі приймати рішення про стягнення дивідендів лише за наявності рішення загальних зборів про спрямування прибутку на виплату дивідендів, на підставі якого визначаються розмір належних позивачу – учаснику дивідендів, строки та порядок їх виплати і це рішення не виконується товариством, або якщо виплати здійснено у меншому розмірі, ніж передбачено відповідним рішенням. У разі, якщо загальні збори прийняли рішення не розподіляти прибуток товариства, або рішення щодо прибутку взагалі не прийняте господарський суд не може підмінити вищий орган управління товариства і втручатися у господарську діяльність товариства, зокрема прийняття господарським судом рішення стосовно спрямування прибутку (частини прибутку) юридичної особи на виплату дивідендів виходить за межі компетенції господарського суду

*(п. 35 постанови Пленуму ВСУ від 24 жовтня 2008 р. № 13,
п. 3.1 постанови Пленуму ВГСУ від 25 лютого 2016 р. № 4)*

Також у разі невиплати дивідендів у встановлений строк, в акціонера виникає право звернення до нотаріуса щодо вчинення виконавчого напису нотаріуса для стягнення заборгованості у безспірному порядку

(ч. 2 ст. 30 ЗУ «Про АТ»)

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ВНЕСТИ ЗМІНИ до УСТАНОВЧИХ ДОКУМЕНТІВ та ЗДІЙСНИТИ ЇХ ДЕРЖАВНУ РЕЄСТРАЦІЮ

Суди не вправі вносити зміни до установчих документів (тобто приймати рішення про остаточне викладення статуту у певній редакції) у зв'язку з тим, що це повноваження належить до виключної компетенції загальних зборів товариства

Утім, суди розглядають справи про зобов'язання внести зміни до установчих документів товариства у випадку виходу учасника з товариства, відчуження частки (її частини) в статутному (складеному) капіталі товариства, вступом правонаступника (спадкоємця) учасника до господарського товариства тощо за позовами таких осіб

Якщо товариство після прийняття рішення про внесення змін до установчих документів (зміна складу учасників) не повідомило орган, що здійснив реєстрацію, для внесення необхідних змін до Єдиного державного реєстру, новий учасник має право звернутися до господарського суду з позовом про зобов'язання товариства вчинити дії щодо державної реєстрації змін в установчих документах товариства у зв'язку зі зміною у складі учасників товариства

Якщо товариство не вчиняє дії у зв'язку з поданням учасником заяви про вихід з товариства (не вирішується питання про внесення змін до установчих документів товариства, про їх державну реєстрацію), учасник товариства вправі звернутися до господарського суду з позовом про зобов'язання товариства до державної реєстрації змін в установчих документах товариства у зв'язку зі зміною у складі учасників товариства на підставі ст. 7 Закону України «Про господарські товариства»

*(п.п. 16, 28 постанови Пленуму ВСУ від 24.10.2008 р. № 13,
п.п. 2.6, 4.17 постанови Пленуму ВГСУ від 25.02.2016 р. №4)*

Особливості забезпечення позовних вимог у корпоративних спорах

ЗАКОН ПРЯМО ЗАБОРОНЯЄ забезпечувати позовні вимоги через заборону:

- проводити загальні збори акціонерів або учасників ГТ та приймати ними рішення
- надавати емітентом, реєстратором, зберігачем, депозитарієм реєстр власників іменних цінних паперів, інформацію про акціонерів або учасників господарського товариства для проведення загальних зборів товариства
- участі (реєстрації для участі) або неучасті акціонерів або учасників у загальних зборах товариства, визначення правомочності загальних зборів акціонерів або учасників ГТ
- здійснювати органами державної влади та/або органами місцевого самоврядування покладені на них згідно із законодавством повноваження (*ч. 4 ст. 67 ГПК України*)

ВГСУ ВИЗНАЧАЄ ЯК НЕПРИЙНЯТНЕ забезпечення позовних вимог через:

- накладення арешту на все майно підприємства. Якщо у господарського суду є підстави вважати, що діями виконавчого або іншого органу, рішення про обрання якого оспорується, може бути погіршено фінансовий стан юридичної особи або доведено його до стійкої неплатоспроможності, суд має право забезпечити позов шляхом заборони відчуження основних засобів, нерухомого майна та іншого майна товариства, чітко визначивши в ухвалі про забезпечення позову перелік майна, відчуження якого забороняється
- заборону проводити реєстрацію акціонерів для участі в загальних зборах
- заборону депозитарній установі надавати АТ або акціонерам реєстр власників іменних цінних паперів для проведення загальних зборів
- заборону акціонеру реєструватися для участі в загальних зборах або зобов'язання акціонера з'явитися та зареєструватися для участі в загальних зборах
- заборону акціонерам, в тому числі органам управління державним майном, видавати довіреності на представництво їх інтересів на загальних зборах акціонерів

(п. 6.8. постанови Пленуму ВГСУ від 25.02.2016 р. №4)

Крім того

Господарський суд, який розглядає спір про право власності на акції (частки, паї) товариства, може винести ухвалу про забезпечення позову шляхом встановлення заборони на внесення змін до статуту цього товариства в частині зміни розміру статутного капіталу

Види забезпечення позову повинні бути співвідносними із заявленими позивачем вимогами

Види забезпечення позову можуть використовуватися господарським судом лише в межах предмета позову та не повинні порушувати прав інших акціонерів (учасників) господарського товариства. Зокрема, заборона вчиняти дії має стосуватися лише пакета акцій, безпосередньо пов'язаного з предметом спору (*ст. 67 ГПК України*)

**КОРПОРАТИВНЕ
ЗАГАРБАННЯ**

?

**КОРПОРАТИВНЕ
ПОГЛИНАННЯ**

Зазначені тут поняття стосуються специфічних, як правило, конфліктних ситуацій, які виникають у корпоративних відносинах і пов'язані із зміною особи, що здійснює корпоративний контроль. Жодне з цих понять не має легального, передбаченого законодавством визначення, питання співвідношення цих понять є дискусійним. У наступних схемах пропонується одне з можливих бачень співвідношення цих понять

?

?

**КОРПОРАТИВНЕ
РЕЙДЕРСТВО**

ЗАГАРБАННЯ

Дії, спрямовані на протиправне, з прямими порушеннями закону та/або через зловживання правами отримання майна або корпоративного контролю із застосуванням насильства та/або примусу, у тому числі державного

Немотивовані юридично

Загарбники не мотивують свої дії посиленнями на закон та не отримують формальних прав на отримане ними майно

Мотивовані юридично

Загарбники попри прямі порушення закону та/або зловживання правами обґрунтовують свої дії, апелюючи до положень законодавства, здійснюють загарбання із додержанням (або з імітацією додержання) правових процедур і набувають на отримане майно повноцінні формальні права

Корпоративне загарбання спрямоване на протиправне, з прямими порушеннями закону та/або через зловживання правами отримання корпоративного контролю із застосуванням насильства та/або примусу, у тому числі державного. Корпоративне загарбання – синонім корпоративного рейдерства. Ст. 206-2 КК України встановлює кримінальну відповідальність за протиправне заволодіння майном підприємства, установи, організації у тому числі частками, акціями, паями їх засновників, учасників, акціонерів, членів, шляхом вчинення правочинів з використанням підроблених або викрадених документів, печаток, штампів підприємства, установи, організації

ПОГЛИНАННЯ

Дії, спрямовані на отримання особою або групою осіб, що діють спільно (поглиначами) корпоративного контролю над господарським товариством через придбання контрольного пакету (контрольної частки), збільшення статутного капіталу, злиття, приєднання товариств або іншим чином

Дружні поглинання

Корпоративний контроль переходить до поглиначу суто добровільно, за домовленістю з контролюючими акціонерами (учасниками) та за згодою органів управління (менеджменту)

Недружні поглинання

Поглинач отримує корпоративний контроль взагалі без згоди контролюючих акціонерів (учасників) та органів управління (менеджменту), або контролюючі акціонери (учасники) вимушено передають корпоративний контроль поглиначу під його тиском

Корпоративне поглинання – поглинання завжди є корпоративним

РЕЙДЕРСТВО

Дії, спрямовані на набуття певною особою прав на майно або контролю над суб'єктом господарювання без згоди власника або особи, яка здійснює контроль над суб'єктом господарювання, що відбувається у ході спланованого конфлікту відповідно до певного сценарію (стратегічного плану), який має удаване правове обґрунтування і реалізується з додержанням або з імітацією правових процедур. Відбувається з порушеннями закону, силовий вплив, як правило, виходить за межі державного примусу, який застосовують державні виконавці за належного та неупередженого виконання виконавчих документів, утім юридичне оформлення рейдерських дій може бути настільки якісним, що створює видимість додержання закону

Щодо контролю над суб'єктами господарювання

Банкрутне

Корпоративне

Щодо речей

Щодо нерухомості

Товарне

**Щодо об'єктів
права
інтелектуальної
власності**

ЗАКОННІ НЕДРУЖНІ ПОГЛИНАННЯ

Дії, спрямовані на набуття корпоративного контролю над господарським товариством без згоди учасників (акціонерів), що вже здійснюють корпоративний контроль та призначених ними органів управління товариства (менеджменту) відповідно до певного сценарію (стратегічного плану), який має **належне правове обґрунтування і реалізується з повним додержанням** правових процедур

КОРПОРАТИВНЕ РЕЙДЕРСТВО

Дії, спрямовані на набуття корпоративного контролю над господарським товариством без згоди учасників (акціонерів), що вже здійснюють корпоративний контроль та призначених ними органів управління товариства (менеджменту) відповідно до певного сценарію (стратегічного плану), який має **удаване правове обґрунтування і реалізується з додержанням або з імітацією додержання** правових процедур

Є юридично мотивованими
корпоративними загарбаннями

Є недружніми корпоративними поглинаннями

СПЕЦИФІЧНІ ВИДИ КОРПОРАТИВНОГО РЕЙДЕРСТВА

Зовнішнє рейдерство (корпоративне вторгнення)

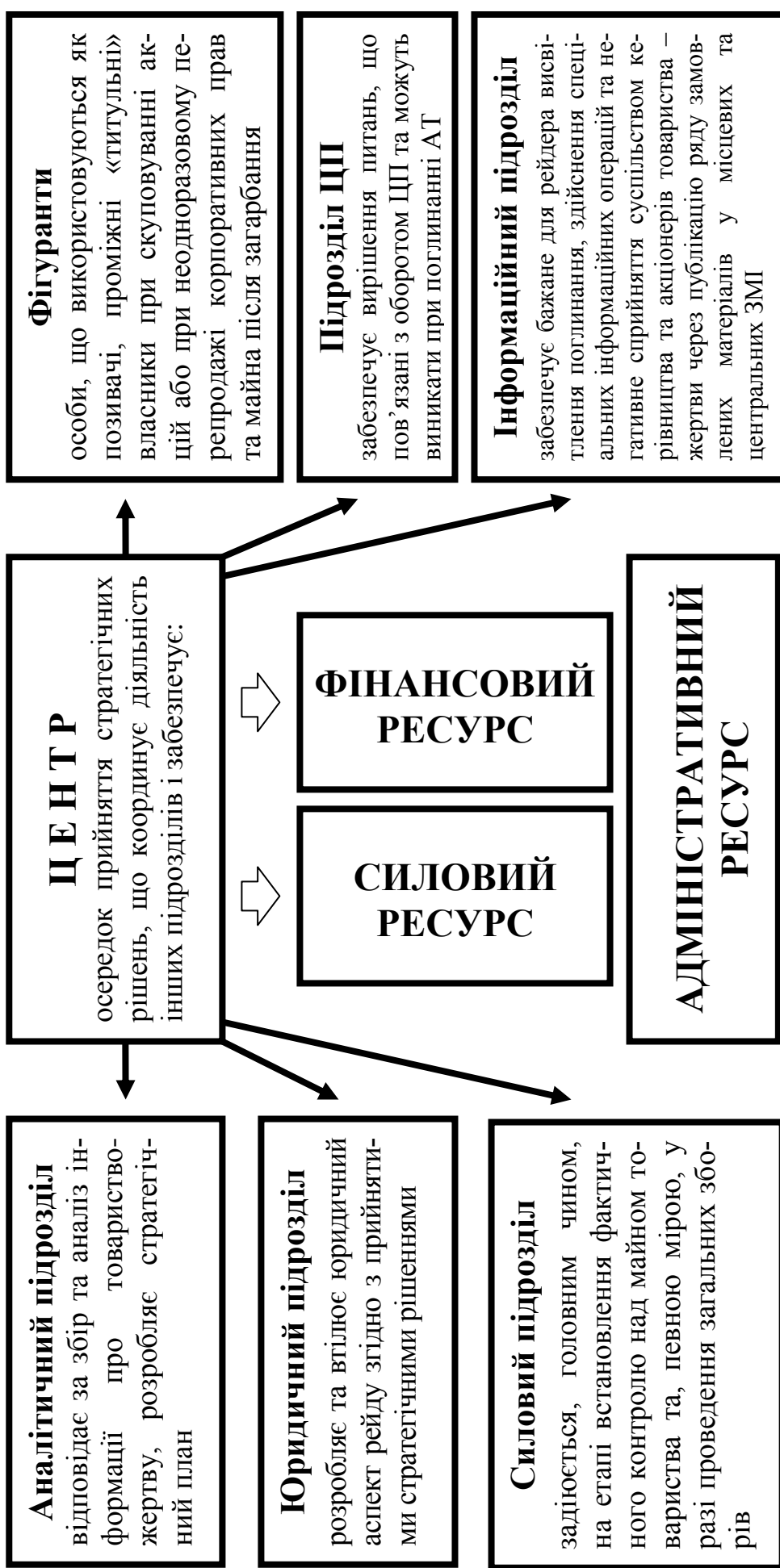
Корпоративний контроль намагається отримати особа, яка на момент початку поглинання не є учасником (акціонером) товариства

Внутрішнє рейдерство (корпоративний переворот)

Корпоративний контроль намагається отримати особа, яка на момент початку поглинання є учасником (акціонером), що не здійснює вирішального корпоративного контролю

Відмінність рейдерства як особливого виду корпоративних конфліктів від звичайних корпоративних конфліктів полягає у повній його спланованості рейдером: причина виникнення конфлікту полягає не у правовій невизначеності відносин сторін, а суто у банжні рейдера перехопити корпоративний контроль над господарським товариством, тобто ця причина є повністю волюнтаристичною. Це стосується і законних недружніх поглинань

ОРГАНІЗАЦІЯ РЕЙДЕРСТВА: РЕСУРСИ І ФУНКЦІОНАЛЬНІ ПІДРОЗДІЛИ

ОРГАНІЗАЦІЯ РЕЙДЕРСТВА: СТРАТЕГІЯ РЕЙДУ

КІНЦЕВА МЕТА РЕЙДУ:

Продовження (розширення) існуючого бізнесу товариства-жертви або отримання належних товариству прав орендаря, або усунення товариства з ринку як конкурента, або отримання конкретних активів (нерухомості, корпоративних прав в інших товариствах), що мають значну ринкову вартість. Саме кінцева мета рейду більше за все впливає на всю його стратегію

ОРГАНІЗАЦІЯ РЕЙДЕРСТВА: СКЛАДОВІ ТАКТИЧНОЇ РЕЙДЕРСЬКОЇ ОПЕРАЦІЇ

МЕТОДИ:

всі види впливу на товариство, його учасників, посадових осіб, якого вони зазнають унаслідок дій рейдерів. З точки зору права можуть бути законними правочинами, законними діями, зловживанням процесуальними, корпоративними, іншими правами; оспорюваними правочинами; деліктами; адміністративними правопорушеннями та злочинами

+

ІНСТРУМЕНТИ:

об'єкти, знаряддя, за допомогою яких рейдер здійснює вплив на товариство. Є інформаційні, силові і юридичні інструменти. Юридичні інструменти – документи можуть бути юрисдикційними (рішення, ухвали судів, постанови слідчих) або позаюрисдикційними (скарги, запити, листи, заяви, протоколи зборів)

ПРИЙОМИ:

специфічні дії, якими безпосередньо вчиняється вплив рейдера на товариство, його учасників, посадових осіб, ефективність яких обумовлена особливостями законодавства і в цілому правової реальності України. Наприклад, призначення загальних зборів і реєстрації акціонерів за різними адресами або у місці з ускладненим доступом

+

ТЕХНОЛОГІЇ:

усталені поєднання у рейдерській практиці певних прийомів або типові багатогодові алгоритми. Наприклад, призначення 10 загальних зборів поспіль з 1 по 9 травня у різних місцях з ускладненим доступом, із скороченим часом реєстрації, яка, до того ж, проводиться не за місцем проведення зборів із тим, щоб відфільтрувати явку акціонерів

ТАКТИЧНА РЕЙДЕРСЬКА ОПЕРАЦІЯ:

сплановані дії, що вчиняються особами, задіяними у функціональному підрозділі рейдерського угруповання, за рахунок наявних ресурсів із використанням рейдерських інструментів, методів, прийомів і технологій із тим, щоб вирішити одне з проміжних, забезпечувальних або стратегічних завдань такого рейду

ПРОТИДІЯ РЕЙДЕРСТВУ: ПРЕВЕНТИВНА РОБОТА

ПОЗИТИВНИЙ БЛОК:

Полягає в утворенні системи захисту товариства від загарбання, яка включає, зокрема (проте не обмежуючись):

1. Впровадження функціональних підрозділів, які протистоятимуть відповідним рейдерським функціональним підрозділам (юридичне, інформаційне, силове та ін.) з можливістю їх розгортання у разі загрози загарбання
2. Розробка плану заходів на випадок загрози загарбання
3. Визначення фінансових та адміністративних ресурсів, із задіянням яких здійснюватиметься протидія загарбанню
4. Реструктуризація активів товариства, у тому числі через утворення системи «власник-оператор»
5. Реструктуризація контрольного пакету (частки) через розподіл його (її) між кількома особами
6. Утворення додаткових зобов'язань товариства на користь підконтрольних осіб, за якими до товариства можуть бути пред'явлені вимоги на значні суми у випадку, якщо рейдеру вдасться перехопити контроль над товариством
7. Обтяження (передача у заставу) контрольного пакету (частки) і цінних активів товариства на користь підконтрольних осіб – забезпечення можливості «юридичної евакуації» активів і прав

НЕГАТИВНИЙ БЛОК:

Полягає у профілактичній роботі з планомірного та максимального повного усунення будь-яких передумов для загарбання, тобто у ліквідації обставин діяльності товариства, що їх використовують рейдери, у тому числі (але не обмежуючись):

1. Запобігання виникненню «п'ятої колони» з числа недоволених інсайдерів – регулярна сплата дивідендів, скуповування акцій у недоволених дрібних акціонерів, надання великим акціонерам доступу до участі в управлінні товариством, соціальна і психологічна робота з трудовим колективом, особливо з менеджментом товариства
2. Мінімізація неконтрольних заборгованостей товариства
3. Формалізація корпоративних процедур, редагування установчих документів та інших локальних актів товариства з метою забезпечення їх відповідності закону і забезпечення прав та законних інтересів акціонерів товариства
4. Розв'язання старих юридичних проблем товариства (ресстрація прав на нерухоме майно, зміна форми випуску акцій на бездокументарну та ін.)
5. Налагодження відносин з депозитарієм, НКЦФР, іншими державними органами (GR)

ПРОТИДІЯ РЕЙДЕРСТВУ: РОБОТА У ПЕРІОД ЗАГРОЗИ ЗАГАРБАННЯ

Період загрози загарбання охоплює час

від отримання інформації щодо:

- систематичного збору інформації про товариство
 - скуповування акцій товариства
 - скуповування боргів товариства
 - негативних публікацій у ЗМІ про товариство явно замовного характеру, ініційованих особами, які можуть належати до рейдерського угруповання
- до** виявлення:

- судових (цивільних, господарських адміністративних) справ за позовами, поданими до товариства, або таких, що зачіпають інтереси товариства, його учасників, посадових осіб
 - кримінальних проваджень, порушених щодо учасників та посадових осіб товариства, або таких, що порушені за фактами, що стосуються цих осіб
 - санкцій, накладених НКЦПФР, ДФС чи іншими органами
- Ініційованих особами, які можуть належати до рейдерського угруповання

У період загрози загарбання:

1. Розгортаються всі функціональні підрозділи, які протистоятимуть відповідним рейдерським функціональним підрозділам (юридичне – за рахунок залучення до співпраці юридичних фірм, які мають досвід протистояння загарбанням, силове – за рахунок збільшення обсягів послуг ДСО і приватних охоронних підприємств, інформаційне – за рахунок актуалізації зв'язків із ЗМІ та ін.)
2. На товаристві посилюються заходи безпеки
3. Здійснюється «юридична евакуація» цінних активів товариства
4. Встановлюється замовник загарбання, його можливості і зв'язки
5. Терміново розв'язуються нерозв'язані проблеми, що можуть створювати передумови для загарбання (див. попередню схему)

ПРОТИДІЯ РЕЙДЕРСТВУ: ЮРИДИЧНА РОБОТА У ПЕРІОД ВІДКРИТОГО КОНФЛІКТУ

У період відкритого конфлікту

юридична служба товариства і тимчасово залучені юристи:

1. Реагують на всі позови, оскаржують всі рішення, ухвали, постанови, прийняті на користь рейдера
2. Оскаржують до неупереджених державних органів та посадовців дії органів та посадовців, що сприяють рейдеру
3. Легалізують важливі для товариства юридичні факти через організацію судових справ та вживають всіх заходів для форсування їх розгляду
4. Забезпечують «юридичну евакуацію» активів товариства, тобто перехід права власності до підконтрольних головним учасникам (акціонерам) юридичних осіб, підтримання в актуальному стані обтяжень тих активів, які не вдалося евакуювати, із тим, щоб унеможливити їх відчуження органами управління товариства, обраними на проведених рейдером «альтернативних» загальних зборах учасників (акціонерів)
5. З'являються на «альтернативні» загальні збори учасників (акціонерів) як представники учасника (акціонера), збирають докази порушень закону та відсутності кворуму під час їх проведення, оскаржують до суду рішення, прийняті такими зборами
6. Оскаржують дії державних виконавців при спробі рейдерів зайняти територію товариства за процедурою примусового виконання
7. Подають до правоохоронних органів заяви про порушення кримінальних проваджень щодо рейдерів і посадових осіб, які сприяють їм, за наявності у їх діях складу злочину
8. Оскаржують договори купівлі-продажу майна товариства, укладені рейдерами та повертають у власність товариства відчужене рейдерами майно
9. Забезпечують юридичний супровід повернення органів управління на товариство через поновлення на роботі керівника, інших законно обраних посадових осіб товариства та визнання недійсними рішень проведених рейдером «альтернативних» загальних зборів учасників (акціонерів)
10. Висувають до товариства вимоги на користь підконтрольних осіб за створеними раніше зобов'язаннями і звертають стягнення на ліквідне майно товариства

ПРОТИДІЯ РЕЙДЕРСТВУ: ІНША РОБОТА У ПЕРІОД ВІДКРИТОГО КОНФЛІКТУ

Інформаційний підрозділ

1. Надає об'єктивне та «антрейдерське» висвітлення подій, що відбулися (бажано – із відеореєстром) у ЗМІ із тим, щоб запобігти їх перекручуванню
2. Забезпечує висвітлення «подій, що не відбулися», адже більшість «альтернативних», скликаних рейдерами загальних зборів у дійсності не відбуваються, натомість оформлюються документально. Оперативне відображення всього цього у кількох ЗМІ запобігає рейдеру оформлювати події, що не мали місця

3. Спростовує «чорний піар»

4. Здійснює тиск на ангажованих рейдерами представників влади спробами взяти інтерв'ю або фіксації їх роботи (наприклад, знімає судові засідання та хід виконавчих дій)

ЦЕНТР

Забезпечує невідкладне прийняття рішень, підписання усіх необхідних документів, контакти з посадовцями, координацію дій інших підрозділів, заміщення осіб, які не можуть продовжувати виконання обов'язків (через відмову від виконання обов'язків або через фізичну неможливість продовжувати роботу внаслідок протизаконного впливу з боку рейдера)

Силовий підрозділ

1. Забезпечує недоторканність майна товариства, його посадових осіб
2. Забезпечує режим нормальної роботи товариства
3. Забезпечує фізичне проведення заходів, необхідних для управління товариством (засідання виконавчого органу і наглядової ради, загальні збори)
4. Разом із державними виконавцями забезпечує фізичне повернення на товариство органів управління у разі поновлення на роботі голови виконавчого органу, інших посадових осіб та визнання недійсними рішень «альтернативних» загальних зборів

Аналітичний підрозділ

Забезпечує збір інформації щодо рейдера, аналіз його стратегії, прогноз його наступних дій і своєчасне планування адекватних дій товариства на відповідь

КОРПОРАТИВНИЙ ГРІНМЕЙЛ

Корпоративний грінмейл – це форма зловживання правами учасника (акціонера) у ході спланованого конфлікту відповідно до певного сценарію (стратегічного плану), з метою через спричинення шкоди спонукати корпоративне підприємство, щодо якого спрямовані недружні дії до сплати винагороди за припинення недружніх дій з боку грінмейлера у формі купівлі частки (акцій) за завищеною ціною та/або виплати винагороди за відмову від претензій та/або надання таких переваг, які не можуть бути законно отримані на існуючих умовах господарського обороту

Корпоративному грінмейлу властиві:

- витребування у корпоративного підприємства документів
- подання судових позовів про визнання недійсними рішень загальних зборів підприємства
- подання судових позовів про визнання недійсними статутних документів підприємства
- подання скарг до НКЦПФР на порушення у сфері обігу ЦП
- ініціювання перевірок діяльності підприємства
- ініціювання скликання загальних зборів

З ознаками зловживання правом

Головна відмінність грінмейлу від рейдерства полягає у меті діяльності: якщо метою рейдерства є встановлення контролю над підприємством, то метою грінмейлу – отримання винагороди за припинення недружніх дій, утім, рейдер, якому не вдалося здійснити загарбання підприємства може почати виступати у якості грінмейлера

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

ПІДПРИЄМНИЦЬКІ ТОВАРИСТВА І КОРПОРАТИВНІ ПІДПРИЄМСТВА

Практичне заняття 1

Питання до обговорення на практичному занятті:

1. Порівняльна характеристика категорій «установа» та «товариство» за Цивільним кодексом України.
2. Концепції підприємства за Господарським кодексом України та Цивільним кодексом України: порівняльна характеристика.
3. Порівняльна характеристика корпоративних та унітарних підприємств за Господарським кодексом України.
4. Підприємницькі товариства та корпоративні підприємства: порівняльна характеристика категорій.
5. Порівняльна характеристика господарських товариств та виробничих кооперативів.
6. Установчі документи різних видів корпоративних підприємств: форма, зміст, істотні умови, порівняльна характеристика.
7. Майно корпоративного підприємства: статус, джерела та порядок формування. Порядок формування майна господарських товариств різних видів в процесі їх створення. Статутний і складений капітал господарського товариства.
8. Паї та внески члена виробничого кооперативу. Система фондів виробничого кооперативу.

Домашнє завдання¹:

1. ТОВАРИСТВО З ДОДАТКОВОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ГЛАДІОЛУС ШТРИХ» утворене двома учасниками – Іваном Сергійовичем Неїжсалом та Сергієм Івановичем Непийводою із розподілом статутного капіталу у рівних частках (50% на 50%). Розмір внеску кожного учасника склав 100 000 грн., відповідно, статутний капітал дорівнював 200 000 грн. Статут ТДВ «ГЛАДІОЛУС ШТРИХ» передбачає додаткову відповідальність учасників в однократному розмірі їх внесків. В процесі діяльності у ТДВ «ГЛАДІОЛУС ШТРИХ» виникли борги. ТДВ «ГЛАДІОЛУС ШТРИХ» програло судові справи щодо стягнення з нього боргів, відповідні судові рішення набули законної сили. Кредитори отримали виконавчі документи (накази господарських судів) про стягнення з ТДВ «ГЛАДІОЛУС ШТРИХ» суми боргів. Кредиторам відомо, що ТДВ «ГЛАДІОЛУС ШТРИХ» належать лише 14 000 грн (арештовані державним виконавцем на рахунках грошові кошти), І. С. Неїжсало має у власності ліквідне майно на суму 550 000 грн (квартира), С. І. Непийвода – умовно ліквідне майно на суму 45 000 грн (пошкоджений автомобіль).

Питання:

i. Які можливості мають кредитори ТДВ «ГЛАДІОЛУС ШТРИХ» щодо погашення його боргів і який обсяг відповідальності нестимуть учасники, якщо борги зазначеного товариства складають:

- A. 50 000 грн;
- B. 100 000 грн;
- B. 200 000 грн.

Зазначити, з якої особи і скільки коштів вони можуть стягувати у кожному випадку.

ii. Розв'язати завдання враховуючи додаткову умову: статут передбачає додаткову відповідальність у двократному розмірі внесків учасників.

iii. Розв'язати завдання враховуючи додаткову умову: І. С. Неїжсало внес лише 50% свого внеску до статутного капіталу, а решту – не внес (додаткову умову **ii** не враховувати).

iv. Розв'язати завдання виходячи з того, що товариство є ТОВ, а не ТДВ, та враховуючи додаткову умову **iii**.

v. Розв'язати завдання виходячи з того, що товариство є повним, а не ТДВ, та не враховуючи інші додаткові умови.

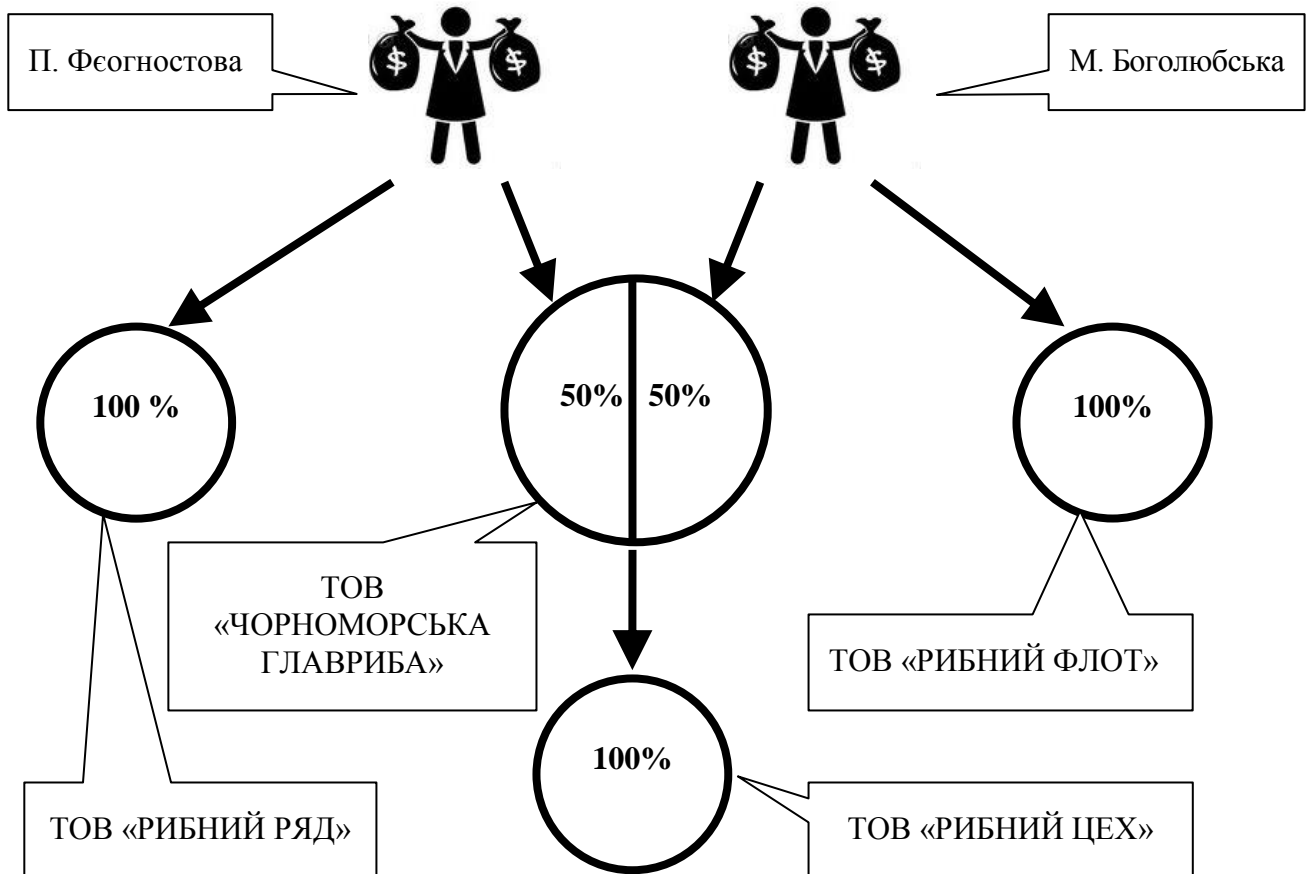
2. ТОВ «ЧОРНОМОРСЬКА ГЛАВРИБА» здійснює розведення риби та морепродуктів. Статутний капітал ТОВ «ЧОРНОМОРСЬКА ГЛАВРИБА» поділений на рівні частки між учасниками – Феогностовою Пелагеєю Петрівною та Боголюбською Мариною Андріївною. ТОВ «ЧОРНОМОРСЬКА ГЛА-

¹ Домашнє завдання слід розв'язати у письмовій формі від руки та надати викладачу, що проводить семінарські заняття до початку відповідного семінарського заняття. Інакше вирішення задачі не зараховується. Відповіді обґрунтовувати посиланнями на норми чинного законодавства. **Це зауваження стосується всіх семінарських занять.**

ВРИБА» утворило ТОВ «РИБНИЙ ЦЕХ» яке розпочало виробництво з риби та морепродуктів готової продукції, Пелагея Феогностова утворила ТОВ «РИБНИЙ РЯД», яке стало здійснювати збут цієї продукції, а Марина Боголюбська утворила ТОВ «РИБНИЙ ФЛОТ», яке ловитиме рибу в акваторії Чорного моря (див. схему корпоративного контролю групи підприємств, що була утворена нижче).

Питання:

i. У разі, якщо статутний капітал ТОВ «РИБНИЙ ЦЕХ» буде повністю сформований за рахунок вкладу ТОВ «ЧОРНОМОРСЬКА ГЛАВРИБА» у вигляді риби та морепродуктів, чи зможе ТОВ «РИБНИЙ ЦЕХ» одразу після державної реєстрації переробити їх на готову продукцію та передати ТОВ «РИБНИЙ РЯД» на реалізацію?

Провокаційно-креативні запитання²:

1. Чи може бути внеском до статутного капіталу господарського товариства диплом про вищу освіту?

2. При утворенні ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ЦИРК БЕСАРАБІЯ» (Одеська обл., м.Арциз), що займатиметься проведенням циркових видовищ за участі екзотичних тварин, три його учасники домовились, що Лукрециу Грацианович Шаптефраць внесе до статутного капіталу частку у праві власності на нерухоме майно (будівля хліву), Дончо Асенович Хаджіорданов – 25 тонн сіна, Віктор Петрович Куюджуклу – право користування живою твариною – індійським слоном. Учасники вирішили визначити рівні частки у статутному капіталі.

Питання:

i. Яким чином учасники можуть визначити такий розмір часток і чи можливо це взагалі у ТОВ?

ii. Чи можливо це в інших видах господарських товариств?

iii. Чи підлягатиме розмір часток учасників перегляду після того, як сіно буде спожите слоном, а слон помре?

iv. У якому порядку учасники будуть вносити свої вклади до статутного капіталу товариства і якими документами буде оформлюватися передача вкладів до статутного капіталу?

v. Хто прийматиме вклади учасників від імені товариства?

² Може бути задане одному або декільком студентам протягом заняття. Це зауваження стосується всіх семінарських занять.

- vi.** За яких умов перший учасник зможе внести до статутного капіталу частку у праві власності на нерухоме майно?
- vii.** Хто вважатиметься власником слона, якщо до статутного капіталу ТОВ «ЦИРК БЕСАРАБІЯ» буде внесено право користування ним?
- viii.** Чи може ТОВ «ЦИРК БЕСАРАБІЯ» здійснити відчуження права користування слоном, внесеним до його статутного капіталу?

3. ТОВАРИСТВО З ДОДАТКОВОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «СІФАРЕР ІНШУРАНС КОМПАНІ» визначило додаткову відповідальність учасників у розмірі 0,01% від суми вкладів. Чи це законно?

УЧАСТЬ У ГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРИСТВАХ

Практичне заняття 2

Питання до обговорення на практичному занятті:

1. Обмеження щодо участі у корпоративних підприємствах та щодо створення товариства однією особою.
2. Обов'язки учасника корпоративного підприємства.
3. Поняття та зміст корпоративних прав. Корпоративні права держави. Режим інформації про корпоративні права у різних видах господарських товариств та порядок доступу до неї.
4. Поняття та види корпоративного контролю.
5. Ступені корпоративного контролю в акціонерних товариствах.
6. Ступені корпоративного контролю у товариствах з обмеженою (додатковою) відповідальністю.
7. Порядок доступу учасників (акціонерів) товариств різних видів до інформації про діяльність товариства та обмеження щодо доступу.
8. Майнові права учасників корпоративних підприємств. Поняття дивідендів, джерела, підстави, періодичність, строки та способи сплати дивідендів. Кооперативні виплати та виплати на паї у виробничому кооперативі.

Домашнє завдання:

1. Дивись домашнє завдання 2 практичного заняття 1.

Питання:

- i.** Які із зазначених товариств є дочірніми, асоційованими (у вирішальній, простій залежності) згідно ГК України, які – залежними (згідно ЦК України)?
- ii.** При утворенні ТОВ «РИБНИЙ РЯД» Пелагея Феогностова внесла до його статутного капіталу свою частку у статутному капіталі ТОВ «ЧОРНОМОРСЬКА ГЛАВРИБА», а Марина Боголюбська, відповідно – частку у ТОВ «ЧОРНОМОРСЬКА ГЛАВРИБА» до статутного капіталу ТОВ «РИБНИЙ ФЛОТ». Надати схему корпоративного контролю цієї групи підприємств за аналогією із графічною схемою що наводиться у домашньому завданні до практичного заняття 1.
- iii.** Які із зазначених товариств є дочірніми, асоційованими (у вирішальній, простій залежності) згідно ГК України, які – залежними (згідно ЦК України)?
- iv.** Після створення групи підприємств як це зазначено у п. **ii** цього завдання Пелагея Феогностова та Марина Боголюбська вирішили створити ТОВ «ОДЕСЬКА ХАМСА» за рахунок частини майна ТОВ «ЧОРНОМОРСЬКА ГЛАВРИБА» і створити ТОВ «КАТРАН ТА РАПАН» за рахунок частини майна ТОВ «РИБНИЙ ЦЕХ». Запропонуйте як це зробити з графічною схемою та поясненням.

2. У ТОВ «ЛАСУНКА ЛЕВАНТУ» 4 учасники: Муса Аль Каді (Йорданія), який володіє часткою, що складає 35% статутного капіталу товариства, Муса Аль Нсур (Йорданія), який володіє часткою, що складає 15% статутного капіталу товариства, Амджят Аль Мулькі (Йорданія), який володіє часткою, що складає 5% статутного капіталу товариства і Самір Мансур (Україна), який володіє часткою, що складає 45% статутного капіталу товариства. Товариство утворене у 2011 році. Зміни до статуту товариства не вносилися. На загальних зборах розглядаються питання внесення змін до статуту товариства і переобрання виконавчого органу.

Питання:

- i.** Чи будуть законними збори і чи будуть прийняті рішення, якщо на збори з'явилися Муса Аль Каді і Муса Аль Нсур і вони збираються голосувати за рішення;
- ii.** Чи будуть законними збори і чи будуть прийняті рішення, якщо на збори з'явилися Самір Мансур і Муса Аль Нсур і вони збираються голосувати за рішення;

- iii. Чи будуть законними збори і чи будуть прийняті рішення, якщо на збори з'явилися Самір Мансур і Муса Аль Нсур і перший збирається голосувати за, а другий – проти рішення;
- iv. Чи будуть законними збори і чи будуть прийняті рішення, якщо на збори з'явилися Самір Мансур, Муса Аль Нсур та Амджат Аль Мулькі і перший збирається голосувати за, а другий та третій – проти рішення;
- v. Чи будуть законними збори і чи будуть прийняті рішення, якщо на збори з'явилися Самір Мансур, Муса Аль Нсур та Амджат Аль Мулькі і перший та третій збираються голосувати за, а другий – проти рішення;
- vi. Чи будуть законними збори і чи будуть прийняті рішення, якщо на збори з'явилися Самір Мансур і Муса Аль Каді і вони збираються голосувати за рішення;
- vii. Чи будуть законними збори і чи будуть прийняті рішення, якщо на збори з'явилися Самір Мансур і Муса Аль Каді і перший збирається голосувати за, а другий – проти рішення;
- viii. Відповісти на ті самі запитання виходячи з того, що йдеться не про ТОВ, а про АТ «ЛАСУНКА ЛЕВАНТУ», у якому такий саме розподіл акцій між тими самими акціонерами;³
- ix. Відповісти на ті самі запитання виходячи з того, що у 2016 році учасники внесли зміни до статуту, передбачивши кворум у розмірі 50%+1 голос.

3. Дивись домашнє завдання №2 до цього практичного заняття.

ТОВ «ЛАСУНКА ЛЕВАНТУ» у вересні місяці отримало прибуток – 10 000 грн.

Питання:

- i. Як скоро учасники ТОВ «ЛАСУНКА ЛЕВАНТУ» зможуть отримати ці кошти як дивіденди?
- ii. Які комбінації з двох учасників ТОВ «ЛАСУНКА ЛЕВАНТУ» можуть всупереч волі інших учасників визначити строк та спосіб виплати дивідендів у ТОВ «ЛАСУНКА ЛЕВАНТУ», у разі, якщо кворум загальних зборів складає 50%+1 голос, або – 60%+1 голос?
- iii. Чи можуть учасники ТОВ «ЛАСУНКА ЛЕВАНТУ» отримати дивіденди у касі підприємства готівкою?
- iv. Надайте відповіді на запитання i-iii виходячи з того, що йдеться про ПрАТ «ЛАСУНКА ЛЕВАНТУ» з таким саме розподілом часток у статутному капіталі.
- v. Чи можуть два учасники ТОВ «ЛАСУНКА ЛЕВАНТУ», які з'являться на збори та проголосують за сплату дивідендів визначити, що дивіденди отримують лише учасники, які з'явилися на збори та голосували за сплату дивідендів?
- vi. Якщо загальні збори ТОВ «ЛАСУНКА ЛЕВАНТУ» прийняли рішення сплатити дивіденди, але фактично дивіденди не сплачуються – як скоро учасники товариства зможуть подати позови до суду про стягнення сум дивідендів?
- vii. Якщо загальні збори ТОВ «ЛАСУНКА ЛЕВАНТУ» не приймуть рішення про сплату дивідендів, чи може хтось з його учасників стягнути з товариства частину прибутку, пропорційну розміру його частки за рішенням суду?

4. Надайте інформацію про учасників, розміри вкладів до статутного капіталу, розподіл часток, і, відповідно ступені корпоративного контролю у ТОВ «КРОКОДИЛ КО» (м. Київ), ТОВ «КРОКОДИЛ» (м. Вінниця), ТОВ «ЧЕБУРАШКА» (м. Львів).

5. Надайте інформацію про акціонерів ПАТ «ОБОЛОНЬ» (05391057), що володіють 10 і більше відсотками простих акцій: назву, кількість належних акцій та частки у статутному капіталі.

6. У ПрАТ «ВІНТАЖ» 5 акціонерів – ТОВ «РУБІНОВИЙ ВІВТОРОК» (40%), ТОВ «ШАЛЕНИЙ ДІАМАНТ» (30%), Яків Страніцин (15%), ТОВ «ДВЕРІ» (12%) та Родіон Рукавіцин (3%). ТОВ «РУБІНОВИЙ ВІВТОРОК» скликає загальні збори ПрАТ „ВІНТАЖ”, на яких збирається голосувати за збільшення статутного капіталу АТ шляхом емісії акцій, яку ТОВ «РУБІНОВИЙ ВІВТОРОК» планує повністю викупити, внаслідок чого частка цього акціонера складатиме 81%, а частки інших акціонерів, відповідно, зменшаться. Інші акціонери не планують голосувати „за” з цього питання.

Питання:

i. Які акціонери повинні з'явитися і зареєструватися на загальних зборах із тим, щоб збори відбулися і рішення було прийняте.

7. Господарське товариство уклало кредитний договір на суму 7 000 000 грн у якості боржника.

³ Виходити з того, що наглядова рада у товаристві не створювалася.

Питання:

i. У яких видах господарських товариств і за яких умов учасник може отримати інформацію про такий договір та його виконання.

Провокаційно-креативні запитання:

1. Дивись провокаційно-креативне запитання №2 практичного заняття 1.

Питання:

i. Якщо учасники вирішать визначити розмір своїх часток як 33,34% (Луcretіу Граціанович Шаптефраць), 33,33% (Дончо Асенович Хаджіорданов), 33,33% (Віктор Петрович Куюджуклу) – за яких умов Луcretіу Граціанович Шаптефраць зможе скористуватися своєю перевагою у кількості голосів і чого він може домогтися?

2. 01 липня Зоя Зенонівна Безгуз придбала 0,2% акцій ПрАТ «ЗІГ УНД ЗАГ». 10 жовтня Зоя Безгуз звернулася до правління ПрАТ «ЗІГ УНД ЗАГ» з вимогою надати копії протоколів усіх загальних зборів акціонерів, засідань наглядової ради та правління, усіх значних правочинів, річних та квартальних балансів АТ за останні три роки. Правління відмовило у наданні Зої Безгуз інформації про документи, оформлені до моменту набуття нею статусу акціонера. Для отримання копій документів, оформлених після 01 липня, правління ПрАТ «ЗІГ УНД ЗАГ» запропонувало Зої Безгуз або сплатити вартість копіювання документів (120 аркушів – 120 грн), або відкопіювати документи власними зусиллями за місцезнаходженням товариства.

Питання:

i. Чи було порушене право акціонера Зої Безгуз на отримання інформації про діяльність ПрАТ «ЗІГ УНД ЗАГ»?

ii. Чи були би порушені права Зої Безгуз, якби йшлося про ТОВ «ЗІГ УНД ЗАГ»?

3. Хто є кінцевим бенефіціарним власником (контролером):

i. ТОВ «РИБНИЙ ЦЕХ» за умовами домашнього завдання 2 до практичного заняття 1?

ii. ТОВ «ЛАСУНКА ЛЕВАНТУ» за умовами домашнього завдання 2 до практичного заняття 2?

iii. ПАТ «ЕКСПРЕСТРЕЙД», у якому створена наглядова рада, головою якої є громадянин України Еміль Елькін та виконавчий орган – правління, головою якого є громадянин РФ Каміль Кільдєєв, причому акції ПАТ належать 875 акціонерам, з них жодна особа не володіє більше ніж 10% акцій;

iv. ПАТ «ЕКСПРЕСТРЕЙД», після того, як в результаті скупки акцій кількість акціонерів знизилася до 125, причому 3 особи відтепер володіють пакетами, що дорівнюють або перевищують 10% акцій: ТОВ «ПІВДЕННИЙ ЕКСПРЕС» (21%), директором якого є Марія Петрівна Коротка, а єдиним учасником South Express Capital SARL – іноземна юридична особа, створена за законодавством Люксембургу, директором якої є Жан Поос, а єдиним учасником Едуард Елькін – батько Еміля Елькіна; ТОВ «ЮГ ТРЕЙД ЛІМІТЕД» (22%), директором якого є Роман Ігорович Кудлатко, а єдиним учасником South Trade Limited SARL – іноземна юридична особа, створена за законодавством Люксембургу, директором якого є Клод Дюпон, а єдиним учасником Галія Кільдєєва – дружина Каміля Кільдєєва, і, нарешті, ТОВ «КАПІТАЛ ДВА ПЛЮС» (7,5%), директором якого є Стелла Станіславівна Постол, а єдиним учасником Double Capital SARL – іноземна юридична особа, створена за законодавством Люксембургу, директором якої є П'єр Сантер, а учасниками – Галія Кільдєєва (50%) і Едуард Елькін (50%).

v. ТОВ «УОРЛД УАЙД КРЮІНГ УКРАЇНА», учасниками якого є: Олег Беглий (10%), Юрій Понирь-Догуляєв, генеральний директор ТОВ (10%), а також WWC LLC – іноземна компанія, створена за законодавством Маршалових островів (80%), директором якої є Джуреланг Кунію, а єдиним учасником – WW Crewing GmbH – іноземна компанія, створена за законодавством Німеччини, учасниками якої є 5 фізичних осіб – громадян Німеччини, а саме – Йозеф Бааде (10%), Франц Газенклевер (10%), Зельда Йенч (5%), Бруно Шифер (15%), Ульріх Штрумпф (10%), який є водночас керуючим директором зазначеного GmbH та Kiel Port Consulting GmbH (50%) – іноземна компанія, створена за законодавством Німеччини, директором якої є Отто Румпф, а єдиним учасником – Seehafen Kiel GmbH & Co. KG – іноземна компанія, створена за законодавством Німеччини, керуючим директором якої є Дірк Клаус, а єдиним учасником – Земля Шлезвіг-Гольштейн, суб'єкт ФРН.

При відповіді на питання враховувати зміст ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення».

УТВОРЕННЯ І ПРИПИНЕННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРИСТВ

Практичне заняття 3

Питання до обговорення на практичному занятті:

1. Процедура, строки та правове значення державної реєстрації господарського товариства.
2. Єдиний державний реєстр юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців. Статус відомостей реєстру і порядок їх отримання. Витяг, виписка, довідка з реєстру.
3. Припинення діяльності господарського товариства шляхом реорганізації.
4. Утворення господарського товариства шляхом виділу.
5. Солідарна і субсидіарна відповідальність при реорганізації і виділі господарських товариств.
6. Ліквідація господарського товариства за рішенням учасників (акціонерів) і державна реєстрація припинення господарського товариства за такою підставою.
7. Ліквідація господарського товариства за рішенням суду і державна реєстрація припинення господарського товариства за такою підставою.

Домашнє завдання:

1. Відкопіювати і заповнити заяву на державну реєстрацію створення (є доступною в мережі інтернет на офіційних веб-сайтах відповідних департаментів Міністерства юстиції України) ТОВ з єдиним учасником – Вами, із назвою та статутним капіталом, що відповідають вимогам законодавства, що реєструється за адресою Вашого місця постійного проживання, яке займається загальними консультаціями та складанням юридичних документів (КВЕД 69.10) і керівником якого стаєте Ви (оскільки картка заповнюється в учбових цілях, адреса і код не обов'язково повинні співпадати з дійсними Вашими даними).

2. ТОВ «ДРАНІКІ ФУДЗ ІНК» утворене у м. Одесі громадянином України Михайлом Міхейовичем Жмихом (м. Крижопіль Вінницької області) і двома громадянами Білорусі – Кашпаром Гардзейовичем Жолтком і Ригором Генриковичем Кухаронком (м. Свіслочь Гродненської області, Республіка Білорусь) і спеціалізується на швидкому громадському харчуванні, переважно – виробленому з картоплі. При утворенні ТОВ «ДРАНІКІ ФУДЗ ІНК» частки у статутному капіталі було розподілено наступним чином: Михайло Жмих – 35% (87 500 грн грошима), Кашпар Жолток – 35% (87 500 грн грошима), Ригор Кухаронк – 30% (спеціальне кухарське обладнання та картопля, оцінені за згодою учасників у 70 000 грн). Директором ТОВ «ДРАНІКІ ФУДЗ ІНК» став Ригор Кухаронк. За два роки діяльності ТОВ «ДРАНІКІ ФУДЗ ІНК» створило в Одесі мережу швидкого громадського харчування. Згодом у ТОВ «ДРАНІКІ ФУДЗ ІНК» виникли досить серйозні борги. Михайло Жмих та Кашпар Жолток вважаючи, що борги виникли через діяльність Ригора Кухаронка як директора, вирішили усунути його з ТОВ «ДРАНІКІ ФУДЗ ІНК». Оскільки формальних підстав для його виключення бракувало і виключення не вирішувало проблему боргів, Михайло Жмих та Кашпар Жолток скликали і провели загальні збори учасників ТОВ «ДРАНІКІ ФУДЗ ІНК», на яких було прийнято рішення про переобрання виконавчого органу ТОВ «ДРАНІКІ ФУДЗ ІНК» – замість Ригора Кухаронка було обрано брата Кашпара Жолтка – Жеслава та про реорганізацію ТОВ «ДРАНІКІ ФУДЗ ІНК» шляхом поділу його на ТОВ «ДЕРУНІ» і ТОВ «ТРОХИ КАРТОХИ». Директорами цих юридичних осіб обрано дружин Кашпара Жолтка (Іду Ізраїлівну Жолток-Хрщчновіц) і Михайла Жмиха (Єву Євменівну Жмих-Шченкевич). Учасниками ТОВ «ДЕРУНІ» повинні стати лише Михайло Жмих і Кашпар Жолток у рівних частках, тоді як склад учасників ТОВ «ТРОХИ КАРТОХИ» і їх частки – залишитися такими саме якими вони були у ТОВ «ДРАНІКІ ФУДЗ ІНК». При цьому мережа пунктів громадського харчування переходять до складу майна ТОВ «ДЕРУНІ», тоді як ТОВ «ТРОХИ КАРТОХИ» отримує всі борги і певні формальні активи. Ригор Кухаронк на збори не з'явився.

Питання:

- i. Чи можна реалізувати цей план і зареєструвати ТОВ «ДЕРУНІ» і ТОВ «ТРОХИ КАРТОХИ»?
- ii. Чи можна реалізувати подібний план, у якому ТОВ «ДРАНІКІ ФУДЗ ІНК» реорганізується шляхом виділення з нього ТОВ «КРЕМЗЛИКИ ДЕЙЛІ МІЛ». Директором ТОВ «КРЕМЗЛИКИ ДЕЙЛІ МІЛ» стає брат Кашпара Жолтка – Жеслав, учасниками – лише Кашпар Жолток і Михайло Жмих у рівних частках, тоді як склад учасників ТОВ «ДРАНІКІ ФУДЗ ІНК» і їх частки – залишаються незмінними. При цьому мережа пунктів громадського харчування переходить до складу майна ТОВ «КРЕМЗЛИКИ ДЕЙЛІ МІЛ», що виділяється, тоді як у складі майна ТОВ «ДРАНІКІ ФУДЗ ІНК» залишаються всі борги і формальні активи на суму, що дозволяє сформувати статутний капітал ТОВ.

iii. Чи можна реалізувати план із виділом ТОВ «КРЕМЗЛИКИ ДЕЙЛІ МІЛ» з ТОВ «ДРАНІКІ ФУДЗ ІНК», якщо при виділі ТОВ «КРЕМЗЛИКИ ДЕЙЛІ МІЛ» Михайло Жмих та Кашпар Жолток залишаться учасниками ТОВ «ДРАНІКІ ФУДЗ ІНК» у рівних частках з основною частиною майна, а рішенням буде визначено, що Ригор Кухаронок, який не з'явився на збори стає єдиним учасником ТОВ «КРЕМЗЛИКИ ДЕЙЛІ МІЛ» з усіма боргами ТОВ «ДРАНІКІ ФУДЗ ІНК» і певними формальними активами?

iv. Які відповіді Ви би надали на ці питання якби йшлося про приватні акціонерні товариства?

Провокаційно-креативні запитання:

1. Які з цих товариств не можуть бути зареєстровані: ТОВ «РОЗОВЫЙ СЛОН», ТОВ «ЖЕЛТЫЙ СЛОН», ТОВ «СИНИЙ СЛОН», ТОВ «БЕЛЫЙ СЛОН», ТОВ «ЗЕЛЁНЫЙ СЛОН», і чому?

2. Які з цих товариств не можуть бути зареєстровані: ТОВ «СЕМЬ / ВОСЕМЬ», ТОВ «Шиномонтаж 4x4», ТОВ «Тематический отель «ДЕРИБАСОВСКАЯ, 5» ТОВ «МІКРОЧІП ПРОДАКШНЗ ІНКОРПОРЕЙТЕД +», ТОВ «ТВІЙ XL», ТОВ «ЗАБУЛОН», ТОВ «V ЕЛЕМЕНТ», ТОВ «V = ВЕНДЕТТА», ТОВ «DELTA LTD», ТОВ «IT@COMP.COM», ТОВ «ДДДДДД», ТОВ «ПРАЗДНИК!!!», ТОВ «ПАБ №7», ТОВ «ИНФОРМАЦИОННАЯ СЛУЖБА «БАНК ІНФОРМАЦІЇ», ТОВ «3+2» і чому?

3. У ТОВ «ПАШТЕТІК ЛІМІТЕД» два учасники – Ілля Віленович Гуля (30%) і Протас Тарасович Добротряс (70%), директором товариства є Ілля Гуля. ТОВ «ПАШТЕТІК ЛІМІТЕД» уклало у якості покупця договір постачання свиних хрящів з ПП «ОДЕСЕКСІМТОРГ АЛЬФА». В момент укладення договору директор ТОВ «ПАШТЕТІК ЛІМІТЕД» – Ілля Гуля перебував у відпустці і за рішенням загальних зборів учасників ТОВ «ПАШТЕТІК ЛІМІТЕД» обов'язки директора виконував Протас Добротряс. Здійснюючи листування з ПП «ОДЕСЕКСІМТОРГ АЛЬФА» від імені ТОВ «ПАШТЕТІК ЛІМІТЕД», Протас Добротряс додав до одного з надісланих листів копію рішення загальних зборів про призначення його виконуючим обов'язки директора. Утім, до Єдиного державного реєстру відповідні відомості про надання Протасу Добротрясу прав виступати від імені ТОВ «ПАШТЕТІК ЛІМІТЕД» без довіреності внесені не були. Згодом між ТОВ «ПАШТЕТІК ЛІМІТЕД» і ПП «ОДЕСЕКСІМТОРГ АЛЬФА» виник господарський спір щодо взаємного невиконання умов договору постачання із зустрічними позовами про стягнення неустойки та збитків. ПП «ОДЕСЕКСІМТОРГ АЛЬФА» вважаючи свою позицію по суті справи програшною вирішило усунути підґрунтя спору і подало до ТОВ «ПАШТЕТІК ЛІМІТЕД» позов про визнання договору постачання недійсним, обґрунтовуючи свою вимогу тим, що договір підписаний особою, яка не мала належних повноважень.

Питання:

i. Чи може бути задоволений позов ПП «ОДЕСЕКСІМТОРГ АЛЬФА» про визнання недійсним договору постачання і які докази будуть використовувати сторони для обґрунтування своїх вимог і заперечень?

ii. Чим відрізняється ця ситуація від ситуації, в якій позов про визнання договору недійсним з тих саме підстав подаватиме ТОВ «ПАШТЕТІК ЛІМІТЕД»?

ОСОБЛИВА ЧАСТИНА

АКЦІОНЕРНІ ТОВАРИСТВА (1)

Практичне заняття 4

Питання до обговорення на практичному занятті:

1. Поняття акціонерного товариства, типи акціонерних товариств. Акції, облік прав акціонерів на акції.
2. Переважні права акціонерів на придбання акцій при їх відчуженні та при емісії акцій.
3. Придбання акціонерним товариством власних акцій.
4. Збільшення та зменшення статутного капіталу акціонерного товариства.
5. Деномінація акцій.
6. Придбання значного та контрольного пакету акцій акціонерного товариства.
7. Значні правочини в акціонерному товаристві. Правочини у вчиненні яких є заінтересованість в акціонерному товаристві.

Домашнє завдання:

1. У ПРИВАТНОМУ АКЦІОНЕРНОМУ ТОВАРИСТВІ «А ПОРТ» статутний капітал поділений на 2 акції вартістю по 2 000 000 грн кожна, якими володіють 2 акціонери – Петро Лазарович Кам'яний (голова правління) та його мати Катерина Занетовна Дерменжи. Після раптової смерті Катерини Дерменжи її акцію успадкували у рівних частках спадкоємці – Петро Кам'яний (син) та Барак Бардак (чоловік, який не є батьком Петра Кам'яного, громадянин США).

Питання:

- i. На яких правах належатиме кожна з акцій ПРИВАТНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «А ПОРТ» Петру Кам'яному та Бараку Бардаку після оформлення їх прав на спадщину Катерини Дерменджи?
- ii. Чи є Барак Бардак акціонером?
- iii. Як розподіляються частки Петра Кам'яного та Барака Бардака у статутному капіталі ПРИВАТНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «А ПОРТ»?
- iii. Які ступені корпоративного контролю мають Петро Кам'яний та Барак Бардак щодо ПрАТ «А ПОРТ»?
- iv. У яких частках Петро Кам'яний та Барак Бардак отримуватимуть дивіденди ПрАТ «А ПОРТ»?

2. Петро Кам'яний та Барак Бардак домовилися з Абгаром Аракеловичем Агаджаняном збільшити статутний капітал ПрАТ «А ПОРТ» з 4 000 000 грн до 7 000 000 грн за рахунок внеску Абгара Агаджаняна на суму 3 000 000 грн, і, водночас – ліквідувати спільну часткову власність на акції.

Питання:

- i. Яким чином це можна зробити?
- ii. Як розподілятимуться частки акціонерів у статутному капіталі?
- iii. Як зміняться ступені корпоративного контролю акціонерів?
- iv. Скільки кожний з них отримає акцій і якою буде їх номінальна вартість?

3. Петро Кам'яний та Барак Бардак домовилися збільшити статутний капітал ПрАТ «А ПОРТ» з 4 000 000 грн до 7 000 000 грн за рахунок своїх додаткових внесків, ліквідувати спільну часткову власність на акції та зберегти існуючий розподіл дивідендів, які отримують акціонери.

Питання:

- i. Яким чином це можна зробити?
- ii. Як розподілятимуться частки акціонерів у статутному капіталі?
- iii. Як зміняться ступені корпоративного контролю акціонерів?
- iv. Скільки кожний з них отримає акцій і якою буде їх номінальна вартість?

4. Акції ПрАТ «АВІАНТ» належать наступним фізичним особам: Дарія Добра – 53,25% акцій; Ганна Щогла – 26,5% акцій; Інна Бухта – 20,01% акцій; Макар Некрашевич – 0,2% акцій; Іванна Повна – 0,03% акцій; Серафіма Беневоленська – 0,01% акцій. Дарія Добра вирішила відчужити усі свої акції іноземному інвестору – Яну Казючіцу. Статут ПрАТ передбачає переважне право акціонерів на придбання акцій при їх продажу. Повідомлення про продаж акцій здійснене 28 липня. На пропозицію Дарії Доброї продати всі належні їй акції свою згоду придбати його пакет надали акціонери: Серафіма Беневоленська (відповідь було надіслано поштою 1 серпня, отримано 5 серпня); Інна Бухта (відповідь вручено кур'єром 3 серпня); Макар Некрашевич (відповідь вручено особисто 7 серпня). Порадившись із Яном Казючіцем, Дарія Добра вирішила, що їх спільним інтересам відповідатиме передача акцій Макару Некрашевичу, який мав неформальну зустріч з Яном Казючіцем і досяг з ним певних домовленостей.

Питання:

- i. Переважне право якого акціонера повинно бути реалізоване на Вашу думку, як стороннього спостерігача?
- ii. Надайте належний розподіл (у відсотках) акціонерного капіталу після продажу акцій Дарією Добою і відповідний розрахунок.

Провокаційно-креативні запитання:

1. Дивись домашнє завдання 1 до цього практичного заняття.

- i. Як оформлюється право власності Петра Кам'яного та Барака Бардака на кожна з акцій ПРИВАТНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «А ПОРТ»?

ii. Яку природу мають переважні права Петра Кам'яного та Барака Бардака на придбання кожної з акцій ПРИВАТНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «А ПОРТ»?

2. Ерванд Спартаківич Баладжаджян є акціонером ПрАТ «ЧОРНОМОРКАНАЛ».

Питання:

Як відбуватиметься і які правові наслідки матиме додаткове придбання ним акцій ПрАТ якщо:

- i. Ерванд Баладжаджян має 7% акцій і придбає 4% акцій;
- ii. Ерванд Баладжаджян має 7% акцій і придбає 11% акцій;
- iii. Ерванд Баладжаджян має 7% акцій і придбає 57% акцій;
- iv. Ерванд Баладжаджян має 7% акцій і придбає 47% акцій;
- v. Ерванд Баладжаджян має 47% акцій і придбає 7% акцій.

3. ПрАТ «ОДЕССТРОЙМОНТАЖКАНАТ» уклало з ТОВ «ОДЕССТРОЙКАНАТТОРГ» договір на постачання всієї продукції, яку виробляє ПрАТ строком на три роки за ціною, яка є, фактично, собівартістю виробництва. Павло Орестович Патрубок є акціонером ПрАТ «ОДЕССТРОЙМОНТАЖКАНАТ» і володіє 63% акцій ПрАТ. Єдиним учасником ТОВ «ОДЕССТРОЙКАНАТТОРГ» є Поліна Францевна Пистецька.

Питання:

Чи має цей правочин ознаки такого, у вчиненні якого є заінтересованість, якщо:

- i. Поліна Пистецька винна Павлу Патрубку 10 000 000 гривень за договором позики.
- ii. Павло Патрубок винен 10 000 000 гривень Поліні Пистецькій за договором позики.
- iii. Поліна Пистецька є тещею Павла Патрубка.

4. ТОВ «РЕМДОР» є акціонером ПАТ «ШЛЯХМАШ» і володіє 65% акцій. Громадянин Чеської Республіки Іржи Пруха є членом виконавчого органу – правління ТОВ «РЕМДОР». Водночас йому належить 100% статутного капіталу ТОВ «ЧЕСЬКЕ ВОЗІДЛЮ Україна». ПАТ «ШЛЯХМАШ» уклало з ТОВ «ЧЕСЬКЕ ВОЗІДЛЮ Україна» договір купівлі-продажу нерухомості, що належить ПАТ.

Питання:

i. Чи має цей правочин ознаки такого, у вчиненні якого є заінтересованість?

5. Бадрі Чиковані є членом наглядової ради ПрАТ «УКРПВДЕНЬЗАЛІЗОБЕТОНКОНСТРУКЦІЯ», і, водночас – його акціонером: йому належить 20% простих акцій ПрАТ. Його колишній дружині Далі Чиковані належить 20% простих акцій ПрАТ і 80% статутного капіталу консалтингової фірми ТОВ «КОНДАРІ». Донька Чиковані – Манана Ткебучава володіє 4% акцій ПрАТ і є головою його правління. ПрАТ «УКРПВДЕНЬЗАЛІЗОБЕТОНКОНСТРУКЦІЯ» уклало з ТОВ «КОНДАРІ» договір на надання консультаційних послуг.

Питання:

- i. Чи є серед перелічених осіб заінтересовані у вчиненні договору і якщо так – то хто?
- ii. Чи змінилася би ситуація, якби Бадрі Чиковані та Далі Чиковані володіли по 24% акцій ПрАТ?

АКЦІОНЕРНІ ТОВАРИСТВА (2)

Практичне заняття 5

Питання до обговорення на практичному занятті:

- 1. Статус та компетенція загальних зборів акціонерного товариства.
- 2. Порядок скликання та підготовки загальних зборів акціонерного товариства.
- 3. Реєстрація акціонерів на загальних зборах акціонерного товариства.
- 4. Проведення загальних зборів акціонерного товариства та оформлення їх рішень.
- 5. Порядок створення наглядової ради, обрання її членів та голови. Припинення повноважень членів наглядової ради.
- 6. Структура і порядок роботи наглядової ради.
- 7. Виконавчий орган акціонерного товариства. Форми контролю за діяльністю виконавчого органу акціонерного товариства.

Домашнє завдання:

1. Акції ПрАТ «КРУКЕД ХОРН МЕТАЛ ВОРКШОПЗ» (м. Кривий Ріг) належать Дмитру Леонідовичу Чернопиському (36%), Василю Петровичу Пістолу (14%) та Сніжані Захарівні Завірюсі (50%), яка

є головою правління. Наглядова рада та ревізійна комісія у ПрАТ не створювалася. Акціонери узгоджено вирішили продати всі свої акції іноземним підприємцям, а саме: Дмитро Чернописький – Мандіпу Чопрі (Канада), Василь Пістоль – Дханпатрау Шриваставу (Індія), Сніжана Завірюха – Гопалу Пуркайястсі (Індія) – 35% та Вайбхаву Капуру (Велика Британія) – 15%. Сніжана Завірюха у якості голови правління скликала загальні збори акціонерів ПрАТ «КРУКЕД ХОРН МЕТАЛ ВОРКШОПЗ» у м.Мумбаї, Індія з порядком денним, який включав питання про переобрання правління товариства. За тиждень до проведення загальних зборів у м.Мумбаї, Індія, всі акції ПрАТ «КРУКЕД ХОРН МЕТАЛ ВОРКШОПЗ» були придбані зазначеними вище громадянами Індії, Канади та Великої Британії.

Питання:

- i. Чи законним є проведення загальних зборів акціонерів ПрАТ «КРУКЕД ХОРН МЕТАЛ ВОРКШОПЗ» у м.Мумбаї, Індія у цьому випадку?
- ii. Чи було би законним проведення загальних зборів, якби Мандіп Чопра не придбав всі акції Дмитра Чернописького?

2. Дивись домашнє завдання 1 до цього практичного заняття. Після завершення року у якому Мандіп Чопра, Дханпатрай Шривастав, Гопал Пуркайястха та Вайбхав Капур придбали акції ПрАТ «КРУКЕД ХОРН МЕТАЛ ВОРКШОПЗ», повстало питання про скликання чергових загальних зборів. Правління ПрАТ скликало збори із стандартним порядком денним чергових загальних зборів на 28 квітня у місті Мумбаї. Мандіп Чопра (Канада) надіслав на адресу ПрАТ пропозиції до порядку денного, які зводилися до того, що він, посилаючись на своє право як акціонера, що володіє більше ніж 5% акцій, запропонував визначити місцем проведення зборів м.Ванкувер, а Вайбхав Капур (Велика Британія) надіслав аналогічну за мотивацією вимогу проводити збори у Лондоні.

Питання:

- i. Яким є стандартний порядок денний чергових загальних зборів АТ?
- ii. Чи є обґрунтованими вимоги Мандіпа Чопра та Вайбхава Капура?
- iii. Які права Мандіп Чопра та Вайбхав Капур мають у тому, що стосується скликання і проведення загальних зборів АТ і чого вони можуть домогтися, якщо між ними та іншими двома акціонерами виникне конфлікт у якому Мандіп Чопра та Вайбхав Капур діятимуть узгоджено?
- iv. Запропонуйте безконфліктний та компромісний сценарій проведення чергових загальних зборів у цій ситуації.

3. Держава в особі Регіонального відділення ФДМУ у Тернопільській області (далі – Регіональне відділення) є акціонером 42% акцій ПУБЛІЧНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ТЕРТРАНС». Іншим мажоритарним акціонером, що володіє 47% акцій ПАТ «ТЕРТРАНС», є ТОВ «ТЕРЕНС ЕНД ФІЛІП ФАЄР СТАРТЕР ЛІМІТЕД». Всього у ПАТ «ТЕРТРАНС» 55 акціонерів.

Після тривалого корпоративного конфлікту акціонери досягли згоди провести загальні збори акціонерів, утворити наглядову раду згідно законодавства та обрати її повний склад.

У ході переговорів ТОВ «ТЕРЕНС ЕНД ФІЛІП ФАЄР СТАРТЕР ЛІМІТЕД» пропонує утворити наглядову раду у складі 2 членів і обрати, відповідно представника Регіонального відділення – начальника відділу управління державними корпоративними правами та продажу акцій Палій Олену Семенівну і представника ТОВ «ТЕРЕНС ЕНД ФІЛІП ФАЄР СТАРТЕР ЛІМІТЕД» – Еріка Картмана.

Регіональне відділення пропонує утворити раду у складі 5 членів і обрати, відповідно: Регіональне відділення з 2 голосами; ТОВ «ТЕРЕНС ЕНД ФІЛІП ФАЄР СТАРТЕР ЛІМІТЕД» з 2 голосами; незалежного акціонера Гаріна Петра Петровича. Крім того, Регіональне відділення наполягає на введенні його до складу ревізійної комісії ПАТ «ТЕРТРАНС».

Питання:

- i. Чи вимагає законодавство утворювати наглядову раду з непарною кількістю членів?
- ii. Чи можна обрати до наглядової ради юридичну особу – акціонера? Якщо можна – хто вважатиметься членом наглядової ради – юридична особа, чи її представники?
- iii. Чи відповідає законодавству пропозиція Регіонального відділення у частині обрання до складу ради осіб з більш ніж одним голосом?
- iv. Чи є обґрунтованою вимога Регіонального відділення щодо введення його (або його представників) до складу як наглядової ради, так і ревізійної комісії?

4. У ПУБЛІЧНОМУ АКЦІОНЕРНОМУ ТОВАРИСТВІ «АВТОШРОТ» готується проведення загальних зборів, на яких затверджуватиметься нова редакція статуту та із застосуванням процедури кумулятивного голосування обиратиметься наглядова рада. У товаристві 1000 акцій розподілені між 241

акціонером. Мажоритарний акціонер Петро Романович Щур володіє в ньому 760 акціями. Решта 240 акціонерів володіє кожен 1 акцією. Ініціативна група з 51 акціонера довідалася, що мажоритарний акціонер планує створити наглядову раду у кількості 9 членів. проводить роз'яснювальну роботу серед інших акціонерів із тим, щоб провести свого представника до наглядової ради.

Питання:

- i. Скількох акціонерів має переконати ініціативна група із тим, щоб провести до наглядової ради хоча б одного свого спільного представника?
- ii. Скількох представників міноритарії проведуть до наглядової ради у разі, якщо всі 240 міноритаріїв діятимуть спільно?
- iii. Чи зможе П. Р. Щур законним засобом (застосовуючи лише належні йому голоси) запобігти обранню до наглядової ради представника міноритаріїв, якщо йому стане відомо, що всі 240 міноритаріїв разом голосуватимуть за свого представника?
- iv. Чи зможе П. Р. Щур законним засобом (застосовуючи лише належні йому голоси) запобігти обранню до наглядової ради представника міноритаріїв, якщо йому стане відомо, що всі 240 міноритаріїв разом голосуватимуть за свого представника у разі зміни типу даного акціонерного товариства з публічного на приватне?

5. Ваш клієнт – ТОВ «ДЗЕМБРОНЯ 1877» – мажоритарний акціонер ПрАТ «КАРПАТСЬКА ДЕРЕВИНА», що володіє 76% акцій товариства. Два інші акціонери (ТОВ «ПЕТРОС 2020» і ТОВ «БРЕБЕНЕСКУЛ 2038») володіють по 12% акцій. Ваш клієнт бажає створити у товаристві наглядову раду.

Питання:

- i. Чи можна забезпечити повний контроль Вашого клієнта над наглядовою радою і зробити так, щоб до її складу обиралися лише його представники?
- ii. У чому переваги створення наглядової ради у ПрАТ з 3 акціонерами виходячи з інтересів Вашого клієнта?

6. У ПрАТ «ЮНАЙТЕД ЛІМАНЗ ВАЙН ПРОДАКШНЗ ІНК» 5 акціонерів: Каранфіл Петро Іванович (2% акцій), Бааджи Олена Василівна (3% акцій), ТОВ «ХАДЖИДЕР» (31% акцій), ТОВ «АЛІБЕЙ ДАЛГА» (32% акцій), ТОВ «БУРНАС БАЗАР'ЯН ЛІМІТЕД» (33% акцій). Усі акціонери діють виключно у власних інтересах. В АТ створена наглядова рада у складі трьох членів, а саме – Гайдарли Дмитра Володимировича (представник ТОВ «ХАДЖИДЕР», голова наглядової ради), Чеботаря Юрія Андрійовича (представник ТОВ «АЛІБЕЙ ДАЛГА»), Куроглу Миколи Михайловича (представник ТОВ «БУРНАС БАЗАР'ЯН ЛІМІТЕД»). Чергові загальні збори ПрАТ «ЮНАЙТЕД ЛІМАНЗ ВАЙН ПРОДАКШНЗ ІНК» із стандартним порядком денним (у тому числі – усі стандартні питання, пов'язані з переобранням членів наглядової ради) скликані на 12 квітня, у повідомленні зазначений час реєстрації акціонерів з 9:00 до 10:00, початок зборів призначений на 10:10. Повідомлення в офіційному друкованому виданні НКЦПФР про скликання зборів опубліковане 25 березня. Статут передбачає повідомлення акціонерів рекомендованими листами, утім повідомлення було здійснене простими листами. Реєстрація акціонерів на загальних зборах здійснювалася без переліку акціонерів, що мають право брати участь у зборах. Усі акціонери з'явилися на збори, утім, Петро Каранфіл запізнився і був зареєстрований о 10:30. Реєстраційна комісія склала окремих протокол про продовження часу реєстрації акціонерів. Збори розпочалися о 10:40. На зборах Петро Каранфіл повідомив факти, з урахуванням яких присутні акціонери проголосували за переобрання наглядової ради у складі Чеботаря Юрія Андрійовича (представник ТОВ «АЛІБЕЙ ДАЛГА»), Куроглу Миколи Михайловича (представник ТОВ «БУРНАС БАЗАР'ЯН ЛІМІТЕД»), Каранфіла Петра Івановича (акціонер). Головою наглядової ради її члени обрали Юрія Чеботаря. Керівництво ТОВ «БУРНАС БАЗАР'ЯН ЛІМІТЕД» має намір подати позов про визнання рішень загальних зборів ПрАТ «ЮНАЙТЕД ЛІМАНЗ ВАЙН ПРОДАКШНЗ ІНК» недійсними.

Питання:

- i. Надайте своє бачення перспектив розгляду такого позову судом.

Провокаційно-креативні запитання:

1. Дивись домашнє завдання 1 до практичного заняття 4.

Питання:

- i. Як розподіляються голоси акціонерів Петра Кам'яного та Барака Бардака на загальних зборах акціонерів ПрАТ «А ПОРТ»?

ii. Як Барак Бардак буде реалізовувати своє право брати участь у загальних зборах акціонерів ПрАТ «А ПОРТ», як відбуватиметься його реєстрація, голосування на загальних зборах?

2. Наглядова рада ПАТ «ДНІПРОПЕТРОЛЕУМ» у жовтні вирішила сликати чергові загальні збори і призначити їх на 12 квітня наступного року.

Питання:

i. Які дії із скликання та підготовки чергових загальних зборів наглядова рада ПАТ «ДНІПРОПЕТРОЛЕУМ» може вчинити вже у жовтні?

3. Інтереси акціонера Гната Артемійовича Хвоща, що володіє 20% акцій ПАТ АКБ «Е-БАНК» на загальних зборах акціонерів представляють 2 представники за довіреністю – Микола Аввакумович Стракопитов і Юрій Ілларіонович Триндін.

Питання:

Як визначається волевиявлення акціонера якщо:

i. Вони голосують по різному з одного питання порядку денного (Микола Стракопитов – за, а Юрій Триндін – проти)?

ii. Один з них (Юрій Триндін) голосує, а інший (Микола Стракопитов) утримується від голосування?

iii. Чи може Гнат Хвощ призначити Юрія Триндіна та Миколу Стракопитова як представників для окремих частин свого пакету (наприклад – кожного у обсязі 10% акцій)?

iv. Чи повинна реєстраційна комісія надати і Миколі Стракопитову и Юрію Триндіну по окремому бюлетеню, або має надати 1 бюлетень на двох?

v. Як реєструються такі представники?

vi. Як повинна діяти реєстраційна комісія у випадку, якщо після того як, був зареєстрований представник акціонера, з'являється новий представник того самого акціонера?

4. Як реєструються представники акціонера, якщо акціонер надав їм довіреності на право брати участь у зборах і голосувати лише з окремих питань порядку денного (відповідаючи треба висвітлити питання кворуму та отримання бюлетенів)?

5. Чи вимагає законодавство, щоб склад наглядової ради відтворював структуру акціонерного капіталу товариства, і, відповідно – розподіл акцій між акціонерами?

6. Ваш клієнт, Дмитро Іванович Кузюк є міноритарним акціонером ПрАТ «РАХІВСЬКА ВУРДА» і володіє 13% акцій товариства. Інший міноритарний акціонер – Мирослав Романович Пальцун також володіє 13% акцій. Мажоритарний акціонер – ТОВ «АФЕНА ХАРВЕСТ ЛТД» володіє 74% акцій ПрАТ «РАХІВСЬКА ВУРДА». Акціонери обговорюють питання створення наглядової ради у ПрАТ.

Питання:

i. Запропонуйте концепцію наглядової ради, яка забезпечує максимальний захист інтересів Вашого клієнта.

ii. Чи є у Вашого клієнта шанси змусити мажоритарного акціонера прийняти Вашу концепцію і якщо так – то за яких умов?

7. Наглядова рада ПАТ «ОБ'ЄДНАНІ ЕЛЕВАТОРИ» складається з трьох членів. На загальні збори акціонерів подано 5 кандидатур на посаду члена наглядової ради. При кумулятивному голосуванні з цього питання кожний з кандидатів набрав 750 голосів.

Питання:

i. Запропонуйте порядок наступних дій голови загальних зборів.

ii. Які обставини можуть ускладнити реалізацію запропонованих Вами дій?

ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ТА ДОДАТКОВОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ (1)

Практичне заняття 6

Питання до обговорення на практичному занятті:

1. Поняття та правові ознаки товариства з обмеженою відповідальністю та товариства з додатковою відповідальністю.

2. Статус та компетенція загальних зборів учасників товариства з обмеженою (додатковою) відповідальністю.
3. Форма проведення, порядок скликання загальних зборів учасників товариства з обмеженою (додатковою) відповідальністю.
4. Виконавчий орган товариства з обмеженою (додатковою) відповідальністю.
5. Голова товариства з обмеженою (додатковою) відповідальністю (голова загальних зборів) та директор товариства з обмеженою (додатковою) відповідальністю: порівняльна характеристика.
6. Форми контролю за діяльністю виконавчого органу товариства з обмеженою (додатковою) відповідальністю.

Домашнє завдання:

1. Федір Кирилович Розумний, Ваш клієнт, разом з його діловим партнером Аківою Біберджи створили ТОВ «ШАФРАН І МАЙОРАН» з частками 50/50. Через деякий час після створення ТОВ «ШАФРАН І МАЙОРАН» його учасники вирішили визначити механізм взаємного стримування: оскільки Аківа Біберджи є директором, обговорювалася можливість утворення одноособового органу постійного контролю за директором – президента товариства, який обирається загальними зборами учасників з числа учасників товариства та не може бути одночасно його директором. Президентом ТОВ «ШАФРАН І МАЙОРАН» планувалося обрати Федіра Розумного. Нова редакція статуту ТОВ «ШАФРАН І МАЙОРАН» повинна була передбачати перелік питань, які належатимуть до виключної компетенції президента. Федір Розумний скликав загальні збори учасників «ШАФРАН І МАЙОРАН», зазначивши у порядку денному єдине питання: “Утворення у товаристві одноособового органу постійного контролю за директором – президента товариства”. На самих загальних зборах, порадившись, учасники вирішили, що порядок денний слід розширити і розглянути також питання: “Внесення змін до статуту товариства” та “Обрання президента товариства”. Утім, юрист Аківи Біберджи переконав Федіра Розумного у тому, що його пропозиція не є законною, оскільки Закон України “Про господарські товариства” не передбачає такого органу ТОВ, як президент товариства, а Федір Розумний вже є головою товариства. Рішення по питаннях порядку денного загальних зборів учасників прийняті не були.

Питання:

- i. Чи законним було би рішення щодо зміни порядку денного загальних зборів учасників?
- ii. Чи є законним утворення у товаристві з обмеженою відповідальністю одноособового органу постійного контролю за директором – президента товариства, який обирається загальними зборами учасників з числа учасників товариства та не може бути одночасно його директором.
- iii. Чи впливає на законність утворення такого органу той факт, що єдиний учасник, який не входить до виконавчого органу товариства, вже є головою товариства?

2. ТОВ «МАВРІГАТА» утворене у 2004 р. громадянами України Андрієм Маврокондасом і Оленою Маврокондас у рівних частках із статутним капіталом 40 000 грн. При утворенні ТОВ «МАВРІГАТА» А. Маврокондас обраний одноосібним виконавчим органом товариства – директором, а О. Маврокондас – головою товариства. Статут товариства передбачає, що протокол загальних зборів підписується головою товариства. У 2006 році Олена Маврокондас вийшла з ТОВ «МАВРІГАТА», натомість до участі у ТОВ «МАВРІГАТА» у рівних частках були залучені іноземні інвестори – громадяни Греції брати Йоргос і Костас Анастасіопулоси, що проживають у м. Іракліон (о. Крит). За рахунок їх внесків статутний капітал ТОВ «МАВРІГАТА» був істотно збільшений і склав 1 000 000 грн. Отже розподіл часток учасників ТОВ «МАВРІГАТА» виглядає наступним чином: Андрій Маврокондас – 20 000 грн (2%), Йоргос Анастасіопулос – 490 000 грн (49%), Костас Анастасіопулос – 490 000 грн (49%). Рішення щодо переобрання посадових осіб товариства, обраних при його утворенні не приймалися. Брати Анастасіопулоси не займають жодних посад у ТОВ «МАВРІГАТА». Через кілька років незадоволені фінансовими результатами роботи товариства, брати Анастасіопулоси вирішили переобрати його директора.

Питання:

- i. У якості юриста братів Анастасіопулосів окресліть послідовність дій щодо скликання і формування порядку денного загальних зборів, на яких відбуватиметься переобрання директора, особливості їх проведення із тим, щоб не порушуючи закону мінімізувати вірогідність явки подружжя Маврокондас, їх вплик на перебіг подій, і, водночас, прийняти законне рішення.

3. Ви здійснюєте юридичний супровід створення Вашим клієнтом – Федіром Кириловичем Розумним ТОВ «АЖГОН І КАРДАМОН» разом з його постійним діловим партнером Аківою Біберджи з розподілом часток 50/50. При розподілі посад у товаристві виникає питання – наполягати на обранні клієнта головою товариства, чи директором – одноосібним виконавчим органом? Відповідь давати у контексті можливості виникнення в майбутньому жорсткого корпоративного конфлікту між учасниками.

4. У ТОВ «КАРАДЕНІЗ ТРЕЙДІНГ» 10 учасників, кожен володіє 10% голосів. Учасники поділяються на три сімейні групи, що діють спільно та одного незалежного учасника, а саме: група учасників – громадян Польщі (Кшиштоф Ржепаковскі, Малгожата Прушковска, Юзеф Прушковскі); група учасників – громадян Турції (Енвар Йилдирим, Алі Шимшек, Ефкан Гюнеш); група учасників – громадян України (Володимир Іванович Пиж, Валерій Сергійович Обсушений, Олена Володимирівна Обсушена) і незалежний учасник – громадянин України Петро Павлович Доля. Всі учасники хочуть бути обраними до органів управління товариства, але лише Володимир Пиж, Алі Шимшек та Петро Доля хочуть безпосередньо здійснювати діяльність товариства, решта готова задовольнитися контрольними функціями.

Питання:

і. Запропонуйте розподіл посад і механізм взаємного стримування у товаристві так, щоб усі учасники були обрані до органів товариства.

Провокаційно-креативні запитання:

1. Голова ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «АЙ ТІ КРАУД ІНК» (місцезнаходження – м. Одеса, вул. Ільфа і Петрова, 12), Посміх Платон Прокопович скликає загальні збори товариства.

Питання:

У яких випадках не порушуються норми законодавства щодо проведення загальних зборів учасників товариства з обмеженою відповідальністю, якщо місце їх проведення визначене як:

і. Поштова адреса у м. Канів Черкаської області, Україна;

ii. Поштова адреса у м. Брюгге (Бельгія);

iii. Каюта №7 т/х «Каледонія» (порт приписки – Одеса, Україна);

iv. Борт яхти «Blue Jay Way» (порт приписки – Монровія, Ліберія);

v. Географічні координати N 46.131151, E 30.388250 (виявляються одноповерховим будинком у с. Шабо Білгород-Дністровського району Одеської області);

vi. Географічні координати N 50.451240, E 30.497760 (виявляються місцезнаходженням багатоповерхової будівлі бізнес-центру у м. Київ);

vii. Географічні координати N 46.487998, E 30.741361 (виявляються місцезнаходженням люку біля пам'ятника Дюку де Рішельє, Приморський бульвар, м. Одеса);

viii. Географічні координати N 48.05823, E 24.332375 певного місця (виявляються місцезнаходженням вершини г. Гутин-Томнатик на кордоні Закарпатської та Івано-Франківської областей).

ix. Географічні координати N 42.354813, E 44.071134 (виявляються місцевістю біля виходу з Рокського тунелю у Південній Осетії).

2. У ТОВАРИСТВІ З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «САЙБЕР САЙФЕР СТАФФ» 3 учасники: Галина Данилівна Когутяк (45%, громадянка України, постійно проживає у м. Чортків Тернопільської області), яка є директором товариства, Лорейн Марія Мак Алістер, (10%, громадянка Франції, постійно проживає у Лондоні) та Френклін Мак Алістер (45%, громадянин США і Канади, постійно проживає у м. Одесі), який є головою товариства. Лорейн Мак Алістер та Френклін Мак Алістер перебувають у шлюбі, зареєстрованому у 2001 році за законодавством Франції. Галина Когутяк отримала від Френкліна Мак Алістера повідомлення про скликання загальних зборів учасників у м. Одеса з порядком денним, у якому йшлося про затвердження річного балансу та звіту директора. На збори з'явилися усі учасники. На початку зборів Френклін Мак Алістер оголосив порядок денний, до якого крім відомих Галині Когутяк питань входили також питання про переобрання директора товариства, виключення Галини Когутяк з товариства та затвердження нової редакції статуту. Галина Когутяк наголосила, що цих питань немає у порядку денному і вона не надає згоду на їх розгляд, утім Френклін Мак Алістер відповів, що Лорейн Мак Алістер користуючись правом учасника надавати пропозиції щодо порядку денного не пізніше ніж за 25 днів до дати проведення зборів запропонувала Френкліну Мак Алістеру відповідні доповнення порядку денного. Френклін Мак Алістер поставив питання на голосування. Щодо річного балансу та звіту директора голосами Лорейн Мак Алістер та

Френкліна Мак Алістера було прийнято рішення про затвердження цих документів із зауваженнями, після цього Лорейн Мак Алістер та Френклін Мак Алістер проголосували за обрання Лорейн Мак Алістер директором, виключення Галини Когутяк з числа учасників та затвердження нової редакції статуту товариства.

Питання:

i. Чи було порушене законодавство на загальних зборах ТОВ «САЙБЕР САЙФЕР СТАФФ», якщо положення статуту товариства відтворюють положення законодавства України?

3. У ТОВАРИСТВІ З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ФОРШМАК УНД ФАЛАФЕЛЬ ПРОДАШНЗ» чотири учасники – громадяни Ізраїлю Пінхус Пейсіхіс (25%), Шмуль Дац (15%), Шауль Шамес (15%) і Шльомо Меламед (45%, голова товариства). Статут ТОВ «ФОРШМАК УНД ФАЛАФЕЛЬ ПРОДАШНЗ», який не змінювався з моменту створення ТОВ у 2009 році, передбачає можливість прийняття рішень методом опитування учасників з будь-яких питань і відтворює положення 2 і 3 речень ч. 4 ст. 60 Закону України «Про господарські товариства». Ш. Меламед у якості голови товариства розіслав іншим учасникам проекти рішення про переобрання одноосібного виконавчого органу товариства – директора.

Питання:

i. Чи прийняте рішення у разі, якщо крім Шльомо Меламеда (45%) відповіді отримано від Шмуля Даца (15%) і Шауля Шамеса (15%), при цьому лише Шльомо Меламед (45%) підтримав таке рішення, а Пінхус Пейсіхіс (25%) взагалі не відповів на звернення.

ii. Чи було би прийняте рішення у разі, якщо би йшлося не про ТОВ, а про АТ?

iii. Чи прийняте рішення у разі, якщо відповіді отримано від всіх чотирьох учасників, при цьому за рішення проголосували Шмуль Дац і Шльомо Меламед?

iv. Чи було би прийняте рішення у разі, якщо би йшлося не про ТОВ, а про АТ?

v. Усі учасники, крім Пінхуса Пейсіхіса проголосували за прийняття рішення і надіслали свої відповіді товариству через 7 днів після отримання проекту рішення. Пінхус Пейсіхіс надіслав свою відповідь через 2 місяці після отримання проекту рішення. Чи має цей факт якийсь правовий значення сам по собі і як впливає на рішення те, як такий учасник голосував – за/проти рішення?

ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ТА ДОДАТКОВОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ (2)

Практичне заняття 7

Питання до обговорення на практичному занятті:

1. Статутний капітал товариства з обмеженою (додатковою) відповідальністю. Збільшення та зменшення статутного капіталу товариства з обмеженою (додатковою) відповідальністю.
2. Вступ учасника до товариства з обмеженою (додатковою) відповідальністю: підстави, процедура, наслідки.
3. Виключення учасника товариства з обмеженою (додатковою) відповідальністю: підстави, процедура, наслідки.
4. Вихід учасника з товариства з обмеженою (додатковою) відповідальністю: підстави, процедура, наслідки.
5. Відчуження учасником товариства з обмеженою (додатковою) відповідальністю його частки у статутному капіталі товариства на користь інших осіб.
6. Звернення стягнення на майно товариства з обмеженою (додатковою) відповідальністю за боргами учасника: підстави, процедура, наслідки.
7. правонаступництво щодо частки учасника товариства з обмеженою (додатковою) відповідальністю.

Домашнє завдання:

1. Дмитро Васильович Двухбабний, Азамат Кудайбергенули Миркимбаєв і Валентин Юрійович Простін утворили ТОВ «ПАЛИВО ПЛЮС» із статутним капіталом 100 000 грн, розподіливши частки наступним чином: Дмитро Двухбабний – 50%, Азамат Миркимбаєв – 25%, Валентин Простін – 25%. Через рік діяльності товариства чисті активи ТОВ «ПАЛИВО ПЛЮС» склали 250 000 грн. Того самого дня кредитор Павло Глебович Волобуєв пред'явив Дмитру Двухбабному вимоги про стягнення з нього 120 000 грн. Вимоги кредитора були задоволені судом. Дмитро Двухбабний володіє майном, яке було оцінене у 70 000 грн.

Питання:

i. За чий рахунок і якою мірою задовольнятимуться вимоги кредитора Павла Волобуєва і як виглядатиме склад учасників і розподіл часток у ТОВ «ПАЛИВО ПЛЮС» після їх задоволення.

2. ТОВ «ЗОЛОТЕ ЖИТЛО» утворене єдиним учасником Цветаном Змістовичем із статутним капіталом 10000 грн. Цветан Змістович внес до статутного капіталу ТОВ 50% свого внеску. Майже одразу ТОВ «ЗОЛОТЕ ЖИТЛО» отримало у користування земельну ділянку під забудову площею 7,42 га. за договором оренди з місцевою радою. Утім, через фінансові негаразди Цветан Змістович виявився неспроможним не лише сплачувати орендну плату та забезпечити забудову земельної ділянки, але навіть внести решту внеску до статутного капіталу ТОВ. Через це він знайшов заінтересовану особу – Чжу Цзюаня і домовився з ним про продаж інвестиційного проекту через продаж всієї частки (100%) у статутному капіталі ТОВ «ЗОЛОТЕ ЖИТЛО».

Питання:

i. Наведіть послідовність дій, які слід вчинити для реалізації домовленості Цветана Змістовича і Чжу Цзюаня.

3. Вадим Іванович Вичуга і його дружина Віта Юріївна Вичуга утворили ТОВ «ЄВРОХУТРО» із наступним розподілом часток: Вадим Вичуга – 98%, Віта Вичуга – 2%. Єдиною мотивацією введення до складу учасників товариства Віти Вичуги була неможливість для Вадима Вичуги бути одночасно єдиним учасником двох товариств з обмеженою відповідальністю, оскільки він вже є єдиним учасником ТОВ «ХЕРСОНХУТРОПОСТАЧ». Кожен з учасників ТОВ «ЄВРОХУТРО» внес до статутного капіталу 50% свого внеску. Внесення решти внесків було вирішено відкласти до кінця першого року роботи товариства. Утім, майже одразу після створення ТОВ «ЄВРОХУТРО», Вадим Вичуга досяг домовленості з братом своєї дружини – Дмитром Юрійовичем Звонарем, частиною якої стало набуття Дмитром Звонарем 50% статутного капіталу ТОВ «ЄВРОХУТРО», при цьому учасниками товариства будуть лише Вадим Вичуга і Дмитро Звонар із розподілом часток 50% на 50%.

Питання:

i. Наведіть послідовність дій, які слід вчинити для реалізації домовленості Вадима Вичуги і Дмитра Звонаря.

4. Дивись провокаційно-креативне питання 2 до практичного заняття 6.

Питання:

i. Чи було порушене законодавство на загальних зборах ТОВ «САЙБЕР САЙФЕР СТАФФ», якщо положення статуту товариства відтворюють положення законодавства України, товариство було утворене 03 січня, збори проводяться 27 грудня того ж року, причому на момент проведення зборів Галина Когутяк є єдиним учасником, що повністю внес свій вклад до статутного капіталу, тоді як інші учасники взагалі не внесли свої вклади?

ii. Чи було порушене законодавство на загальних зборах ТОВ «САЙБЕР САЙФЕР СТАФФ», якщо положення статуту товариства відтворюють положення законодавства України, товариство було утворене 03 січня, збори проводяться 04 січня наступного року, причому на момент проведення зборів Галина Когутяк є єдиним учасником, що повністю внес свій вклад до статутного капіталу, тоді як інші учасники взагалі не внесли свої вклади?

iii. Дивись питання **ii.** Галина Когутяк на загальних зборах, вислухавши Лорейн та Френкліна Мак Алістер заявила, що вона є єдиним учасником ТОВ «САЙБЕР САЙФЕР СТАФФ», що виконав обов'язок щодо формування статутного капіталу, відповідно – єдиною особою, яка має права учасника, єдиною особою, голоса якої враховуються при обчисленні кворуму та голосуванні. У якості єдиного учасника, що має право голосу, Галина Когутяк заявила про зміну порядку денного на загальних зборах, доповнення його питаннями про обрання голови та секретаря зборів, виключення учасників, які не внесли свої вклади до статутного капіталу, зменшення статутного капіталу, внесення змін до статуту ТОВ «САЙБЕР САЙФЕР СТАФФ» і проголосувала за цими питаннями – обравши головою зборів свого чоловіка Ярослава Васильовича Когутяка, а секретарем – себе, виключивши учасників Лорейн та Френкліна Мак Алістер у зв'язку з порушенням ними обов'язку щодо формування статутного капіталу, пропорційно зменшивши статутний капітал і затвердивши зміни до статуту ТОВ «САЙБЕР САЙФЕР СТАФФ». За результатами цих дій було оформлено протокол загальних зборів за підписами Ярослава та Галини Когутяк як голови та секретаря зборів, відповідно. Зі своєї сторони, Френклін та Лорейн Мак Алістер також оформили протокол загальних зборів, за підписами Френклі-

на як голови та Лорейн як секретаря зборів, у якому відтворено події, зазначені в основних умовах завдання. Надайте правову характеристику цій ситуації.

Провокаційно-креативні запитання:

1. Єдиний учасник ТОВ «АЦИБРА» – Адгур Бгажба вирішив терміново припинити правовий зв'язок з ТОВ «АЦИБРА» і розглядає 2 варіанти: вихід та продаж всієї частки самому товариству.

Питання:

- i.** Чи суперечитиме закону вихід А. Бгажби з ТОВ «АЦИБРА»?
- ii.** Чи можна реалізувати цю ідею на практиці?
- iii.** Чи суперечитиме закону продаж А. Бгажбою всієї належної йому частки у ТОВ «АЦИБРА» на користь ТОВ «АЦИБРА»?
- iv.** Чи можна реалізувати цю ідею на практиці?

2. Учасниками ТОВ «УЛУН ХАУС» є ПП «ДАХУНПАО» (50%) ПП «ТЕГУАНЫНЬ» (49%) та ПП «АЛШАНЬ» (1%). Представники ТОВ «ШЕНПУЕР» досягли усної домовленості з учасниками ТОВ «УЛУН ХАУС» щодо придбання часток у всіх учасників з одночасним оформленням договорів купівлі-продажу, рішення загальних зборів і нової редакції статуту, а також сплати ціни за частки. У погоджений час до нотаріуса з'явилися представники усіх контрагентів, крім ПП «АЛШАНЬ», який зателефонував, що запізнюється. Нотаріус оформив договори купівлі-продажу часток між ПП «ДАХУНПАО», ПП «ТЕГУАНЫНЬ» з одного боку та ТОВ «ШЕНПУЕР» з іншого, після чого через аварію до нотаріальної контори припинилася подача електрики, що унеможливило вчинення решти нотаріальних дій. Умови договорів купівлі-продажу не визначають момент переходу до покупця права власності на частку та корпоративних прав щодо ТОВ «УЛУН ХАУС». Того ж дня ТОВ «ШЕНПУЕР» сплатило суму часток за договорами купівлі-продажу. Представники контрагентів домовилися зустрітися наступного дня, утім на зустріч з'явилися лише представники ТОВ «ШЕНПУЕР». Представники ПП «АЛШАНЬ» заявили, що передумали продавати свою частку у статутному капіталі ТОВ «УЛУН ХАУС», а також – що в них є сумніви щодо законності вже вчинених договорів купівлі-продажу часток. Представники ПП «ДАХУНПАО», ПП «ТЕГУАНЫНЬ» заявили, що вони вже не є учасниками ТОВ «УЛУН ХАУС», отже, представник ТОВ «ШЕНПУЕР» має вирішувати питання щодо підписання рішення загальних зборів та нової редакції статуту з ПП «АЛШАНЬ». Протягом переговорів, що тривають, ТОВ «УЛУН» діє під керівництвом директора, який водночас є засновником ПП «АЛШАНЬ».

Питання:

- i.** Надайте правову оцінку ситуації, яка склалася у ТОВ «УЛУН ХАУС».
- ii.** Чи набуло ТОВ «ШЕНПУЕР» право власності на частку у статутному капіталі та корпоративні права щодо ТОВ «УЛУН ХАУС»?
- iii.** Чи втратили ПП «ДАХУНПАО», ПП «ТЕГУАНЫНЬ» права власності на частку у статутному капіталі та корпоративні права щодо ТОВ «УЛУН ХАУС»?
- iv.** Чи зобов'язані ПП «ДАХУНПАО», ПП «ТЕГУАНЫНЬ», ПП «АЛШАНЬ» проводити загальні збори, затверджувати та підписувати нову редакцію статуту ТОВ «УЛУН ХАУС»?

3. Учасниками ТОВ «КІВА ХАН 1475» є Віра Захарівна Чорна (32%), ПП «ДЖИММА» (32%) та ТОВ «СІДАМО» (36%). Статут ТОВ «КІВА ХАН 1475» у тому, що стосується питань виходу учасника відтворює положення законодавства. 3 вересня Віра Чорна подала заяву про вихід з товариства. Інші учасники сприйняли вихід Віри Чорної з радістю, утім, пізніше Віра Чорна передумала та надала заяву про відмову від заяви про вихід.

Питання:

- i.** Надайте правову оцінку ситуації, яка склалася у ТОВ «КІВА ХАН 1475», якщо заяву Віри Чорної про відмову від заяви про вихід подано 14 вересня / 14 грудня, при цьому інші учасники не вчинили на цей момент жодних дій.
- ii.** Надайте правову оцінку ситуації, яка склалася у ТОВ «КІВА ХАН 1475», якщо заяву Віри Чорної про відмову від заяви про вихід подано 21 вересня / 21 грудня, при цьому інші учасники вже провели загальні збори, на яких затвердили зміни до статуту, але ще не встигли здійснити їх державну реєстрацію.
- iii.** Надайте правову оцінку ситуації, яка склалася у ТОВ «КІВА ХАН 1475», якщо заяву Віри Чорної про відмову від заяви про вихід подано 24 вересня / 24 грудня, при цьому інші учасники вже провели загальні збори, на яких затвердили зміни до статуту і вже здійснили їх державну реєстрацію.

4. Дивись домашнє завдання 1 до цього заняття. Після звернення стягнення на майно ТОВ «ПАЛИВО ПЛЮС» Азамат Миркимбаєв та Валентин Простін запропонували скликати загальні збори, порядок денний якого містить питання внесення змін до статуту і закріпити у статуті розміри часток у статутному капіталі з урахуванням зменшення частки Дмитра Двухбального за результатами стягнення на майно товариства. Натомість, Дмитро Двухбальний пред'явив виписку з Єдиного державного реєстру та заявив, що має 50% голосів на зборах, отже – з'явиться на збори виключно якщо збори приймуть рішення, за яким він зможе внести додатковий вклад до статутного капіталу із тим, щоб зберегти розподіл часток. Утім, ця пропозиція не була підтримана іншими учасниками. Порадившись, Азамат Миркимбаєв та Валентин Простін вирішили внести до порядку денного майбутніх зборів питання щодо виключення Дмитра Двухбального з товариства, при цьому домовились голосувати на зборах та визначати їх кворум виходячи з розподілу часток за результатами стягнення на майно товариства.

Питання:

- i. Надайте правову оцінку позиціям учасників ТОВ «ПАЛИВО ПЛЮС».
- ii. У який момент відбувається зменшення розміру частки і кількості голосів учасника, за боргами якого на майно ТОВ / ТДВ було звернено стягнення?

5. Дивись попереднє завдання. Азамат Миркимбаєв та Валентин Простін провели загальні збори, на яких прийняли рішення про виключення Дмитра Двухбального з ТОВ «ПАЛИВО ПЛЮС». Рішення було підписане обома учасниками, що брали участь у зборах, оформлене відповідно до вимог закону так само, як і зміни для статуту, але зміни до Єдиного державного реєстру з цього приводу не вносилися. Утім, згодом учасники ТОВ «ПАЛИВО ПЛЮС» замирилися і вже два роки товариство діє на підставі статуту, зареєстрованого при його створенні, рішення про виключення Дмитра Двухбального та нова редакція статуту лежить у шафі Валентина Простіна.

Питання:

- i. Надайте правову оцінку ситуації, яка склалася у ТОВ «ПАЛИВО ПЛЮС».
- ii. У який момент особа, яку виключили з ТОВ/ТДВ втрачає свій статус учасника?

6. Учасником ТОВ «ЗІРА І КУРКУМА» є утворене Федіром Кириловичем Розумним та Аківою Біберджи ТОВ «АЖГОН І КАРДАМОН». ТОВ «АЖГОН І КАРДАМОН» було ліквідовано.

Питання:

- i. Які правові наслідки для товариства з обмеженою відповідальністю має ліквідація його учасника – юридичної особи.
- ii. Як впливає розмір частки такого учасника на наслідки його ліквідація для товариства?
- iii. Що відбувається з товариством з обмеженою відповідальністю у разі, якщо ліквідовано юридичну особу – єдиного учасника такого товариства.

7. ТОВ «ЗЛАТА» утворене двома учасниками – Златою Залманівною Рубінчик та Ішаєю Адвігоровичем Кропотницьким із розподілом часток 50/50. Через деякий час кожен з учасників ТОВ «ЗЛАТА» дійшов висновку про те, що інший учасник своїми діями перешкоджає досягненню товариством його статутних цілей. Кожний із учасників скликав загальні збори учасників, на яких поставив питання про виключення іншого учасника з товариства. Збори, скликані кожним із учасників призначені на різний час одного дня та мають бути проведені у різних місцях.

Питання:

Які із загальних зборів будуть законними і рішення яких загальних зборів про виключення учасника будуть законними у наступних ситуаціях:

- i. Якщо кожен із учасників проведе скликані ним збори, голосуватиме на таких зборах за виключення іншого учасника, з'явиться на загальні збори, скликані іншим учасником та голосуватиме на них проти свого виключення з товариства.
- ii. Якщо кожен із учасників проведе скликані ним збори, голосуватиме на таких зборах за виключення іншого учасника, та не з'явиться на загальні збори, скликані іншим учасником.
- iii. Якщо учасник Злата Рубінчик проведе скликані ним збори, голосуватиме на таких зборах за виключення іншого учасника – Ішаї Кропотницького, та не з'явиться на загальні збори, скликані іншим учасником – Ішаєю Кропотницьким, а учасник Ішая Кропотницький, у свою чергу, проведе скликані ним збори, голосуватиме на таких зборах за виключення іншого учасника – Злати Рубінчик, з'явиться на загальні збори, скликані учасником Златою Рубінчик та голосуватиме на них проти свого виключення з товариства.

8. У тій самій ситуації кожний з учасників ТОВ «ЗЛАТА» вирішив не намагатися виключити іншого з товариства, а спробувати отримати безпосередній контроль над важливою нерухомістю – виробничим комплексом через звернення стягнення на майно товариства.

Питання:

i. Запропонуйте кожному з них максимально ефективний правовий механізм і послідовність дій для реалізацію цього задуму, враховуючи той факт, що Ішяя Кропотницький є директором, а Злата Рубінчик – головою товариства.

9. Учасниками ТОВ «ЛІСОВА ПІСНЯ ПОЛІССЯ» є Остап Несторович Сич (30% статутного капіталу), Тарас Олегович Красота (40% статутного капіталу) та Нінель Емілівна Жир (30% статутного капіталу). Протягом першого року О. Н. Сич та Т. О. Красота внесли свої внески до статутного капіталу у повному обсязі, тоді як Н. Е. Жир взагалі нічого не внесла. Т. О. Красота скликав загальні збори з порядком денним – виключення Н. Е. Жир із складу учасників. На загальні збори з'явився Т. О. Красота та Н. Е. Жир. О. Н. Сич на збори не з'явився. Т. О. Красота буде голосувати за виключення Н. Е. Жир, яка, у свою чергу – буде голосувати проти такого рішення.

Питання:

i. Чи відбудуться збори і чи буде прийняте рішення про виключення Н. Е. Жир?

ii. Чи зміниться з юридичної точки зору ситуація у випадку якщо стане відомо, що О. Н. Сич не просто не з'явився, а помер?

10. Дивись умови попередньої задачі. Н. Е. Жир переконала Т. О. Красоту, що терміново внесе свій внесок до статутного капіталу і протягом трьох днів виконала свою обіцянку. О. Н. Сич дійсно помер. Його спадкоємиця – Паісія Остапівна Страх заявила про намір стати учасником ТОВ «ЛІСОВА ПІСНЯ ПОЛІССЯ». На загальні збори на яких мало розглядатися питання щодо вступу П. О. Страх у ТОВ «ЛІСОВА ПІСНЯ ПОЛІССЯ» з'явилися П. О. Страх, Н. Е. Жир, Т. О. Красота. Н. Е. Жир згодна прийняти П. О. Страх до складу учасників, у той час як Т. О. Красота налаштований голосувати проти.

Питання:

i. Чи буде П. О. Страх прийнята до складу учасників ТОВ «ЛІСОВА ПІСНЯ ПОЛІССЯ», якщо вона збирається голосувати за свій вступ до ТОВ.

ii. Як з юридичної точки зору зміниться ситуація у випадку якщо на збори з'являться П. О. Страх і Т. О. Красота, а Н. Е. Жир не з'явиться на збори.

iii. Як з юридичної точки зору зміниться ситуація у випадку якщо, навпаки, на збори з'являться П. О. Страх і Н. Е. Жир, а Т. О. Красота не з'явиться на збори.

ПОВНІ ТА КОМАНДИТНІ ТОВАРИСТВА. ВИРОБНИЧІ КООПЕРАТИВИ

Практичне заняття 8

Питання до обговорення на практичному занятті:

1. Поняття та правові ознаки повного та командитного товариств.
2. Відповідальність учасників повного товариства, повних учасників та вкладників командитного товариства за зобов'язаннями товариства.
3. Управління повним та командитним товариством, ведення справ повного та командитного товариства.
4. Вихід, вибуття та виключення учасника повного товариства, повного учасника, вкладника командитного товариства.
5. Членство у виробничому кооперативі. Вступ до виробничого кооперативу. Припинення членства у виробничому кооперативі.
6. Загальні збори членів кооперативу. Компетенція, види, форми, порядок скликання та прийняття рішень.
7. Виконавчий орган та виконавчий директор (дирекція) виробничого кооперативу.
8. Спостережна рада та ревізійна комісія виробничого кооперативу.

Домашнє завдання:

1. Опанас Мартинович Балтянський вийшов з ПОВНОГО ТОВАРИСТВА «ЛОМБАРД ПЕТРА СІ-КОРСЬКОГО І КОМПАНІЯ». У товаристві залишилося ще 2 учасники. Через 2 роки і 2 місяці до О. М. Балтянського було подано позовну заяву про стягнення з нього 14 523 грн – боргів товариства, що виникли до моменту виходу О. М. Балтянського з товариства. Загальна сума боргів товариства складає 43569 грн. Розрахунок суми є обґрунтованим.

Питання:

i. Чи підлягає позов задоволенню?

2. КОМАНДИТНЕ ТОВАРИСТВО «ЮЗЕФ ШТЕК І КОМПАНІЯ» (далі – КТ) утворене двома повними учасниками – Юзефом Штеком та Глебом Олеговичем Бліновим і одним вкладником – Генуефою Мостібродською. КТ здійснює облаштування інтер'єрів. Згідно засновницького договору товариства, всі учасники ведуть справи спільно. Г. О. Блінов випадково, у літаку, познайомився з Агоштоном Фаркашем – директором ТОВ «БУД БУД», яке буде об'єкти у Закарпатті і який литів укласти договір із фірмою – конкурентом ПТ. За результатами бесіди Г. О. Блінов і А. Фаркаш дійшли згоди укласти між КТ і ТОВ «БУД БУД» договір, за яким КТ надає ТОВ «БУД БУД» великий обсяг послуг за ціною, що удвічі перевищує звичайну ціну, за якою КТ, як правило, надає свої послуги. Г. О. Блінов запропонував укласти договір просто в аеропорту, запевнивши А. Фаркаша, що має всі необхідні повноваження, що й було зроблено. При цьому розмову у літаку було зараховано як першу консультацію за договором. Того самого дня Г. О. Блінов за рахунок власних коштів придбав низку авіаційних квитків для працівників КТ на загальну суму 4500 грн. Наступного дня ТОВ «БУД БУД» здійснило авансовий платіж за договором у сумі 20 000 грн на рахунок КТ. Утім, інший повний учасник КТ – Ю. Штек не схвалив договору і своїми діями унеможливив його виконання, заявивши, що КТ не може взяти на себе такий великий і відповідальний проект, а кошти, потрачені Г. О. Бліновим є його особистими витратами. Через відмову КТ від укладеного договору, ТОВ «БУД БУД» понесло великі збитки.

Питання:

i. Чи захищає закон інтереси Г. О. Блінова?

ii. Чи захищає закон інтереси ТОВ «БУД БУД»?

3. ВИРОБНИЧИЙ КООПЕРАТИВ «КАВУНЕВА КРИНИЦЯ» є власником ліквідної нерухомості. У кооперативі 60 членів, кожен з яких має 1 голос. 22 члени втратили інтерес до діяльності кооперативу але все ще перебувають з ВК «КАВУНЕВА КРИНИЦЯ» у формальних трудових відносинах і відносинах членства. Згідно статуту ВК «КАВУНЕВА КРИНИЦЯ» прийняття рішень про укладення правочинів щодо нерухомості належить до виключної компетенції загальних зборів членів кооперативу і приймаються в тому самому порядку, що й рішення про затвердження напрямків розвитку виробничого кооперативу згідно ГК України. Голова правління ВК «КАВУНЕВА КРИНИЦЯ» Михайло Васильович Хмара досяг неформальної домовленості з іноземним інвестором Фу Лі щодо продажу нерухомості кооперативу на користь пов'язаної з інвестором особи – Варвари Романівни Хворої. В ході обговорення засобів реалізації домовленості юристи інвестора, виходячи з досвіду поглинання господарських товариств запропонували інвестору наступну схему:

- Варвара Хвора за посередництва Михайла Хмари придбає за договорами купівлі-продажу паї 22 членів кооперативу, що втратили інтерес до діяльності ВК «КАВУНЕВА КРИНИЦЯ». Таким чином Варвара Хвора отримує 22 голоси;

- Михайло Хмара як голова правління ВК «КАВУНЕВА КРИНИЦЯ» скликає загальні збори членів кооперативу і забезпечує, щоб на загальні збори крім Варвари Хворої з її 22 голосами з'явилося не менш ніж 9 і не більш ніж 21 член кооперативу. Таким чином буде наявний кворум (50%+1 голос від 60 голосів – це 31 голос, так само $22+9 = 31$ голос), але члени що з'явилися разом матимуть менше голосів, ніж Варвара Хвора ($22 > 21$);

- Загальні збори членів ВК «КАВУНЕВА КРИНИЦЯ» голосами Варвари Хворої приймають рішення про продаж ліквідної нерухомості на користь ТОВ «СИСТЕМНИЙ ПІДХІД» суб'єкту господарювання, що вже контролюється Фу Лі;

- ВК «КАВУНЕВА КРИНИЦЯ» як продавець, а ТОВ «СИСТЕМНИЙ ПІДХІД» як покупець укладають договір купівлі-продажу ліквідної нерухомості, який з боку ВК «КАВУНЕВА КРИНИЦЯ» підписує голова правління Михайло Хмара.

Питання:

i. Які перепони і на яких етапах виникають при спробі реалізації цієї схеми.

ПРАВИЛА РОЛЕВОЇ ГРИ

Загальні збори акціонерів ПРИВАТНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ШОСТИЙ КУРС»

Ролева гра “ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ АКЦІОНЕРІВ ПрАТ «ШОСТИЙ КУРС»” полягає в імітації загальних зборів акціонерів, що проводяться з додержанням корпоративного законодавства в умовах конфлікту інтересів груп акціонерів.

Акціонером ПрАТ «ШОСТИЙ КУРС» вважається студент потоку денного відділення, на якому викладається дисципліна „Корпоративне право”, що має позитивні оцінки із зазначеної дисципліни.

Сума оцінок, отриманих студентом на всіх практичних заняттях складає кількість акцій (голосів) акціонера, при цьому „плюс” оцінюється як одиниця.

Кворум та кількість голосів, необхідна для прийняття відповідних рішень визначається виходячи з положень Закону України «Про акціонерні товариства».

До порядку денного позачергових загальних зборів акціонерів ПрАТ «ШОСТИЙ КУРС» ви-несено три питання: 1. „Вибори лічильної комісії загальних зборів акціонерів ПрАТ «ШОСТИЙ КУРС», 2. „Прийняття рішення про вчинення значного правочину” і 3. „Вибори членів наглядової ради ПрАТ «ШОСТИЙ КУРС»”.

Повноваження попередніх членів наглядової ради припинилися.

Оголошення про проведення загальних зборів буде розміщене на ІНТЕРНЕТ-сайті повідомленому викладачем, який веде лекційні заняття з дисципліни „Корпоративне право” у строки, передбачені Законом України «Про акціонерні товариства».

Облік прав акціонерів на акції веде викладач, який веде лекційні заняття з дисципліни „Корпоративне право”.

Кожна група потоку є окремою групою акціонерів із своїм власним інтересом 1. домогтися укладення, або не укладення значного правочину; 2. домогтися обрання свого представника до наглядової ради.

З першого питання порядку денного студенти груп із непарними номерами голосують „ЗА”, студенти груп з парними номерами голосують „ПРОТИ”.

Сума правочину складає більше 50% вартості активів АТ за даними останньої річної фінансової звітності.

Що стосується трьогого питання – згідно статуту ПрАТ «ШОСТИЙ КУРС» до складу наглядової ради входить п’ять осіб, що обираються кумулятивним голосуванням.

При цьому від кожної групи надаються кандидатури членів наглядової ради у строки, що передбачені Законом України «Про акціонерні товариства» шляхом надіслання листа на e-mail адре-су, повідомлену викладачем, який веде лекційні заняття з дисципліни „Корпоративне право”.

Кількість кандидатур, яка має бути подана, визначається викладачем, який веде лекційні за-няття з дисципліни „Корпоративне право”.

Реєстрація акціонерів та їх представників здійснюється на підставі реєстру.

Реєстраційна комісія утворюється з представників кожної групи, які вважаються представни-ками депозитарної установи, що надає товариству послуги на підставі договору.

Загальні збори відкриває та веде в якості голови загальних зборів голова виконавчого органу товариства – студент, якого визначає викладач, який веде лекційні заняття з дисципліни „Корпора-тивне право”.

Лічильна комісія обирається зборами із числа студентів таким чином, здійснює підрахунок голосів з питань порядку денного і складає протокол про підсумки голосування.

Реєстрацію акціонерів, проведення зборів, голосування та підрахунок голосів контролюють представники НКЦПФР – студенти, завданням яких є виявлення порушень у діях реєстраційної, лічи-льної комісії та голови зборів.

Членами реєстраційної та лічильної комісій, головою зборів, представниками НКЦПФР мо-жуть бути лише студенти, які мають високі позитивні оцінки.

Секретарем загальних зборів акціонерів вважається кожний студент групи, яка виявилася не-здатною провести свого представника до наглядової ради. Оформлення студентом групи, яка вияви-лася нездатною провести свого представника до наглядової ради протоколу загальних зборів, є однією з умов допуску такого студенту до здачі екзамену. Протокол загальних зборів акціонерів оформлюється письмово – від руки. За належне оформлення протоколу такий студент отримує 5 балів.

Студенти, які зареєструються в якості акціонерів та приймуть участь у голосуванні з питання порядку денного позачергових загальних зборів отримують бонуси, визначені викладачем, який веде лекційні заняття з дисципліни „Корпоративне право”, наприклад:

- Не складають протокол загальних зборів, якщо їх група разом з іншою групою провела до наглядової ради одного спільного представника та отримують 5 балів;
- Звільняються від перших трьох (згідно календаря) відрботок, якщо їх група провела свого представника до наглядової ради та отримують 5 балів;
- Звільняються від всіх відрботок за станом на дату проведення зборів, якщо їх група провела до складу наглядової ради двох представників, або якщо їх група разом з іншою групою провела до наглядової ради трьох представників та отримують 5 балів.

Залежно від кількості груп потоку та інших обставин можуть бути визначені інші бонуси.

З метою запобігання зловживанням, представники групи перед початком зборів повідомляють викладача за кого саме з раніше запропонованих кандидатів голосуватимуть члени їх групи.

Залежно від ступеню успішності виконання головою загальних зборів, членами реєстраційної та лічильної комісії, представників НКЦПФР їх обов'язків та залежно від відсутності/наявності порушень законодавства при реєстрації акціонерів, голова та члени комісії отримують від 0 до 20 балів.

Реєстраційна комісія забезпечує підготовку та оформлення протоколу реєстраційної комісії про обрання голови комісії, протоколу реєстраційної комісії про підсумки реєстрації, протоколу реєстраційної комісії про підрахунок голосів при голосуванні з питання про обрання лічильної комісії, переліку акціонерів, що зареєструвалися для участі у загальних зборах.

Лічильна комісія забезпечує підготовку та оформлення протоколу лічильної комісії про підсумки голосування та бюлетенів.

Голова загальних зборів готує стенограму свого виступу, реплік акціонерів і інших присутніх.

Представники НКЦПФР складають протокол нагляду за реєстрацією акціонерів, проведенням загальних зборів, голосуванням та підбиттям його підсумків на загальних зборах акціонерного товариства.

Секретар загальних зборів використовує зазначені вище документи для оформлення протоколу позачергових загальних зборів ПрАТ «ШОСТИЙ КУРС» за №10.

Готуючи протокол загальних зборів керуватися положеннями Закону України «Про акціонерні товариства» і використовувати документи з проекту «ЗЕРО».

Бюлетні, протоколи, перелік акціонерів, що зареєструвалися для участі у загальних зборах виготовляються членами відповідних комісій за свій рахунок у кількості, достатній для проведення загальних зборів.

КОНТРОЛЬНА (САМОСТІЙНА) РОБОТА

Загальні зауваження

Контрольна (самостійна) робота передбачає залучення студента до участі у навчально-практичних проектах «ЧЕБУРГЕН», або «ЗЕРО» і виконується у жанрі позовної заяви, заяви про забезпечення позовних вимог та відзиву⁴ на позов. Проект «ЧЕБУРГЕН» пов'язаний з ТОВ, проект «ЗЕРО» – з ПрАТ.

Кожний із зазначених проектів містить фабули судових справ, які відповідають п'ятнадцяти варіантам (вісім – у проекті «ЧЕБУРГЕН», сім – у проекті «ЗЕРО»). Фабула кожної судової справи складається із загальних умов завдання, що є спільними для всіх варіантів відповідного проекту (за винятком умови щодо розподілу часток у статутному капіталі ТОВ «ЧЕБУРГЕН» у проекті «ЧЕБУРГЕН»), можливо – додаткових умов завдання, та, власне, самого завдання, яке розрізняється залежно від варіанту. Первинна документація справ, тобто – статuti, договори, баланси, листи, протоколи зборів та інше (далі – документи) надаються викладачем і базуються на матеріалах наступного джерела: Смітюх А. В. Корпоративне право України. Практикум: навчальний посібник – К.: Істина, 2011. – 182 с. Фабули справ та документи складені за мотивами реальних документів та подій: вони втілюють поширену ситуацію корпоративного конфлікту у ТОВ або ПрАТ, де учасники, що конфліктують, подають одне до одного та/або до товариства низку позовів, щодо яких можливі двозначні правові оцінки. Використані документи не слід сприймати, як зразкові, вони, у більшості, відображують середній рівень підготовки юридичної документації. Деякі документи складені завідомо недбало.

Усі адреси, назви та найменування, що використовуються у завданні, є вигаданими, будь-які співпадіння є випадковими. Так само, шиншила золота (*Chinchilla Aurea*), яка згадується у завданні проекту «ЧЕБУРГЕН», є вигаданим видом тварин, що не існує.

Позовні заяви, заяви про забезпечення позовних вимог та відзиву оформлюються із суворим додержанням норм процесуального закону, згідно якого вони мають бути подані за підвідомчістю. При складанні позову та відзиву слід керуватися лише документами, що додаються та розрізняти відомості зазначені у фабулі та підтверджені доказами, і відомості, не підтверджені документально. Бездоказові відомості слід розуміти як певну „оперативну” інформацію, надану для кращого розуміння ситуації, що склалася.

Складаючи позови та відзиви можна використовувати всі документи. При цьому слід пам'ятати, що у реальній ситуації частина документів, що додаються, у позивача відсутня, отже, з'явиться у справі лише після витребування їх судом, або добровільного надання їх відповідачем. Через це позови, що мають бути складені за більшістю варіантів були би неповними через брак документів та підлягали би уточненню та доповненню після отримання відзиву відповідача та витребуванням судом документів.

Якщо буде подано декілька тотожних робіт, або робіт, що містимуть тотожні фрагменти, до уваги прийматиметься лише перша з отриманих робіт. Складаючи відзив на позовну заяву, зазначати номер справи, як №45/424-09-10000. Робота виконується протягом семестру. Рівень виконання роботи засвідчує, фактично, ступінь готовності студента до дій у типових ситуаціях гострого корпоративного конфлікту у товаристві з обмеженою відповідальністю, або – у приватному акціонерному товаристві.

ВАРІАНТИ:

Проект «ЧЕБУРГЕН»

- 1 варіант – студенти, чиї прізвища починаються на літери А-Б;
- 2 варіант – студенти, чиї прізвища починаються на літери Д-Ж;
- 3 варіант – студенти, чиї прізвища починаються на літери Л;
- 4 варіант – студенти, чиї прізвища починаються на літеру М;
- 5 варіант – студенти, чиї прізвища починаються на літери Р;
- 6 варіант – студенти, чиї прізвища починаються на літеру С;
- 7 варіант – студенти, чиї прізвища починаються на літери Т;
- 8 варіант – студенти, чиї прізвища починаються на літери Ц-Ш.

⁴ Або заперечення, якщо процесуальний закон, що застосовується згідно правил підвідомчості передбачає подання не відзиву на позов, а заперечень.

Проект «ЗЕРО»

- 1 варіант – студенти, чий прізвища починаються на літеру В;
- 2 варіант – студенти, чий прізвища починаються на літеру Г;
- 3 варіант – студенти, чий прізвища починаються на літери З-К;
- 4 варіант – студенти, чий прізвища починаються на літери Н-О;
- 5 варіант – студенти, чий прізвища починаються на літери П;
- 6 варіант – студенти, чий прізвища починаються на літери У-Х;
- 7 варіант – студенти, чий прізвища починаються на літери Ц-Я.

ПРОЕКТ «ЧЕБУРГЕН»

ЗАГАЛЬНІ УМОВИ ЗАВДАННЯ:

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ЧЕБУРГЕН» утворене трьома громадянами України: Чепчком Дмитром Петровичем, Буряком Євгеном Євгеновичем та Генделиком Орестом Юхимовичем.

Генделик О. Ю., який є зоологом – відомим спеціалістом по гризунам під час експедиції до Тибету відкрив новий вид шиншили – золоту шиншилу, хутро якої краще від хутра шиншил з Південної Америки, та яка дуже швидко розмножується.

При утворенні ТОВ «ЧЕБУРГЕН» частки у статутному фонді було розподілено таким чином (п. 5.3. Статуту ТОВ «ЧЕБУРГЕН»):

Для Варіантів 1, 7:

Учасник	Вид внеску	Частка (гривні)	Частка (відсотки)
Чепчек Дмитро Петрович	Грошові кошти	31 000 грн (тридцять одна тисяча гривень 00 коп)	31 %
Буряк Євген Євгенович	Грошові кошти	31 000 грн (тридцять одна тисяча гривень 00 коп)	31 %
Генделик Орест Юхимович	Живі тварини	38 000 грн (тридцять вісім тисяч гривень 00 коп)	38%
ВСЬОГО:		100 000 грн. (сто тисяч гривень 00 коп)	100 %

Для Варіантів 2, 3, 4, 5, 6, 8:

Учасник	Вид внеску	Частка (гривні)	Частка (відсотки)
Чепчек Дмитро Петрович	Грошові кошти	27 000 грн (двадцять сім тисяч гривень 00 коп)	27 %
Буряк Євген Євгенович	Грошові кошти	27 000 грн (двадцять сім тисяч гривень 00 коп)	27 %
Генделик Орест Юхимович	Живі тварини	46 000 грн (сорок шість тисяч гривень 00 коп)	46%
ВСЬОГО:		100 000 грн. (сто тисяч гривень 00 коп)	100 %

Майновим внеском Учасника Генделика Ореста Юхимовича стали 4 (чотири) живі тварини – золоті шиншили (*Chinchilla Aurea*) – два самці та дві самиці репродуктивного віку (п. 5.3.1. статуту).

Предметом діяльності Товариства було розведення золотих шиншил, виробництво хутра, одягу, головних уборів, взуття з хутра золотих шиншил, торгівля цими товарами.

ТОВ «ЧЕБУРГЕН» стало першим в Україні та у світі підприємством, що розводить золотих шиншил.

Директором ТОВ «ЧЕБУРГЕН» було призначено Генделика О. Ю.

За роки діяльності ТОВ «ЧЕБУРГЕН» придбало у м. Кодима Одеської області 2 комплекси будівель, де заснувало звероферми №1 та №2 та вийшло на міжнародні ринки із своєю продукцією.

Утім, незабаром між учасниками (Генделик О. Ю. з одного боку, Чепчек Д. П., Буряк Є. Є. з іншого боку) виник корпоративний конфлікт.

ВАРІАНТ 1

Додаткові умови завдання:

Буряк Є. Є., як голова ТОВ «ЧЕБУРГЕН», скликав загальні збори учасників, та повідомив про це інших учасників.

У свою чергу, Генделик О. Ю., діючи як директор ТОВ «ЧЕБУРГЕН» продав без згоди інших учасників важливу нерухомість – комплекс будівель звероферми №1 на користь ТОВ «БЕЛКА І СТРЕЛКА».

Родич Генделика О. Ю. став єдиним учасником ТОВ «МАНГУСТ», яке є другим в Україні та у світі підприємством, що розводить золотих шиншил.

ТОВ «МАНГУСТ» придбало комплекс будівель звероферми №1 в ТОВ «БЕЛКА І СТРЕЛКА» за договором купівлі-продажу.

Генделик О. Ю. на загальні збори учасників ТОВ «ЧЕБУРГЕН», скликані Буряком Є. Є. як головою товариства, не з'явився. Інші учасники на загальних зборах прийняли рішення про виключення Генделика О. Ю. з ТОВ «ЧЕБУРГЕН», затвердили зміни до статуту товариства, переобрали директора та прийняли рішення оскаржувати договори купівлі-продажу звероферми №1 на користь ТОВ «БЕЛКА І СТРЕЛКА» та на користь ТОВ «МАНГУСТ» у суді.

ЗАВДАННЯ:

Від імені Генделика О. Ю. скласти: позовну заяву до ТОВ «ЧЕБУРГЕН» та відповідного державного реєстратора (інші учасники Товариства – треті особи на стороні відповідача) про визнання права власності на частку у статутному капіталі та корпоративних прав на ТОВ «ЧЕБУРГЕН», визнання недійсними зазначених вище рішень загальних зборів учасників ТОВ «ЧЕБУРГЕН», оформлених протоколом загальних зборів учасників ТОВ «ЧЕБУРГЕН», визнання недійсними змін до статуту товариства; заяву про таке забезпечення позову, яке дозволить Генделику О. Ю. продовжувати виконувати обов'язки директора ТОВ «ЧЕБУРГЕН» та унеможливить державну реєстрацію змін до статуту товариства протягом розгляду справи у суді.

Позов датувати 1 вересня поточного року.

Від імені ТОВ «ЧЕБУРГЕН» скласти відзив на позовну заяву Генделика О. Ю., за підписом Чепчека Д. П. як новообраного директора ТОВ «ЧЕБУРГЕН».

Відзив на позов датувати 10 вересня поточного року.

ВАРІАНТ 2

Додаткові умови завдання:

Дивись додаткові умови Варіанту 1. Також, державний реєстратор відмовився здійснити державну реєстрацію змін до статуту ТОВ «ЧЕБУРГЕН» та вносити зміни до Єдиного реєстру стосовно нового директора, мотивуючи це відсутністю кворуму на загальних зборах учасників та незаконністю їх рішень, та пояснив, що може зробити це лише на підставі рішення суду. Чепчек Д. П. та Буряк Є. Є. погодилися з думкою державного реєстратора.

ЗАВДАННЯ:

Від імені Буряка Є. Є. та Чепчека Д. П., як співпозивачів, скласти: позовну заяву до Генделика О. Ю. (ТОВ «ЧЕБУРГЕН» – третя особа на стороні співпозивачів), про припинення корпоративних прав Генделика О. Ю. як учасника ТОВ «ЧЕБУРГЕН» та про виключення Генделика О. Ю. з ТОВ «ЧЕБУРГЕН»; заяву про таке забезпечення позову, яке унеможливить відчуження Генделиком О. Ю. як директором ТОВ «ЧЕБУРГЕН» важливої нерухомості товариства, яка ще залишається у його розпорядженні, протягом розгляду справи у суді.

Позов датувати 1 вересня поточного року.

Від імені Генделика О. Ю. скласти відзив на позовну заяву Буряка Є. Є. та Чепчека Д. П.

Відзив на позов датувати 10 вересня поточного року.

ВАРІАНТ 3

Додаткові умови завдання:

Дивись додаткові умови Варіанту 1 та Варіанту 2.

ЗАВДАННЯ:

Від імені Буряка Є. Є. та Чепчека Д. П., як співпозивачів, скласти: позовну заяву до ТОВ «ЧЕБУРГЕН», ТОВ «БЄЛКА І СТРЕЛКА», ТОВ «МАНГУСТ» про визнання недійсними договорів купівлі-продажу комплексу будівель звероферми №1; заяву про таке забезпечення позову, яке унеможливить відчуження спірної нерухомості третім особам протягом розгляду справи у суді.

Позов датувати 1 вересня поточного року.

Від імені ТОВ «БЄЛКА І СТРЕЛКА» скласти відзив на позовну заяву Буряка Є. Є. та Чепчека Д. П.

Відзив на позов датувати 10 вересня поточного року.

ВАРІАНТ 4

Додаткові умови завдання:

Дивись додаткові умови Варіанту 1 та Варіанту 2.

ЗАВДАННЯ:

Від імені Буряка Є. Є., як представника ТОВ «ЧЕБУРГЕН» скласти: позовну заяву до Генделика О. Ю. про стягнення з нього суми збитків, завданих ним як посадовою особою ТОВ «ЧЕБУРГЕН»; заяву про таке забезпечення позову, яке забезпечить можливість стягнення з Генделика О. Ю. заявленої суми.

Позов датувати 1 вересня поточного року.

Від імені Генделика О. Ю. скласти відзив на позовну заяву ТОВ «ЧЕБУРГЕН», подану Буряком Є. Є. як представником товариства.

Відзив на позов датувати 10 вересня поточного року.

ВАРІАНТ 5

Додаткові умови завдання:

Дивись додаткові умови Варіанту 1 та Варіанту 2. Також, Генделик О. Ю. продав свою частку у статутному капіталі Товариства іншій особі – Трандафілову Євгену Аркадійовичу.

ЗАВДАННЯ:

Від імені імені Буряка Є. Є. та Чепчека Д. П., як співпозивачів, скласти: позовну заяву до Генделика О. Ю. та Трандафілова Є. А. (ТОВ «ЧЕБУРГЕН» – третя особа на стороні співпозивачів), про визнання недійсним договору купівлі-продажу частки; заяву про таке забезпечення позову, яке унеможливить Трандафілову Є. А. вчинення будь-яких дій щодо придбаної частки протягом розгляду справи у суді.

Позов датувати 15 вересня поточного року.

Від імені Генделика О. Ю. скласти відзив на позовну заяву Буряка Є. Є. та Чепчека Д. П.

Відзив на позов датувати 25 вересня поточного року.

ВАРІАНТ 6

Додаткові умови завдання:

Дивись додаткові умови Варіанту 1, Варіанту 2 та Варіанту 5.

ЗАВДАННЯ:

Від імені імені Буряка Є. Є. та Чепчека Д. П., як співпозивачів, скласти: позовну заяву до Генделика О. Ю. (ТОВ «ЧЕБУРГЕН» та Трандафілов Є. А. – треті особи на стороні співпозивачів), про визнання їх переважних прав на придбання проданої частки та переведення на них прав покупця за договором купівлі-продажу частки у рівних частках; заяву про таке забезпечення позову, яке унеможливить Трандафілову Є. А. вчинення будь-яких дій щодо придбаної частки протягом розгляду справи у суді.

Позов датувати 15 вересня поточного року.

Від імені Генделика О. Ю. скласти відзив на позовну заяву Буряка Є. Є. та Чепчека Д. П.

Відзив на позов датувати 25 вересня поточного року.

ВАРІАНТ 7

Додаткові умови завдання:

Дивись додаткові умови Варіанту 1. Генделик О. Ю., після виключення його з числа учасників ТОВ «ЧЕБУРГЕН», не став оскаржувати рішення загальних зборів учасників товариства, а вирішив отримати свою частку.

ЗАВДАННЯ:

Від імені Генделика О. Ю. скласти: позовну заяву до ТОВ «ЧЕБУРГЕН» (інші учасники Товариства – треті особи на стороні відповідача), про стягнення частки вартості його майна та прибутку; заяву про таке забезпечення позову, яке унеможливить ТОВ «ЧЕБУРГЕН» відчуження нерухомого майна, що досі йому належить протягом розгляду справи у суді.

Позов датувати 10 вересня поточного року.

Від імені ТОВ «ЧЕБУРГЕН» скласти відзив на позовну заяву Генделика О. Ю.

Відзив на позов датувати 17 вересня поточного року.

ВАРІАНТ 8

Додаткові умови завдання:

Дивись додаткові умови Варіанту 1. На загальних зборах Чепчек Д. П. діяв не лише від свого імені, але також за довіреністю – як представник Генделика О. Ю.

ЗАВДАННЯ:

Від імені Генделика О. Ю. скласти: позовну заяву до ТОВ «ЧЕБУРГЕН» та відповідного державного реєстратора (інші учасники Товариства – треті особи на стороні відповідача) про визнання права власності на частку у статутному капіталі та корпоративних прав на ТОВ «ЧЕБУРГЕН», визнання недійсними зазначених вище рішень загальних зборів учасників ТОВ «ЧЕБУРГЕН», оформлених протоколом загальних зборів учасників ТОВ «ЧЕБУРГЕН», визнання недійсними змін до статуту товариства, скасування записів у Єдиному державному реєстрі про державну реєстрацію змін до статуту товариства та відомостей про нового керівника, а також – заяву про забезпечення позовних вимог шляхом заборони здійснювати державну реєстрацію наступних змін до відомостей про ТОВ «ЧЕБУРГЕН» протягом розгляду справи у суді.

Позов датувати 1 вересня поточного року.

Від імені ТОВ «ЧЕБУРГЕН» скласти відзив на позовну заяву Генделика О. Ю., за підписом Чепчека Д. П. як новообраного директора ТОВ «ЧЕБУРГЕН».

Відзив на позов датувати 10 вересня поточного року.

ПРОЕКТ «ЗЕРО»

ЗАГАЛЬНІ УМОВИ ЗАВДАННЯ:

ЗАКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ЗЕРО» було утворене у 2006 р. шляхом перетворення з ВІДКРИТОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «СПЕЦВИМІРПРИЛАД», яке, у свою чергу, було утворене у 1994 р. в процесі корпоратизації шляхом перетворення з Науково-виробничого об'єднання «СПЕЦВИМІРПРИЛАД».

У 2010 році товариство змінило тип і назву, затвердило нову редакцію статуту і називається відтепер ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ЗЕРО».

ПрАТ «ЗЕРО» є виробником високоточних вимірювальних приладів. За радянських часів продукція правопередників ПрАТ «ЗЕРО» використовувалась у воєнно-промисловому комплексі.

ПрАТ «ЗЕРО» є власником ліквідної нерухомості – 5 виробничих цехів із залізничною колією, що розташовані біля розв'язки автомобільних доріг.

Після завершення приватизації державної частки, декількох зупок та перепродажів акцій у 1994-2006 роках, акції ВАТ, а згодом – ЗАТ і ПрАТ, виявилися розподіленими між декількома групами пов'язаних між собою акціонерів, які умовно можна позначити, як:

- Група «А», до якої входить Албанцев Петро Максимович – 63,26% акцій;
- Група «Б», до якої входять: Барберенко Павло Янович – 26,61% акцій; Багартаєва Олена Іванівна – 0,01% акцій (разом – 26,62% акцій);

- Група «В», до якої входять: Вахненко Ганна Володимирівна – 10,09% акцій; Веніков Артем Андрійович – 0,01% акцій (разом – 10,10; акцій);

- Група «Г», до якої входить незалежний акціонер Галайда Іван Іванович – 0,02% акцій⁵. Виконавчий орган ПрАТ «ЗЕРО» сформований з осіб, підконтрольних акціонерам групи «А».

У наглядовій раді та ревізійній комісії представлені акціонери груп «А», «Б» та «В» за переваги групи «А».

Незалежний акціонер Галайда І. І. в органах управління ПрАТ «ЗЕРО» не представлений.

Акціонери груп «Б» та «В» до самого останнього часу перебували у конфлікті та не підтримували зв'язків.

У квітні поточного року виконавчий орган ПрАТ «ЗЕРО» на вимогу акціонера Албанцева П. М. скликав позачергові загальні збори акціонерів з наступним порядком денним: відкриття та вибори членів дирекції товариства; відкриття та вибори членів наглядової ради товариства; відкриття та вибори членів ревізійної комісії.

Місце проведення реєстрації акціонерів на загальних зборах було визначено за адресою: 65016, місто Одеса, вул. Тульська, 3, а місце проведення загальних зборів за адресою: 65069, місто Одеса, вул. Тульська, 3, час реєстрації – з 9:30 до 10:00⁶.

Також, акціонер Албанцев П. М. вирішив відчужити свої акції іноземному інвестору – громадянину США Дагласу Доновану, який має намір змінити основну діяльність заводу та використовувати його потужності для виробництва штучних квітів з пластмаси, на думку інвестора – конкурентноздатної продукції, яка буде затребувана на ринках країн ЄС.

У червні поточного року акціонер Албанцев П. М. утворив разом з Д. Дагласу ТОВ «ДОРНАН», до статутного капіталу якого внес належні йому акції ПрАТ «ЗЕРО».

Право власності на акції перейшло до ТОВ «ДОРНАН».

Через декілька днів Албанцев П. М. продав свою частку у статутному капіталі ТОВ «ДОРНАН» Д. Дагласу.

З червня поточного року загальні збори акціонерів ПрАТ «ЗЕРО» прийняли рішення за всіма пунктами порядку денного: було обрано нові: наглядову раду, виконавчий орган та ревізійну комісію (з числа осіб, підконтрольних Д. Дагласу).

Акціонери Барберенко П. Я. та Багартаєва О. І. не прийняли участь у зборах, оскільки не отримали повідомлення.

Акціонери Вахненко Г. В. та Веніков А. А. також не отримували повідомлення, але знайшли оголошення у газеті.

Акціонер Вахненко Г. В. зверталася у травні поточного року до правління ПрАТ «ЗЕРО» із пропозицією провести реєстрацію та збори за однією адресою та продовжити час реєстрації до однієї години, але не отримала відповіді.

Акціонери Вахненко Г. В. та Веніков А. А. прийняли участь у зборах та, за їх словами, голосували проти за всіма пунктами порядку денного. Єдине питання, з якого зазначені акціонери голосували „за” – питання обрання лічильної комісії.

Незалежний акціонер Галайда І. І. не був допущений до участі у загальних зборах акціонерів: він запізнився на реєстрацію за адресою, зазначеною в оголошеннях, оскільки прибув реєструватися за адресою: м. Одеса, вул. Тульська, 3 (у Суворовському районі району).

ВАРІАНТ 1 ЗАВДАННЯ:

Від імені Вахненко Г. В. скласти: позовну заяву до ТОВ «ДОРНАН», Албанцева П. М. та Дагласа Д. про визнання недійсним рішення учасників ТОВ «ДОРНАН» №1, статуту ТОВ «ДОРНАН», договору купівлі-продажу частки у статутному капіталі ТОВ «ДОРНАН»; заяву про таке забезпечення позову, яке унеможливить подальший рух акцій ПрАТ «ЗЕРО» та відчуження часток у статутному капіталі ТОВ «ДОРНАН».

Позов датувати 1 вересня поточного року.

Від імені Албанцева П. М. скласти відзив на позовну заяву Вахненко Г. В.

⁵ У 90-х роках акціонер Галайда І. І. деякий час був головою правління ВАТ «СПЕЦВИМІРПРИЛАД» – правопередника ЗАТ «ЗЕРО»

⁶ Прямая відстань між будівлею за адресою м.Одеса, вул.Тульська, 3 у Суворовському районі і будівлею за адресою м.Одеса, вул.Тульська, 3 у Київському районі перевищує 20 км.

Відзив на позов датувати 10 вересня поточного року.

ВАРІАНТ 2

Додаткові умови завдання.

Згодом ТОВ «ДОРНАН» продало акції ПрАТ «ЗЕРО» на користь фізичної особи Галайди І. І., який мав неформальну зустріч з Дагласом Д. і досяг з ним певних неформальних домовленостей.

ЗАВДАННЯ:

Від імені Вахненко Г. В. скласти: позовну заяву до ТОВ «ДОРНАН» (ПрАТ «ЗЕРО», Галайда І. І. та усі інші акціонери ПрАТ «ЗЕРО» – треті особи без самостійних вимог на стороні відповідача), про визнання переважних прав Вахненко Г. В. на придбання проданих акцій та переведення на неї прав покупця за договором купівлі-продажу акцій частки у рівних частках; заяву про таке забезпечення позову, яке унеможливить подальший рух акцій ПрАТ «ЗЕРО» протягом розгляду справи у суді.

Позов датувати 1 вересня поточного року.

Від імені ТОВ «ДОРНАН» скласти відзив на позовну заяву Вахненко Г. В.

Відзив на позов датувати 10 вересня поточного року.

ВАРІАНТ 3

ЗАВДАННЯ:

Від імені Барберенко П. Я. скласти: позовну заяву до ПрАТ «ЗЕРО» про визнання недійсними рішень загальних зборів акціонерів ПрАТ «ЗЕРО», оформлених протоколом №3 від 03 червня поточного року та змін до статуту ПрАТ «ЗЕРО»; заяву про таке забезпечення позову, яке унеможливить державну реєстрацію змін до статуту товариства та внесення змін до Єдиного державного реєстру щодо нового керівника товариства протягом розгляду справи у суді.

Позов датувати 1 вересня поточного року.

Від імені ПрАТ «ЗЕРО» скласти відзив на позовну заяву Барберенко П. Я. за підписом новообраного директора товариства.

Відзив на позов датувати 10 вересня поточного року.

ВАРІАНТ 4

ЗАВДАННЯ:

Від імені Вахненко Г. В. скласти: позовну заяву до ПрАТ «ЗЕРО» про визнання недійсними рішень загальних зборів акціонерів ПрАТ «ЗЕРО», оформлених протоколом №3 від 03 червня поточного року та змін до статуту ПрАТ «ЗЕРО»; заяву про таке забезпечення позову, яке унеможливить державну реєстрацію змін до статуту товариства та внесення змін до Єдиного державного реєстру щодо нового керівника товариства протягом розгляду справи у суді.

Позов датувати 1 вересня поточного року.

Від імені ПрАТ «ЗЕРО» скласти відзив на позовну заяву Вахненко Г. В. за підписом діючого директора товариства.

Відзив на позов датувати 10 вересня поточного року.

ВАРІАНТ 5

ЗАВДАННЯ:

Від імені Галайди І. І. скласти: позовну заяву до ПрАТ «ЗЕРО» про визнання недійсними рішень загальних зборів акціонерів ПрАТ «ЗЕРО», оформлених протоколом №3 від 03 червня поточного року та змін до статуту ПрАТ «ЗЕРО»; заяву про таке забезпечення позову, яке унеможливить державну реєстрацію змін до статуту товариства та внесення змін до Єдиного державного реєстру щодо нового керівника товариства протягом розгляду справи у суді.

Позов датувати 1 вересня поточного року.

Від імені ПрАТ «ЗЕРО» скласти відзив на позовну заяву Галайди І. І. за підписом діючого директора товариства.

Відзив на позов датувати 10 вересня поточного року.

ВАРІАНТ 6

Додаткові умови завдання:

У червні поточного року ПрАТ «ЗЕРО» уклало договір купівлі-продажу будівлі виробничого цеху №1 на користь ТОВ «АРГО 001».

ЗАВДАННЯ:

Від імені Барберенко П. Я. скласти: позовну заяву до ПрАТ «ЗЕРО» та ТОВ «АРГО 001» про визнання недійсним договору купівлі-продажу будівлі виробничого цеху №1; заяву про таке забезпечення позову, яке унеможливить відчуження спірної нерухомості третім особам протягом розгляду справи у суді.

Позов датувати 1 вересня поточного року.

Від імені ПрАТ «ЗЕРО» скласти відзив на позовну заяву Барберенко П. Я. за підписом діючого директора товариства.

Відзив на позов датувати 10 вересня поточного року.

ВАРІАНТ 7**Додаткові умови завдання:**

Дивись додаткові умови варіанту 6.

ЗАВДАННЯ:

Від імені Барберенко П. Я. як представника ПрАТ «ЗЕРО» скласти: позовну заяву до Акуніцина В. А. про стягнення з нього суми збитків, завданих ним як посадовою особою ПрАТ «ЗЕРО»; заяву про таке забезпечення позову, яке забезпечить можливість стягнення з Акуніцина В. А. заявленої суми.

Позов датувати 1 вересня поточного року.

Від імені Акуніцина В. А. скласти відзив на позовну заяву ПрАТ «ЗЕРО», подану Барберенко П. Я. як акціонером товариства.

Відзив на позов датувати 10 вересня поточного року.

КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ

1. Корпоративне право: поняття, предмет, метод, структура, ознаки, джерела, місце у правовій системі України.
2. Поняття, види, суб'єкти, зміст корпоративних відносин. Посадові корпоративні відносини та відносини, суміжні з корпоративними.
3. Обмеження щодо автономії волі у корпоративному праві.
4. Поняття підприємницького товариства. Підприємницькі товариства у системі понять та інститутів цивільного права України.
5. Поняття корпоративного підприємства. Корпоративні підприємства у системі понять та інститутів господарського права України.
6. Концепції підприємства за Господарським кодексом України та Цивільним кодексом України: порівняльна характеристика.
7. Порівняльна характеристика господарських товариств та виробничих кооперативів.
8. Порівняльна характеристика господарського товариства та приватного підприємства.
9. Установчі документи різних видів корпоративних підприємств: форма, зміст, істотні умови, порівняльна характеристика.
10. Модельні статuti господарських товариств.
11. Майно корпоративного підприємства: статус, джерела та порядок формування. Порядок формування майна господарських товариств різних видів в процесі їх створення.
12. Резервний фонд у господарських товариствах.
13. Поняття статутного капіталу та складеного капіталу господарського товариства. Мінімальні розміри статутного капіталу у господарських товариствах.
14. Паї та внески члена виробничого кооперативу.
15. Система фондів виробничого кооперативу.
16. Підрозділи корпоративного підприємства
17. Господарські об'єднання: поняття та види. Відмінності холдингових компаній та господарських об'єднань.
18. Обмеження щодо участі у корпоративних підприємствах.
19. Господарське товариство однієї особи. Обмеження щодо створення товариства однією особою.
20. Корпоративні обов'язки.
21. Поняття та зміст корпоративних прав. Співвідношення понять «корпоративні права» та «право на участь у товаристві».
22. Суб'єкти корпоративних прав та обов'язків.
23. Частки і акції у господарських товариствах. Власник частки і учасник товариства.
24. Підстави набуття участі у корпоративному підприємстві і прав учасника (корпоративних прав).
25. Режим інформації про частки, акції, корпоративні права у різних видах господарських товариств та порядок доступу до неї.
26. Поняття та види корпоративного контролю.
27. Ступені корпоративного контролю в акціонерних товариствах.
28. Ступені корпоративного контролю у товариствах з обмеженою (додатковою) відповідальністю.
29. Залежні товариства та асоційовані підприємства.
30. Управління державними корпоративними правами.
31. Порядок доступу учасників (акціонерів) товариств різних видів до інформації про діяльність товариства та обмеження щодо доступу.
32. Поняття дивідендів, джерела та підстави для сплати дивідендів.
33. Періодичність, строки та способи сплати дивідендів.
34. Кооперативні виплати та виплати на паї у виробничому кооперативі.
35. Право учасника отримати майно корпоративного підприємства.
36. Етапи створення господарських товариств різних видів.
37. Процедура, строки та правове значення державної реєстрації господарського товариства.
38. Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань. Статус відомостей реєстру і порядок їх отримання.
39. Державна реєстрація змін до установчих документів корпоративного підприємства.
40. Припинення господарського товариства шляхом злиття та приєднання.
41. Припинення господарського товариства шляхом поділу та виділу.
42. Утворення господарського товариства шляхом перетворення.
43. Солідарна і субсидіарна відповідальність при реорганізації і виділі господарських товариств.

44. Ліквідація господарського товариства за рішенням учасників (акціонерів) і державна реєстрація припинення господарського товариства за такою підставою.
45. Ліквідація господарського товариства за рішенням суду не пов'язаним із банкрутством і державна реєстрація припинення господарського товариства за такою підставою.
46. Ліквідація господарського товариства за рішенням суду пов'язаним із банкрутством і державна реєстрація припинення господарського товариства за такою підставою.
47. Правове значення ліквідаційних балансів, передавальних актів та розподільчих балансів при припиненні господарських товариств.
48. Поняття та правові ознаки акціонерного товариства.
49. Типи акціонерних товариств.
50. Поняття акції. Типи акцій. Форма випуску та існування акцій.
51. Переважне право акціонера на придбання акцій товариства при додатковій емісії акцій.
52. Переважне право акціонера на придбання акцій товариства при відчуженні акцій іншим акціонером.
53. Порядок обліку прав на акції.
54. Добровільний викуп акціонерним товариством власних акцій: підстава, процедура, наслідки.
55. Обов'язковий викуп акціонерним товариством власних акцій: підстава, процедура, наслідки.
56. Статутний капітал акціонерного товариства. Порядок збільшення та зменшення статутного капіталу акціонерного товариства.
57. Порядок зміни номінальної вартості та кількості акцій без зміни розміру статутного фонду.
58. Порядок придбання значного та контрольного пакета акцій акціонерного товариства.
59. Право на участь у загальних зборах акціонерів.
60. Статус та компетенція загальних зборів акціонерного товариства.
61. Форми проведення загальних зборів акціонерного товариства.
62. Чергові та позачергові загальні збори акціонерів акціонерного товариства.
63. Порядок скликання загальних зборів акціонерного товариства і формування їх порядку денного.
64. Місце проведення загальних зборів акціонерів акціонерного товариства.
65. Право на здійснення контролю на загальних зборах акціонерного товариства.
66. Порядок проведення реєстрації акціонерів на загальних зборах акціонерного товариства та визначення кворуму.
67. Представництво акціонерів на загальних зборах акціонерного товариства.
68. Бюлетені на загальних зборах акціонерного товариства.
69. Способи прийняття рішень на загальних зборах акціонерного товариства.
70. Підрахунок голосів на загальних зборах акціонерного товариства та оформлення рішень загальних зборів акціонерів акціонерного товариства.
71. Наглядова рада акціонерного товариства. Статус та компетенція.
72. Обрання членів наглядової ради акціонерного товариства, голови наглядової ради.
73. Правовий статус члена наглядової ради акціонерного товариства.
74. Припинення повноважень членів наглядової ради акціонерного товариства, голови наглядової ради.
75. Порядок роботи наглядової ради акціонерного товариства: засідання, комітети, корпоративний секретар.
76. Виконавчий орган акціонерного товариства. Статус та компетенція. Порядок роботи та прийняття рішень.
77. Формування складу виконавчого органу акціонерного товариств. Припинення повноважень голови (членів) виконавчого органу акціонерного товариства та відсторонення їх від виконання повноважень.
78. Форми контролю акціонерів за фінансово-господарською діяльністю акціонерного товариства.
79. Особливості діяльності наглядової ради і ревізійної комісії в акціонерному товаристві з державною часткою.
80. Порядок відчуження акцій акціонерного товариства та розрахунків за відповідними договорами.
81. Холдингові компанії в Україні. Поняття, особливості утворення та діяльності.
82. Особливості утворення та діяльності державних холдингових компаній.
83. Поняття та правові ознаки товариства з обмеженою відповідальністю та товариства з додатковою відповідальністю.
84. Статутний капітал товариства з обмеженою (додатковою) відповідальністю. Збільшення та зменшення статутного капіталу товариства з обмеженою (додатковою) відповідальністю.
85. Статус та компетенція загальних зборів учасників товариства з обмеженою (додатковою) відповідальністю.
86. Форма проведення, порядок скликання загальних зборів учасників товариства з обмеженою (додатковою) відповідальністю.
87. Виконавчий орган товариства з обмеженою (додатковою) відповідальністю.

88. Голова товариства з обмеженою (додатковою) відповідальністю (голова загальних зборів) та директор товариства з обмеженою (додатковою) відповідальністю: порівняльна характеристика.
89. Форми контролю за діяльністю виконавчого органу товариства з обмеженою (додатковою) відповідальністю.
90. Вступ учасника до товариства з обмеженою (додатковою) відповідальністю: підстави, процедура, наслідки.
91. Виключення учасника товариства з обмеженою (додатковою) відповідальністю: підстави, процедура, наслідки.
92. Вихід учасника з товариства з обмеженою (додатковою) відповідальністю: підстави, процедура, наслідки.
93. Відчуження учасником товариства з обмеженою (додатковою) відповідальністю його частки у статутному капіталі товариства на користь інших осіб.
94. Звернення стягнення на майно товариства з обмеженою (додатковою) відповідальністю за боргами учасника: підстави, процедура, наслідки.
95. Правонаступництво щодо частки учасника товариства з обмеженою (додатковою) відповідальністю. Вплив розірвання шлюбу учасника на розподіл часток у ТОВ / ТДВ.
96. Поняття та правові ознаки повного товариства.
97. Порівняльна характеристика повного товариства та простого товариства.
98. Поняття та правові ознаки командитного товариства.
99. Відповідальність учасників повного товариства, повних учасників та вкладників командитного товариства за зобов'язаннями товариства.
100. Управління повним та командитним товариством, ведення справ повного та командитного товариства.
101. Статус вкладника командитного товариства.
102. Вихід, вибуття та виключення учасника повного товариства, повного учасника, вкладника командитного товариства.
103. Поняття виробничого кооперативу. Класифікації кооперативів за законодавством України.
104. Членство у виробничому кооперативі. Вступ до виробничого кооперативу. Припинення членства у виробничому кооперативі.
105. Загальні збори членів кооперативу. Компетенція, види, форми, порядок скликання та прийняття рішень.
106. Виконавчий орган та виконавчий директор (дирекція) виробничого кооперативу.
107. Спостережна рада та ревізійна комісія виробничого кооперативу.
108. Значні правочини у господарських товариствах.
109. Правочини у вчиненні яких є заінтересованість у господарських товариствах.
110. Поняття та види корпоративних конфліктів.
111. Поняття, підвідомчість та підсудність корпоративних та суміжних спорів.
112. Визнання недійсними рішень загальних зборів та наглядової ради корпоративних підприємств.
113. Визнання недійсними установчих документів господарських товариств.
114. Визнання недійсними правочинів господарських товариств за позовами учасників.
115. Стягнення дивідендів з господарського товариства за позовом учасника.
116. Відшкодування збитків, завданих господарському товариству його посадовою особою.
117. Обмеження щодо забезпечення позовних вимог у корпоративних спорах.
118. Корпоративні загарбання, поглинання, корпоративне рейдерство: співвідношення понять.
119. Поняття та види корпоративного рейдерства. Порівняльна характеристика корпоративного рейдерства та грінмейлу.
120. Організація корпоративного рейдерства.
121. Організація системи захисту товариства від корпоративного рейдерства.

ЛІТЕРАТУРА ДО КУРСУ

Нормативно-правові акти

1. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року № 436-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18, № 19-20, № 21-22. – Ст. 144.
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-44. – Ст. 356.
3. Господарський процесуальний кодекс України від 11 лютого 1992 року № 1798-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 6. – Ст. 56.
4. Про акціонерні товариства: Закон України від 17 вересня 2008 року № 514-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2008. – № 50-51. – Ст. 384.
5. Про господарські товариства: Закон України від 19 вересня 1991 року № 576-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 49. – Ст. 682.
6. Про депозитарну систему України: Закон України від 6 липня 2012 року // Офіційний вісник України. – 2012. – № 76. – Ст. 3066.
7. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань: Закон України від 15 травня 2003 року № 755-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 31-32. – Ст. 263.
8. Про інститути спільного інвестування: Закон України від 5 липня 2012 року № 5080-VI // Відомості Верховної Ради. – 2013. – № 29. – Ст. 337.
9. Про кооперацію: Закон України від 10 липня 2003 року № 1087-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 5. – Ст. 35.
10. Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні: Закон України від 12 липня 2001 р. // Офіційний вісник України. – 2001. – № 34. – Ст. 1577.
11. Про управління об'єктами державної власності: Закон України від 21 вересня 2006 року № 185-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 46. – Ст. 456.
12. Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України від 23 лютого 2006 р. // Офіційний вісник України. – 2006. – № 13 – Ст. 857.

Рішення Конституційного Суду України

13. Рішення Конституційного суду України від 05 лютого 2013 року у справі № 1-рп/2013 // Офіційний вісник України. – 2013. – № 14. – Ст. 508.
14. Рішення Конституційного Суду України від 1 грудня 2004 року N18-рп/2004 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 50. – Ст. 3288.
15. Рішення Конституційного Суду України від 19 вересня 2012 року N17-рп/2012 // Офіційний вісник України. – 2012. – № 75. – Ст. 3038.

Узагальнення судової практики

16. Про практику розгляду судами корпоративних спорів: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 24 жовтня 2008 року № 13 // Вісник Верховного Суду України. – 2008. – № 11.
17. Про деякі питання практики вирішення спорів, що виникають з корпоративних правовідносин: Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 25 лютого 2016 р. № 4 // Вісник господарського судочинства. – 2016. – № 1.

Спеціальна література

18. Вінник О. М., Щербина В. С. Акціонерне право: Навчальний посібник / За ред. проф. В. С. Щербини. – К.: Атіка, 2000. – 544 с.
19. Вінник О. М. Господарські товариства і виробничі кооперативи: правове становище. – К.: Товариство "Знання" КОО, 1998. – 309 с.
20. Вінник О. М. Корпоративна конфліктологія як новий напрямок науки господарського права // Вісник Вищого арбітражного суду України. – 2000. – № 4. – с. 110-114.
21. Вінник О. М. Публічні та приватні інтереси в господарських товариствах: проблеми правового забезпечення. – К.: Атіка, 2003. – 352 с.
22. Гританс Я. М. Корпоративные отношения. Правовое регулирование организационных форм. – М.: Волтерс Клувер, 2005. – 154 с.
23. Демб А. Ройбауер Ф.-Ф. Корпоративне управління: Віч-на-віч з парадоксами / Пер. з англ. – К.: Основи, 1997. – 302 с.
24. Долинская В. В. Акционерное право. Основные положения и тенденции. Монография. – М.: Волтерс Клувер, 2006. – 736 с.
25. Євтушевський В. А. Основи корпоративного управління: Навч. посіб. – К.: Знання-Прес, 2002. – 317 с.
26. Задихайло Д. В. Кібенко О. Р., Назарова Г. В. Корпоративне управління: Навчальний посібник. – Х: Еспада, 2003. – 688 с.
27. Кашанина Т. В. Корпоративное право (Право хозяйственных товариществ и обществ). Учебник для вузов. – М.: Издательская группа НОРМА – ИНФРА М, 1999. – 815 с.

28. Кибенко Е. Р. Научно-практический комментарий Закона Украины «О хозяйственных обществах». – Х.: Эспада, 2000. – 440 с.
29. Кибенко О. Р. Корпоративное право Украины. Учебное пособие. – Х.: Эспада, 2001. – 288 с.
30. Кибенко О., Пендак Сарбах А. Право товариств (company law): порівняльно-правовий аналіз acquis Європейського Союзу та законодавства України. – К.: Видавнича організація «Юстиніан», 2006. – 491 с.
31. Кибенко О. Р. Європейське корпоративне право на етапі фундаментальної реформи: перспективи використання європейського законодавчого досвіду у правовому полі України. Серія: «Юридичний радник». – Х.: Страйд, 2005. – 432 с.
32. Козаченко Г. В., Воронкова А. Е. Корпоративне управління: Підруч. для вузів. – К.: Лібра, 2004. – 368 с.
33. Корпоративне право України: підручник / В. В. Луць, В. А. Васильєва, О. Р. Кибенко, І. В. Спасибо-Фатєєва та ін. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – 384 с.
34. Корпоративне право: Навчальний посібник / О. В. Гарагонич, С. М. Грудницька, Е. Е. Бекірова, Ю. М. Бисага [та ін.]; за заг. ред. О. В. Гарагонича, С. М. Грудницької. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2014. – 344 с.
35. Корпоративное право: актуальные проблемы теории и практики: учебное пособие для студентов высших учебных заведений, обучающихся по юридическим направлениям и специальностям / под общ. ред. В. А. Белова; МГУ им. М. В. Ломоносова. – М.: Юрайт, 2014. – 678 с.
36. Корпоративное право: учебное пособие для высших учебных заведений / под ред. В. Н. Ткачева, Е. А. Павлова. – М.: ЮНИТИ-ДАНА: Закон и право, 2013. – 438 с.
37. Кравчук В. М. Корпоративне право: Науково-практичний коментар законодавства та судової практики – К.: Істина, 2005. – 719 с.
38. Кравчук В. М. Припинення корпоративних правовідносин в господарських товариствах: Монографія. – Львів: Край, 2009. – 464 с.
39. Кулагин М. И. Избранные труды по акционерному и торговому праву. – М.: Статут, 2004. – 363 с.
40. Ломакин Д. В. Корпоративные правоотношения: общая теория и практика ее применения в хозяйственных обществах. – М.: Статут, 2008. – 350 с.
41. Лукач І. В. Правові засади встановлення контролю в холдинговій групі // Вісник господарського судочинства. – 2006. – № 4 – С. 197-206.
42. Лукач І. В. Юридичні моделі управління холдинговою групою // Вісник господарського судочинства. – 2006. – № 3 – С. 180-190.
43. Луць В. В., Сивий Р. Б., Яворська О. С. Акціонерне право: навчальний посібник. – К.: Концерн “Видавничий Дім “Ін Юре”, 2004. – 256 с.
44. Макарова О. А. Корпоративное право: учебник. – М.: Волтерс Клувер, 2005. – 432 с.
45. Мельник О. О. Корпоративне право: Навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2009. – 274 с.
46. Могилевский С. Д. Общество с ограниченной ответственностью: законодательство и практика его применения. – М.: Статут, 2010. – 421 с.
47. Самойленко В. Типологія корпоративних конфліктів // Юридична газета. – 10 грудня 2003 року. – № 11.
48. Сердюк Е. Б. Акционерные общества и акционеры. Корпоративные и обязательственные правоотношения. Учебное пособие / Е. Б. Сердюк. – М.: Юриспруденция, 2005. – 192 с.
49. Смітх А. В. Учасник хозяйственного общества и собственник доли в уставном (складочном) капитале как идеальная совокупность правовых статусов // Legea si Viata. – 2015. – № 6/2. – С. 115-118.
50. Смітх А. В. „Корпоративні вторгнення” та „корпоративні перевороти” як специфічні види корпоративного рейдерства // Вісник господарського судочинства. – 2008. – № 4. – С. 77-82.
51. Смітх А. В. Акція як символічний оборотоздатний об’єкт прав // Jurnalul juridic național: teorie și practică. – 2015. – № 4(14). – С. 82-87.
52. Смітх А. В. Грінмейл: поняття та правова сутність // Підприємництво, господарство і право. – 2008. – № 7. – С. 20-22;
53. Смітх А. В. Щодо класифікації корпоративних прав, їх суб’єктів та корпоративних правовідносин // Правова держава. – 2016. – № 21. – С.94-100.
54. Суханов Е. А. Сравнительное корпоративное право. – М.: Статут, 2014. – 456 с.
55. Тарасов И. Т. Учение об акционерных компаниях. – М.: «Статут», 2000. – 666 с.
56. Функ Я. И. и др. Акционерное общество: история и теория (Диалектика свободы) / Я. И. Функ, В. А. Михальченко, В. В. Хвалей. – Мн.: Амалфея, 1999. – 608 с.
57. Шеремет О. Правове положення повних товариств та товариств з додатковою відповідальністю // Підприємництво, господарство і право. – 2003. – № 11. – С.17-20.
58. Шиткина И. С. Корпоративное право: учебник для студентов вузов, обучающихся по направлению «Юриспруденция» / отв. ред. И. С. Шиткина. – М.: Волтерс Клувер, 2007. – 648 с.
59. Шуба Б. Ответственность участников персональных хозяйственных обществ по обязательствам общества // Підприємництво, господарство і право. – 2004. – № 11 – С. 128-131.
60. Щербина В. С. Суб’єкти господарського права: Монографія. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 264 с.
61. Яковлев Ю. В. Суб’єкти підприємницької діяльності – товариства на вірі. – Одеса: Удача, 2002. – 181 с.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	3
КОРПОРАТИВНЕ ПРАВО У ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ	4
Корпоративне право: поняття, структура, ознаки	5
Джерела корпоративного права	6
Обмеження автономії волі у корпоративному праві	7
КОРПОРАТИВНІ ПІДПРИЄМСТВА І ПІДПРИЄМНИЦЬКІ ТОВАРИСТВА	8
Підприємницькі товариства у системі понять та інститутів цивільного права	9
Корпоративні підприємства у системі понять та інститутів господарського права	11
Товариства і установи згідно ЦК України	13
Концепція підприємства за ГК та ЦК	14
Корпоративні та унітарні підприємства	15
Співвідношення корпоративних підприємств і підприємницьких товариств	16
Поняття і види кооперативів	17
Принципові відмінності господарських товариств і виробничих кооперативів	18
Поняття і види господарських товариств	19
Порівняльна характеристика видів господарських товариств за визначальними ознаками	20
Установчі документи корпоративних підприємств	21
Зміст статутів корпоративних підприємств	22
Засновницькі договори і меморандуми господарських товариств. Засновницькі договори і договори про створення (заснування) господарських товариств	23
Поділ установчих документів на індивідуальні і модельні	24
Оформлення індивідуальних установчих документів корпоративних підприємств	25
Модельні статuti господарських товариств	26
Стартова майнова база корпоративного підприємства	27
Вклади, паї, вступні внески у корпоративних підприємствах	28
Статутний, складений капітал господарського товариства	29
Наслідки внесення вкладу до статутного (складеного) капіталу	30
Обчислення розміру частки учасника у статутному (складеному) капіталі	31
Правовий режим майна корпоративних підприємств	32
Співвідношення понять «статутний капітал» і «чисті активи». Резервний капітал господарського товариства	33
Паї та внески члена виробничого кооперативу	34
Система фондів виробничого кооперативу. Органи корпоративного підприємства	35
Підрозділи корпоративного підприємства	36
Об'єднання підприємств	37
КОРПОРАТИВНІ ПРАВА І КОРПОРАТИВНИЙ КОНТРОЛЬ	38
Обмеження щодо участі у повних та командитних товариствах	39
Обмеження щодо участі у товариствах з обмеженою відповідальністю	40
Господарські товариства однієї особи	41
Додаткові обмеження щодо участі юридичних осіб, утворених однією особою, в АТ. Обмеження щодо участі державних підприємств у корпоративних підприємствах	42
Типова схема контролю групи підприємств однією особою	43
Кінцевий бенефіціарний власник (контролер)	44
Корпоративні обов'язки	45
Право на участь у товаристві, права учасника, корпоративні права	46
Корпоративні права	47
Права учасника	48
Право на участь у товаристві	49
Класифікації корпоративних прав	50
Корпоративні частки і акції у господарських товариствах	51
Власник частки і учасник товариства	52
Підстави набуття участі у підприємстві і прав учасника (корпоративних прав)	53

Інформація про частки, акції та корпоративні права у господарських товариствах	54
Корпоративні відносини	55
Суб'єкти корпоративних прав та обов'язків	57
Корпоративні посадові відносини. Відносини, суміжні з корпоративними	58
Корпоративний контроль. Норми закону, виходячи з яких будується система ступенів корпоративного контролю у ТОВ / ТДВ	59
Норми закону, виходячи з яких будується система ступенів корпоративного контролю в АТ	60
Корпоративний контроль по суті	61
Корпоративний контроль за ознакою виключності та за повнотою	62
Корпоративний контроль за ознакою імперативності	63
Корпоративний контроль за ознакою умовності	64
База розрахунку і критерії виникнення корпоративного контролю	65
Ступені корпоративного контролю в АТ	66
Ступені корпоративного контролю у ТОВ / ТДВ	71
Відносини залежності	74
Зміст права учасника (акціонера) на інформацію про діяльність господарського товариства	75
Мажоритарій і міноритарій	76
Форми отримання частини прибутку корпоративного підприємства його учасником	77
Право на дивіденди. Пропорційність дивідендів	78
Джерело коштів, підстава для сплати дивідендів, інформування про дивіденди	79
Періодичність і строки сплати дивідендів	80
Способи сплати дивідендів. Обмеження щодо виплати дивідендів в АТ	81
Право учасника отримувати майно корпоративного підприємства	82
Управління державними корпоративними правами	83
СТВОРЕННЯ І ПРИПИНЕННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРИСТВ	84
Етапи створення господарських товариств	85
Найменування господарського товариства	86
Державна реєстрація господарських товариств	87
Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань	90
Найважливіші способи доступу до відомостей Єдиного державного реєстру	91
Документи, що подаються для державної реєстрації змін до відомостей про юр. особу	92
Припинення господарського товариства	93
Підстави ліквідації господарського товариства	94
Процедура державної реєстрації ліквідації господарського товариства	96
Черги вимог кредиторів при ліквідації господарського товариства	100
Реорганізація господарського товариства	103
Перетворення господарських товариств	104
Злиття господарських товариств	105
Приєднання господарських товариств	106
Поділ господарських товариств	107
Виділ господарських товариств	108
Державна реєстрація перетворення, злиття, приєднання, поділу, виділу господарського товариства	109
Документи, що засвідчують майновий стан товариства при ліквідації та реорганізації	110
Субсидіарна відповідальність при виділі та поділі товариств	112
Солідарна відповідальність при поділі товариств	114
Солідарна відповідальність при реорганізації товариств	115
АКЦІОНЕРНІ ТОВАРИСТВА	116
Акціонерне товариство, його особливості	117
Акція як цінний папір	118
Типи акцій	119
Типи акціонерних товариств	120
Переважне право на придбання акцій	121
Переважне право на придбання акцій у разі їх відчуження акціонером ПрАТ	122

Переважне право на придбання акцій при додатковій емісії акцій	123
Облік прав на акції	124
Підстави викупу акціонерним товариством емітованих ним акцій	126
Умови здійснення обов'язкового викупу АТ власних акцій і визначення ринкової вартості цінних паперів та майна в АТ	127
Порядок здійснення обов'язкового викупу АТ емітованих ним акцій	128
Обставини, що унеможливають добровільний викуп АТ емітованих ним акцій	129
Види і порядок здійснення добровільного викупу АТ емітованих ним акцій	130
Наслідки викупу акціонерним товариством емітованих ним акцій	131
Джерела і способи збільшення статутного капіталу АТ	132
Способи зменшення статутного капіталу АТ	133
Деномінація акцій	134
Значний та контрольний пакет акцій, афілійовані особи	135
Порядок придбання значного і контрольного пакету акцій	136
Порядок здійснення особою, яка придбала контрольний пакет акцій, обов'язку щодо викупу акцій в інших акціонерів АТ	137
Система органів управління АТ	138
Право на участь у загальних зборах АТ	139
Компетенція і форма проведення загальних зборів АТ	140
Виключна компетенція загальних зборів АТ	141
Види загальних зборів АТ	142
Позачергові загальні збори АТ	143
Хронології скликання загальних зборів АТ за різних обставин	144
Повідомлення про проведення загальних зборів АТ	148
Місце проведення загальних зборів АТ	159
Алгоритм проведення загальних зборів АТ	151
Контроль на загальних зборах АТ	152
Реєстрація акціонерів для участі у загальних зборах АТ	153
Особливості представництва на загальних зборах АТ	154
Кворум загальних зборів АТ	156
Відкриття і ведення загальних зборів АТ. Перерва у зборах	159
Бюлетені для голосування	160
Способи прийняття рішень загальними зборами АТ. Механізм кумулятивного голосування на загальних зборах АТ	164
Прийняття рішень при кумулятивному голосуванні	165
Кумулятивне голосування в акціонерному товаристві у математичних формулах	169
Кількість голосів, необхідна для прийняття рішень загальними зборами АТ	170
Підрахунок голосів на загальних зборах АТ	171
Протокол загальних зборів АТ	172
Заочна форма загальних зборів АТ	173
Хронологія проведення загальних зборів АТ у формі опитування (у заочній формі)	174
Наглядова рада АТ. Член наглядової ради АТ	175
Припинення повноважень членів наглядової ради АТ	177
Засідання і голова наглядової ради	178
Виключна компетенція наглядової ради	179
Структура наглядової ради	180
Виконавчий орган АТ, його персональний склад	181
Припинення повноважень, відсторонення від здійснення повноважень у виконавчому органі АТ	182
Перевірки фінансово-господарської діяльності АТ	183
Суб'єкти перевірок фінансово-господарської діяльності АТ, обмеження щодо них та щодо посадових осіб АТ	184
Особливості діяльності наглядової ради і ревізійної комісії в АТ з державною часткою	186
Незалежний член наглядової ради в АТ з державною часткою, що перевищує 50%	187
Значний правочин АТ	188

Особа, заінтересована у вчиненні правочину	189
Порядок вчинення правочину у вчиненні якого є заінтересованість	190
Холдингові компанії. Особливості державних холдингових компаній	192
Утворення холдингу	193
Участь торговців цінними паперами у вчиненні правочинів щодо акцій. Розрахунки при продажу акцій	194
Підстави переказу акцій з рахунку акціонера на рахунок продавця при їх продажу	204
ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ І ДОДАТКОВОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ	196
Поняття та особливості товариств з обмеженою і додатковою відповідальністю	197
Особливості формуванні і зміни розміру статутного капіталу ТОВ / ТДВ	198
Система органів ТОВ / ТДВ	199
Компетенція загальних зборів учасників ТОВ / ТДВ	200
Форма проведення загальних зборів ТОВ / ТДВ	201
Особливості та хронології скликання загальних зборів учасників ТОВ / ТДВ за різних обставин	202
Кворум загальних зборів учасників ТОВ / ТДВ	204
Прийняття рішень загальними зборами учасників ТОВ / ТДВ, особливості участі у зборах учасників, які не внесли повністю свої вклади	205
Виконавчий орган і аудиторська перевірка у ТОВ / ТДВ	206
Голова і секретар загальних зборів ТОВ / ТДВ	207
Органи постійного контролю за виконавчим органом ТОВ / ТДВ. Підстави втрати статусу учасником ТОВ/ТДВ	218
Вихід і виключення учасника з ТОВ / ТДВ	209
Отримання учасником, який вийшов (якого виключено) з ТОВ / ТДВ вартості частини майна товариства, інші наслідки виходу (виключення)	210
Відступлення учасником ТОВ / ТДВ частки у статутному капіталі та її частини, переважне право на придбання частки ТОВ / ТДВ при її відчуженні, розрахунки при відступленні частки учасника або її частини	213
Вступ учасника до ТОВ / ТДВ. Схема «вихід і вступ»	217
Звернення стягнення на майно ТОВ / ТДВ за боргами учасника	218
Проблема моменту припинення прав учасника ТОВ/ТДВ та її зв'язок із співвідношенням статусів учасника і власника	219
Правонаступництво щодо частки у ТОВ / ТДВ. Вплив розірвання шлюбу учасника на розподіл часток у ТОВ / ТДВ	222
Порівняльна характеристика ТОВ і приватного підприємства	223
ПОВНІ І КОМАНДИТНІ ТОВАРИСТВА	224
Повні і командитні товариства: поняття і ознаки	225
Відповідальність учасників повного товариства, повних учасників, вкладників командитного товариства за зобов'язаннями товариства	226
Правовий статус вкладника командитного товариства	227
Система органів повного (командитного) товариства	228
Управління повним (командитним) товариством	229
Форми ведення справ повного (командитного) товариства	230
Зміни у складі учасників повного (командитного) товариства	231
Вибуття з повного (командитного) товариства. Особливості відчуження часток у повних та командитних товариствах	232
Порівняльна характеристика повного і простого товариства	233
ВИРОБНИЧІ КООПЕРАТИВИ	234
Поняття і особливості виробничого кооперативу	235
Система органів виробничого кооперативу	236
Загальні збори членів виробничого кооперативу	237
Компетенція загальних зборів членів виробничого кооперативу	238
Види загальних зборів членів виробничого кооперативу	239
Форми і кворум загальних зборів членів виробничого кооперативу	240
Прийняття рішень загальними зборами виробничого кооперативу	241

Виконавчий орган виробничого кооперативу	242
Виконавчий директор виробничого кооперативу	243
Ревізійна комісія і спостережна рада виробничого кооперативу	244
Членство у виробничому кооперативі	245
Права та обов'язки члена виробничого кооперативу	246
Припинення членства у виробничому кооперативі	247
КОРПОРАТИВНІ КОНФЛІКТИ, СПОРИ, РЕЙДЕРСТВО	248
Корпоративні конфлікти	249
Сценарії корпоративних війн	250
Поняття та підвідомчість корпоративних спорів	255
Спори, суміжні з корпоративними	256
Найбільш поширені та неприйнятні позовні вимоги у корпоративних спорах	257
Визнання недійсними рішень загальних зборів корпоративних підприємств	258
Визнання недійсними рішень наглядової ради корпоративних підприємств	262
Визнання недійсними установчих документів корпоративних підприємств	263
Визнання недійсними правочинів корпоративного підприємства	264
Відшкодування збитків, завданих господарському товариству його посадовою особою	265
Стягнення з господарського товариства сум дивідендів; зобов'язання внести зміни до установчих документів та здійснити їх державну реєстрацію	266
Особливості забезпечення позовних вимог у корпоративних спорах	267
Корпоративні загарбання, поглинання, рейдерство	268
Загарбання	269
Поглинання	270
Рейдерство	271
Співвідношення законних недружніх поглинань та корпоративного рейдерства	272
Специфічні види корпоративного рейдерства	273
Організація рейдерства: ресурси і функціональні підрозділи	274
Організація рейдерства: стратегія рейду	275
Організація рейду: складові тактичної рейдерської операції	276
Протидія рейдерству: превентивна робота	277
Протидія рейдерству: робота у період загрози загарбання	278
Протидія рейдерству: юридична робота у період відкритого конфлікту	279
Протидія рейдерству: інша робота у період відкритого конфлікту	280
Корпоративний грінмейл	281
ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	282
ПРАВИЛА РОЛЕВОЇ ГРИ	302
САМОСТІЙНА РОБОТА	304
Загальні зауваження	305
Проект «ЧЕБУРГЕН»	306
Проект «ЗЕРО»	308
КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ	312
ЛІТЕРАТУРА ДО КУРСУ	315

Навчальне видання

Смітюх Андрій Володимирович

КОРПОРАТИВНЕ ПРАВО У СХЕМАХ

Навчальний посібник

Видання п'яте, змінене і доповнене

За редакцією автора

Підп. до друку 30.05.2017. Формат 60x84/16.
Ум.-друк. арк. 37,43. Тираж 100. Зам. № 1564.

Видавець і виготовлювач

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4215 від 22.11.2011 р.
Україна, 65082, м. Одеса, вул. Єлісаветинська, 12
Тел. (048) 723-28-39. E-mail: druk@onu.edu.ua